

J. VAN LODENSTEYN'S
NEGEN PREDICATIEN,

over eenige stoffen, dewelke heel seldom werden
geleert en noch minder gepractiseert.

NAGESIEN,

Ter Drukpers bequaam gemaakt, en verrykt met een
VOORREDEN; als ook, met een Beschryving van het LEEVEN
en STERVEN van den grooten selfs-verloochenaar
J. VAN LODENSTEYN.

DOOR

EVERARDUS VAN DER HOOCHT.

Predicant te Nieuwendam.

(Onveranderde uitgave volgens 1697.)

AMSTERDAM,
P. VAN DER SLUYS JR.

Kast 438
Pl. J N°. 50

RIJKSUNIVERSITEIT UTRECHT

0208 4931

489.9.33
J. VAN LODENSTEYN'S

NEGEN PREDICATIEN,

over eenige stoffen, dewelke heel seldom werden
geleert en noch minder geë practisêert.

NAGESIEN,

ter Drukkers bequaam gemaakt, en verrykt met een
VERREDEN; als ook, met een Beschryving van het LEEVEN
en STERVEN van den grooten selfs-verloochenaar

J. VAN LODENSTEYN.

DOOR

EVERARDUS VAN DER HOOGHT.

Predicant te Nieuwendam.

(Onveranderde uitgave volgens 1697.)

AMSTERDAM,
P. VAN DER SLUYS JR.
1877.

Lot boldoening van 't LV Artikel van de Kerken-orden, gaat hier nevens de Approbatie van de Ed. Heeren Professooren van de Theologische Faculteyt in de Stadt Leyden, luydende als volgt:

Sacra hæc concionum ὑπομνήματα Venerandi, Piissimi & Doctissimi viri, D. JODOCI à LODENSTEYN, p. m. apud Ultrajectinos quondam Pastoris Florentissimi, non modo nihil continere Religioni Reformatæ, aut *Formulis Unionis* contrarium, verum etiam multum facere ad fidelium institutionem & solatium, censet Theologica facultas Leidensis. 5. Kalendas Decembris 1696.

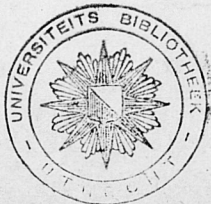
JACOBUS TRIGLANDIUS.

Facultatis Docanus.

De Schrijver van de Voorreden en de Bestierder van dese (bysonder van de 4, 6, 7, 8 en 9) Predicatieën, sendt geen Exemplaren voor goet, als de welke gebuikt zijn by Jacobus van Hardenberg.

NB. Alwaar Godt staat, leest God; gelyk E. v. H. altyt schryft om dat men in het veelgetal segt Goden en niet Godten.

Eert
de
O
U
K
H

M
Voor
Jus
K
da

Voor
de
lev

489. g. 33

OPDRAGT

AAN DE

E. E. UYTVERKOORENE VROUWEN,

MEVROUWE MARIA SPECX,

Eertijts Gemaalinne van den Ed. Heere Bartholomæus de Gruyter, in zijn Eds. leven Heere van Groenewoude, Oud-Borgerm. en Raad in de Vroedschap der Stad Utrecht; en wegens de selve gecommitteert ter Kamere van de Finantien van Haar Ed. Mog. de Heeren Staaten 's Lands van Utrecht.

EN AAN

MEJUFFROUW CATHARINA BROUWERS,

Voor desen, dierbaar Egtgenoot van Wylen den Heer Justus van den Boogaart, in zijn tijd, seer getrouwe Knecht van den grooten Jesus, eerst te Naarden, daar na te Rotterdam, en van daar t' Utrecht.

NEVENS

MEJUFFROUW SARA BROUWERS,

Voormaals Egade van haren uytnemende Heer Gemaal, de Ed. Heer Johan van den Bemde; in zijn Ed. leven groot Koopman, en geroemt Ouderling t' Utrecht.

Christelijke Matronen!

Indien ooit Utrechts Gemeente aan eenige Familie is verplicht geweest; het is ook aan den wakkeren yver, en aan het Godvruchtig Beleit van uwe zalige en nooit volpresene Mannen; het is aan het uytnemend Voorbeeld uwer Deugden; en het is aan onsen gewezen Vriend J o d o c u s v a n L o d e n s t e y n. Welkers Leeven en Sterven, met eenige van sijn Predikstoffen, aan UU. EE. opdraagt hy, die dikwils heeft mogen deel hebben in het soet en suur, 't geen uwe Gesegende Familien van den Hemel is toegedient; en die het altyt aansag, als een bewijs van Gods gunste, als UU. EE. hem weerdig kennen het Onderwys van uwe Voortreffelijke Spruyten of Neven. Gelyk hy sich noch gelukkig rekent, als hy sich mag noemen,

Gesegende onder de Vrouwen!

UU. EE. Dienaar en Vriend,

EVERARDUS VAN DER HOOCHT.

Te Nieuwendam den 8 Decemb. 1696.

VOORREDEN.

De verdozben mensch wil of Aftreeden, of Overtreeden. Israels geslacht wil niet optrekken/ als God het begeert/ of wil al optrekken/ als de Heere het verbied. Numer. 14 : 2—10. met vers 40—45. Het eerste was Aftreden, of afkeeden van den Heere, vers 43. En het laatste was Overtreden tegen den Heere. En dat beyde was tot Israels verderf.

Het selfde quaad vertoont sich noch/ tot den jundigen dag/ in de meeste stukken onser Geloofs; en in de gewichtigste Plichten onser Christendom. Want/ of men loopt/ gelijk onse Tegenpartyen/ verder als de Heere wil; of men schiet te kort in het geene/ dat wel duydelyk is belast.

En/ (om booz tegenwoozdig van geen andere dingen te spzeeken) het selfe siet men soo tastelyk in de Uytwerking van die plicht/ den welken ons binnen brengen de woozden 1 Cor. 6 : 20. Soo verheerlijkt dan God in uw' LICHAAM, ende in uwen Geest, welke Godes zijn.

Want/ hier op heeft niet alleen het Papendom gelegentheyd gebonden/ om/ na de geboden en Leeringen

Leeringen der menschen, in te voeren haren Eygen-willigen Godsdienst, in het lichaam niet te sparen. Col. 2 : 23. Maar self veele genaamde Geresozmeerde hebben sich veruoegt met een Lichamelijken Godsdienst/ sonder veel ziels-bewerking/ en zijn te vzeede met een uytwendigen Kerkgang/ of met de Uytwendige Gesangen/ Gebeden/ Predikkingen/ Almoessen/ t' Samen-spraakken/ Doopsels/ Gemeynschap aan Chzisti Tafel/ en soo voort; sonder eens te behertigen den Godsdienst in Geest en Waarheyd. Joh. 4 : 24. Op dien voet/ zijn 'er veele/ in dese laatste dagen en sware tijden, slechts te vzeede met de Gedaante van Godsaligheyd, terwijl sy de kracht derselver verloochent hebben. 2 Tim. 3 : 1/ 5.

Andere slaan wederom aan d' andere kant over/ en spreekken veel van een Geestelijken Godsdienst; terwijl men de uytwendige en lichamelijke Behulpmiddelen/ tot den recht Geestelijke Godsdienst of verminkt/ of geheel wegneemt. De sulke roemen veel/ onder haren uytwendigen ergerlijken Wandel/ van haar goed herte/ en van haar Inwendige bewerking tusschen Godt en hare Ziele. Terwijl sy geheel en vergeeten Chzisti onderrichting/ Matth. 5 : 18. Een goede boom en kan geen quade vruchten voortbrengen : noch een quade boom goede vruchten voortbrengen. Soo sult gy dan de selve aan hare vruchten kennen. vers 16/ en 20. Maakt dan den boom goed, ende sijne vrucht goed; ofte maakt den boom quaad, ende sijne vrucht quaad. Want uyt de vrucht werd de boom gekend. Matth. 12 : 33.

Als er dan uyt het herte voortkomen boose bedenkingen, doodslagen, overspeelen, hoereryen, dieveryen, valsche getuygenissen, lasteringen. Matth. 15 : 19. (Men mag daar wel byvoegen) Eygen-

Eygen-liefde, Geldgierigheyd, Laatdunkendheyd, Hovaardy, Ongehoorsaamheyd aan de Ouderen en Overheden, Ondankbaarheyd, Onheyligheyd, Gebrek van natuurlijke Liefde, bysonder de Liefde tot de Goede, meer liefde der Wellusten, als liefde tot God; en diergelijke quaden van de laatste tijden meer; 2 Tim. 3 : 1—5. dan roemt men ydelijk van een geestelijken Godsdienst. Want sulke bzychten wassen niet aan de ranken/ die in den Wijnstok/ Christo/ blijven/ Joh. 15 : 5. en de welke op Christo gebouwt zijn/ tot een Woonsteede Gods in den Geest. Eph. 2 : 22.

Men scheid dan dwaasselijk het geene de Heere wil t' samenboegen. Beyde Lichaam en Geest heeft de Heere Jesus diere gekocht. 1 Cor. 6 : 20. Beyde sullense werden verheerlijkt. Phil. 3 : 21. Su beyde moeten den Heere Christo werden toehereyd. 2 Cor. 11 : 2. Met die beyde moet een Hemels Burger sijnen wandel reeds in den Hemel hebben. Phil. 3 : 20. En met die beyde moeten de geene/ de welke seggen/ dat se in Christo blijven/ ALSOO wandelen, GELYK Christus gewandelt heeft. 1 Joh. 2 : 6. Soo dat een ander het mag sien, en den Vader verheerlijken. Matth. 5 : 16.

Dwaasselijk werken van de geene/ die het Lichaam uyt den Godsdienst wegnemen/ en rond uyt seggen: »God siet niet na het Lichamelijke/ »wy moeten Godt maar in den Geest dienen. »Godt siet op het herte;» terwyle vast de bzychten van een aardisch-geest herte rondom te binden zijn/ en daaglijks meer en meer aanwassen.

En/ minder was dit quaat: Indien niet de Lippen van sommige onboozsichtige Christenen hier toe/ soo nu en dan eenig Woedsel gaven; en dat daar dooz niet/ met eenen slag/ te gelijk
de

de uytwendige met de Inwendige Godsdiensf of Geestelijckheyd des Hertze/ wierde verfwakt/ in dien niet geheel weggenomen.

Het is wel waar/ dat de H. Paulus/ 1 Tim. 4 : 8. onderscheidentlijk spreekt van de lichamelijke Oeffening/ en van de Godtsaligheyd/ seggende/ dat de Lichamelijke Oeffening tot weynig nut is: Maar/ dat de Godsaligheyd tot alle dingen nut is.

Doch (1) wie sal ons seggen/ dat Paulus albaar niet en spreekt van de oeffeningen der geenen/ de welke om prijs liepen/ woestelden/ streeften/ in de Athletische/ (dat zijn, Campvechtersche) Loopplaatsen/ dienstig tot bebozdering van de gesontheit des Lichaams. En/ of schoon Timotheus in die dingen geen tijd spilde/ en daarom sulke verklaring in dese omstandigheden niet wel scheen te pas te komen: Zoo konde nochtans Paulus/ soo wel hier/ als 1 Cor. 9 : 24—27. daar van een vergelijking maken. Te meer/ bewijse Paulus hier schreef aan den Opziender van de Stad Ephesien/ Eph. 1 : 3. in de welke sulke speelen wierden aangestelt. Ja/ daar men siet/ hoe Paulus in sijne handeling met Timotheus/ gebuykt de gelijkenisse van ἀθλῶν Kampvechten, Stryden; 2 Tim. 2 : 5. Gelyk hij in dese Text 1 Tim. 4 : 8. heeft het woord γυμνασία Oeffening. Welke beyde woorden het loopen, stryden en kampvechten om den Prijs, te kennen geben.

(2) En schoon genomen dat Paulus in de Tegengewoepene Text sprak van de lichamelijke oeffening/ ter oorzaak van den Godsdiensf/ in het temmen van het lichaam door Vasten/ Waken en andersins geozlofde Verquikkingsen; dan weet men wel/ dat daar door werd tegengegaan (A) den Eygen willigen Godsdiensf in het Lichaam

niet

niet
Geba
veel
heyl
had
sette
kon
lijke
alle
leert
maa
Hier
tuffe
groc
mid
hul
opn
ba
die
zijn
telh
om
op
beet
salig
Opu
Wel
(3)
uyt
den
van
het
het
mer
Wa
kom

niet te sparen. Col. 2 : 21—23. Ingevoert na de Gebooden en Leeringen der mensehen. In de welke vele valsche Leeraars voortijds groote heyligheyd gestelt hebben. Daar se nochtans geen kracht hadden/ om het geestelijke leven in ons voort te setten. Col. 2 : 21—23. nota 82/ 83. (B.) Wy kunnen ook klaar sien/ dat Paulus de lichamelijke Oeffening niet geheel onnut verklaart/ en alleen (in vergelijking van de rechte Godsaligheyd) leert/ dat de lichamelijke Oeffening tot weynig; maar dat de Godsaligheyd tot ALLE dingen nut is. Hier mede werd dan een Vergelijking gemaakt/ tusschen minder ende meerder. En het soude een groote dwaasheyd zijn/ dat iemand de Bedienstige middelen/ de welke God gebooden heeft/ tot behulp van den Inwendigen Godsdienst/ soude opnemen voor den Godsdienst self/ of ten minsten voor een groot gedeelte van de selve. Want alle die Lichamelijke Oeffeningen en Onthoudingen zijn maar nuttig by Coeval: om datse de dertelheyd des vleesch intoomen/ en om datse dienen/ om ons des te opmerkelyker/ en des te vperiger op te wekken tot Heilige Overdenkingen/ Gebeden/ en andere Hertelijke Plichten van Gods saligheyd en Deugd. En niet/ om ons met dat Opus operatum, of gedane werk/ te vergenoegen. Welke misslag van ons is tegengegaan.

(3) Verder en mag men Pauli woorden niet uytstrekken. Want/ indien men met die woorden den uytwendigen Godsdienst/ en alle de plichten van Vasten, Waken, Onthouden, besette Oeffeningen, het Bedwingen des Lichaams, en het brengen van het selve tot Dienstbaarheyd, soud willen wegne-
men; Daar toe heeft de Zaligmaker dan belast/
Waakt ende bidt, op dat gy niet in Versoeking en
komt? Matth. 26 : 41. Daar toe seyde hy dan/
Matth.

Matth. 17 : 21. Dit geslacht en vaart niet uyt, dan door Bidden en Vasten? **Waar toe belast de Saligmaker/ Matth. 6 : 17.** Maar gy, als gy VAST, salft uw' hoofd, ende wascht uw' aangesichte. 18. Ende uw' Vader, die in 't verborgen siet, sal 't u in 't openbaar vergelden? **Waarom segt hy/ Matth. 9 : 15.** De dagen sullen komen, wanneer de Bruydegom van haar sal weggenomen zijn, ende dan sullen sy VASTEN? **Waar toe begeert Paulus/ dat selfs de getrouwde voor eenen tijd sich mal-kanderen souden mogen onttrekken tot sulken eynde/ als hy begrypt in de woorzen:** Op dat gy u tot Vasten ende Bidden moogt verledigen? **1 Coz. 7 : 5.** **Waar toe Vermaande dan ook Petrus? 1 Petz. 4 : 7.** Zijt dan nuchteren en waakt in de Gebeden. **En waar toe werd ons dan verhaalt/ dat men by het Verkiezen der Ouderlingen hadde Gebeden met VASTEN? Act. 14 : 23.** indien de geesteljkhepd des Nieuwen Testaments die uytwendige Behulpmiddelen niet meerder van nooden heeft. **Ja/ waar toe verhaalt ons Paulus/ (over welkers woorzen alhier gehandelt werd) de gelijknisse van de geene/ die in de Loopbane loopen/ om den prijs te verkrijgen? Waar toe segt hy/ dat de sulke sich onthouden in ALLES? Waar toe dient anders sijne nader toepassing op sich selven? Ik loope dan ALSOO, ik kampe ALSOO, (t. w. met sulke onthoudingen/) Ik bedwinge mijn Lichaam, ende brenge het tot dienstbaarhepd. En/ op dat men niet moogt denken/ dat Paulus hier in deed een plicht/ de welke vooz een gemeen Chzisten en Leeraar onnodig was; soo steld hy 'er by het oogmerk van dese sijne intooming/ onder de woorzen: Op dat ik niet eenigsins, daar ik andere gepredikt hebbe, selve verworpelijk en werde. 1 Coz. 9 : 24—27. **Zoo raakte dit dan Paulus/****

Paulus/ niet slechts als Apostel; maar booz soo veel hy kon vertwoopen werden.

Ik beslunte dan/ dat Paulus te gelijk de uitwendige Plichten/ en/ boven al/ de Inwendige Geestelijke Godsaligheid heeft aangeprezen. En dat den Seegen van het Nieuwe Testament ons nooit ontslagen heeft van sulke Bedwingingen des Lichaams/ de welke machtig zijn/ om de overigheid des Geestes in ons meer en meer te ontsteeken. Want/ die Christi zijn, hebben het vleesch gekruist met de beweegingen ende begeerlijkheden Gal. 5 : 24. Die den Heere Christum AANDOET, die en versorgt het vleesch niet tot begeerlijkheden. Rom. 13 : 14. Onse Vryheyd in het Nieuwe Testament mag niet gebuykt werden/ tot een oorsaak voor het vleesch. Gal. 5 : 13. Daar staat in een vers : wandelt door den Geest, ende en volbrengt de begeerlijkheden des vleesches niet. 16. Men en kan sich geen Vryheyd beloven, terwijl men blijft dienstknechten der verdorventheyd. 2 Pet. 2 : 19. Want de saligmakende genade Gods onderwijst ons, dat wy de Godloosheyd, en de Wereldsche begeerlijkheden versakende, matiglijk ende rechtveerdiglijk, ende godsaliglijk leven souden in dese tegenwoordige Wereld Daar word tot een Christen gesegt : 1 Thess. 5 : 22. Onthoud u van allen schijn des quaads. En een David kan van sich selven roemen. Ps. 26 : 4. Ik en sitte niet by ydele lieden; en met bedekte lieden en ga ik niet om. En/ veel werd 'er van ons menschen geyischt/ als Paulus segt : Voorts. Broeders, al wat waarachtig is, al wat eerlijk is, al wat rechtveerdig is, al wat reyn is. al wat lieflijk is, al wat wel luyd, soo daar eenige Deugd is. ende soo daar eenigen lof is, dat selve bedenkt. Phil. 4 : 8.

Daar is dan overig/ dat wy een weynig nader gaan

gaan insien/ dooz welken Predikdienst de twee
 booznoemde Hoofdstoffen (1) van den inwendigen
 Godsdienst in den Geest/ en (2) van de uyt-
 wendige Lichamelijke Hulpmiddelen/ daer toe
 dienstig/ op de beste en kortste wijze zijn te ver-
 krijgen.

En in dit ondersoek/ sal my niemand betwisten
 of de weg/ de welke de Heere Jesus en sijne
 Apostelen hier inne volgen/ sal zijn de beste/ de
 gesegenste/ de kortste/ de vermakelijkste en de
 gemakkelijkste.

Daar is dan booz ons in te sien/ wat stijl en
 orde van Prediken de Heere Jesus en sijne
 Apostelen hebben gehouden. En dan bevind men/
 dat het begin van sijn Prediken was: Bekeert u,
 want het Koninkrijk der Hemelen is nabij gekomen.
 Matth. 3 : 17. Marc. 1 : 14/ 15. Ook predikte
 hij het Euangelium des Koninkrijks. vers 23. en hy
 was met de selfde Hoofdstoffe bezig in sijn Pre-
 dicatie op den Berg. Matth. cap. 5. 6. en 7.
 Geduurig was hy daar op uyt/ om sijn volk in
 te pzenten hare Chzisteijlike plichten van Dank-
 baarheid; om de ware deugd van des selfs schijn
 te onderschenden/ Matth. 23 en 24. ten om den
 mensch te sterken tegen sijn verdriet/ dooz het
 boozstel van haren Loon/ en dooz het bekent
 maken van de enge poozte en nauwen weg/ die
 tot het leven leydt, en dat 'er weynige zijn/ die
 den selven vinden. Matth. 5 : 10—12. en 7 : 14.
 Matth. 19 : 23. en cap. 23—25. Op die wijze pre-
 dikte hy in 't openbaar/ en ook in het bysonder.
 Men sag dat/ in sijn gesprek met de Samari-
 taansche Vrouw/ Joh. 4 : 17/ 18. In sijn Casel-
 rebenen/ wanneer hy ten eeten was. Luc. 14.
 Joh. 6. Matth. 26 : 21—25. In sijn Wandelin-
 gen op den weg. Matth. 26 : 30—35. Luc. 23 : 28.

en

en 24 : 15—27. Hy getuygde/ dat der menschen werken boos zijn. Joh. 7 : 7. En hy segt/ dat de H. Geest/ als die soude gekomen zijn/ soude overtuynen van sonde, van gerechticheyd, en van oordeel. Joh. 16 : 8/ 9/ 10. Hy predikate ook van sijn Tijden/ Matth. 16 : 21. en 17 : 22/ 23. en 26 : 2/ 12/ 21—25. Hy nodigde den mensche tot het Geloove. Marc. 1 : 14/ 15. Joh. 3 : 16/ 36. en 4 : 10/ 14/ 26. Selsf aan het huys hangende/ wees hy tot de plichten. Joh. 19 : 26/ 27. En dat alles ging hem soo ter herten/ dat hy konde seggen : Mijn spyse is, dat ik doe den wille des genen, die my gesonden heeft, ende sijn werk volbrengende. Joh. 4 : 34. In al sijn doen/ socht hy de eere des geenens/ die hem gesonden had. Joh. 7 : 18. Soo dat hy op het eynde van sijn loopbane/ konde seggen : Vader! Ik hebbe u verheerlijkt op der aarden. Joh. 17 : 4. Ik hebbe uwen naam geopenbaart den menschen. vers 6.

En wat vrucht had de Heere Jesus doch van dusdanig predikken? Daar van segt de Heere Jesus sels/ Joh. 17 : 7. Nu hebben sij bekent, dat alles, wat gij mij gegeven hebt van u is. En Mattheus verhaalt van sijn Predicatie op den berg/ dat de Scharen haar ontzettekeden over zijne Leere. Matth. 7 : 28. Johannes segt/ dat het gesprek met de Samaritaansche Vrouw die vucht hadde; dat veele der Samaritanen uit die stad in hem geloofden. Joh. 4 : 39. De selve vucht siet men elders dikwils; als Joh. 7 : 31/ 46. enz.

Op den selfden voet beruygden ook de Apostelen. Act. 2 ; 40. Word behouden van dit verkeert Geslachte. Hare tale was : Bekeert u van dese uwe boosheyd, ende bid God, of misschien u dese overlegging uwes Herten vergeeven wierde. Act. 8 : 22. Sy maakten haar werk/ om aan te dringen op de plichten van Liefde/ en in het ontdekken dat
 wy

wy sondaars waren. 1 Joh. 1 : 8. Daar by seggende : Indien wij onse sonden belijden, hij is getrouw ende rechtveerdig, dat hij ons de sonden vergeve, ende ons reinige van alle ongerechtigheid. vers 9. **Sy** gaben teekenen/ waar aan iemand weeten konde/ of hy uyt God gebooren was. **Sy** onderrichten het volk/ wanneer men mogt bidden/ om vergeefving der sonden/ Joh. 5 : 16/ 18. **Doozgaans** wesen sy aan/ waar vooz de **Chri-**stenen sich hadden te wachten. **Sy** leerden/ hoe men acht mozt geben/ op sich selven/ en sy beloofden/ dat men/ soo doende/ ons selven ende onse **Coehoorbers** soude behouden. 1 Tim. 4 : 16.

Het is waar/ dat men * **Christum** en sijne **Apostelen** ook doozgaans besich vind/ in het bevestigen van de Leere tot Kennisse der Waarheyd; maar dat was al wederom tot de **Godsaligheyd**. 1 Tim. 1 : 1. 1 Tim. 6 : 3.

Het is ook waar/ dat de **Heere Christus** ende de **Apostelen** dikwils hebben wederleed de **verschillen**/ de welke/ hier en daar in de **Gemeen-**ten/ de oberhand hadden. Doch nooit disputeerden sy lieden/ om te disputeeren : maar alleen/ om weg te nemen de **Verschillen**/ de welke de leere, die na de **Godsaligheyd** is, hinderlijk was. En sullen **Inboerders** van **Verschillen** hebben nodig te lesen/ 1 Tim. 6 : 3—6. Daar siet men/ hoe de **Heylige Paulus** van den **Inboerder** van een andere/ als de **Gude**/ leere **Christi**/ schryft. Hy is opgeblasen, ende en weet niets, maar hij raast ontrent [twist]-vragen ende woordenstrijd : uyt welke komt nijd, twist, lasteringen, quade nadenkingen. vers 5. **Verkeerde** krakkeelingen van menschen, die een verdorven verstand hebben, ende van de waarheyd be-

* Siet dit van my (onder een vercierten naam) aangewesen, in den **Sevenden Brief** tegen **Dr. Balthasar Bekker**, pag. 198, 199.

rooft
zij.
sulk
salig
Me
pute
mel
van
Dro
in
So
wan
soec
well
wac
in s
dan
gaa
van
rust
en
land
ber
stij
mal
wer
mo
onf
dig
wa
wel
onf
hel
Da
das
in

rooft zijn, meynende dat de Godsaligheyd een gewin zij. Hy schryft aan **Timotheus**/ wijkt af van de sulke. Daar bij voegende: **Derz 6.** Doch de Godsaligheyd is een groot gewin, met vergenoeginge. Men en kan doch de schade (de welke het disputeeren aan de stille Godsaligheyd doet) niet wel klaarder afmalen/ als dooz de gelijkenisse van een **Kepsiger** na sijn **Vaderland**/ na sijn **Wrouw**/ **Kindere**/ en andere goederen; om sich in 't genot van dese sijne goederen te vermaken. Zoo een **Kepsiger** wandelt sijnen weg met bzeugde: want hy vermaakt sich/ op sijn weg/ met de soete **Gedachten** van de **Volhepd** en **Kuste**/ de welke hy/ op het eynde van sijn **Keps**/ heeft te wachten. Maar de selve **Kepsiger** werd wel haast in sijn **Vergenoegen** en stille **gestoort**/ als hem/ van hier en van wederom daar/ en dat soo doozgaang/ de **Koovers** ontmoeten/ de welke hem of van den weg doen wijkken/ of geduurig ont-rusten/ of ook van sijn **Keps**penning berooben/ en altijt seeker in sijn **Dooztgang** na sijn **Vaderland** en in sijn **Kuste** beletten. By sulke **Koovers** bergelijkt ik alle de **Dwaalgeesten**, de welke de **strydende Kerke** hier op aarde geduurig moeyte maken/ en de welke daarom geduurig moeten werden afgekeert/ tegengestaan/ en/ was het mogelijk/ t' onder gebracht. Dit tegenstaan van onse **Wederpartij** maakt ons wel wakker/ beerdig/ omsichtig en vast in de **Kennisse** van de **waarhepd**/ en ook van andere **Waarheden**/ de welke daar toe behooren: Maar het beneemt onse **ruste**/ het verwildert ons **gemoed**/ en het helet ons den **Dooztgang** na ons **Vaderland**. Daar men niet meer behoest te disputeeren/ en daar men/ sonder de **alderminste Inzueuk**/ tot in de **eyndeloose eeuwighepd**/ sich vermaakt met
de

innigste tegenwoozdigheyd Gods/ ende met de alderheerlijkste Genieting van den Dry-eenigen Heere. Doch ik wil hier wel tot Getuggen nemen alle de geene/ de welke gewoon zijn in een geduurige Nabijheyd met den Heere te wandelen: (Ps. 73 : 20.) en sy sullen met my seggen : dat men selden de Voozsmak van dese Hemelsche goederen sal genieten; als men/ door de Veelheyd onser Wederstanders/ naulijks tijd heeft/ om te oberdenken/ wat de Heere aan onse ziele gedaan heeft/ en wat hy booz ons noch meerder heeft weggelegd. Geen wonder van/ dat Paulus tot sijnen Soone Timotheus segt : Maar gij, o mensche Gods, jaagt na Godsaligheyd, en grijpt na het eeuwige leven. 1 Tim. 6 : 11/ 12.

Het stzjden booz de waarheyd is dan wel noodig/ by toeval van de geene/ die ons ont-rusten; maar het is geen werk dat in den Hemel plaats heeft; of dat ons het werk des Hemels op aarden in de voozsmak doet genieten.

En soo is ook met het hedendaagsche soo genaamde Nutleggen der Propheeten. Het is buyten tegenspraak/ dat de Propheeten zijn een gedeelte van de Goddelijke Boeken. Daar staat ook uytdukkelijck/ 1 Chess. 5 : 20. En veracht de Propheetien niet. En Paulus prijst en bepaalt ook het Propheeteren. 1 Cor. 14 : 3/ 29—40. Ook hebben Christus en de Apostelen de Propheeten dikwils toegepast. Somtjts met te seggen : Heden is dese Schrift in uwe ooren vervult. Luc. 4 : 21. Somtjts met te roepen : Maar dit is het, dat gesproken is, door den Propheet Joël. Act. 2 : 16. En somtjts met andere woorden. vers 29—31. En soo veelmalen.

Doch Christus ende de Apostelen hadden een ander Licht om de Propheeten toe te passen/ als

als wy nu in onse dagen. Hoe was het anders mogelijk geweest/ dat de Heere Christus ende sijne Apostelen altijt soo eenstemmig waren in hare toepassingen? en dat de Propheeten onses tijds soo seer tegen malkanderen aanloopen? Den eenen Propheet onses tijds blijft in algemeene Nitleggingen/ en d' andere weet sijne Propheeten op dese en geene/ in het bysonder toe te passen. Andere weten (of lieber verbeelden sich/ datse wecten) de nette tijden van de verbullingen/ van 't geene geopenbaart was dooz Johannes/ of dooz een ander. En als dan het voozsende niet en komt/ dan staat soo een onbedachtsame Coepasser van duystere Propheeten te boek vooz een opgeblasen Weet-niet. 1 Tim. 6 : 4. Op dat ik niet segge/ vooz een valsch Propheet.

En nauwelijks heeft de eene Propheet onses tijds sijne Openbaringen bekend gemaakt/ of hy werd gevolgt van een ander later Propheet/ de welke de vorige verklaringen/ ten eenenmale/ of vooz een gedeelte/ wil verworpen hebben; om dat hy sijn gebouw op geheele andere gronden soekt op te maken.

Desen cours heeft men nu al eenige jaren na den anderen gehouden/ en noch en sien wy van dien voortgang het eynde niet. Want soo lang 'er geduurig wederom nieuwe vermetele Geesten opstaan/ sal de Christen wereld blijven in een gestadige ongestadigheid/ en sal ook eerder vernietigbuidigen het getal der genaamde Propheeten/ als schare der vernieuwde na Gods beeld en der getrooste dooz den Geest.

Het is ondertusschen te beklagen/ dat men dus doende/ niet alleen onderzoekt na een dag en uure, de welke niemand weet dan de Vader. Matth. 24 : 36. Daar men behoorde te denken om Christi woorden

van afscheyd/ Act. 1 : 7. Het en komt u niet toe te weten de tijden ofte gelegentheden, die de Vader in zijn eygen magt gestelt heeft. Maar dat men vast op soo een wijze/ het Goddelijke Boek brengt in kleynder achtting. Ja/ dat men het gemeene Volk (het welck ter Godsdiensst komt/ om het noodigste voedsel voor hare zielen te zoeken) ophoud met losse gissingen/ menschelijke bonden/ en leedig na hups stuur met een Brieftje/ welckers opschrift is geleerdheyd; en van binnen staat * ziels-magerheyd. Want de Leeraar heeft sich self en niet den Heere Iesum gepredikt. Dus werd vast het gehoor van de waarheyd afgewend, en men keert sich tot fabulen. Gelyk dundelyk gepropheeteert was. 2 Tim. 4 : 4. Sulke klare Propheeten dient men niet over het hoofd te sien; maar sich wat veel gemeen te maken. Oede men dat/ men en soude sich niet licht begeven tot fabulen, ende oneyndelijke geslacht-rekeningen, welke meer twistvragen voortbrengen dan stichting Gods, die in het Geloove is. Maar het einde des Gebods is liefde uyt een reyn herte, ende uyt een goede conscientie, ende uyt een ongeveynst geloove. Van de welke sommige afgeweeken zijnde, hebben haar gewend tot ydel-spreeking. Zijn de opmerkelijke woorden Pauli. 2 Tim. 1 : 4/ 5/ 6.

De gantsche Wet ende de Propheeten hangen maar aan twee Geboden. Van de welke het eerste en grootste Gebod segt : Gij sult liefhebben den Heere uwen Godt, met geheel uw herte, ende met geheel uwe ziele, en met geheel uw verstand. En het tweede, desen gelyk [is] : Gij sult uwen naasten liefhebben, als u selven. Segt hy/ die de Propheet aller Propheeten is/ Matth. 22 : 37—40. Missen wy dit/ dan is al ons Propheeteren vrgteloos.

* Siet Psalm 106 : 15.

brugteloos. Dan laat men na het swaarste der wet: namelijk het oordeel ende de barmhertigheyd, ende het Geloove. **Matth. 23 : 23.** Men verliest het geene dat recht en billijk is. Men laat na de werken der liefde. Men bind niet meer de oude tzoutue in alle handelingen met de menschen. Men siet de ongerechtigheyd vermenigvuldigen, en daar door de liefde van veele verkouden. **Matth. 24 : 12.**

En hoe kan/ met dien voortgang/ het Chriſtendom den BEELDE van Gods Zoon GELYKFORMIG werden? **Rom. 8 : 29.** Wat kracht steekt 'er doch in sulke middelen/ om te bekeeren de herten der Vaderen tot de kinderen, ende de ongehoorsame tot de voorsichtigheyd der rechtveerdige, om den Heere te bereyden een toegerust volk? **Luc. 1 : 17.** Kan ook/ dooz middel van sulken dienst/ werden uytgedaan den ouden mensche met sijne werken? en kan daar door werden aangedaan den nieuwen mensche, die vernieuwt word tot kennisse, na het evenbeeld des geenen die hem geschapen heeft? **Col. 3 : 10.** Is die dienst machtig om ons heylig te maken in allen onsen wandel? gelijk hij, die ons geroepen heeft, heylig is? **1 Petr. 1 : 15.** Heeft men dan niet langer te letten op Jesus woorden? **Matth. 5 : 48.** Weest dan gylieden volmaakt, gelijk uw Vader, die in de Hemelen is, volmaakt is? Leert men/ door sulke onderwijſingen/ den Heere Jesum Christum aan te doen, ende het vleesch niet te versorgen tot begeerlijkheden? **Rom. 13 : 14.** Word men dooz sulke weegen in de liefde gewortelt en gegrondt? **Eph. 3 : 17.** Is dat een middel/ om na den rijkdom van Gods heerlijkheyd met kracht versterkt te werden door sijnen Geest in den inwendigen mensche? **vers 16.** Wast men op die wijze op tot eenen heyligen Tempel

Tempel in den Heere? en worden wy daar dooz ook mede gebouwt tot een woonstede Gods in den Geest? **Eph. 2 : 21/ 22.**

Siet van sulke en diergelijke dingen spreekt Godt in sijn Heijlig woord. En dese dingen dienen ernstelijk te werden bevestigd; of het mogelijk ware/ dae wy dooz het beschouwen van de heerlijkheyd des Heeren, na het selve beeld in gedaante verandert wierden van heerlijkheyd tot heerlijkheyd, als van des Heeren Geest. 2 **Cor. 3 18.**

Maar het is te duchten/ dat sulke verandering na Gods Beeld niet is te wachten/ dooz sulck onbedagt en veelvoudig Propheeteeren. Want/ ten schoonsten genomen/ sal met al dien arbeyd niet meer te winnen zijn/ als de bevestiging van de Goddelijkheyd der woorden Gods/ en van het vertoog van de waarheyd/ dat Jesus is de Christus. Doch/ alsoo die twee Hoofdstukken onses Geloofs genoegsaam zijn bevestigd/ door veele krachten/ wonderen en tekenen/ **Act. 2 : 22.** en met de toepassingen/ de welke de Heere Christus en sijne Apostelen in het Nieuwe Testament/ uyt het Oude Testament gemaakt hebben; soo wil ik wel aan het hedendaagsche Christendom in bedenking geven/ of die sake dooz onsekere toepassingen kan werden verbeterd? en of men op die dingen wel soo behoorde te staan? dat men ondertusschen naliet het geene ons op het hoogste is aanbevolen; het geene ook de Heere Christus en de Apostelen het meeste hebben behertigt/ en waar dooz men wel byduysent menschen op eenen dag bekeert heeft. In dier voege/ dat de Coehoordeers eerst wierden verslagen in het herte; dan bekommert vzaagden/ Wat sullen wy doen? te weten/ om salig te werden; daar na wierden gedoopt; op dien Doop sich hielden by malkander;

der; daaglijks eendrachtelijk in den Tempel volherdende in de Leere der Apostelen, ende in de Gemeynschap, en in de breekinge des Broods, ende in de Gebeden, en dat alles met verheuging en eenvoudigheid des Herten. Act. 2 : 37/ 41/ 42/ 46.

Zijn 'er sulke vruchten van het hedendaagsche Propheteeren te hoopen? dan dient men wel het Propheteeren hoog te achten/ aan te prijsen/ te verbubbelen/ en met gelijker hand daar op geset te zijn. Maar indien men in 't tegendeel bevind/ dat/ onder het veelvoudig Propheteeren/ de vleeschelijkheid en aardsgesintheit meer en meer de oberhand krijgt; dan werd het tijd om achterom te denken/ en om een anderen weg te kiezen.

Het is nu seker/ dat de menschen door dat geduurig Propheteeren geheel seldom gebzacht werden tot de rechte kennis van haar selven. Jac. 1 : 24. Soo ten opzicht (1) van haare elende. Rom. 7 : 24. Rom. 3 : 19/ 23. Eph. 2 : 1—5. Tit. 3 : 3. 1 Petr. 2 : 10. Als ten (2) opzicht van hare verlossing. Eph. 2 : 5. Tit. 3 : 4—7. En ten opzicht van hare (3) schuldige Plichten van Dankbaarheid. Deut. 32 : 6. Rom. 12 : 1/ 2. Tit. 2 : 14. en 3 : 8. 1 Petr. 2 : 9/ 12. Luc. 1 : 68/ 74/ 75. Joh. 15 : 8. Eph. 1 : 6. Op datse (4) op goede gronden mogen verskeret zijn van haren staat/ in het bysonder. 1 Coz. 1 : 9. 2 Tim. 1 : 12. en 4 : 8: En dat een yder sich selven mag leeren ondersoeken en beproeven/ of sy ook in het Geloove zijn. 2 Coz. 13 : 5. 1 Joh. 1 : 3. Col. 1 : 12/ 13. (5) Door sulke tekenen/ als Godt de Heere in zijn woord aangeweesen heeft. 1 Joh. 1 : 6/ 7. en 2 : 6/ 15/ 16. en 4 : 13. en 5 : 1—4. 1 Petr. 1 : 7/ 9. Op dat (6) een Chzisten in sich selven mag hebben Vertrouwen, Gerustheyt, Blyschap, Vreede, en wel gemoed

gemoed mag zijn tegen alle geestelijke en lichamelijke vyanden/ door den roem in de hoope der heerlijkheyd Gods. Eph. 3 : 12. Heb. 4 : 16. Cant. 7 : 10. 1 Petr. 1 : 6/ 7/ 8. met Rom. 5 : 2. Heb. 3 : 6. enz. *

Alle welke vuchten/ door geen dupsenden van Prophetische lessen onses tijts zijn te hoopen.

III. Men en false ook niet vinden in Leeringen/ de welke ons geduurig onderrichten op wat wijze Godt de Heere de Vaderen in het Oude Testament geleyd heeft/ en hoe Godt de Heere zijn Kerke na onsen dood leyden sal. Het eerste raakt den Voorleeden Tijd. Het andere is noch onbekend/ en raakt den toekomenden Tijd. Doch soo weynig als de lichamelijke spijs/ de welke van onse Doozvaderen gegeten is en van onse Nakomelingen gegeten sal werden/ ons kan voedsel en sterkte toebrenghen : Soo weynig kan onse ziele met smeer en vettigheyd versadigt worden, (Ps. 63 : 6.) als wy weten/ hoe Godt de Heere de Vaderen gehandelt heeft, en onse Nasaaten handelen sal. Het Voorledene en is niet meer. Het Toekomende is onseker. Wy zijn in den Tegenwoordigen tijd, en moeten weten of en wat God voor ons is; en soo ook/ of en wat wy voor den Heere en onsen naasten zijn, en moeten wesen.

Al die lessen (sy mogen soo geleert schijnen/ als se schijnen) kan men leeren of hooren/ en nochtans maar hebben een Historisch Geloobe. Maar een Christen moet hebben een Saligma-kend Geloobe/ 't geen werksaam is door de Liefde. Godt heeft u/ Geloovige! geroepen tot heerlijkheyd en deugd. Door welke ons de grootste ende dierbare beloften

* Siet hier over meerder in mijn Verklaring over de Heydelbergsche Catechismus, pag. 36, 37, 38, 46, 51.

beloften geschonken zijn, op dat gij door de selve der GODDELYKE NATUURE deelachtig soudet werden. En dat sult gy kuzgen. Na dat gij ontvlooden zijt het verderf, dat in de wereld is, door de begeerlijkheyd. 2 Petr. 1 : 3/4. Maar als men het verderf ontvlooden is/ dan en is men noch niet digt aan den Hemel. Hierom wil Petrus vers 5. dat wy tot het selve alle neerstigheyd sullen toebrengen, voegende bij het Geloove deugd, en bij deugd kennisse, enz.

De speculatiën alleen konnen ons niet na den Hemel brengen/ en noch mi. der konnen sulks doen de oberdenkingen wat een ander gehad heeft of hebben Sal. En doest ik denken/ dat men het my niet kwalijk soude afneemen/ als ik hier over/ vrij uit de borst/ mijn gevoelen sende; Ik soude seggen: dat men met Woorden den staat des Nieuwen Testaments verheft boven het Oude/ * (gelijk se waarlijk ver. boven de selve te verheffen is) maar dat sommige/ met hare onvoorzichtige Daden, den staat van de Kerke des Nieuwen Testaments/ in gewichtige dingen/ gelijk maken met de Kerke des Ouden Testaments. Want de geene/ de welke de zielroerenste woorden van de H. Mannen in het Oude Testament verklaren als een Propheety van de goederen/ de welke eerst in het Nieuwe Testament souden werden genooten; de selve houden de Ledematen onses tijds doorgaans op met een vertoog hoe Godt de Heere de Vaderen geleyd Heeft, en hoe de Heere het Chzistendom na onsen tyd leyden Sal.

* En aldus werden onse hedendaagsche Chzisten geleyd voor een schatkist/ daar se niet haar eijgen/ maar eens anders schatten slechts blootelijk beschouwten. Of soo de Aanhoozder en de Van-

* Siet mijn Catechismus, over de 19 Vrage, pag. 30—34.

Aanschouwer noch iets eugens in die kist vind; het is meest by toeval/ dat hy eens denke/ hoe veel gemakliker en tot hoe veel grooter goederen hy kan geleid werden.

Och die kennisse kon men wel lichter en sonder soo veel inwindselen van 't Oude Testament verkrijgen. En het is nooit wijsheid/ dat men op den helderen dag des N. Testaments geduurig besiet/ hoe veel men by de keers van 't Oude Testament heeft kunnen bozderen.

En als men dan al de bloote kennisse heeft/ waar dat onse Schat te vinden is/ dan zijn wy noch verre van het genot der Schatten self. Want dan dient men noch veel neerstigheyd toe te brengen. Jac. 1 : 5. om die goederen/ als ons eugendom behoort te eugenen. Wy dienen te wesen onderricht/ of ons Geloofs- en Gerechtsbrief volleedig is. En wy dienen wel te bewaren/ en te behouden het geene dat wy hebben, op dat niemand onse Kroone neeme. Apoc 3 : 11. met I Tim. 1 : 19.

Om nu hier toe te komen/ moeten dikwils in onse oore klinken de woorden Jacobi 1 : 22. Zijt Daders des Woords, ende niet alleen Hoorders, u selven met valsche overlegginge bedriegende. Want Christus heeft hem selven voor ons gegeven/ niet om ons in de sonden te laten smooren; maar op dat hy ons soude verlossen van alle ongerechtigheyd, ende hem selven een eygen volk soude reynigen, yverig in goede werken. En/ op dat niemand hier van soude onbetwete weten/ soo belast Paulus aan sijnen Citus : Spreekt dit, ende vermaant, ende bestraf met allen ernst. Dat niemand u en verachte. Cit. 2 : 14/ 15. En hy herhaalt het selve noch eens Cit. 3 : 8/ 9. seggende : Dese dingen wil ik, dat gy ernstelijk bevestigt, op dat de geene, die

die aan Godt gelooven, sorge dragen om goede werken voor te staan. **Hij** segt 'er noch nader by: Dese dingen zijn het, die goed ende nuttig zijn den menschen. **En hij stelt dat tegen andere dwase bragen/ enz. de welke hij verklaart onnut en ydel. vers 9. Even als 1 Tim. 6 : 3—6.**

Het komt dan alles aan op Geloove en Deugd. **En dat Geloove * heeft soo veel in/ en wil by meer seggen/ als een speculative kennisse. Ook en is men niet deugdszaam/ als men van de deugden wat weet te praten. Neen! neen! Het komt op DOEN aan. Hier gelden de woorden Christi: Joh. 13 : 17. Indien gij dese dingen weet, salig zijt gij soo gij de selve DOET. En soo was ook het slot van sijn Predicatie op den Berg. Matt. 7 : 16. Een ygelijk, die dese mijne woorden hoort, ende de selve niet en doet, die sal bij eenen dwasen man vergeleeken werden. Wil men dan zijn een uytverkooren Geslachte, een Koninklijk Priesterdom, een Heylig Volk, een verkreegen volk? soo moet men VERKONDIGEN de DEUGDEN des geenen, die ons uyt de duysternisse geroepen heeft, tot sijn wonderbaar licht. 1 Petr. 2 : 9. En die deugden verschillen soo veel van de schijn-goede daden der Heydenen/ als het Heydendom verschilt van het Christendom. Gelyk men sien kan uyt de belaste plichten/ Luc. 14 : 26/ 27. En uyt de voozwaarden van de Christelyke deugden/ beknopt te lesen in mijn Catechismus, pag. 164/ 165.**

Langs desen weg/ hebben vele vermaarde Heyden onser Kerke groote bzych gesien van haren dienst/ en groote verandering veroorzaakt in het bedryf/ en in het gemoed harer Coehoorden. Welke verandering in de zeeden en in de
Liefde

* Siet des selfs Negen Daden, in mijn Catechismus, pag. 36—38, 46, 50, 51, 63, 64, 94, 99, 100, 115. enz.

Liefde tot Godt niet gebonden werd door veel disputerens/ of door veel te Propheeteren na onse hedensdaagsche Propheeten. Waar van boven pag. 16/23 gesproken is.

En (om van andere krachtige Mannen in dit schzift niet veel te seggen) door sulken dienst leeft noch in 't herte van sijne Coehoorden die groote Reformateur der Seeden/ en dat helder voorbeeld van het inwendige Chzistendom/ de Heer Jodocus van Lodensteyn. De welke zes jaren sich selven/ als een brandende heerse/ verteert heeft/ te Soetermeer, onder het resort van sijn Geboorte Stad Delft. Daar na twee jaren te Sluys in Vlaanderen, en daar na vijf-en-twintig jaren te Utrecht. Al waar hy den 6 Augusti 1677. des morgens ten drie ure (zijnde het gewoone uur/ wanneer hy sich daaglijks ter studie plag te setten/) verkreeg het eynde sijnes Geloofs/ en het besit van dat heerlijke/ waar op hy in sijn leeven soo sterk en rusteloos peynsde.

De diepen indruk/ de welke dat groote Licht/ dus lang na sijn dood/ noch heeft in het herte van de geene/ die hem plachten te hooren/ of die door sijne schziften geraakt zijn/ heeft eerst den Drukker, en (door hem) my betwoogen/ om de zielen/ die door sijnen dienst gebzacht zijn tot het Geloove/ en tot een wandel/ de welke wat uytnemender (1 Cor. 12 : 31.) is/ als den wandel der Bozgerlijke menschen/ te helpen aan het leesen en overdenken van de stoffen/ de welke die geseegende lippen eertijts voortbrachten. Of misschien het schijnsel van dat Manelicht, na het ondergaan van die verwarmende heldere Son, iets mocht toebzengen tot het rijp maken van den bzicht der Druyben/ de welke de ranken/ die in Chzisto blijven/ Joh. 15 : 4/ 5/ 6. met Aes.

Jes. 5 : 1/4. reeds hebben geset; en of ook andere/ dooz de smaak en soetigheid der selber/ mochten werden aangemoedigt en opgeleed/ om wat edelder vuzchten/ Cant. 4 : 13/ 16. als se tot noch toe gedragen hebben/ voort te vuzngen.

Als ik nu hier toe mijn selven niet onwillig toonde/ hebben de Versoekers by my nader aangehouden/ om te mogen hebben een krot verhaal van des voortzesselijken Mang LEVEN en STERVEN; op dat de Leeser wiste/ dat 'er soo veel Leere was in Lodensteyns LEVEN, als 'er Leven was in sijne Leere.

Ik dan/ om niet ondankbaar te wesen aan de Openbare Leeringen; de welke ik/ nevens andere/ tot vuzcht mijner ziele/ soo menigmaal hadde gehoozt; en/ om ook niet te verbergen 't geen dooz particulieren ommegang met dat weergadeloose voorbeeld in hem soo ongemeen te sien was/ heb ik my die moeyte niet willen ontzeken; op dat de wereld wiste/ dat sijne Liebelingen niet sonder grond na sijne woorden snakken/ om soo een trouwen Leydsman noch te willen in 't ooge houden/ na dat hy haar is ontweeken.

Alleen bezuypt my de vzeese/ dat ik/ met te seggen van 't geene ik van sijn Eerw. selfs hebbe erbaren/ den Fakkelt sijner deugden sal verdooben. En dat ik den roem/ de welke hy verdiende/ maar/ ten schoonste genaomen/ slechts niet beter als met waterberwe sal konnen afteekenen.

Het lust my echter in desen liever mijn plicht gebzeekelijkt te onderneemen/ als dien geheel na te laten. Dewijle ik blijbe in die verwachting/ dat de Leeser ten minsten daar uyt sien sal/ dat de Heer Lodensteyn wel in een geheel andere gedaante mochte gesien werden/ als op den Predikstoel,

Liefde tot Godt niet gebonden werd dooz veel dispueteereng/ of dooz veel te Propheeteeren na onse hedensdaagische Propheeten. Waar van boven pag. 16/23 gesproken is.

En (om van andere kragtige Mannen in dit schzift niet veel te seggen) dooz sulken dienst leeft noch in 't herte van sijne Coehoorden die groote Reforzmateur der Seeden/ en dat helder boozheids van het inwendige Chzistendom/ de Heer Jodocus van Lodensteyn. De welke zes jaren sich selven/ als een brandende keersse/ verteert heeft/ te Soetermeer, onder het resort van sijn Geboorste Stad Delft. Daar na twee jaren te Sluys in Vlaanderen, en daar na vijf-en-twintig jaren te Utrecht. Al waar hy den 6 Augusti 1677. des morgens ten drie ure (zijnde het gewoone uur/ wanneer hy sich daaglijks ter studie plag te setten/) verkreeg het eynde sijnes Geloofs/ en het besit van dat heerlijke/ waar op hy in sijn leeven soo sterk en rusteloos peynsde.

De diepen indzukt/ de welke dat groote Licht/ dus lang na zyn dood/ noch heeft in het herte van de geene/ die hem plachten te hooren/ of die dooz sijne schziften geraakt zyn/ heeft eerst den Drukker, en (dooz hem) my betwoogen/ om de zielen/ die dooz sijnen dienst gebzacht zyn tot het Geloobe/ en tot een wandel/ de welke wat uytnemender (1 Coz. 12 : 31.) is/ als den wandel der Borgerlijke menschen/ te helpen aan het leesen en overdenken van de stoffen/ de welke die geseegende lippen eertijts booztbzachten. Of mischien het schynsel van dat Manelicht, na het ondergaan van die verwarmende heldere Son, iets mocht toebzengen tot het rijp maken van den bzucht der Druyben/ de welke de ranken/ die in Chzisto blijven/ Joh. 15 : 4/ 5/ 6. met

Aes.

Jes. 5 : 1/4. reeds hebben geset; en of ook andere/ dooz de smaak en soetigheid der selber/ mochten werden aangemoedigt en opgeleyd/ om wat edelder vzychten/ Cant. 4 : 13/ 16. als se tot noch toe gedragen hebben/ voozt te vzenge.

Als ik nu hier toe mijn selven niet onwillig toonde/ hebben de Versoekers by my nader aangehouden/ om te mogen hebben een kozt verhaal van des vooztzesselijken Mans LEVEN en STERVEN; op dat de Leeser wiste/ dat 'er soo veel Leere was in Lodensteyns LEVEN, als 'er Leven was in sijne Leere.

Ik dan/ om niet ondankbaar te wesen aan de Openbare Leeringen; de welke ik/ nebens andere/ tot vzych mijnz ziele/ soo menigmaal hadde gehoozt; en/ om ook niet te verbergen 't geen dooz particulieren ommegang met dat weergadeloose voorbeeld in hem soo ongemeen te sien was/ heb ik my die moeyte niet willen ontzeken; op dat de wereld wiste/ dat sijne Liebelingen niet sonder gezond na sijne woorzen snakken/ om soo een trouwen Leydsman noch te willen in 't oog houden/ na dat hy haar is ontweeken.

Alleen bezuypt my de vzeese/ dat ik/ met te seggen van 't geene ik van sijn Eerw. selfs hebbe erbaren/ den Fakkell sijner deugden sal verdooben. En dat ik den roem/ de welke hy verdiende/ maar/ ten schoonste genaomen/ slechts niet beter als met waterverwe sal konnen asteekenen.

Het lust my echter in desen liever mijn plicht gebrekkelijck te onderneemen/ als dien geheel na te laten. Dewijle ik blijve in die verwachting/ dat de Leeser ten minsten daar upt sien sal/ dat de Heer Lodensteyn wel in een geheel andere gedaante mochte gesien werden/ als op den Predikstoel,

stoel, daar men maar het halve lijf siet; maar dat hy ook verdiende het gesichte over sijnen geheelen wandel by de menschen/ in wat booz gedaante men hem ook beschouwde. Op dat sijn Leven zy een lesse booz een ieder, die dese Predicatie leesen/ en een opwekking booz haar/ die met hem hetzelfde Lot der bediening (Act. : 17.) verkregen hebben/ of noch krijgen mochten.

In die verwachting breng ik hier in geheugnisse/ dat de Heer Jodocus van Lodensteyn, al van jonks op/ geleert hadde te leven booz den Heere. Waar door hy dan gewilt heeft te werden kleyn; op dat de Heere booz hem mochte werden verheerlijkt. Want hy/ Gebooren in Sprockelmaand 1620. uyt een aansienelijke Familie der vermaarde Stad Delf, had/ tot sijnen Heer Vader/ den Heer Joost C. van Lodensteyn, de welke eerst het Licht des werelds zag den 7 van Loumaand 1584. N. St. En/ tot sijn Vrouwe Moeder/ Mevrouw Maria van Voorburg, gebooren den 10 in Slachtmaand, 1587.

En die Familie/ in de tweede Stemhebbende Stad van onse Provincie/ gaf onsen Heer J. van Lodensteyn goede hoope van te komen tot een aansienelijk Bewind der Burgerlijke en Crimineele saken der Stad Delf en van gantsch Holland. Gelyk sijn Hr. Vader/ en sijn Hr. Broeder Dirk van Lodensteyn, de eerste als Burgermeester/ en de tweede als dertig Raad/ Schepen/ Bewindhebber/ enz. aldaar in groote Achtbaarheid geweest hebben.

Maar het was geen wereld/ die met haar giants den Jongeling bekooren konde. De smaadheyd Christi (de welke Moses meerderen rijkdom achte te zyn/ dan de schatten van Egypten. Heb. 11 : 26.) preeß hy (Predicant zynde) dikwils aan/ en

en is ook sijn spooz geweest/ om liever te werden een knecht van den Heere Jesus/ als een Gebieder ober den Volke.

En/ of schoon dese sijnen lust/ om vooz Jesus zielen te vangen/ wat konde werden gestunt/ dooz eenige gebzeerde verhandering in sijnne uytspzake/ ende de daar op gebouwde redenen van veele Afraderen. Soo had nochtanz de Heere hem soo aangemoedigt om Zion te houtuen/ dat er geen tegen-rebenen kizchtig genoeg waren/ om den Jongeling te beneemen den yber/ om vooz den Heere te werken.

By desen yvergeest, de welke de Heere in sijn herte gelegd hadde/ quam de goede opvoeding in een Achtbare Familie/ waar van sijn Eerw. gewaagt/ in sekerere Opdzagt aan sijn Heer Broeder Dirk van Lodensteyn. Dese Opvoeding in de wijsheid der goede konsten/ en vooz al in de betzaging van een grondige Kennisse der waarheid/ die na de Godsaligheid is/ wierd van den Heere geseigent/ om den Jongeling al by tijds te Heyligen vooz den Heere.

Na het afleeren van het geene de Natuurkunde leert naspeuren/ bediende hy sich van de Onderwijsingen dooz de Hoogberoemde Professooren Gisb. Voetius, Meinardus Schotanus, en Carolus de Maats. En hoe groot en diep sijnne achting en liefde van den Heer Voetius geweest is/ is al te wereldkundig/ als dat ik hier van veel behoeve te seggen.

Van den Heer Schotanus sende hy eens tegen my: Had gij D^o. Schotanns gekent, dan soud gij eerst een Predicant gekent hebben. En van den Heere de Maats, heeft hy my wel verhaalt/ dat de geene/ die hem hoornden/ konden gewaar woonden

* Siet Lodensteyns Weegschale der Onvolmaaktheden, 2, 4, 6.

den dat Gods woord was levendig en krachtig, ende scherpsnydender dan eenig tweesnydende sweerd, ende gaat door tot de verdeeling der ziele, en des Geests, en der te samenvoegselen, en des mergs, en is een oordeelder der gedachten, en der overleggingen des herten. Heb. 4 : 12. Welke Cert de Hr. Lodensteyn, sich selven en sijne Coehoordersen dikwils vooz de Predicatie te binnen bzagt/ als hy bad om den segen Gods/ ober het Woord dat hy gedacht hadde te prediken. En de Heer Lodensteyn konde van sijne Meesters soo smakelijck spreken/ dat ik my daar na wel te binnen hebbe gebzacht de woorden van den grooten Beza. welke hy sprak van sijne drie geliefde Meesters * Guilelmus Farellus. Johannes Calvinus en Petrus Rivetus.

Als nu de Hr. Lodensteyn sijne Accademische studie te Utrecht en elders hadde voleyndigt/ en na het Examen Præparatoir, was toegelaten tot de openbare Prediking/ verstond sijn Hr. Vader, de Bozgemeester te Delf, niet/ dat sijn Soon veel soude lopen Prediken/ daar noch geen plaatsen vaccerden; hy bestelde dan sijn Soon te Franeker, ten huuse van den Heer J. Coccejus, om sich (wat verder als men gewoon was) te oeffenen in de kennisse der Oostersche Talen en in andere geleerde Oeffeningen. Wat discoursen nu/ gedurende die tweejarige conuersatie/ tusschen den Heer Coccejus, en den Heer Lodensteyn, soo nu en dan/ ober dese en geene stukken der Religie/ wel zijn voorgeballen/ hebbe ik uyt sijn mond wel somtijts verstaan. Maar ik twijffel of de Heer Lodensteyn, (indien hy leefde) de selfde wel aan een ieder wilde hebben bekent gemaakt. Ik sal

* Siet Melchior Adamus Silesius de vitis Theologorum Exterorum Principum, pag, mihi 74. in vita I. Calvini, & pag. 121, 122, in vita Vireti.

sal dan daar van alhier ook niet meer seggen.

Op den 28 Augusti 1644. wierd de Heer Lodensteyn bevestigd in den Predikdienst van Soetermeer. En sijn Eerw. gaf in den Dienst soo veel proeven van dat hy sijne ziele hadde overgegeven voor den name onses Heeren Jesu Christi, (Act. 15 : 26) dat de v'zucht sijner bediening niet alleen vertoont wierde in dat aansienelyk Dorp, maar ook in de Plaatsse daar rondomme. Mijne oogen hebben dikwils gesien/ als ik met sijn Eerw. aldaar was/ met wat tedere genegentheid sijn Persoon daar wierd ontfangen; en hoe selfs sich (gebeynsdelyk of ongebeynst dat laat ik daar) aan hem wisten te onderwerpen de geene/ de welke sijnen preciesen wandel en pieuse Reformatie/ te voeren/ wel hadden soeken te stunten. En dan v'zacht hy my wel te binnen de wijze woorden van Salomon. Prov. 28 : 23. Die een mensche bestraff, sal achter na gunste vinden; meer dan die met de tonge vleyt.

Wat indzukt sijnen dienst gehad heeft in sijn tweede Beroeping van Sluis in Vlaanderen, kan men vernemen uit de getuggenissen der gener/ de welke de gestalte van die plaatsse hebben behandelt/ en de welke weten wat nieuw leven veroorzaakt wierde/ niet alleen in die/ maar ook in de nabijgeleegene Landstrecken/ daar men de kracht van sijnen Dienst gevoelde. Soo dat de Heere ober al met hem was/ waar hy ook verkeerde/ en hoe men hem ook tegenstont.

Den 17 April 1652. tot Utrecht zijnde bevestigd/ vond hy aldaar noch een van sijn Heeren Meesters/ by den welken hy/ tot den 1 Novem- ber 1676. zijnde de sterfday van den Heer Gisb. Voetius, altyt gebonden heeft veel liefde/ en met den welken hy/ nebens de meeste Collegen/ ge-
leest

leest heeft in een soet verstand/ ten nutte van de gemeene Kerke.

Wel haast kreeg hy/ dooz sijne ongewoone gaben en yber/ een grooten opgang onder de Gemeente. En boben de hulpe van sijne liebe Mede-amptgenooten, vond hy een stercken arm aan sijnen trouwen Vriend/ de Heer Justus van den Boogaart, de welke kozt na hem van Rotterdam tot Utrecht wierd beroepen.

Noyt sag de wereld (sedert der Apostelen dood) soeter of ereenstemming/ ten goede/ tusschen menschen van gelijke Bediening/ als tusschen hem en sijnen Collega/ D^o. van den Boogaart. Noyt achtte d' eene den anderen uytnemender dan sich selven; volgens Phil. 2 : 3. als dese twee Gebroeders in en tot den Heere.

En ik twijffel/ of men (by dit groot verbaal in de Seeden) kan wachten/ dat 'er ooit in een Stad/ daar soo veele Predicanten zijn/ sal gebonden werden soo veel overeenstemming/ soo veel tedere genegentheyd ten besten van Gods sake/ en soo veel sozge vooz malkanders eere/ aie 'er gessen is tusschen dese twee hoogbegaafde Overaars/ en ook tusschen haren gemeenen Meester Voetius, nebens en met het grootste getal der twaalf Amptgenooten.

Men heeft daar van een Gedenkteeken/ in Justi van den Boogaarts LAATSTE UUREN, dooz Lodensteyn opgesteld/ en aan het tzeurend Utzecht opgeoffert/ in 't jaar van des selfs Afferben 1663. En die ongemeene toeloop van Utzechts Volk/ ter tijd van des grooten van den Boogaarts UYTVAART, kon het/ in gzoote letteren/ leesen/ uyt het gelaat van hem/ die soo seer ontroert was vooz het sterfbed, en die sich selven soo seer moest bedwingen/ als hy/ na sijn rang/ achter het

het Lijk ging/ en als hy soo veel beweeging sag in die hoven gewoone toeloop der Nabolgeren van het Lijk, 't geen Utzecht niet sonder groote reden bitterlijk mogt beschrepen.

Onder de gaben/ de welke Utzecht aan haren van den Boogaart verlooz/ telt de Heer Lodensteyn, * dat hy doozgaang/ seer vol buurg/ sijne redenen soo wel bebolwerkte met sulke getuygenissen van des Geestes bediening/ dat hy niet alleen de Kinderen des Koninkrijks overwon; maar dat hy ook met wonderlijk subtiële stralen/ door sijn schzander verstand/ wist in te bzeeken in de duysterheid der ontwedergeboorene vleeschelijke herten. Hy telt 'er ook onder het verlies van een tweeden de Maats. En dat doet ons denken/ om de achting/ de welke de Heer Lodensteyn hadde vooz haren Eerw. gemeenen Meester/ bysonder in 't stuk van de overtuyging eenes Sondaars/ en in het stuk van een bluggen en voozlichtigen Raad/ de welke dat groote Licht by alle voozballen wiste te geven. Hy geeft sijnen Collega de eere-naam van Zions kroone.

Soo veel achting had de Heer Lodensteyn vooz vzoome Mannen; soo veel liefde gaf hy aan de Helden in Gods Kerke; soo veel uytnemender achte hy sijnen Collega/ dan sich seiven. Soo seer beklaagde hy het verlies van Mannen/ die geheel vooz den Heere waren.

En was het wonder? Al sijn werken/ als sijn denken/ al sijn doen/ al sijn spzeeken/ was maar dat de Heere ALLES, en het Schepsel niet met al mocht weesen. Menschen dan/ die tot dat eynde al hare daden geschikt hadden/ kost hy dan ook niet anders als Lieben/ Anhangen/ Helpen en

* Siet J. van den Bogaarts laatste Uuren, pag. 189, 194, 195, 196, 199.

Loben/ en/ als se weg waren/ bitterlijk beschreyen. Te meer/ om dat hy geleert hadde/ dat de Heere sich gereed maakte om te vertrekken/ als hy sijn beste huystraad vast oppakt en wegneemt. Jes. 57 : 1.

Dese hoogagting van de geene/ in de welke de Heere dooz sijnen Geest wozocht/ schein des te klaarder ygt : Om dat hy in 't tegendeel hadde een needzig gevoelen van sijn eygen gestalte. En op die donkere Foelie van sijnen ootmoedigen Geest/ flonkerde de Diamant sijnere gaben en genade op het aldercierlijkste vooz 't ooge sijnere Bekende. En daar dooz had hy seer wel bevonden/ dat nedzigheud ging vooz eere. Prov. 15 : 33. en 18 : 12. De grond van dese sijne Nedrigheud was gelegd in een levendig beseffen/ dat de mensch niet meerder was dan stof en assche, Gen. 18 : 27. een * Worm, een Waaden-sak/ een druppel van eenen Eemer, en als een stolken van de weegschale. Jes. 40 : 15. En dat hy al het geene hy noch schein te weesen; maar enkel en alleen moeste weesen vooz den Heere, ylt wien, en tot wien alles is. Rom. 11 : 36. Prov. 16 : 4.

Op den selven grond leerde hy eeten en drinken, alleen tot Gods eere. Volgens 1 Coz. 10 : 31. Sijn slapen was niet om te slapen; maar om daar dooz bequaamer te werden tot het verheerlijken van sijnen Maker. Daarom was sijn slaap niet onozdentelijk; maar hem dacht dat men de tijd des slaaps moeste nemen/ soo veele uren voor- als na middernacht. Daar dooz dan sijn tijd van gewoone verrijng was (soo wel des Winters/ als des Somers) tusschen drie a vier uren in den Morgenstond.

ook

* Waar van hy soo veel sprak en song. Siet sijne Uytspanningen, pag. 74, 75.

Ook had hy geleert nooit te Eeten, om te Eeten; maar hij At maar om te leeven; gelijk hy leefde. om sijnen Maker te dienen en te looven. Dus was sijn Tafel matig in de Hoedanigheyd en ook in de Veelheyd der spijsse. Het gezaeyde des Velds/ het vette der nieren van Tarwe, Deut. 32 : 14. daar hy veel van sprak/ was sijn smakelijckste portie. En soo 'er noch eenig gebzaad vooz het vuer quam/ het was meest/ om daar van deelen te senden aan de geene/ die noch macht/ noch occasie hadden/ om het selve vooz haar te bereyden. En heeft niemand ooit een mensch gesien/ de welke smakelijcke spijsse liet toestellen/ om dat sijn eygen mond te onthouden/ en het aan den armen en elendigen om te deelen? Ik kan u seggen/ dat soo een man geweest is die gzoote Meester over zyn vleesch en tong/ Jodocus van Lodensteyn. De welke sijn sobere Wijn vermengde met Water/ en die het vooz geen eer rekende/ dat een Predicant (schoon van grooten huysse) veel kennisse hadde van de beste en smakelijckste Wijnen. Hy was de Man/ de welke meer Licht als wijn verbeesigde. Hy was 't/ de welke op het nuttigen van de minste verkwikking (al was 't maar water) sijnen Maker dankte. En dan/ dacht hem/ kon hy/ gesont zijnde/ wel iets missen/ 't geen de onvermogende ellendige beter soude konnen verkwikken. * Certwile hy sich versadigde met des Heere genade/ en vsolijk was sonder lekkeryen/ en met een kleyn genot van 't aardsehe was te vernoegen.

Soo matig was hy ook in sijn huysraad, en wel vergenoegt met het geene dat tot sijn gemak genoeg was. Het kleedt om 't lijf der naakte leeden/ en de Deekens op het bed der geener/ die des

Winters

* Siet sijn Uytspanningen, pag. 154 VIII. 176. XIV, en 271, 272.

Winters van koude krompen/ (voor zijn geld gekocht) was 't huygraad/ waar in zijn Meester het meeste genoegen schepte; en dat was (hoe bedekt ook desen sijner arbeid der liefde gehouden wierde) door het getungenisse der Genieters/ voor hem beter cieraad/ als den pronk met kunstwerk/ dat meer tot last als tot heyl geduyen kan.

Albus verstorven aan sich selven/ had hy seer nauwe acht op de beweegingen sijner Hertstochten, en daar door was en bleef hy Meester van sijne Passien; soo dat men nauwlijks in zijn alderernstigste gelaat eenige veranderinge sien konde. Men moest verwondert staan/ als men hem aansag/ wanneer hem bekend wierden gemaakt eenige lasteringen/ de welke boose menschen tegen de Godvreesende/ en ook tegen hem/ met mond en pen/ in laster-schziften voorbrachten. Want/ daar in andere het vleesch en bloed tegen sulke lasteraars lichtelijc soude konnen ontsteeken: Daar sag men hem tegen sijnen Lasteraar sachtmoedig. En was 't in 't Poezy; dan kon hy selfs noch wel prijsen de aardigheyd, de welke sulke Spotters in haare Gedichten toonden. En waar quam hem doch dese sijne Koninklijke magt en overwinning van sich selven van daan? De reden hier van was geen andere/ als om dat hy geleert hadde Eer, Staat en Aansien over te geven voor den Heere, en voor sijne goede sake.

Het is wel waar/ dat zijn achting by de Godvreesende ende sijnen wandel voor Godt soo groot en goed was/ dat de lasteringen hem minder konden schaden/ als de geene/ die in kleyne plaatsen/ door boose menschen/ meerder konnen werden gedrukt. Maar echter was het voor een ieder als wat wonders/ dat men in zijn Gelaat/ ook selfs dan noch sag een effenbaar gemoed.

Het

Het is ook waar/ dat hy niet wilde lijden als Quaaddoender. Volgens 1 Petz. 4: 15. En dat hy sich verdedigde tegen het ongelijk. Waar van men een Staaltje sien kan/ in den Toeëygening Brief, aan sijn Heer Broeder Dirk van Lodensteyn, vooz sijne Weegschale der Onvolmaaktheden * 5/ 6/ 7/ 8/ 9/ 10. Maar dat alles kon men doen sonder sich te vergrijpen tegen een effenbare gestalte des gemoeds.

En meynt iemant/ dat in sijne laatste Uuren, van de Heer J. van den Bogaart te sien is iets/ dat tegen een effenbaar gemoed schijnt te stryden. Die weete dan/ dat nooit een Predikant mag werden gehouden vooz buytenspoorig/ als hy uit medelijden tot den Sondaar sijn quaad ontdekt/ en daarop Gods oordeelen bereest en tot waarshouwing bekend maakt.

Alduz had hy van sijn Heer en Meester Jesus geleert smaat te lijden sonder sich te wreken; en nochtanz bedroeft te wesen ober den staat des Sondaars/ en ober de onteering van Gods name. Dit exempel stelde hy sich vooz/ als hy song: †

- »Sachte Jesu! die sachtmoedig
- »Het alderscherpste leet,
- »Wraakloos kond vergeven goedig,
- »Ja sonder toornen leed;
- »Maar in yver kond vergaan,
- »Wierd uw' Vader smaat gedaan:
- »Heyligt mij, heyligt mij:
- »Ik moet Jesu zijn als Gij."

Dus stelde hy sich selven Jesum vooz. Dus lieef hy Meester van sijne Hertstochten; en dus wist

* Siet de laatste Uuren, pag. 198, 199. VI. en pag. 189, 191.

† Siet sijne Uitspanningen, pag. 153. V.

wist hy te siften het reyne van het onreyne.

En terwylten hy wakker was in het waken over Chzisti Schapen/ soo waakte hy soo veel te meerder over sijn eygen herte. Levende in een gestadige jaloufy en achterdocht over des selfs beweegingen; op dat 'er by hem immers niet mochte weesen een eenige verleyding tot bedrog/ noch de minste schadelijke weg tot eygen liefde; waar dooz hy sich selven mochte verhoobaardigen/ en alsoo van den Heere afwijken. Hier toe bracht hy dan sich selven te binnen te Cexten/ Jer. 17 : 9/ 10. en Ps. 139 : 23/ 24.

Op die wijze was hy in sijn Blyschap nooit seer uytgelaten. In sijn Droefheyd nooit veel verflagen/ in sijn Begeeren seer gematigt; in sijn Liefde seer geregelt; en in alle sijne Beweegingen wonderlijk geposeert of welgeset.

Seiden vond men hem anders/ als in een diep gepeyns; en de stof sijner overdenkingen was veel over Gods Algenoegzaamheyd, als ook over des menschen Nietigheyd en over de verpliching/ de welke de mensch wel altijt aan den Heere schuldig was, doch nooit na waarde betaalde.

Bij dese geduurige Inspanningen van sijne Gedachten, kon niet anders als gepaart gaan een afkeerigheyd van sotgeklap, ydelgerel, en gekkery. Waar dooz dan sijne woorzen of waren weynig/ of altijt ernstig. Dikwils vernieude hy de algemeene Vermaning. Het is beter te zwygen, als te spreken 't geene, dat geen nut en doet, noch genade geeft dien die het hooren. Volgens Eph. 4 : 29. en 5 : 4. Matth. 12 : 36. Selfs was hy gewoon in een geselschap liever te hooren, dan te spreken. Ten deele/ om dat hy de minste bequaam oordeelde om hem te stichten; en ten deele/ om dat hy alsoo uyt de woorzen kon ontdekken

dekken wat in der menschen herte was verbor-
gen/ als ook op wat zonden het gemeene volk
hare weegen bestierde.

Hier quam hy een aangebooren Statig, Ontsa-
gelyk en Deftig Weesen. Met het welke de na-
tuur hem hadde begaast/ 't welk de statige Op-
voeding in hem hadde gequeekt/ en 't geen de
genade in hem hadde geheyligt.

Het is niet sonder reden/ dat ik hier van dese
drie oorzaken uytzukkelyk noeme. Want men sag
dit klaar uyt de liniamenten van sijn aangesicht.
Men vond het selve in sijn Heer Broeder Dirk
van Lodensteyn, den welke hy dooz die drie banden
aan sich selven verknocht rekende; als hy tusschen
haar beyde gelykheit stelde * in bloetverwantschap,
in een goede opvoeding, en in een geestelyke te
samenvoeging in eenen selven sin, ende in een selve
gevoelen, uyt 1 Cor. 1 : 10.

Echter wierd sijne ontsaggelykheyd getempert
met een Beleeftheyd en met een Vriendelyk gelaat
tegen een ieder/ self tegen sijne bynden/ en boven
al/ tegen de geene/ die de waarheyd sochten te
betzachten in liefde. En/ ten ware sijne ontsag-
gelyke Statigheyd dus ware getempert geweest
met Vriendelykheyd, Ootmoedigheyd, Nedrigheyd en
Liefde; men en hadde hem nauwelijks derven aan-
zien anders als met vreesse. Maar nu konde sijn
Venerabel Weesen wel te wege brengen een om-
sichtigheyd om tot hem te naderen; maar het
temperament van sijne ernsthastige eenboudigheyd
maakte haar/ die hem hadden te spreken/ aan
d' eene zijde wel bedacht in haar versoek/ en aan
de andere zijde vrymoedig/ als se dooz hem waren
onderricht/ gesterkt en wel getzoost.

De selfde Ontsaggelykheyd viel ook op de Der-
ga

* Siet sijn Weegschale, 2 en 6.

gadering/ in de welke hy als een Lid van dat
 geselschap neerstig opquam/ omsigtig adviseerde/
 en sijns Meesters saak met veel wijsheid ver-
 dedigde. Dus kon de glants sijner deugden/ en
 het vertoog van Gods Majestejdt/ als een blixem,
 slaan in een ieders hert en ooge.

Ondertusschen leerde hem sijne Beleeftheyd en
 tedere Godtbyesentheyd/ hoe hy met eere sijnen
 mede mensch moeste voozgaan. (Rom. 12 : 10.)
 En hy wiste het ten deele sijne goede * opboe-
 ding dank/ dat hy eere gaf den geenem/ die hij
 eere schuldig was; maar het Goddelijkt Licht
 (geboelt aan sijn herte) deed hem sulks te be-
 trachten en in te scherpen/ om der conscientie wille.
 (Rom. 13 : 7/ met vers 5.) Hy was dan niet
 alleen aangedaan met ontsag en hoogachting vooz
 de aardische Goden. Welkers gehoozsaamheyd/
 hy sijne Coehoozders soo dikwils inpzente/ al
 waren hare beveelen hard en niet bescheiden.
 Matth. 20 : 25. Rom. 13 : 1—5. I Petr. 2 : 13/ 14/
 17/ 18. Maar hy toonde sich ook seer beleeft en
 kleyn vooz een ieder/ al waren de selve van een
 andere gesintheyd en ook in veele saken minder
 dan hy selve. En hoe kon doch dit alles anders
 weesen? Daar sijne gedachten steeds beset waren
 met de oberdenking van sijn eygene geringheyd,
 niet alleen vooz den Heere/ tot wien hy nooit
 dan met groote ootmoedigheyd bestond te naderen;
 maar ook vooz de menschen.

Een staaltje van dit laatste kan zijn/ sijne on-
 gewoone beleeftheyd in het versoecken van hulpe/
 of van eenigen dienst van sijn mindere; de welke
 ten minsten aan hem/ haren Meester/ schuldig
 waren eenige vergelding vooz de openbare en
 bysondere onderwijzingen van hem genoten. Dit
 kan

* Siet sijne Weegschale, 6.

kan in desen (dooz erbarentheyd) getuygen/ dat ik nooit beleefder tot eenige hulpe in het Prediken versocht ben/ als dooz de geene/ van wien ik de beste stichting had ontfangen; en dat ik nooit onbeleefder tot Prediken ben aangesprooken/ als dooz sulke/ de welke op my geen ander reden van haar versoek konden bybrengen/ als dat ik was aangetekent onder de geene/ de welke op een vacerende plaats mogen Prediken. Maar onder alle de Versoekers stak de Heer Lodensteyn (in dien tijd/ als ik noch maar proponeerde) verre boven andere uyt/ nadien hy sich selven wist te helpen en der helperen herte te steelen/ met te seggen: »Ik ben wat verlegen, doch ik derve u niet meer vergen; men moet de willige niet te veel opleggen, gy bent aan my niet verbonden, en hebt my soo dikwils geholpen. Weet gy ook iemand, die my eens soud konnen verlichten? Meerder woorden/ om sijn versoek te bekrachtigen was hy niet gewoon te gebruiken. En daar waren 'er ook geen meer van noode dooz een Hollands herte. Van 't welke Keyser Carel, tegen sijn Spanjaarden konde seggen: »Ik kan met mijne beleefheyd en eere, aan den Nederlander opgedragen, haar door een vuur jagen. En gelijk de Heer Lodensteyn, in dit stuk der beleeftheyd soo seer uytstak; soo sag men het selve in al sijn bozgerlijk gedrag/ met allerley slach van menschen.

Doch/ om hier op niet te lang te blijven staan; soo sullen wy maar kort seggen: dat 'r van hem/ op het ontijdig afsterben van dat groote Licht Justus van den Bogaart, geen deugden geroemt staan/ of die twee eensgesinde hadden met makanderen/ in die alle/ om de kroon gestreeden. En men denke by/ dat de Heer Lodensteyn soo seer niet opgenomen soude zyn geweest/ met het deugden-

deugden-ciersel van zijnen dierbaren Amptgenoot; indien hy het gelijke Beeld der deugden in sich selven niet gemint hadde. Ik sal hem dan ook noemen der weduwen stut/ der wesen schut, der reddeloos en toeverlaat, de troost der heyligen, den wysen onderschrager van den staat der hoopeloose, den schrik der goddeloosen, den bekoorder van Gods Lielvelingen, den raad der vrienden, de baat der weesen, het gewaad der naakten, het sieraad der vroomen, een suyl der kerke, die ieder te baat wilde en konde komen, soo menigmaal als de ouderdom, of smerte, of armoede iemand dede suchten. In woorden destig, machtig, wichtig, geestrijk, voorichtig, altijd suyver van bedrogen en altijd stichtig*.

Desen en diergelijken lof gaf hy aan sijn eensgcsinden Collega J. van den Bogaart, en waarom souden wy het selbe van hem niet mogen getuggen; nu sijn penne rust en sijn stemme swijgt? Want op eene wijze wierden die twee herten aan een gebonden; dooz 't selbe oogtwit wierd al haar doen bestiert; de selbe Geest regeerde in haar beyde; en elk verhief sijn Collega boven sich selven.

Wonder scheen het/ dat onse Lodensteyn (dit alles niet tegenstaande) nochtans dikwils wilde klagen/ dat de Heere hem (ten opzicht van de + gevoelige genade) deed wandelen in duysternisse. (Aes. 50 : 10.) En dat hy wepnig licht van vertroosting gewoon was te voelen.

§ De Heer van Rijp hier over sijnne gedachten uyttende/ seyde : dat de Heere sijnen knecht Moses hadde geleyd in het donker/ Exod. 19 : 9. op dat hy aan Moses soo veel te bequamer (sonder

* Siet Bogaarts laatste Uuren, pag. 195, 196, 197.

+ Dit noem ik in mijn Catechismus, de achtste en negende daad des Geloofs, pag. 37, 38.

§ Siet Domino van Rijps Nagedachten, pag. 11, c. d.

der tusschenkomst van het gesichte Gods) soude geven den indruk van de Goddelijke wet en wille. De selfde Schryver brengt ons ook te binnen/ hoe de Heere gewoon was in een wolke op het Versoendeksel te verschijnen. Lev. 16 : 2.

En soo mogen wy ook denken/ dat de Heere sijne Hizkia niet altijd eben lielijk omhelst; Jes. 38 : 17. om veele redenen/ de welke de Heere na sijne Heylige Wijsheid daar toe heeft/ en van de welke ik/ in mijne Voorrechten van het Ware Christendom, in 't breede handele/ in mijn Predicatie, over die lieffelijke omhelsing van den Hizkia *. Daar zijn veele tijden/ dat Gods beste kinderen haar hebben te vergenoegen met te gelooven dat God is Algenoegsaam, Wijs, Heylig en altijd Goed, hoe hy het ook met ons geliest te maken. En ik beken/ dat ik nauwelijks kan overeentzengen/ hoe het te begripen is/ dat een ziele/ de welke geduurig wandelt in het beschouwen van Gods volmaaktheden; ja dat iemand/ de welke vast het Beeld Gods siet ingedrukt in sijn ziele/ soo dat hy (in dien opfichte) der Goddelijke natuure deelachtig is; Hoe soo een ziele kan klagen ober het gebrek van gevoelige verskering. Te meer/ als men daar by vast stelt/ dat al ons heyl bestaat in het vergenoegen/ dat de ziele heeft in Gods welbehagen te sien en te doen. Alleen kan ik dit seggen/ dat ons gesichte van God/ en onse gelijkformighed met God/ alhier in dit tranendal maar is ten deelen en dat soo ook onse blyschap in den Heere maar kan wesen stukswijse/ terwijl het volmaakte vooz den Hemel gespaart werd. Waarom het Engelen gesang hier op aarde selden lang duurt. Op dat de Heere ons te meer soude leeren

* Siet mijne Voorrechten, pag. 105—149. en in 't bysonder, pag. 140—147.

leeren wandelen door het Geloove; en op dat hy ondertusschen onse ziele/ dooz een kleyn en kozt vertoog van sijne heerlijkheid soude verrukken/ om hem te begeeriger te zoeken. En soo voozt/ als in mijne Voorrechten te sien is.

Ondertusschen was de Heer Lodensteyn in sijnen wandel altyt wel gemoet/ en wegens sijn humeur vrolijk. Soo nochtans/ dat sijn vzeugde niet bleef hangen aan het Schepsel/ maar altyt opwaarts ging tot in de algenoeftaamheid van sijnen Maker en Verlosser. Het overbloedig bewijs van dit sijn vrolijk leven geben ons sijne Hoge/ Diepsinnige/ en recht Geestelijke Gesangen/ de welke hoe meerder geleesen/ hoe soeter klinken in 't ooz van sulke/ die slechts in Jesu liefde vanden/ en die alleen maar tachten te leven vooz den HEERE.

Groot was sijn gesicht over Gods wonderen. Diepsinnig waren sijne overdenkingen. Onsiene-lijke dingen wist hy levendig te verbeiden. Alhoewel hy (gelijk niemand) de kragt van Gods genade niet kost imprenten in de geene/ die Gods liefde niet en voelden. Soo weynig/ als men iemant/ die nooit Vrouw of Kind gehad heeft/ kan doen sien/ wat betrekking dat 'er is in een wel geboegt houtwilt; of wat en hoe sterk daar zijn de beweegingen tusschen een Vader en tusschen een wel geschikt Kind.

En op dat innich en geestelijk Chzistendom was sijn herte soo geset/ dat hy daar op niet alleen doelde in sijne gesette Huysoeffeningen, of in sijne aanspraak aan de gene/ de welke hy als Predicant behandelde. Maar soo bleef hy/ en soo sag men hem self in alle sijne oeffeningen.

Ik en soude het niet geloost hebben/ had ik niet dikwils selber gesien hoe essentbaar/ hoe geregelt/ hoe geestelijk hy sich selber gelijk bleef in alle

alle sijne handelingen; en selfs ook van noch/
als hy (ten behagen van sijne vrienden) sich
selven wat wilde diberteeren en verlustigen.
Menigmaal heb ik de eere gehad van begeert
te zijn en present te weesen by het stichtelijk
Geselschap/ dat hy of had genoodigt in sijn Cunn/
of had gekosen/ om eens landwarts in te varen/
ter tijd als hy of besocht was van een buyten
Predicant/ of van iemand sijner Bloedvrienden.
Maar nooit en keerde ik van hem weder anders
als gesticht/ opgelwekt en obertuygt van sijn
effenbaren en altyt geestelijken ommegang. Want
waren 'er by het geselschap in sijn Cunn tegen-
woozdig sommige van sijn eerwaarde Collegen/
't zy Predicanten of Professoren; men sprak nooit
anders als van den staat der Kerke/ men sprak
van studie/ en van 't geene na des tijds gelegen-
heid Gods Zion aanging. Waren 'er die Geleerde
niet by/ men hadde altyt ernstige redeneringen/
of men song eenige van sijnen Liederen/ of
Psalmen; van de welke men dan/ na het singen
sprak tot verklaring en tot nader opwekking.
En ('t geen my voozquam als een bewijs van
sijne gzoote Verloochening) nooit gedoogde hy/
dat sijne Liederen/ den voorrang hadden boven
Davids Psalmen/ die van Dathenus gerijmt zijn.
Hoewel hy die van Deutecom, na de nieuwe over-
setting/ op deselbe noten van Claudius Gaudimellus,
gesongen/ by sich selven beter roemde.

Hy schreef * eens van Utrechts Leeraren/
waar van hy 'er een was: »Der grooten gunste,
der rijken tafelen, noch des werlds vermakelij-
heden en hebben sij niet na gewandelt. En een
wennig verder/ sende hy: Uwe Leeraren hadden
met

* Siet sijn Voorreden, voor het kort en seedig ondersock van 't
Bericht, nopende den Sabbath, pag. 4. en 7.

met het werk der Bediening, tot uwer stichting, de handen, gelijk het hert en de hersenen, altijd even vol. Hy was dan niet te sien aan een anders tafel/ en hy had sijn Cuyt meer tot nodige stilte en heilige overdenkingen/ als tot andere insichten. Echter heb ik/ nevens andere Predicanten/ sijn geselschap eens mogen bywoonen/ ter Byzooft van sekere Godtbyzessende bedaagde Juffrouwen; welkers Heer Vader was geweest Medestichter van het Academie/ en/ in die tyd/ regeerend Bozgermeester der Stad Utrecht. Sy was de geene/ welkers Houwelijk occasie gaf tot het opstellen van dat Hemels Byzooft-gesang. * O Heylig, Heylig Heer!

En ik moet getuygen/ dat de Heer Lodensteyn, ook ter dier tyd en plaats/ was en bleef de selfde Man/ de welke hy altijd was in sijne ernstigste Oeffeningen. En hoe aansienlijk dat ook aldaar was het geselschap van Politique Regenten/ en soo Kerckelyke als Accademische Mannen. Nochtans sag men daar onsen Lodensteyn in sijne gewoone ontsaggelykheid. De tusschen tyd/ als men niet aan de Casel was/ wist hy te besteeden om elders deese of geene sieke te gaan besoecken. En over Casel hoorde men Geestelyke Gesangen/ of Gebedden/ of stichtelyke Redenen. Aldus kon altijd stichten het aansien van hem/ die altijd sprak, selfs dan als hy sweeg.

Soo helder als dit Licht scheen in tijden van verheuging/ soo krachtig flonkerde ook die heldere Sterre in de donkere nachten van Tegenspoeden. Besocht de Heere Utrecht met de pestilentie; Lodensteyn, die vooz den Heere leefde/ ontzok sich niet de hupsen/ daar de pest sieke sijn aanspraak en laaste plicht vooz het bed vereyschte. Beliefde

* Te vinden in sijne Uytspanningen, pag. 306—313.

Beliefde het ook den Heere hem met eenige swakheden te bezoeken; hy toonde dat het Siekbedde hem meer als 't hooge School had konnen leeren.

Verstonden eens de Fransche Overmachten/ dat men Anno 1673. de meest beminde soude medeboeren in Ostagie, om des te beter in handen te krijgen de resterende Penningen/ met de welke Utzecht sich hadde bruggekocht/ en wierd daar onder ook de Heer Lodensteyn medegeboert; selfs toen en konden ook geen handen sijnen Hemelschen Geest bedwingen. Maar ook het Fort Nieuw-Rees song ons toe sijne ongemeene Verlochening en Hemels gesintheud; de welke te lesen is/ onder sijne Gesangen/ pag. 78—90.

Alsdus blonk dat uytnemend Exempel van Heyligheud uit/ boven het Naamdzgend Christendom/ in sijnen gemeenen wandel onder de menschen. En niet minder was dat groote Licht der waarheud een uytstek in het waarnemen van sijn beroep. Seer werksaam was hy in het quartier/ 't welk sijner sozge was toebertzouwt/ om daar in by een ieder te betuygen het Euangelium der genade Gods. Niet achterhoudende van 't gene nuttig was, dat hy niet soude geleert hebben in 't openbaar en by de huysen. Betuygende de bekeering tot God, en het geloove in onsen Heere Jesum. (Act. 20 : 20/ 21/ 24.)

Boven dit onderhielt hy/ behalven de algemeene Predicatie en Catechisatie/ noch een seer vol gepzopte Catechisatie des Rustdags, ten vier uure/ in de Nicolai Kerke. Daar na/ des Dinsdags ten een uur/ een Catechisatie in de Catharine Kerke, booz de geene/ die sich ten Avondmaal souden laten bereiden. Daar na des Woendags wederom een Catechisatie ten drie uure/ in de

Nicolai

Nicolai Kerk. Ende des Dydags een Catechisatie ober de Praktijk/ in het Weeskerkje. Ut alle dese Oeffeningen (in de welke ook wel de Predicaten wierden gerepeteert) maar bysonder ut die oeffening/ de welke des Dydags gehouden wierde/ kon men leeren de alderinnigste Praktijk des Chzistendoms/ en de aldertederste geballen der conscientie. Daarom men ook de selve doozgaans verbuut sag met een groot getal erbarene Chzistenen/ Leeden des Kerkenraads/ Godtbruchtige Studenten/ en ook wel met Predicanten en Proponenten.

Hier nebens onderhield de Heer Lodensteyn twee Collegia vooz de Studenten, de welke hy oeffende in het Prediken. Dooz dese Collegien ben ik onder anderen by sijn Gerwaarde eerst bekent geworzen/ en daar na tot meerdere ommevang toegelaten.

Ondertusschen stichte hy het Gemeen soo nu en dan noch al met sijn penne. En hier dooz leeft hy noch in 't herte van voozname Chzistenen/ dooz middel van sijne Hemelsche/ Diepsinnige/ Pittige en Zielroerende Liederen en Gedichten/ gedrukt by Willem Klerk, in 8. Welke Liederen/ hoe se meerder werden geleesen/ hoe se ook te beter werden verstaan en geacht; doch meest van sulke Chzistenen/ de welke hare gerechticheyd wat overvloediger soeken te hebben/ als der Schriftgeleerden en der Phariseen. (Matth. 5 : 20.) Ende de welke behertigen het leven, dat met Christo verborgen is in Gode. (Colloss. 3 : 3.)

Sijn licht schijnt ook noch onder ons/ dooz het verhaal van des Grooten J. van den Bogaarts laatste Uuren, gedrukt tot Utrecht by Hem. Versteeg/ 1663. in 8. Als ook dooz de Weegschale van de Onvolmaaktheden, of struykelingen der Heyligen

ligen op der aarden; **gedrukt by** **Henr. Versteeg**. 1664. in 12. **Men heeft ook sijn Kort en Sedig Onderzoek van 't berigt, nopende den Sabbath; gedrukt by** **Henr. Versteeg**, 1668. in 12. **dorch sonder uytdukking van sijnen naam/ by het werk/ waar van hy Schryber was. Gelyk hy spreekt in de eentallige eerste persoon. Hoewel daar over ook gekent zijn N. N. N. N. sijne waarde Collegen. Meermalen zijn gedrukt by** **Willem Clerk**, **sijne Beschouwingen van Zion**. in 4. **Achter de welke/ na sijn dood geboegt zijn/ sijne Geestelijke gedachten, aangaande het ware wesen van 's menschen geluksaligheyd. En boven dit alles/ soo leeft hy noch in het herte sijnere geweesene Coehoordenen/ alwaar men/ als in een geschreven Brieven/ kan leesen de Bekeering der genen/ de welke doorden Geest des levendigen Gods/ en onder de toebereyding van sijnen dienst/ den Heere zijn toegedrukt. (2 Corint. 2 : 2/ 3.)**

Hy was ook werksaam in het waarnemen van sijn Plicht in het regeeren der Kerke/ nevens sijne mede-amptgenooten/ als ook nevens de Eerw. Heeren en Broederen Ouderlingen/ en andere Bedienaars der Armen.

Seer teerhertig was hy in 't bedienen van het Avondmaal aan menschen/ in de welke hy de rechte bzeese Gods niet vinden konde. En dit wel te meer/ na dat hy in den jare 1665. van den Heere besogt was geweest met een sware siekte.

Dikwils hoorde men hem verhalen de woorden van Job 31 : 23. en men kon uyt al sijn doen sien/ dat hy se wel op sich selven mochte toepassen/ en na waarheyd mocht seggen : Het verderf Gods was by my een schrik; ende ik en vermogt niet van wegen sijne Hoogheyd.

Syzak iemant hem aan/ om/ in 't stuk van een Beroeping/ desen of geenen gunstig te wesen/ uut insigt dat soo of soo eens Mans staat het selfde wel soude bereyschen; dan was sijn gewoone antwoord/ dat hy volgens sijn gemoed/ niet mocht de persoonen helpen dooz de Kerk; maar dat hy Gods Kerk moest tachten te helpen/ dooz de persoonen/ die hy daar toe de bequaamste oordeelde. En sijne gedachten waren/ dat het Predikamt niet was om iemand aan de kost en dooz de wereld te helpen; maar dat het geheele oogmerk van den Predikdienst was/ om den uutverkorene mensche van de wereld na den Heere Jesum te leyden. Hy verstond dat het Emolument/ het geen van de Dienaars genooten werd/ alleen maar dient om te doen bestaan de geene/ die dooz het waarnemen van den Predikdienst belet werden om haar selven en hare huysgenooten (dooz het waarnemen van een tijdelijke winste) te versorgen.

Dit oogwit van den Predikdienst had hem (de welke van tijdelijke middelen overbloedig gesegent was) de studie in de Godsgeleertheit doen aanbaarden; dit toonde hy ook wanneer de Heere hem had uutgesonden/ om het Evangelium te Prediken. En dooz dien weg quam 'er een geheel nieuw leven/ alwaar hy verkeerde/ of waar hy sijnen dienst bekleedde. Bysonder/ wanneer sijne Medearbeyders op de selve wijze uede-wachten/ tegen de losse en ongeregelde of maar bozgerlijke Mondchzistenen.

Als nu aldus sijn leven was/ als een heldere Fakkel van een geheyligde ziele/ sag men in hem een mensch/ de welke in een geduurige nabyheid met den Heere wandelde. Soo dat zijn herte met Godt was. Jer. 12 : 3. Gelyk Gen. 5 : 22. en 6 : 9.

Mich.

Nich. 3 : 8. Als hy nu aldus met sijn Godt gemeen was geweest in sijnen wandel/ eer dat hy de Stoel beklom/ sag men/ in sijn op- en afkomen van den Predikstoel/ in sijn gantsche weesen/ een glantz van een mensch/ de welke (als ware hy geweest een tweede Moses) met Godt op den Berg eerst gesproken hadde; eer hy ging ter plaatse/ daar hy Gods last soude uytspreeken voor het volk/ en des volks versoek soude voorzstellen aan den Heere.

Ende aldus geheyligt eer dat hy den Predikstoel beklom: henligde hy sich selven nach eens met de Schare/ die hem soude hooren/ door een Gebedt, 't geen hert en ziel doorkluppen kon en aan den Medebidder een groote bediening des Geests beloofde. Daar bzagt hy dan eerst de Schare tot een hoog begrip van Gods Majestent; van daar wierd men gebzacht tot een levendig gesichte van onse walgelijke nietigheyd. Daar wierden de aantlokkelijke voortreffelijkheden van het geheyligd Chzistendom/ van 't begin tot het eynde toe/ soo bekoorelijk voozgesteld en afgebeden/ dat een ziele/ de welke met opmerking had helpen suchten/ gereed was om na des Heeren wille te luysteren/ en ten eersten uyt te roepen. Spreekt Heere, want uwe Knecht hoort. 1 Sam. 3 : 9.

De stoffe sijner Prediking was in alle hoeken van de Stad/ dikwils gericht na het Volk dat daar gewoon was te verschijnen; anders waren daarom de Predikstoffen in de Gasthuysen/ anders in 't hertje van de Stadt/ en anders ter plaatse/ daar 't volk van minder begrip de meeste waren.

Dikwils hebbe ik hem blug en gereed gebonden/ om sijne Predicaten/ selfs over de diepste stoffen/ te richten/ na de gronden en stellingen/ de welke
maar

maar een dag te booren onder den volke gezaeyt waren.

Dereyschte de staat van Gods Kerke in Buntlandische Gewesten/ de innerlijke beweegingen der barmhertigheyd; (Col. 3 : 12.) Men sag/ aan Lodensteyns gelaat/ de gestalte van een mensch/ de welke der Gevangen gedagt, alsof hy mede gevangen ware, ende der geenen die qualijk gehandelt wierden/ als of hy ook selve in 't lichaam qualijk gehandelt wierde. Hebz. 13 : 3. Was Gods Kerke ergens in nood of vervolgt. Hy kon met waarheyd seggen : Indien ik uwer vergeete o Jerusalem, soo vergeete mijne rechterhand haar selfs. Ps. 137 : 5. Dikwils sprak hy dan van de Sozge/ van de Tzaanen/ van de Magerheyd/ van het Vasten/ van het Bidden/ en van alle de Bewegingen/ de welke de gzoote Nehemia van sich selven verhaalt heeft; wanneer hy bericht wierd van den soberen toestand van Gods Volk te Jerusalem. Neh. 1 : 3—II. en Cap. 2 : 1—20. En dat ging hem dan soo ter herten/ dat hy daar van nauwelijks anders/ als met natte oogen en opgekzoyte snikkingsen konde Prediken. In dier voege/ dat men sijne Coehoorders mede sag ontroert/ of verlegen/ of bitter tzaanen/ of mildadig geben/ of overtuygt/ of dat alles te gelijk waarneemen.

Groot waren sijne bequaamheden/ om den Brundegom van de Kerke/ de Heere Jesus Christus/ in sijn aanlokkelijke voortreffelijkheden/ tot sijn bebloede hoofd toe/ den Kerke soo levendig af te schilderen. Dat de geene (die niet te veel op de wereld verslingert waren) als gedwongen wierden/ om den Heere Jesus met al haar herte te begeeren.

En soo zielroerende als dese man was in de beweeglijke Stoffen; soo ernstig en kzychtig kon hij

hy het herte roeren/ dooz het donderend geluyt van Gods Ordeel oiber den Sondaar. Krachtig wijs hy/ dooz den schzick des Heeren/ den mensch tot het Geloove te bewegen. 2 Coz. 5 : 11. En het was/ als of hy in Gods plaatse den Sondaar met namen toeriep : Adəm waar zijt gy? Gen. 3 : 9. My gedenkt noch seer wel/ hoe dikwils mine hairen te berge reesen/ als ik hem hoorde donderen tegen de sonden. (Marc. 3 : 17.) Sijn donderend en swaar geluyt (t geen hy in die groote Kerken sonder inhouden konde uytjetten) was daar toe een groot behulp. Dikwils dagt ik by my selven/ of ook een ander (gelijk ik) die ontroering en omkeering des gemoeds onder sijn Prediken onderwozpen ware. En dan ontmoette ik verscheynde slag van menschen/ de welke (sonder dat se gevraagt wierden) het selve van hare beweegingen onder Lodensteyns prediken niet konden verbergen. De Heer Professor N. N. heeft my verhaalt/ en sijn Ed. verhaalt het ook wel aan andere/ dat een van de vermaartste Theologische Professooren onses Lands/ by seker occasie te Utrecht was/ en den Heer Lodensteyn eens hoorde Prediken/ met die verwondering/ dat hy tot den Utrechtschen Professor seyde : »Daar is in dien man iets Apostolisch, ik geloove dat de Apostelen soo gepredikt hebben.»

Echter was onse Lodensteyn bekleed met soo veel Ootmoedigheyd. (1 Petz. 5 : 5) en dat dienen van den Heere met alle ootmoedigheyd, (na het voorbeeld van Paulus Act. 20 : 19.) maakte hem bequaam om sijnen Coehoorder te beweegen/ en om haar te * betuygen, datse sonden wandelen weerdiglijk Gode, die haar roept tot sijn Koninkrijk
en

* Dit zijn sijne woorden in de Voorreden voor sijn Kort Onderzoek, pag. A. 2.

en heerlijkheid. 1 **Thess.** 2 : 12. Dit maakte dat hy sich selven niet en spaarde/ maar alles wilde opsetten ende te koste geven, ook sich selven/ sijn leben ende gesontheyd voor hare zielen, (2 **Coz.** 12 : 15.) om datse hem lief geworden waren. (1 **Thess.** 2 : 8.)

Loopjens in de **Predicatie** waren hem maar Lompjens; Bloemtjens in de redenen/ waren by hem niet beter als de **Bloemtjes** in het **Krooren**/ de welke maar het **sunbere** gzaan bederven. En **cierlijke** opgezponkte woorden/ achte hy (in 't stuk der bekeering) alsoo **schadelijk** als de **geschilberde** **Kerkglasten**/ de welke met hare **verscheydene** **koleuren** het **licht** maar **verminderen**/ en den **aandagt** **beletten**. Hy hadde geleert **hooge** dingen te **seggen** met **lage** woorden. Het **sunber** **Euangelium**/ en de **Goddelijke** **waarheid** (sende hy) heeft dooz sich selven soo veel **Wit**/ **Kern** en **Geest**/ dat geen **menschelijke** **omwindsefen** aan het selve **kzacht** **konden** **geven**/ om het **herte** te **doozhooren**.

Op het **Euangelium** en des selfs **brghend** **dzong** hy **nebens** **sijne** **Collegen** het **meeste** **aan**/ en op dat **sijne** **Coehoorders** **mochten** **wandelen** **weerdiglijk** der **roeping**, met welke sy **geroepen** **zijn**, (**Eph.** 4 : 1.) soo **stelbe** **hy** **den** **Regel** * **van** **haren** **wandel** **aan** **haar** **stip** **vooz** **uyt** **de** **Wet**; maar de **kracht**, om die **Wet** **precies** te **houden**, **haalbe** **hy** **uyt** **het** **Euangelium**. **Veel** **schikt** **hy** **sijne** **Predicatie** **tot** **onbekkinge** **van** **de** **dwalingen** **des** **gemeenen** **Volkz**. **Den** **wille** **Gods** **te** **doen**, en **God** **te** **verheerlijken** **was** **sijnen** **Hemel**. **De** **blyschap** **in** **den** **dienst** **van** **den** **Godt** **Jehova**, en **de** **vereeninging** **met** **de** **Heylige** **wille** **Gods** **was** **sijn** **hoogste** **goed**. **Hier** **uyt** **spzooten** **soo** **bele** **redenen** **van** **de** **Selfs-**
ver-

* Siet ibidem, pag. 8. of A. 8. versâ.

verloochening. Hier dooz soo veel ondersoek na de redenen van de onbekeerlijkhed. Hier van daan quamen soo veele suchtingen ober de doodighed van ons tegenwoozdig Christendom. Hier van daan de ondersoeking na de oorzaken van de tzaaghend onses herten/ om booz den Heere iets te willen doen ofte te lijden.

Sijn gantsche herte was uytgestrekt na de volmaakite Heylighed; om dat hy vast stelde/ dat de Heerlijkhed was een volmaakite Heylighed. Welke daarom hier op aarde moeste werden gesocht/ op dat men de selve na de dood soude genieten. Hy maakite ook veel werks/ om den mensche te doen begrijpen/ dat het heylig leven niet is een moeyelijck of melancholijck leven. En hy bracht sijne Coehoozderen veeltijds booz oogen/ dat de nauwe weg des deugds was den ruymen Hemel. Hy toonde dat de weg des deugds genaamt wierde nauw, Matth. 7 : 14. alleen/ om dat se soo scheen te zijn booz het verdozven vleesch. Maar dat die weg ruym gevoeg is/ als men rechter oogen, die ons ergeren, uyttrekt en wegwerpt; als men maar regter handen en voeten, die ons ergeren, afhouwt. Matth. 18 : 8/ 9. En dat als van Christi Jok is sacht, en sijn Last licht. Matth. 11 : 30. Soo dat de geene/ die Gods bevelen gesocht heeft, kan wandelen in de ruymte. Ps. 119 : 45. En in deesen sin seyde Johannes : 1 Joh. 5 : 3. Sijne geboden en zijn niet swaar. Godt te dienen was by hem regeeren; en daar in stelde hy onse geluksalighed/ eben gelijk der Engelen geluksalighed daar in te vinden is.

Hy en kende ook geen regulen van ons bedrijf/ als maar alleen Gods wil te doen. Hy quelde van (met Tot 2 Petz. 2 : 8.) dag op dag sijne rechtbeerdige ziele/ dooz het sien en hooren van de ongerechte

ongerechte werken. Veel klaagde hy over het mistrouwen, dat men betoonde te hebben aan de Beloften Gods. En hy merkte dat aan/ als een groote oorzaak/ waarom dat de Chzistenen niet meerder doozbraken in de Refozmatie. Want (seyde hy) men sag in onse uytwerkingen meerder op de uytkomst/ als op Gods Wil en op onsen plicht. Hy verstont dat men geene plichten moeste staken/ om dat men 'er niet door en sag; maar dat men Godt den Heere moeste op sijn woord gehoorzamen/ en vastelijck geloben dat hy 'er ons door soude helpen. Hy leerde/ dat men moeste oogen hebben/ om te sien wat Godt beveelt/ en dat men moeste blind zijn, nopende de Uytkomst der saken. Hier toe scherpte hy den Volke veeltijts in de pliecht van het versaken van ons verstand, met een overgeebing van alle onse wijsheid/ aan den wille van den Heere. En terwyle ik dit schrybe/ soo komt my te binnen/ hoe eens die Groote * Guil. Farellus den dierbaren Joh. Calvinus betungde/ dat hy Gods oordeel hadde te breefen: Indien hy (onder het voorgeben van sijne studien noch verder te willen verhozderen) wengerde den Predikdienst/ en het Doctoraatschap te GENEVE aan te nemen/ »wanneer hy hem vuzbozstig aanseyde/ dat hy dooz dit voorgeben toonde/ hoe hy sig selven en niet den Heere Chzistum sogt/ en dat hy maar hadde te sien op Gods wille en wettige beroeping.» Welke lesse de Heer Calvinus daar na soo vast onthouden hadde/ dat hy/ wanneer hem wierde bekent gemaakt/ dat hy met Farellus en Coraldus, binnen twee dagen de Stad van GENEVE hadde te ruymen/ tot antwoord gaf. † »Indien ik de menschen gedient hadde, soo soude my een quade vergelding

* Siel Melch, Adamus in vifa Calvin, page mihi 68. b. c.

† Siet ibidem, pag. 7. c.

vergelding geschieden. Maar nu is het goed, dat ik gediend hebbe Hem, die nooyt aan sijne Dienaars niet voldaan heeft het geene hy eens belooft heeft. **En volgens dat vertzoutwen/ heeft de Heere Hem en Geneve, boven alle verwachting en hoope/ soo wonderlijk geholpen en gered/ dat men daar uit wel mogt leeren: (1) Altijt maar alleen te doen het geene God wil in ons gebied/ en voorts (2) maar blind te blijven/ nouende de Uitkomst. Welke uitkomst den Heere moeste werden toevertzout. Immers soo wilde het de Heer Lodensteyn ons doen betzachten. En hadden de Heilige Mannen Gods/ van den beginne des Byvels tot hier toe/ noit iets ondernomen/ en op Gods Bevel niet aangegaan/ vooz en al eer sy 'er doozsagen/ Abraham had sijn Land niet verlaten/ noch sijnen Soone opgeoffert; Moses had geen Israeel verlost en geleyd; Josua en Caleb hadden geen aanmoedigend bescheyd gebzacht. Num. 13 : 30. en 14 : 9. Nehemia had het verballene niet herstelt; de Apostelen hadden de bekeering niet te wege gebzacht; en wy waren/ tot heden toe/ noch sonder de Reformatie gebleven. Gods wil en sijne beloften van hulpe behoorden een Christen genoeg te wesen/ om heenen te gaan in de mogentheden des Heeren HEEREN. Ps. 71 : 16. Op die wijze sterkte David sich in den Heere sijnen Godt; 1 Sam. 30 : 6. Vertzoutwende op sijne Beloften. En dooz geen anderen weg sterkte sich Ezra, na de hand des Heeren sijnnes Gods over hem; Ezr. 7 : 28. Delwijle de Heere hem/ na sijne belofte segende. Ende op dien voet heeft Lodensteyn, met de sijne/ utgeluzocht/ 't geen anders nout verkezregen werd.**

Hij oozdeelde * dat onse tijden/ om de Ongevoeligheyd

* Soo schreef hy in sijn Voorreden van sijn Kort Onderszoek, pag. A. 4.

voeligheyd en Doodigheyd des Volks/ vereyschten/ dat de Leeraren hare stemmen wat veranderden, om (niet de Leere/ maar) haren Ernst, en hare wijze van doen of spreken, op een hoger toon te stellen en wat ongemeen te maken/ volgens den last/ Roept uyt der Keele. Jes. 58 : 1. Slaat met uwe hand en stamp met uwen voet, en segt Ach! enz. Aezch. 6 : 11.

Groot was sijn gesicht van verborzene dingen/ welke onsenelijke dingen hy met levendige kleuren wist af te tekenen; soo dat de geene/ de welke gewoon waren met Asaph in Gods Heyligdommen in te gaan, Ps. 73 : 17. sijne en des Geestes meyning wel wisten te bezijpen; om dat hy de saken/ die hy voozdzog/ soo levendig wist af te malen.

Klaar wist hy vooz te stellen den aart van een Christen na sijne in- en uytwendige gestalte. Waar door hy van den geveynsden het Masker ontzok. Zoo dat se niet langer onder het volk vooz goede Christenen konden voozgaan. En alsoo het vooz Schijn-Christenen ondraaglijk is/ dat men haar het opperste oogwit/ 't geen de Sleur-Christenen soeken/ ontneme; soo kzeeg hy en alle de geene/ die het innige/ nette/ en geestelijke Christendom behertigen/ daar vooz op het lijf/ * den gantschen trayn der onherborenen, der wereldschen, der staat en eersuchtigen, der prachtigen, der ydelen, der vleeschelijke buykdienstigen, der onrechtveerdigen, der lossen, der ongeregelden, der borgerlijke Mond-Christenen, de welke dan alle middelen aangrepen, om dit ongelijk (waar vooz sy dit aansagen) te wreeken. Om slechts (was het mogelijk) dien loop van Prediken te stuyten; waar
toe

* Dit zijn Lodensteyns woorden, in de Voorreden voor sijn Kort Onderzoek. pag. A. 3. versâ.

toe dan den weg tot lastering vooz haar altyt open stond/ dooz het misgduyden en verdraeyen van hare Predicatie.

Voch/ soo veel te sterker als de Mond-Christenen hier tegen woelden/ soo veel te aangenamer maakten Lodensteyn en sijne Mede-arbejdenen haar selven by alle consciencien der geener/ de welke haar selven onderwierpen aan de gehoozsaamhejd Christi; om dat haar bestraalde de verlichting des Euangeliums der heerlijkhejd Christi, die het beeld Gods is. (2 Coz. 4 : 2/ 4. met 2 Coz. 10 : 5.) In sulke Geloovige wozcht haar woozd/ als Gods woord. **Soo** datse navolgers wierden van andere Gemejntens. (1 Chess. 2 : 13/ 14.) Na dien se sagen/ hoe seer en hoe geduurig sy niet alleen wilden mededeelen het Euangelium Gods; maar ook haar eygene zielen, daarom dat sy haar lief geworden waren. vers 8.

Diktwilz verhaalde de Heer Lodensteyn de woozden Pauli/ Rom. 10 : 1. Broeders, de toegenegenthejd mijns herten, en het gebed, dat ik tot Godt voor Israël doe, is tot hare salighejd. **En** daar op betuygde hy dan/ dat sijne Coehoozdersz souden wandelen weerdiglijk Gode, die ons roept tot sijn koninkrijk en heerlijkhejd, 1 Chess. 2 : 12. **Daar** toe bad hy ook/ met Moses, Deut. 32 : 2. Mijn leere druppe als een regen, mijn reden vloeye als een dauw; als een stofregen op de gras scheutkens, en als droppelen op het kruid!

Geen wonder dan/ dat de zielen/ welkersz hoopeloozen staat hy soo wijsfelijk wist te onderschragen/ noch tzeek hebben/ om noch te mogen hebben eenig verhaal van sijne redenen/ die soo meenig hemeling bekoozden.

Geen wonder ook/ dat se soo diktwilz hebben uytgeschreven de Predicatie die ik nu (bez versocht

socht zynde) ter drukpers bereynd hebbe. Geen wonder ook/ dat se hare Nabetzachting hebben over

LODENSTEINS STERVEN EN LAATSTE WOORDEN.

Op dat haar getrouwe vziend (met Abel Heb. 11 : 4.) noch mocht spreken/ na dat hy gestorven is. En/ op dat se mochten acht hebben op de vermaning Pauli/ Heb. 13 : 7. Daar hy segt : Gedenkt uwer Voorgangeren, die u het woord Gods gesproken hebben : en volgt haar geloove na, aanschouwende de uytkomste [harer.] wandeling. Hy heeft doch qualijk geleest, die nooit of te laat leert wel te sterven. Dikwils mag dan wel in onse ooren klinken de stemme/ de welke ons daaglijks toeroept : Wy en hebben hier geen blyvende Stad. Op dat wy daar nevens met waarheid mogen seggen : maar wy zoeken de Toekomende. Heb. 13 : 14.

Nout stierf die qualijk/ die wel geleest heeft. Soo het Leven is/ soo is ook het Eynde. En/ alhoewel Godt de Heere niet altyt sulks doet sien aan den Uytgang van alle geheyligde Herten; om dat dikwils de natuure der siekte en andere toeballen de uytwendige Teekenen van een Godt-lychtig Afsterben beletten of wegnemen; Soo mag men en soo moet men Gods Goedheid roemen en pzyisen/ als de Heere geliest te geven blykelyke Preuben van eenen Godsaligen en Geluksaligen Uytgang. En dit goede heeft de Heere gelieven te verleenen aan den Sterbenden Lodensteyn. Het welke dan kon strekken tot versterking der aanschouweren/ en (na sijn dood) tot verquikking van alle/ die het selve met genoegen leesen.

Ak hebbe/ ten dien eynde/ my ook laten overreden/

reden/ om 't geene daar van/ dooz een Erbaren
 Chzisten/ (in desen oor- en ooggetuyge) is opge-
 teekent/ sonder eenige verandering/ alhier te laten
 volgen. Ik (ter dier tijd Predikant te Knollendam
 en Marken aan de Saan) hadde/ dzy weken booz
 sijn dood/ iets te bestellen in de Stad mijner
 geboozte/ en nooit gewoon daar te komen/ son-
 der dien Heer te spzeeken/ vond ik sijn Eerwaarde
 te bedde/ met een gestwollen lichaam/ en/ na den
 Geest/ seer gelaten en geboogen onder het alleen
 Wjjs bestier van sijnen Maker. In 't sitten booz
 sijn leegersteede/ sag sijn Eerwaarde, dat mijn ooge
 was op een kopje met water/ daar iets groens
 in lag/ waar op hy (sonder dat ik daar na
 bzaagde) sende: »Het sijn blaajens Huyslook, die
 ik tot verkoeling in mijn mond legge.» Hier op
 bzaagde hy (volgens sijne gedurige gewoonte) na
 mijne en na des Kerks gestalte. En hy had sijn
 mond wel haast verbult met zielroerende Ver-
 maningen en Seegeningen; Gelyk hy ook/ aan
 sijn Kant/ de Contza-segeningen met opmerking
 hoorde en met een beweeglijk Amen! besloot.
 Meerder/ als 't geene onder dese bovenstaande
 woozden te begrypen is/ kan ik dooz eygen be-
 binding van sijn Uytterste/ dat ontzent dry wee-
 ken daar na gevolgt is/ niet getungen.

Het geene van andere/ binnen de laatste dagen
 van sijn leven/ is aangeteekent/ is weynig/ ver-
 mitz de gestalte sijner siekte niet veel spzeeken
 toeliet. Sijn weynige woozden waren eijther seer
 nadzukkelyk en doorgaans Hemelsch. Onder het
 opgeteekende vind ik/ in de eerste plaats/ dat hy/
 op het aansien van de Traanen sijner omstanderen/
 hare mededogenhend ober sijn ijden en smerte
 beantwoozde/ met dese woozden: Wat weent gy
 lieden? Ik leg als in de roosen. Soo soet is 't my
 den.

den wille van mijnen Godt te doen. En tot sijn weenende Dienstvaagd sende hy: Hy is immers de Heere, buygt u dan voor hem. Dese woorzen zijn uyt Ps. 45: 12.

Voeg iemand hem/ of het niet wat beter met hem ware? dan sende hy: 't Is altijd goed, wat de eeuwige wijsheyd doet. Prijst dan doch met my de eeuwige Goedheyd. Prijst doch Hem, en maakt u daar toe op!

Op een andere Vrage na den Coestand sijner ziele/ in opsicht van het geboel der Genade Gods. Het welke men anders noemt de * weerslaande daad des Geloofs/ antwoorde hy: Het is my genoeg, dat ik weete en Geloove, dat in Godt is de Volheyd en de Algenoegzaamheyd aller dingen. Ik voel niets, maar ik weete dat in den Heere Jesu Christo is de volheyd van genade, en ik legge my neder op dat sout-verbond, dat onveranderlijk is. Uyt Num. 18: 19. en 2 Chron. 13: 5. En daar op riep hy uyt/ met Jacob, Gen. 49: 18. Op uwe saligheyd wachtte ik, Heere!

't Gebeurde dat sijn Eerw. Collega Do. H. van Rijk by hem quam/ en na sijn Staat vragende/ tot antwoord kreeg dese Lage en echter Vertzouwende woorzen: Ik ben een doode hond voor God. Welke nedzige woorzen David eens sprak/ in een andere gelegentheyd. 1 Sam. 24: 15. en 2 Sam. 9: 8. Doch/ tot bewijs van sijn Geloove op Gods genade/ boegde hy daar by: Maar nochtans sal ik door dien verschen en levendigen weg tot Hem ingaan in het Heyligdom, door het bloed Jesu, en voor eeuwig by Hem en in Hem rusten. Ik sal my aan Hem geheel overlaten, en my selven onverdrietelijk aan Hem beveelen. En aldus gaf hy met de woorzen (uyt Heb. 10: 20.)

te

* Siet wat dit is, in mijn Catechismus, pag. 37, 38. numero (8) (9).

te kennen/ dat hy dooz Geloove/ Hoop en Gebeden regelrecht dachte te gaan tot Godt in den Hemel/ dooz Christus/ de welke alle tijd in volle kracht en eben versch blijft/ en dooz sijn dood ons levendig maakt.

Men sag eens/ dat sijne oogen dooz de achterglasen vielen op den Wjngaart/ en men hoorde hem seggen: Dat heeft niets by Gods Algenoegzaamheyd.

't Gebeurde/ dat iemand in 't siekbedde hem wat ondersteunde En daar op sprak hy tot de Omstanders. Nu leere ik wat het te seggen is, te steunen op den God Israëls. Uyt Ies. 48: 2. Dit is anders genaamt te steunen op sijnen God. Ies. 50: 10. En dus hadde David op den Heere gesteunt van den buyk aan. Ps. 71: 6. Andere hebben opgetekent/ dat hy seyde/ uyt Cant. 8: 5. Ik leune lieflijk op mijnen Liefsten. En getwiffelijck kan dit alles bewijzen/ dat hy/ gelijk in sijn leven/ alsoo ook in sijn siekte/ geduurig werkzaam was met hemelsche overdenkingen en plichten.

Bysonder stak hy uyt in Lijdszaamheyd in sijne besoeckingén. En daarom vrecht hy sich selven dikwils te binnen de woorden van Job 2: 10. Souden wy het goede van God ontfangen, en het quade niet ontfangen? Met misnoegen hoorde hy de stemme der geener/ de welke tot hem seiden/ de Heere besoeckt u met veele pijnen. En tegen de sulke seyde hy: Waarom segt gy dat? Waarom segje niet liever, dat de Heere aan my soo veele weldaden doet? Waarelijk de Heere is goed, ende sijn Majesteyt doet altijd wel, hoe hy het ook met ons gelieft te maken. Men hoorde hem/ onder alle sijne accidenten nooit seggen/ ach of wee! Maar/ uyt verlangen na den tijd sijner ontbinding/ seyde hy wel nu en dan: (hoewel altijd met

met onderwerping van sijnen wille aan Gods wille/) Heere wanneer sult gy een eynde maken van mijne elenden! En als men hem eenige verkwikking wilde geven/ sende hy wel tot sijne Bedienden: Waarom wilt gy mijne elende verlengen? maar tot Godt sende hy: O groote Majesteyt, uw dienstknecht soude noch iets genieten, tot versterking van sijn benaut en pynelijk Lichaam. Gelieft uw Majesteyt dat te seegenen; daar is in u machts genoeg. Doch soo niet, o Heerscher! mijn Godt en Heere! uwe wille, die alleen goed is, moet geschieden.

Iemand der Bekenden eens afscheid van den sieken neemende/ vzaagde den sieken/ of hy ook bequaam was om hem eenigen dienst te doen? Waar op de Heer Lodensteyn sende: Dient God. En dus was hy soo wel aanhoudende in het Vermanen op sijn Krank-bedde/ als hy geweest was op den Predikstoel/ en ober al/ waar hy maar verkeerde.

Sijn Heer Broeder presenteerde hem eens wat Cordiaals, tot versterking. En de sieke gaf tot antwoord (uyt Heb. 13: 9.) Het is goed dat het herte gesterkt worde door genade, niet door spijsen. En als sijn Heer Broeder (na sijne gewoone Beleefstheyd) daar op echter aanhielt met dese woorden: maar Broeder! om der Conscientie wille; soo antwoordde de sieke; Wel aan dan! en als men vzaagde hoe het smaakte? sende hy: Het en komt op geen smaak aan. Als of hy wilde seggen/ dat hy dat cordiaals maar had genuttigt/ om God te gehoorzamen. En och of dit/ met achterdocht/ alhier mochten lesen die Wink-Christenen/ dien het maar te doen is/ om de smaak/ en om te eeten/ en die niet wecten/ wat te seggen is/ nooit anders te willen eeten/ als en wanneer God gebied dat men sal eeten of dzinken.

Wilde

Wilde iemand hem sterken in sijn Tijden/ dooz het Doozstel/ dat het was de wille Gods: Dan gaf hy tot antwoord/ Ik wil dat en noch veel meer lijden. Al wat de Heere met my voorheeft, is my altyt wel. Even gelijkt hy in sijn leven gesongen hadde: * Wy zijn niet dan voor den Heer; en ons heyl is in sijn eer; En sijn eer in al sijn werken: Als hy ons dan sinken doet, Konnen wy sijn lof maar sterken. Wat hy doet is even goed. Hy sende ook in sijn grootste leed: Ik wil het soo hebben, Ik wil het soo hebben, soo als het Godt gelielt te schikken. † Soo was hy onderwozpen als een kind/ en soo verre was hy van te twisten met sijnen Maker.

Sende men/ dat 'er gezeest wierde vooz het koude vuur aan sijn Lichaam/ en dat de Doctoren spzaken van haare vzeese vooz noch erger ongemak; dan sende: Wat mogen de Doctoren daar van seggen? Daar is immers niet aangeleegen of het met my beter of erger is. Het is my doch evenveel hoe het de Heere wil, als ik maar mag doen en lijden wat hy wil.

En Leeser! geest my verlof dat ik/ op het schryben van dese woorden eens uytroepe/ en dat ik u eens vzege/ waar vind men/ onder duysend menschen/ noch soo een Lodensteyn? Wie onser is soo overgegeven aan den Heere? Wie komt tot sulken top van Selfsversaking?

Op den derden nacht vooz sijn Dood/ sende hy: Ik ben een elendige ziele. Ik ben arm, blind en naakt, en een waar voorwerp voor den Heere Christo.

Men heeft opgeteekent/ dat een van sijne twee Maagden (onboozsienig en tegen hare gewoonte) haren kranken Meester eens noemde: Mijn Heer!

* Siet sijn Uytspanningen, pag. 79. versu VI.

† Ibidem, pag. 75. IV, V.

Maar op dan onse krankke sende: Had ik uw Heer geweest, soo soude ik u de Selfsverloochening hebben doen practiseeren: maar nu ben ik alleen uw Meester geweest, en ik heb u die deugd maar konnen leeren. Macht ik hier gissen/ uyt Lodensteyns geduurig gedrag in sijne Vermaningen/ soo rasch als hy de sonde sag; ik soud denken/ dat dit niet is geweest sijn oude en Droome Maagd Pl..... El..... Maar dat het geweest is/ A..... ende dat de selve ter dier tijd iets had doen blijken/ 't geen tegen dese deugd was strjddende. Want sijn reyn gesichte kon niet wel de sonden verdragten en verzwijgen.

Ontrent de selve tijd bzagt hem iemand tijding/ dat N.N. woonende in sijn quartier was doodkrank en in groote armoede. En straks sende de Heer Lodensteyn tegen de Maagd: Gaat henen, en geeft alles wat er ontbreekt; want, waar toe hebbe ik anders mijn geld en goed? Het welk dan ook ten eersten volbracht wierd.

Dusdanige Staaltjens soud men veel konnen opteekenen. Maar de Leeser sal hier uyt genoeg sien/ dat dese Heldere Fakkel ons den weg wijst/ om maar ten eynde toe te blijven stantvastig in de betrachting van onse eigene Nietigheyd, en in een wandel/ de welke Gode zy ter eere/ en onsen Medemensch ten nutte.

Wy sullen dan alleen maar aanmerken/ 't geene voorviel op den laatste Avond of Nacht sijnes Levens. Des avonds/ voor sijn dood/ ten ses ure/ sende hy: God sal seggen tot sijnen Dienst-knecht, mijn Soon! Keert tot stof, waar uyt gy zijt genoomen. En mijn ziele sal gaan tot Godt, als tot haren Oorspronk; en, daar zijnde, sal ik hem onmiddelijk genieten.

Ten seven ure sende hy: Ik ben als een gespeent

speent kind voor Godt. Ik ben NIET, en ik hebbe waarlijk geen WIL.

Ontzent negen uure seyde hy: Is dit sterven? soo sterve ik wel gemakkelijk. **En hy** genoot alsoo de **bezucht van sijn Godbezuchtig Leven.** Het welk vooz hem getweest was een gestadig pogen om de sonden af te sterben. Daar men aan d' andere kant wel mag denken om die spreuke: Sterven valt hem wonder suur, die sterven leert in 't stervensuur.

Ontzent Elf uure, soude men hem wat **Amandelmelk** toedienen. **En Hy** had eerst om den **Segen/** met te seggen: O Heerscher van alles! o Algenoegzaamheid! Ik soude noch iets gebruyken tot verquikking van mijn doodbenawdt Lichaam. Gelieft uw Goedheyd dat te segenen, daar is in u Magts genoeg. Doch indien niet, uwe Wille, die alleen Wijs en goed is, moet geschieden in der eeuwigheyd.

Ten Een uure **brak sijn Gesicht/** en hy **versocht/** of men hem wat op sijn zijde wilde leggen. **In dit omkeeren** riep hy uit: O Masesteyt! Goed en Goeddoende! **Denkt** vzy/ **Leeser!** dat hem hier is te binnen gekomen 't geen hy dikwils leerde/ dat den Heere **Jesuz** geen dienst of gerak van sijnne **Vrienden** had mogen hebben; om hem desen dienst te verwerwen/ en om den **Goeden en Goeddoenden Godt** te sien/ in dese goede daad van sijnne goede vrienden en bekenden.

Ten Twee uure, wanneer men hem wat laafde/ seyde hy/ gelijk boven pag. 64. noch een staat: Het is goed, dat het herte gesterkt werde door genade, en niet door spyse ofte Medicynen.

Ondertusschen sag men hem al meer en meer afnemen/ en men vond geraden/ om de **Buuren** in te halen. **Onder** deselve was een **Predicant,** sijn **Collega,** de welke vooz het **Bed** komende/ hem

hem toefende: dat nu sijn tijd quam/ om de kroone der Heerlijkheid en des Eeuwigen Levens te beërben. Maar op Lodensteyn, (sich selven soo veel hy konde oplichtende) antwoorde: Ja, Hemelsch, Hemelsch. En men besloot daar uyt (1) dat hy in dat vertzouwen sterben wilde: maar (2) dat hy aan het woord Kroone niet wilde blijven hangen/ en (3) dat wy Predicanten verplicht waren/ om den volke met Augustino te leeren: Dat men van den Hemel niet mag hebben eenige Aardsche Verbeeldingen. Want was het dat maar, dan en was het geen Hemel.

Sijn alderlaatste woorden waren: Ik ben seer vol van gedachten. Of/ (gelijk andere opschrijven) myne gedagten zijn veel in my. Het welke men heeft ongevat/ als of de overdenking van de volle GODHEYD in sijn enge en eyndige Ziele wierde obergestoot. Even gelijk hy in sijn Leven gewoon was/ in al sijn doen/ bysonder in sijn geestelijke plichten/ niet anders als GODHEYD te behertigen. Men siet dit in dit werkje/ en doozgaans in sijne andere Woorden en Schriften.

Alus gaf den Geest/ op den 6 Augustus 1677. des 's morgens ten drie uure, dat gzoote Doozheid van ongebeynsde Godbezentheid; dat Cieraat van Gods Kerke; die Quecker van soo veel geestelijke Oeffeningen en heylige Plichten; die woostelaar in 't Bidden; die wonderlijk begaafde op den Predikstoel; die Versiende en Hoogverlichte Held der Helden. Na dat hy sich van jonks op gewend hadde/ om niet te leven vooz sich selven/ maar vooz den Heere/ vooz de Kerke/ en vooz Zionz kinderen.

Na het geben van sijn Geest/ sag men sijn Aangesicht in een Lachende gestalte.

Alus

Alsdus stierf Hy/ de welke 57 jaren en ses maanden, op aarden Ongetrouwt, en/ in dien Staat/ Heylig geleest heeft. Malatende vooz sich selven een grooten Naam; vooz sijne Bloedverwanten veel Tijdelijke Middelen; vooz de Behoeftige veel Legaten; vooz de Wereldsche menschen veel krachtige Overtuugingen; En vooz sijne Gunstelingen een diepen Indrukt sijner Deugden.

Sy hebben hem niet recht gekend/ de welke sijne woorden niet gedenken tot Bekeering. En/ of misschien de Natzachtig sijner Deugden iets mochte werken op het Gemoed van ware Christenen; soo hebbe ik mi laten overreden om dit te schryven/ en om Negen van sijne Predicatie te brengen in die Ordre/ dat een ieder/ (wien het mag lusten) sich mocht bedienen van dese occasie/ om soo een Voorzanger (ten minsten by het Manelicht) te volgen na vermogen.

Alleen heb ik noch iets te berichten van de Predicatie/ de welke de Drukker (eertijts Lodensteyns Leerling) nu denkt gemeen te maken. Vijf van de selve hebben hare gedaante/ datse konnen getoetst werden aan de Ordre van een welgestelde Predicatie, gelijk ik terstond sal aantwijzen. Ik hebbe/ onder het Drukken/ achter die Predicatie het selve bekend gemaakt; op datse mochten onderscheyden wesen van de andere vier/ en bysonder van de drie eerste/ de welke wel opmerkelyk/ doch in sommige Deelen Gebrekkelyk zijn.

Alle dese Negen Predicatie heb ik nagesien/ en ter drukpers bekwaam gemaakt. Maar de vierde, zesde, zevende, achtste en negende hebbe ik geheel verschreeven. Om dat het den Drukker moeyelyk was/ het Affschryft/ 't geen hy was machtig geworzen/ en van een ongeletterde was geschreeven/ te konnen brengen in die gedaante/ als

als gedrukte Predicatieën vereyschen. Wat men nu onder de woorden/ nagesien ende ter Drukpers bekwaam gemaakt, moet begrijpen/ sullen die geene het best kunnen oordeelen/ die de Afschrijven (de welke soo menigvuldig/ zedert de dood van den Godtvuchtigen Lodensteyn, zijn utgeschreven en onder sijn Voedsterlingen voortgeset) geliepen na te sien.

Woven dit/ gelieft de Lezer te weten/ dat de Heer Lodensteyn van Gedachten was/ dat de Inleydingen vooz de Predicatieën niet behoeften te wesen te hoog. Om dat men anders het Principaal/ waar op men in de Predicatie staan wil/ met minder vrucht (sijns erachtens) kon presenten in 't gemoed/ of 't herte der Coehoorderen. Ook leerde hy sijne Voedsterlingen/ dat een hoogdravende Inleyding, dikwils meerder belooft/ als de Predikers in 't midden of in 't slot der Predicatieën aan hare Coehoorders betalen. Daar dooz dan de Coehoorders in haren aandacht noodzakelijk moeten verslauwen. Hoe ver nu mijne Gedachten in desen van den Heer Lodensteyn verschillen of obereenkomen/ kan men lesen uit mijne Aandachten/ de welke ik voozstel in mijn Preekordre vergeleeken met de Inleydingen, de welke ik hebbe vooz de Predicatieën/ de welke in mijne Voorrechten van het Ware Christendom staan te lesen. Dit hebbe ik hier vooz af te seggen/ op dat sich niemand aan de Inleydingen deser Predicatieën mochte stooten.

Misschien sal ook de Leser niet al te wel begrijpen/ waarom de Heer Lodensteyn, soo dikwils in dese Predicatieën/ sich selven vzaagt/ en sich selven beantwoord. Het is dan noodig/ dat ik daar van iets tot opening segge.

De Heer Lodensteyn was een man/ de welke in sijn jonkheid de Rhetorische Figuren en Bloemen seer wel hadde geleert. So dat men in sijne Predicatieën hooren konde somtijts sijne Exclamatieën, of Uytroepingen; somtijts sijne Obtestatieën, of Betuygingen; somtijts sijne Optatieën, of Wenschingen; somtijts sijne Deprecatieën of Afbeddingen; somtijts sijne Epiphonemata of Coejuchingen. En soo voort sijn *Παράοσια*, Epanorthosis, Aposiopesis, Apostrophe, Prosopopoeia, *ἀπορία*, *ἀνακόνασις*, *πρόληψις*, Permissio, Concessio, en al sulke Oratorische Verbeeldingen/ de welke hy soo kunstig in sijne Predicatieën wist te verbergen/ dat geleerde en ongeleerde/ dooz hem wierden geraakt/ ontzoert/ overtuygt/ of betwoogen/ of beschaamt gemaakt. En terwijle ik dit schrybe komt my te binnen/ hoe dikwijls ik den Heer Vader Voetius wel heb hooren seggen (als de saken en de wijze van Voorstellen/ na sijn sin/ dooz den Heer Lodensteyn, krachtig waren gepredikt/ opgeheldert/ aangedrongen en toegepast) dese woorden: Onse Collega Lodensteyn KAN, 't geen een ander niet kan seggen of doen.

Och onder alle de Rhetorische Figuren waren by hem seer gemeen de Apostrophe, de Prosopopoeia, de Polepsis, en de Aporia. Daar dooz hy sijne redenen afwendte tot een ander Persoon/ of een ander inboerde te spreken/ of een swarigheid vooztkwam; of sich selven inboerde als of hy twijfelde. Het welke in hem sulke natuurlijke aangenaamheid hadde/ dat hy het herte/ oog en oore van sijne Coehoorders als wegnam/ eer sy het merkten.

Het en is hier geen plaats/ om de voornoemde Oratorische Sprekewijzen omstandig te verhandelen/ of om te toonen/ wanneer dit in dese Predicatieën

dicatien te passe komt. Die/ in desen/ onderrich-
ting begeert/ die kan dit sien toegepast/ in de
Predicatie/ de welke ik in mijne Voorrechten
van het Ware Christendom hebbe doen gebruiken/
en daar ik onder aan de Bladzyden, segge/ dit is
een Prolepsis, Prosopopoeia, Apostrophe, en soo
voort. Daar ik ook/ na de regelen van myn ge-
bruikte Preekordre, alle de Deeltjens van die Pre-
dikatie examineere of ter proebe brenge. Soo
dat de Lezer daar door by de hand geleid werd
tot kennisse van al het geene/ dat in eenige Pre-
dicatie weesentlijk is. En wel bysonder in die
Stoffen/ als ik aldaar toone (1) hoe een Christen
reeds salig is onder de roede, of onder de swaarste
kastjdingen Gods. (2) Hoe hy van God werd
aangesocht tot een spoedige vrede. (3) In wat sin
hy Lieflijk van Godt werd omhelst. (4) Hoe hy ge-
kruyst is aan de Wereld. (5) Gesterkt werd voor
Christi onsacht Sterfbedde. (6) Verheerlijkt werd
by Christi graf. En (7) altijt verhoort werd in sijn
smeeken. Daar men (8) ook vind de Regelen
van een welgesteit Gebed; als ook (9) de Regelen
om de ziele van een dootkrankte te behandelen/
om hem tot den laatsten suik sijnes lebens te
ondersteunen en te sterken op sijn grootste reyse
na de eeuwigheid.

Dit voort af gesegt zijnde/ sal de Lezer met
meerder vrucht dese Predicatieen konnen begrij-
pen; als hy van die Oratorische Figuren eerst
kennisse heeft gekreegen; en als hy daar by heeft
opgemerkt/ dat de Propheten en Apostelen de
seifde wijze van seggen hebben gebruikt en op
sijn tijt toegepast. Men lese maar/ onder den
grooten overvloed/ de twee a drie staaltjens/
Rom. 6: 1/ 2. Daar Paulus vraagt en sich selven
beantwoord/ seggende: Wat sullen wy dan seggen?
sullen

sullen wy in de sonde blijven, op dat de genade te meerder werde? Dat zy verre. en Rom. 7 : 7. Wat sullen wy dan seggen? Is de wet sonde? Dat zy verre, enz Siet ook vers 13. en Rom. 9 : 14/ 19/ 20/ 32. en 10 : 8. en 11 : 4/ 7/ 11/ 19/ 20. Daar Paulus sich inboert/ als twijfelende : Daar hy vzaagt en sich selven beantwoord. Daar hy een ander in boert te spreken tegen hem; en daar hy de Voorzeseene swarigheden tegenwerpt en wegneemt.

Dit zy dan genoeg/ voor soo veel dese Negen Predicatieën in 't gemeen aangaat. Laat ons de selve eens stuk voor stuk in het kort overloopen.

In de drie eerste werd gesproken van de ongewoone Deugd van Selsversaking : maar alle die drie Predicatieën zijn niet volleedig/ en konnen de Proef van een welgestelde Predicatie niet uytstaen. Men kan daar op eens nasien het eerste Capittel in mijn Predikordre. En men sal bevinden/ dat in de selve de meeste Deelen van een welgestelde Predicatie ontbrecken. Men siet daar in geen Verklaringsen noch behoorzijke Coepassingen van de Text. Ja sels vind men in die alle niet de Beschryving ende de Bepaling van de kostelijke Deugd van Selsverloochening, in 't gemeen. Hoewel de selve aldaar op de aldertederste Geballen wel en op een subtile ondersoeking/ werd toegepast.

Het komt my dan soo voor/ dat de Heer. Lodensteyn van die Deugd te vooren heeft gesproken/ en dat sijn Oogmerk in die drie Predicatieën geweest is/ om het geene/ dat te vooren/ door sijn Eerwaarde/ was gepredikt/ nader op te helderen/ en van alle TEGENWERPINGEN te bezijden. Op dat de Coehoorder mochte weten/ hoe die Deugd van Selsverloochening/ op verscheydene

dene wijsen en tijden/ in veelerley Doozvallen/ moeste werden in 't werk gestelt. Ook vertzouwt ik vastelijck dat de Heer Lodensteyn meerder tot verklaring der Cert (en 't geene daar toe behoort) heeft gepredikt/ als 'er stond in het beste Af-schzift/ 't geen de Drukker heeft konnen vinden.

De Leeser gelieve dan sich te bedienen van 't geene de Drukker (onder mijn Ofsicht) in desen aan de wereld mededeelt; En hy sal in die drie Predicatieën ober de Selfsversaking veele dingen vinden/ de welke hy in de Hedendaagsche Schziften niet sal ontmoeten; ende de welke hem groot licht sullen geben/ om ook in die stoffe den Naam-Christenen/ tot heyl van sijn eygen ziele/ op een voortzesselijcker wyse te overtzessen; en om vooz sich selven te werden verlost van veele scrupelen/ de welke sijn teder gemoed/ niet sonder groote reden/ dikwils hebben bekommert gelaten.

Om nu ondertusschen de geene/ de welke de Selfsverloochening, van de grond op/ gelieven te leeren/ eenigfins te rechte te helpen; soo hebbe ik in dese VOORREDEN nodig geacht de selve Deugd aldus te beschrijven:

„Dat de Selfversaking is die Hoofddeugd van ons Christendom; waar dooz wy ons selven en al het onse willig en veerdig overgeben aan Gods Wil en Bestiering, met versaking van onse eygene Overdenkingen of Beweegingen van onsen wille/ ende met een Bereydwillichend/ om vzoelijck/ tot Gods eere/ alles te willen verlaten en alles te willen doen, lijden en missen, 't geene Godt de Heere/ dooz sijn Bevel of Regeering, openbaart dat wy/ om Gods wille/ moeten verlaten/ of doen/ of lijden/ of missen.” Men siet dese Deugd aanbevoelen: Matth. 16: 24. met de woorden: Soo iemand achter my wil komen, die verloochene hem

hem

Matth

hem selven, en neme sijn Kruys op, en volge my. **Met die belofte: vers 25.** Soo wie sijn leeven verliesen sal, om mynent wille, die sal het vinden. **Het selve werd verhaalt Marc. 8 : 34/ 35. Luc. 8 : 23/ 24. En verklaart Luc. 14 : 26. met de woorden:** Indien yemant tot my komt, en niet en * HAAT sijnen Vader, ende Moeder, ende Wijt, ende Kinderen, en Broeders, en Susters, ja ook selfs sijn eygen Leven, die en kan mijn Discipel niet zijn. **En hier toe dienen ook de Vermaningen/ de welke de Apostelen met andere woorden uytdrukken. Rom. 6 : 4. 1 Coz. 7 : 29/ 30/ 31. 2 Coz. 4 : 10/ 11. 2 Coz. 5 : 17. Gal. 5 : 16/ 17. Eph. 4 : 22. 1 Petr. 1 : 22. en 4 : 1. 1 Joh. 5 : 18/ 19.**

Aangesien nu de menschen/ dooz Vermaningen opgetwekt/ gemeenlyk dooz Exempelen werden getrokken/ soo sullen wy hier nevens ten dien eynde toonen/ tot onser onderrichting/ hoe, wanneer en waar in, de H. Mannen dit hebben gepractiseert of werksellig gemaakt.

Men sag dan dese Selfsverloochening in Abrahams/ wanneer hy bys-en-seventich jaar oud zijnde/ op Gods Bevel/ ging uyt sijn Land Haran, en uyt sijn Maagdschap, en uyt sijn Vaders huys. Gen. 12 : 1/ 4. Men sag het in dat gehoozsaam offeren van sijnen Eernigen/ Gehoozsaamen/ Godbzuchtigen/ Geliefden Soone der Belofsten en des Ouderdoms/ Isaac. Doe Abraham moest vergeeten/ dat hy was Isaac Vader; om te toonen/ dat hy was Gods Knecht. Gen. 22 : 1/ 9/ 10. Hebz. 11 : 8—19.

Met de selfde deugd was Moses verciert/ doe hy weygerde een sone van Pharaos dochter genaamt te werden: Verkiesende liever met het volk Gods

* HAAT, dat is hier te seggen, die de selve boven Godt lief heeft. Matth. 10 : 37.

Gods kwalijk gehandelt te werden, dan voor een tijd de geniëting der sonde te hebben. Achtende de versmaatheyd Christi meerderen rijkdom te zijn, dan de schatten in Egypten. **Heb. 11 : 24—26.**

Sonder dese Selfsverloochening hadde de Stamme Levi haar eigene bloedvrienden niet gedood; gesijkt se nu/ dooz de kracht van Selfsverloochening, geen vrienden aansagen/ toen de Heere haar het dooden der schuldige belaste/ en toen sy Gods verbond bewaarden. Exod. 32 : 27/ 28. Deut. 33 : 9. Dooz dese deugd liet sich Amazia geseggen; om/ op het aanseggen van den Man Gods/ de vrienden/ die uyt Ephraim gekomen waren/ te doen vertrekken uyt sijn leger; hoe kwalijk dit ook opgenomen wierde van de toornige Kinderen Ephraïms, en niet tegenstaande het verlies van de hondert talenten. Alsoo se vastelijk vertzoutuden dat in Godt was kracht, om te helpen, en om te doen vallen, en om dat se toestemden de woorden van den man Gods, de welke gesegt hadde: De Heere heeft meer dan dit om u te geven. 2 Chron. 25 : 7—11.

Het was ook dese Deugd/ toen de Apostelen seyden: Wy hebben alles verlaten, en zijn u gevolgt. Matth. 19 : 27. Men sag dit/ in het bysonder/ in de twee Gebroeders Petrus en Andreas; Matth. 4 : 18—20. Als ook/ in de twee andere Gebroeders Jacobus en Johannes, vers 22. En niet minder in Barnabas en Paulus, Act. 15 : 26. Menschen die hare zielen overgegeven hebben voor den name onses Heeren Jesu Christi. In het bysonder seyde Paulus: Ik en achte ook geen ding, noch en houde mijn leven niet dierbaar voor my selven, op dat ik mynen loop met blyschap mag volbrengen. Act. 20 : 24. Het was Selfsverloochening/ toen hy seyde: Ik ben bereyd niet alleen gebonden te werden, maar ook te sterven te Jerusalem voor den name des

Heeren

Heeren Jesu. Act. 21 : 13. Het was Selfsverloochening/ toen hem de wereld, en hy der wereld gekruysigt was. * Gal. 6 : 14.

Men brengt hier toe ook de Exempelen van Ruth cap. 2 : 11. van Eliza. 1 Kieg. 19 : 20. en van andere; welkerz daden geheel verschieden van de Selfsliefde, in den rijken Jongeling. Matth. 19 : 21/ 22/ 23. Marc. 10 : 21/ 22/ 23. Luc. 18 : 22/ 23.

Maar het swaarste in dese Selfsverloochening is/ als men sich buigt onder Gods wil/ ter tijd wanneer de Heere geen lust aan ons heeft; om ons te laten genieten het gebuik van de teekenen van Gods tegenwoordigheid; gelijk soo hertbezeevende David van sich selven gewaagt. 2 Sam. 15 : 26. Of/ wanneer de Heere op ons herhaald versoek/ over het wegnemen van den Engel Satan, gelieft te antwoorden: Myne genade [is] u genoeg. 2 Coz. 12 : 7—10. En als men dan met Paulo leert roemt in Swakheden.

Dit is de Selfsverloochening, als men soo afstaat van sijn Eygen verstand, wille en vleeschelijke Herts-tochten; en als men bereyd is sich selven te be-rooven ofte te laten berooven van de dingen/ de welke ons in de wereld zijn lief en waard; wanneer wy bevinden/ dat de selve ons hinderlijk zijn in den Godsdienst/ of/ wanneer als Gods eere sulks mochte vereyschen.

Kropton/ het is een geheele Onderwerping aan Gods wille/ om God en 't Hemelsche te soeken/ met verlies van alles/ dat ons op aerden lieffelijck en aangenaam is. Van het welke iemand der Ouden seyde: *Perde et ipse, ne pereas, dat is/ sell verderft u, opdat gy niet verlooren gaat.* Of

gelijck

* Men kan dien Text uytvoerig verklaart en toegepast vinden, in myne Voorrechten van het Ware Christendom, pag. 150—196.

gelijkt Bernardus segt * over Matth. 16 : 24. *Qui me desiderat, se despiciat: qui vult sacere voluntatem meam, discat frangere suam.* Dat is: Die my begeert, die verachte sich selven: Die mynen wille wil doen, die leere zijn eygen wille te breeken.

Ober dese Hoofdsake handelen de drie eerste Predicatie van den Heer Lodensteyn. In dier voege/ dat de Inleyding, in de EERSTE Predicatie, doet sien het gewigte der sake/ waar van gehandelt sal werden; en soo kan die Inleydinge gebzacht werden tot den regel/ de welke verhandelt is/ in mijn Preekordre. Of (voor soo veel den Inhoud van de Inleyding aangaat) soo kan men die brengen tot den regel/ in mijn Preekordre.

De Text 1 Coz. 6 : 19/ 20. werd iets omschreeven/ en niet verhandelt na de Regelen van een goede verklaring/ de welke men kan lesen in mijn Preekordre. Sy was seer bekwaam om ons de noodsaakelijckheyt der Selfsverloochening te doen sien. Want/ nadien wy niet eygen zijn aan ons selven: maar geheel en al aan den Heere/ soo moesten wy maar in alles behertigen 't geen onse Eygenaar wil behertigt hebben. Hier toe waren wy (als Chzistenen/ Prophten/ Pzisters en Koningen) verplicht. En daar toe werd opgehaalt het Doozbeeld van Adam voor den Val. En als wy uyt dien Staat waren uytgeballen/ hadde de Heere Jesus ons wederom eygen gemaakt aan den Heere; Noodsakelijck was het dan/ dat wy niet deden onsen wille: maar alleen 't geen onse Eygenaar begeert/ dat wy sullen laten, of lijden, of missen, of doen, of besitten.

Op dese dingen hadde de Heer Lodensteyn (soo wy lesen) te vooren gestaan. Nu waren hem enige

* Bern. de vigilia Sancti Andreæ. sermone 2. pag. mihi 66. L.

eenige **Cegenwerpen** hoorgekomen/ de welke beantwoord werden. De drie eerste en de vijfde **Cegenwerpen** zijn gemeen. Maar de vierde, ende de Sesde Tegenwerpen, met der selver **Oplossingen**/ hoort men niet veel/ en leest men seiden in eenige **Schriſten**.

De **TWEEDE** Predicatie, is over de selfde **Stoffe** van de **Selſverloochening**. En in de **Inleyding** binden wy/ dat de selve niet gehaalt is uyt de t' **samenknooping** van de **Cert**; 't welk men anders na ordze doet. Siet mijn **Preekordre**, maar uyt de t' **samenknooping** van 't **geene** te voren was gepredikt. Zoo nochtans/ dat aldaar de **Deugd** van **Selſverloochening**, in sekere gevallen/ **verſing** werd verklaart.

De **Cert 2 Coz. 5 : 15.** werd afgedeeit/ volgens mijn **Preekordre**.

In de plaats van een **verklaring** deser **Text**, werd de selve soo omschreeven, dat men sien kan/ hoe/ uyt de selve/ de **Leere** en de **deugd** van **Selſverloochening** kan gebonden werden.

Er werd hoorgekomen een **miſbatting**/ de welke over die **Leering** kan werden opgenomen.

De **Toepassing** begint met een **ernstige** **Sucht** over de **herſtelling** uyt sekere **faut**/ de welke tegen die **Leering**/ in onse **Verdozvene** **Tijden**/ is doozgebrooken. En/ vind men een **Bedzeggung** tegen die **sonde**/ volgens mijn **Preekordre**.

Men vind men een **Vermaning** en een **Bestiering** tot onsen **Plicht**. Welke **Vermaning** dan werd betrachtigt (1) dooz een **Bekweegreden**/ genomen van **Adams** **Exempel**; 't welk (2) aangedrongen word op onse **herſtelling** in dien **ſtaat**/ dooz de **verloſſing** **Chriſti**/ en wegens onse **herſtelling** dooz hem. Waar by (3) komt de **kzacht**/ de welke wy hebben in **Chriſti** **Exempel**.

En

En werd die tweede Predicatie geslooten met een Vermaning/ met Aantwijfing van eenige Plichten/ met Troostelijke Beloften/ en met Gebieden en Dankseggingen. Volgens mijn Preekordre.

De DERDE Predicatie is/ over de selfde Stoffe van Selsverloochening, gedaan uyt Matth. 6 : 10. Ende de Inleyding is genomen van de Hoogwigtigheid en van de swaarte des plichts van Selsverloochening.

Er werd getoont hoe het Gewichte en de mogelijkheid van dese plicht te begripen is uyt het Gebed/ 't welk de Heere ons daar over leert bidden.

Er werd aangeweesen/ dat dese Predicatie tot haar Oogwit soude hebben de Verhandeling van onse Onderwerping aan Gods Bestiering. Daar de twee vorige meest sagen op onse Onderwerping aan Gods Eevel.

Daar werd gedaan een uytshietende suchting/ om den seegen en om Gods hulpe/ op dat wy mogen begripen en in 't werk stellen 't geen over dat gewichtig stuk soude werden geleert. Dit is volgens de Preekordre.

De Verklaring van de Cext is niet geweest in het beste Schzift/ dat de Drukker my heeft ter hand gestelt. Of nu de Heer Lodensteyn de selve verklaring gepredikt heeft/ dan/ of hy dese Cext maar heeft geleesen/ om/ by der selver occasie/ te spreken van onse Buyging onder Gods Bestiering, dat is my onbekend. Misschien heeft de Heer Lodensteyn sich hier inne gedragen/ na het geene men/ in de Catechetische verhandeling/ gemeenlijk doet. Siet mijn Preekordre. Of/ in de plaatse van de Verklaring/ kunnen gelden de stellingen/ welke werden vastgesteld en beweesen. Volgens mijn Preekordre.

Die twee voornoemde Vaststellingen, (gelijk ik se noeme en daarom het selve woord daar by hebbe doen drukken) werden klaar voorgesestelt en bevestigd met krachtige Exempelen. Volgens de Preekordre.

Op dat nu niemand de voornoemde Vaststellingen soude mogen krachteloos maken/ soo werden beantwoord vier gewichtige Tegenwerpingen.

Na dese antwoord op de vierde Tegenwerping, werd bestrast een grove faut van de aldertederste Christenen. Doch werd de Deugd van Selsversaking ondertusschen ook aangepresen/ om den mensche daar toe te bewegen en te bestieren.

Dan begint een Moetgeving en een Opwekking aan de Verslagene Herten.

Verder staat eerst een Beweegreden vooz Godd^s Nutverkoorene/ vervolgt noch een Beweegreden vooz de onwedergeboorene/ die slechts Godd^s Kinderen zijn alleen vooz de Schepping en Onderhouding. De derde Beweegreden werd genoomen van des menschen eygen Voordeel, Gemak en Ruste.

Er werden aangewesen twee Middelen, om hier toe te geraken.

Cot Besluit vind men een Belofte/ uyt 1 Coz. 15 : 58.

Dit eerst geleesen zijnde/ eer men de Predicatie van de Selsversaking leest/ en ook na dat men se geleesen heeft/ sal groot licht geven tot Verstand der selver.

In de volgende Predicatie hebbe ik/ in het Drukken/ een teken doen stellen; op dat de Leeser/ onder het leesen/ mochte weten/ of men de Cert Verklaarde, dan of men Leerde, of wat gedeelte van de Negen Hoofdsaken/ de welke in een welgestelde Predicatie vereischt werden. (Siet mijn Preekordre) verhandelt wierde.

Echter vinden wy raadzaam/ om alle die Hoofdsaken noch een weynig op te helderen/ dooz de selve te toetsten aan een goede Preekordre.

In de VIERDE Predicatie, uut Ezech. 37 : 7/ 8. werd geen Inleyding gesien: Maar/ in dez selfs plaatse/ getoont de t' Samenhang der woorden/ om te komen tot het rechte Oogmerk van den Text. Siet hier ober mijn Preekordre.

Vervolgens vinden wy de Afdeeling der Text. Volgens mijn Preekordre.

Het Eerste Deel werd verklaart/ na den sin en na de meyning van de saken/ de welke in den Text begrepen werden. Volgens mijn Preekordre.

Op de selfde wijze werd getoont de waarheyd van het Tweede Deel. En werd er een swarigheyd of Tegenwerping opgelost.

De Coepassing van den Text begint/ sonder een Leering te trekken/ en alleen dooz Overzenging. Volgens mijn Preekordre.

De eerste Nuttigheyd hebbe ik aangewesen/ dooz het bijboegen van het woord Onderrichting. Het geene ook wel mag genoemt werden Ontdekking. Want daar werd de staat van ons Land/ en van onse Kerke ontdekt. Siet mijn Preekordre.

In dese Onderrichting werd eerst getoont/ hoe verre het met de Refozmatie gebozderd is. En daar na werd/ volgens het tweede Deel der Text/ ontdekt dat 'er geen Geest bij het Lichaam der Refozmatie gekomen is/ en dat wij doodig zijn.

Er werd/ volgens mijn Preekordre ondersocht na de Oorsaken van dese Doodigheyd. En die oorzaken werden in haar kzych getoont tegen alle schijnredenen/ de welke men tot bewimpeling bijzengt.

Hier

Hier na volgt een korte Vermaning, met een aanwijſing van twee plichten; en werd die Predicatie geſlooten met een ſucht tot Godt/ om ſijnen Goddelijken zegen. Siet van die wiſje van Vermanen in mijn Preekordre.

In de VIJFDE Predicatie werd de Inleyding genomen na de gelegentheid van een Bededag, en wegens de occaſie/ de welke de Heer Lodensteyn hadde/ om booz ſijn oude Gemeente eens te komen pzedikē. Volgens mijn Preekordre.

Er werd ook getoont de t' ſamenboeging en het oogmerk van de Cert. Hoſ. 9 : 12. Volgens mijn Preekordre.

En werd de Cert/ en het geene daar onder te begrypen iſ/ verklaart. Zoo/ dat men niet alleen daar van den korten ſin kan begrypen; maar dat men ook ſiet weggenomen de ſchijnſtzyd/ tegen de Stelling, de welke aldaar (in de plaatſe van een Leerſtuk) werd aangeweſen en bevestigt. Men kan daar op te hups brengen mijn Preekordre.

Er werd getoont tegen alle Tegenwerpingen, de welke hier in bedenking konnen komen/ dat de Heere van een Land kan wijken. Dit noem ik daar Onderrichting, volgens mijn Preekordre.

Er werd booz negen bewijsredenen ontdekt, dat men/ van den ſtaat onſer Kerke/ moet ooz= deelen dat de Heere van ons geweken iſ.

En werden wij vermaant tot achterdogt, en de Beweegredenen werden daar toe genoomen en aangedrongen van het gene wij booz onſe oogen ſien/ dat de Heere ſich gereed maakt/ om geheel uyt onſe Kerke te vertrekken.

Er werden gegeven zes Middelen/ of Beſtellingen/ om ons/ in deſen droebigen ſchijn der Kerke/ wel te dragen. Op dat wij/ ten laaſten/ alles in Godt mochten vinden.

De ZESDE Predicatie is gedaan over 2 Coz. 4 : 6. op een Bededag. Doch de tijd wanneer en stont niet in het Schzift/ 't geen de Drukker my behandigt heeft.

De Inleyding vertoont/ dat onse Bededagen geen behoorlijke werking onder ons hebben/ om dat men geen recht begrip heeft/ van de ware Bekerung des menschen. Men kan de selve eenigfins brengen tot den Kegel/ de welke men bind in mijn Preekordre.

Vervolgens de t' Samenknopping der woorden; en onder aan staat het Oogmerk van de Cext. Volgens de Preekordre.

Daarna werd de Cext afgedeelt en daar begint met eenen ook de Verklaring van de Cext/ in al het welke stip (doch kortelijck) gevolgt werd het geene tot een goede Afdeeling in Hoofd- en Onderdeelen, en ook tot een goede verklaring vereyscht werd; volgens mijn Preekordre.

Er werd uyt het verklaarde eerste onderdeel, getrokken de eerste Leere. De welke bewesen werd door twee Redenen, en toegepast werd door een korte Ontdekking Volgens mijn Preekordre.

Er werd een tweede Leere getrokken/ uyt het tweede Onderdeel. Welke Leere bevestigt werd met vier Redenen. De Toepassing en Ontdekking is hier wat uytvoeriger; en werd die Leere geslooten met een Sucht om te mogen hebben het gesicht van die faut; ten eynde wy de selve mochten verbeteren en alsoo geholpen werden. Al het welke wederom geschied na de selve Capittelen in mijn Preekordre.

Vervolgens werd een derde Leerstuk getrokken uyt het tweede Hoofddeel der Cext. Welke Leere wederom bevestigt werd met Cexten en door twee redenen;

redenen; behalven en boven het geene te vooren getoont was/ in de Verklaring der Text.

Er werd wederom ontdekt een andere oorzak van 't gebrek onser Bekeering.

Er word weggenoomen een dwaase uitblucht van den verdooven mensch; en daar werd moed gegeven om de middelen tot bekeering aan de hand te houden.

Vervolgens werd voorgesteld een Vermaning, de welke werd versterkt/ door het aanwijzen van vierderley Middelen.

En in het voorstellen en toepassen van dese Leere werd stipt gevolgt de goede Preekordre, de welke ik leerde in mijne Aanmerkingen.

In het Besluit van dese Predicatie werd gedaan een korte Naleesing van de geheele Predicatie. Volgens mijn Preekordre.

De SEVENDE Predicatie over Cant. 5 : 3. begrypt een Beschrijving van den achteloos en stazige Kerke/ in 't gemeen/ en van ieder Lid der Kerke/ in het byzonder.

In de selve werd de Inleyding genomen van iets Algemeens/ 't geen in de Text op het particulier werd toegepast. En die wijze kan gebracht werden tot de Regelen/ de welke men vind in mijn Preekordre.

En werd getoont de t' samenknopping der woorden. Volgens mijn Preekordre.

Daarna is ook aangewesen het Oogmerk van de Text en die Text werd ook aldaar afgedeeft; volgens mijn Preekordre.

Volgens de selve Preekordre werd de Text verklaart/ alwaar ook het Summier der Text in het kort te lesen is.

Vervolgens werden uit de verklaarde Text gehaalt twee Hoofd-Leeringen/ de welke beyde werden

werden bevestigd na de Ordre van een welgestelde Predicatie.

Vervolgens werden in de eerste Nuttighejd, de welke ik den Naam geve van Onderrichting, getoont Seven sonden/ de welke men uit de woorden en uit den wandel van de Zynde/ in de Text te lesen/ kan beslupen. Siet mijne Aanmerkingen over de Preekordre.

Vervolgens werden in een tweede Onderrichting gegeven de redenen/ waarom de Heilige Geest dese Fauten van Chzisti Zynde heeft willen op tekenen.

Daar behoort tot een welgestelde Predicatie/ dat men hebbe een Vermaning of Afmaning van 't geene in de Text en Leere voor Deugd of voor Ondeugd is bekend gemaakt. (Siet mijne Aanmerkingen over de Ordre van een welgestelde Predicatie. En soo werden hier ook aangedrongen de onderscheydene Plichten,) de welke uit de Text en Leere volgen.

Vervolgens werd de Predicatie beslooten met eenige Troostelyke Beloften. Volgens mijne Preekordre.

De gelegentheid deed mij denken/ om de hoofdsaken in die Predicatie daar achter te voegen: Maar ik hebbe/ na het Afdrukken van dat blad/ gezien/ dat de Lettersetter na het woord Oogmerk, heeft over het hoofd gezien dese woorden: de Afdeeling, de Verklaring en het Summier der Text. Welk gebrek de Leeser dan gelieft te vullen. Op dat hy niet denke/ dat aldaar alles staat/ 't geen tot het verhandelen van een Text vereyscht werd.

De ACHTSTE Predicatie is over Cantic. 5 : 8. En heeft/ tot haar Inleyding, een gemeene Stelling, betreffende de verborgene Kzacht der Liefde.
Welke

Welke gemeene stelling op de Cext in 't bysonder werd te huyg gebzacht. Volgens mijn Preekordre.

Zie de t' samenknooping der woorden volgens mijn Preekordre.

Verder siet men het Oogmerk van de Cext/ nevens de Afdeeling der Cext/ volgens mijn Preekordre.

Vervolgens werd het eerste Deel verklaart. En/ na een omstandige verklaring van de saken/ de welke daarin verbat zijn/ werden daar uyt gehaalt Vijf Leeringen, welke met een korte sucht werden toegepast. Volgens mijn Preekordre.

Ik leere in mijne Aanmerkingen over de Ordre van een welgestelde Predicatie, hoe men in een Cext/ daar verscheudene saken werden verhandelt/ neemt eenige Aanmerkingen of korte Lessen; de welke dan moeten werden toegepast/ op soo een wijze als er aldaar geleert werd.

De Exempelen van dien Regel kan men hier vinden in dese Achtste Predicatie, vooral het geene in het eerste Hoofddeel te leeren is.

Het tweede Hoofddeel is geschift in vier Onderdeelen, siet de Regel daar van in mijn Preekordre.

Men vind de verklaring van het eerste Onderdeel, uyt dat verklaarde deel werd gehaalt een Leere, de welke werd bevestigt en toegepast/ door een Vermaning, en die Vermaning werd bekzachtigt/ door vier Beweegreden.

Het tweede Onderdeel word verklaart/ en daar uyt gehaalt Tien Aanmerkingen, die ook somtijds kortelijck werden aangedzongen en toegepast.

Het derde Onderdeel werd verklaart en geeft occasie tot Zes Aanmerkingen.

Het vierde Onderdeel werd verklaart en door een korte Lesse Coegepast. En dat alles werd geschikt

geschikt na een goede Preekordre, gelijk de Lezer hierboven dikwils genoemd/ kan nastien.

Hier na werd die Predicatie geslooten met aanmoedigende Beloften/ volgens mijn Preekordre.

De NEGENDE Predicatie is de laatste; doch die steekt wegens hare ongemeene Doortreffelijkheid noch boven de vorige soo verre uyt/ dat de defecten van de drie Eerste daar door wel tien dubbeld werden vergoed. Immers sy heeft (in het verschynen van de selve) die beweeging veroorzaakt op mijn gemoed/ dat ik geraden vond/ om die eerst te predikken in onse Kerke/ eer dat ik mijn Afschryft ter Drukkerij bestelde.

Ik zie de selve aan/ als een Geloovige Ver-
tooning van de alderinnigste gemeenschap/ en van de alderhemelste Liefde/ de welke een Geloovige Ziele hier op aarde ooit of ooit van haren Godt heeft kunnen genieten. Men kan de selve houden tot een gewoone Oeffening ontzent de tijden van de Bediening des Avondmaals. En ik wensche/ dat se op den Lezer mag hebben die bewerking/ de welke se gehad heeft op mijn Gemoed en op het Gemoed van mijne Gemeente/ als wy se niet sonder Tranen konden schryven, predikken en hooren.

Welke Beweegingen/ als dan wel het meest sullen gaande werden/ als de Lezer sich kan Verbeelden/ met wat gratie, gesten en ontroering, de Lebendige stemme van de Heer Lodensteyn sulke stoffen placht voor te stellen/ uyt een herte/ 't welk al die dingen te vooren lebendig had mogen genieten. Daarom ik ook/ meer als te vooren/ my hebbe uitgelegt/ om de defecten/ de welke ik in de Afschriften bemerkte/ nauwkeuriger te vullen.

De Text is genomen uyt Cant. 1 : 4. en mag genoemd

genoemt worden wel gepast op den Tijd en Coehoorder. Volgens mijn Preekordre.

De Inleyding is (gelijk aangetoont is) na Lodensteyns gewoonte/ sonder pompe/ en eenvoudig genomen van de Tijd, en van het verhaal der stoffe/ de welke hy te vooren verhandelt hadde; En sy werd verheynd/ dooz een kort ver- toog van het gedrag der Werelds kinderen/ eer sy ter maaltijd gaan/ en als se daar zijn gelveest. 't Welk de Heer Lodensteyn alhier in een beter stoffe sal volgen; en/ om sulks met bzugt te doen/ maakt hy met sijn Coehoorders een nodig Beding.

Hierna staat de t' Samenknooping der woorden en het Oogmerk van de Cext. Welke Text werd afgedekt en geleert/ wie dat dese Koning is. Verder werden gegeven de Redenen/ van dese benaming des Heeren met den naam van Koning.

Daarna heeft men de verklaring van het tweede Deel.

Het derde Hoofddeel onderscheynd sich in drie Onderdeelen.

Na dat de Cext aldus was verklaart/ soo werd een algemeene Leere gezocht en bewesen/ uut de Cext/ uut andere Exempelen. en dooz drie Redenen. Men siet hier dan een geheel andere Coepassing/ als in de Achtste Predicatie, daar men hadde Aanmerkingen uut ieder Onder- deel. Siet die verscheidene/ doch beyde goede/ Ordre/ in mijne Aanmerkingen over de ordre van een welgestelde Predicatie.

Vervolgens werd/ op een klare en ongewoone ordre/ vertoont/ (1) Hoe de Koning ons in 't Avondmaal bij de hand nam en leyde tot aan de deure van sijn huys; (2) Hoe hy de Deure opende; Als ook hoe hy ons (3) niet liet staan in het Voorhuys, maar na binnen bzacht; Hoe wy (4) in de

de Binnenkamer zijnde/ ten eersten de uytwendige sinnen toeflooten; en hoe ook de Koning de deure self toefloot. Dat er echter in die binnenkameren 1. Lichts genoeg was; dat wy 2. ook daar met hem Alleen waren; en dat wy 3. verzekering kreegen/ hoe dat ons/ onder sijn Dak, geen kwaad soude ontmoeten.

Na het verhaal van alle dese Omstandigheden, worden wy geleyd tot een klaar vertoog van al het geene/ dat een recht Hemelsch Chzisten/ in die binnenkameren/ door het Geloobe konde (1) sien. Als ook wat wy aldaar (2) seyden en hoorden. Ende/ ten laatsten wat wy (3) Proefden. Al het welke alhier/ soo duydelyk en soo hemelsch ver- toont werd; dat ik my derve verzekeren/ dat men nooit diergelijks in eenige schzisten te samen gebonden heeft.

Na dese Onderrichting (in de welke zijn waargenomen de Regelen/ de welke ik leere in mijn Preekordre, werden de Coehoozders van die Pzedicatie in drierley slag onderscheyden. En voor de geestelyk doode, blinde en ongevoelige werd gegeven een ONTDEKKING van haren onnoselen staat.

Van de tweede Slach werd gegeven raad en moed, om niet te beswijken; al is 't schoon/ dat de Heere haar soo geboelig noch niet heeft doen sien, hooren en proeven 't geen de Heere aan sterker Geloobige wel gelieft te openbaren.

De derde en de laatste/ de welke hier behandelt werden/ zijn de sterke Chzistenen/ de welke dit goed geboelig hebben genooten/ en somtijts noch veel klaarder hebben gesmaakt/ dan alhier gepredikt is. Dese werden hier gesterkt/ en vermaant tot twee noodige plichten.

Het Besluit van dese Pzedicatie verbat een
Onder-

Onderzoek, een Klachte, een Bestiering en een Belofte; en dat alles in elf regelen. Op dat men de Predicatie (na de kunst) afzake/ met een schijn/ als of men noch veel wilde seggen; om de Coehoozderen/ met een begeerte na meerder onderwijs/ weg te senden.

En dat alles na de Ordre van een welgestelde Predicatie, welkers regelen ik alhier/ bij ieder gedeelte/ niet hebbe aangewesen. Om dat ik vertroutode/ dat de Leeser, uit de vorige acht predicatien/ wel soude geleert hebben/ in wat Capittel uyt mijn Aanmerkingen over de goede Preekordre, ieder stuk te vinden is.

De Leeser kan dan uyt dese mijne Voorreden berigt zijn van de nuttigste PREEKSTOFFE, als ook van het LEVEN en STERVEN van den Heer Lodensteyn; Met een korten Inhoud van dese Negen Predicatien; op dat men de selve met meerder verstand/ achting en nuttigheid mochte Leesen.

Nu hadde ik mijn Voorreden hier mede geslooten; indien ik soo nu en dan niet hoorde sprekken van een seker Volk in onse Geresozmeerde Kerke/ de welke men noemt Lodensteynsche V..... of Lodensteynsche C..... En ik beken/ dat ik niet en weete/ wat er in de Heer Lodensteyn geweest is: waar op men soo een onderscheid behoest te maken. Want het is Wereldkundig dat de Heer Lodensteyn, in alle de Stukken/ de welke de Leere betreffen/ op een bunten gemeene wijze/ geset was op de Heydelbergsche Catechismus, en hoe hy tot de gronden der Godsgeleertheid/ aanpreez onse Confessie, Calvini Justitiation, en andere Gemeene Plaatsen van onse oude Geresozmeerde Schrybers. Waare het anders geweest; men en soude niet gesien hebben die weergabeloose genegentheid/ de welke soo hertelijk en soo ongebepnst

ongebeynst geweest is tusschen Hem en de Ed. Heeren Professooren Gisbertus Voetius, Andreas Effenius, Johannes Leusden, Gerardus de Vries, en diergelijke Mannen; aan de welke/ na haar/ de Professie t' Utrecht is toebertzouwt. Men seyde van hen, dat er tusschen de Heeren Gish. Voetius, Andr. Effenius en de Heer Lodensteyn sulken overeenkomst was/ als of er eene ziele leefde in drie onderscheidene Lichamen.

Het is waar/ en ik mag dat alhier niet verbergen/ dat de Heer Lodensteyn, op het eynde van sijn Leven, swarigheid maakte/ om het Alvondmaal uyt te deelen aan menschen/ de welke hy verstond/ dat de Kerkenraad moeste Censurereen/ en nochtans/ om gewigtige redenen/ niet en konde Censurereen. Ik hebbe daar over wel gesproken met de E. Heeren Tadd. De Lantman en Guil. Saldenus, Doctores in de H. Godsgeleertheit en Hooggeachte Predicanten te 's Gravenhage, welke adviseerden/ dat men hem daar in moeste verbangen/ en dat de Collegien/ het selve seer gemakkelijk vooz hem konden waarnemen; dooz dien sy wisten/ dat hy/ dooz sekerer beloften/ in sijn vorige siekte sich daar tegen aan Godt den Heere hadde verbonden. My is ook in seer versche geheugenisse/ hoe de Ed. Heer Borgermeester Bartholomæus de Gruyter (die gzoote Stijl van Utrechts Kerke/ Utrecht te vzoeg ontballen/) my nu en dan wel verhaalt heeft/ wat redenen sijn Ed. daar over met den Heer Lodensteyn hadde gewiffelt. En dat de Heer Lodensteyn dan hem hadde geantwoozd: »Ik versoeke dat de Borgermeester daar van niet gelieve te spreken. Want het is, als of er een Eemer kout Water over mijn herte werd gegooten. Ik hebbe daar over scrupel in mijn gemoed, en men leert bij de Casuisten, (*quod*

in

in dubiis sit abstinendum: dat is) dat men in dingen/ waar over het gemoed twijfelt/ sich moet onthouden en stil zitten.

Maar/ dewijle ik niet weete/ dat er in onse Geresozmeerde Kerke iemand is/ de welke den Heer Lodensteyn hier in naboigt; soo is de naam van Lodensteynsche, in desen/ in onse Kerke/ obertollig. Immerz ik merke/ dat de geene/ de welke men noemt Lodensteynsche van dit stuk geen de minste swarigheid toonen te maken.

Doozt is het kennelijk/ dat de Heer Lodensteyn; nevens de Ed. Heeren Professoren Gisb. Voetius en Andr. Essenius, bekommert is geweest over de Kerken van Engeland; Om dat (sijnz erachtens) de gronden van de Geresozmeerde Religie aldaar spaarsamer/ als 't noodig is/ wierden ingescherpt; en dat men de Praktijk der Godsaligheid somtijts/ meerder door menschelijke gelijkenissen/ als door de eygene woorden van den H. Geest sochte aan te puzen.

Ik en weete dan niet wie wy door het Volk/ 't geen men noemt Lodensteynsche, moeten aansien of achten. Soo men ondertusschen iemand na de Leere en na het Leeben van den Heer Lodensteyn sal benoemen: Soo moet men/ door dat woord Lodensteynsche verstaan/ menschen/ de welke van hem gestelt werden tegen de Geveynsden, en tegen den gantschen train der onherboorenen, der wereldschen, staat en eersuchtigen, prachtigen, ydelen, vleeschelijken, buykdienstigen, onrechtveerdigen, lossen, ongeregelden, en tegen de burgerlijke Mond-Christenen. Van de welke hy sich en sijne Medearbenders onderscheyd/ in sijne Voorreden van sijn Kort Ondersoek van 't Bericht, nopende den Sabbath. En hy verstaat door Mond-Christenen de sulke/ de welke te vreedden zijn met den Naam van

van Chzistenen/ sonder dat se tzagten te wesen de gene/ de welke de Heydelbergsche Catechismus, (vrage 32) onder het woord Chzisten wil begrepen hebben.

Soo zijn dan de Lodensteynsche menschen/ de welke niet volmaakt zijn : maar die wel volmaakt wenschten te wesen. Het zijn menschen/ de welke Godt en haare Overigheden gehoozsaam zijn/ niet uyt vzeese/ of uyt insicht van eenig werelds boozdeel; maar puur en alleen/ om der conscientie wille. Rom. 13 : 5. Dat is, die hare Overigheden gehoozsaam zijn/ om dat Godt belast heeft : Alle ziele zy den Machten over haar gestelt onderworpen. Rom. 13 : 1. Het zijn menschen/ de welke verstaan dat de gene/ de welke hare Overigheden ongehozsaam zijn/ sonder bekeering/ niet konnen salig worden/ en een oordeel over haar selven halen. vers 2. Sy verstaan en sy soeken haar selven in te pzenten/ dat de menschen in haar oogen geheel NIET moeten wesen; op dat Godt de Heere de Eer van alles hebbe. Sy en willen niet eeten/ sy en willen niet dzinken/ sy en willen niet slapen/ booz dat Godt de Heere haar/ in sijn woord/ belast/ dat se moeten eeten/ dzinken/ slapen; en soo lang sy op dien voet booztgaan/ soo is 't onmogelyk/ dat se konnen werden overdadig in spijs/ of dzank/ of slaap. Want die niet verder gaat/ als Godt gebiedt te eeten/ enz. die werd nooit dronken of sat.

Sy zijn Vuanden van Tijdkorters, en sy soeken den tijd uyt te kopen tot Gods salige Oeffeningen; (volgens Eph. 5 : 16.) Want sy sien/ dat se veel Tijd van nooden hebben/ om te betzachten het geene in de Eeuwigheyd sonder ophouden sal werden behertigt/ en van 't geen/ dat van den Heere sal werden goedgekeurt in dien dag.

Sy

Sy soeken te wandelen voorsichtig *ἀκριβῶς*, dat is/ uytnemende, nauw, neerstelijk, sorgvuldiglijk, welgeschikt en uytgesocht. **Eph.** 5 : 15.

Hier uyt volgt dan/ dat se (gelijk de Heer Lodensteyn) alle de Deugden/ de welke de Heeren (volgens haar schemerlicht) in hare Boeken hebben aanbeprisen/ ook prisen en soeken te verbeteren/ dooz den Regel van het Goddelijke Boek/ en na het Voorbeeld van den Heere Christus. Soo dat dan al het geene dat het Heidendom roemt in Aristides, Scipio, Cato, enz. van haar/ uyt den Geloove, na Gods wet, en tot Gods eere, werd gevolgt en verbeterd.

Sy soeken (volgens onse Kanttekening over **Gen.** 5 : 22. nota 14.) voor Godt te leyden een heylig leven, met eenen grooten yver en bysondere gestadigheyd, sich afsonderende van de godloosheyd en van de boose seeden der wereld. **Sy** soeken te wandelen weerdiglijk Gode, die ons roept tot sijn Koninkrijk en Heerlijkheyd. **1 Chess.** 2 : 12. met **Eph.** 4 : 1. en sy en zijn met den naam en met den gemeenen fleur van het hedendaagsche Christendom niet vernoegt. **Sy** sien/ dat er moet zijn waarheyd en een vasten Geest in het binnenste. **Ps.** 51 : 8/ 12. **Ezech.** 36 : 26/ 27. **Sy** willen God in den Geest dienen, **Phil.** 3 : 3. **Joh.** 4 : 24. en dat tot aller tijd. **Eph.** 6 : 18. Haar leven is met Christo verborgen in Gode. **Col.** 3 : 3. **Sy** dooz soeken alle de binnenste deelen der gedachten, genegentheden, affecten, en der seer verborgene conscientie; volgens de 77 Kanttekening over **Prov.** 20 : 27. En daar dooz komen se veel verder in de deugd/ als de aardische menschen.

Dat nu dit haar poogen is/ kan men verneemen uyt haar uytwendig gebzag onder de menschen. Haare Oeffeningen in Godsdienstige Plichten

ten

Sy

ten hebben se op een gesette wijze. In de kerk zijnde/ toonen se dat se aldaar een heyligen God sien. Sy zijn overvloedig tot stichting der Gemeynthe. Soo dat men sien kan/ dat God waarlijk is onder haar. Volgens 1 Coz. 14 : 12/ 25. Hierom is haar oogge op den genen/ die den dienst waarneemt/ in 't Lesen of in 't Predikken. In het Gebed fiet men de Ceekenen van hare Ootmoedighend/ verslagentheyd/ geloove en woesteling met den Heere; en dat alles in minder uytwendige gebeerden/ als het gemaakte werk der Phariseen. Want sy zijn het meeste werksaam met het geene/ dat binnen in haar is; Ps. 103 : 1. dat is, met hare gedachten/ innerlijke beweegingen/ lusten en begeerte. (Siet dat Kanttekening 1.) Sy soeken zielsverkwikking, (Ps. 94 : 19) en sulke Predicatie/ de welke daar toe dienstig zijn. Daarom se wel vernoegt zijn met sulke Predikstoffen/ als hier boven is aangelwesen/ en in dit geheele Werkje werden verhandelt.

Sy verstaan/ dat men Gods woord niet alleen moet hooren; maar dat men het selve ook moet lesen en bewaren. Apoc. 1 : 3. Sy gelooven/ dat men het aan andere moet vertellen. Luc. 2 : 17. Joh. 4 : 28/ 29/ 30. Ps. 66 : 16. En/ op dat se het selve te beter mochten uytwerken/ soo is haar lust tot de Heylige en Heerlijke, die op der aarden zijn. Ps. 16 : 3. En sy verlangen om malkanderen te sien/ en om malkanderen eenige geestelijke gaven mede te deelen; ten eynde sy mochten werden versterkt, en mede vertroost, door het onderling geloove. Gelyk Paulus sich selben beschryft. Rom. 1 : 11/ 12. Sy zijn menschen; en een mensch is een gesellig Dier. Godloose weten haars gelyke te soeken en te vinden. Maar/ om dat se haar vermaak hebben in menschen/ in de welke

welke sy Gods beeld meenen te vinden/ soo hebben se (met Dabid) geen lust om te zitten by ydele lieden. Sy en kunnen met bedekte lieden niet omgaan. Ps. 26 : 4. Dese mogen in haar huys en onder haar oogen niet blyven. Ps. 101 : 7. Sy en staan niet op haren weg, en sy en zitten niet in het gestoelte der Spotteren. Ps. 1 : 1. Echter dienen se wel eenig geselschap te hebben/ en daar toe zijn haar dan de naaste en de yosfuteelijste de geene/ de welke Godz woord noemt de Geestelijke. 1 Coz. 2 : 15. Gal. 6 : 1. de Wedergeboorene. 1 Petr. 1 : 3/ 23. Joh. 3 : 5/ 8. Het uytverkooren geslachte, een Koninklijk Priesterdom, een heylig volk, een verkregen volk. 1 Petr. 2 : 9. Kinderen des Lichts. Luc. 16 : 8. enz. Met dese gaan se gaarne op en neer. Sy singen met malkanderen een Psalm of geestelyk Lied. Eph. 5 : 19. Col. 3 : 16. En kunnen se onder haar geselschap haren Predicant, [of hare Predicanten] tegenwoozdig sien/ die is haar (boven een andere) welkom en aangenaam. Want dan zijn se des te beter bewaart vooz de afwijking van de Formulierien van eenigheyd/ of van de grondstukken des Geloofs.

En/ aangesehen dese Chzistenen haar selven dus affsonderen van de wereldsche/ ydele/ natuurlyke Naam-Chzistenen; soo loopen se seer in het ooge by de geesteloose Kerkgangeren; de welke meer op haar zijn gebeeten/ als op menschen van een ergerlyken wandel. Waar van men geen andere redenen sal vinden/ als dat de ergerlyke menschen den Bozgerlyken Naam-Chzistenen laten behouden haren Afgod; de welke is/ vroom te schynen en dooz geen helderder licht te werden berdonkert. Dit eenigste was de reden/ waarom de Phariseen soo tegen onsen Heere waren gekant.

Maarom se dan ook niet slapen/ voor dat se hem hadden aan het Kruys geholpen.

Ondertusschen dient men hier te weten/ dat dese haat der wereld is een teken van een recht Discipel Jesu Christi. Matth. 10 : 22. en 24 : 9/ 10. Marc. 13 : 13. Luc. 6 : 22/ 27. en 21 : 17. Joh. 3 : 20. Joh. 15 : 18/ 19. en 17 : 14. Maarom men hier wel mag denken om de woorden/ 1 Joh. 3 : 13. Verwondert u niet, mijne Broeders, soo u de wereld haat.

En die haat van de Wereld maakt haar maar te meer gekruysd aan de wereld. Gal. 6 : 14. Gelijk ik toone in mijne Voorrechten van het ware Christendom. Sy is ook een middel/ om de Liefde tot malkanderen en onder malkanderen meer en meer te doen leeven. Soo dat men byna nergens kan vinden tederder en herterlijker liefde/ als tusschen de geene/ welkers liefde tot malkanderen is gegzond op het geboel van de liefde Christi. Joh. 13 : 34/ 35. en 15 : 12/ 17. 1 Joh. 3 : 14.

Is er dan eenig Volk in de Geresoomezde Kerke/ dat men Lodensteynsche mag noemen; soo moet het sulst volk wesen/ als nu beschreeven is. Want/ in allen desen/ was de Heer Lodensteyn een uytsteekend Voorbeeld. De Lezer kan nu oordeelen of dese dingen zijn te minnen of te haten. En ik sal (na toewensching van alle heyl en zegen) blijven/ die ik my soo meenigmaal getoont hebbe te zijn/ voor de Rechtsinnige Waarheid/

Gunstige Lezer!

UE. toegenegene Dienaar in den Heere,
EVERARDUS VAN DER HOOCHT.

I. PREDIKATIE.

Over I Cor. 6 : 19, 20.

Of en weet gy niet dat ulieder lichaam een tempel is des H. Geestes, die in u is, die gy van Godt hebt; en dat gy u selfs niet en zyt. Want gy zijt diere gekocht: soo verheerlijkt dan God in uw lichaam, en in uwen geest, welke Godes zijn.

INLEYDING.

Waarde Toehoorders! Om van het stuk der mortificatie te spreken is wijsheit van nooden/ soo voer die het spreken/ als voer die 't hooren sal. Ik hoope dat Godt de Heere het ons door sijnen Geest sal leeren/ en doen verstaan.

Dat wy Gode eygen zijn/ belijden wy in onse Catechismus: wy seggen ook/ dat onse Heere Jesus is gesalft tot Propheet/ Priester en Koning: en dat verhalben de Chzistenen ook Propheeten moeten zijn/ om te verkondigen de deugden/ dez geenen/ die ons getrokken heeft uyt de dunsternisse/ tot sijn wonderbaarlijk licht. 1 Petr. 2 : 9.

Priesters moeten sy zijn/ om haar selven na
ziel

ziel en lichaam aan Gode op te offeren/ hem ten dienste.

Koningen, om te heerschen over hare lusten/ en begeerlijkheden/ over Sin en Wil.

Maar hoe weynige zijn 'er onder ons/ die daar toe gekomen zijn! nder leeft en lieft sig selven/ sy en denken niet eens dat sy Gode eygen zijn : En evenwel/ 1. den eersten mensch sag (vooz den val) dat Godt alles geschapen hadde/ en dat Godt ook hem geschapen hadde/ en dat alles om Gods self wille gemaakt was; derhalven moest den mensch hem alles weder toebzengen : want al wat hy hadde/ dat had hy ontfangen om Godt te verheerlijken/ en om het Gode wederom toe te bzingen; Dit nu deed hy geerne; want dat was sijn hemel/ dat hy Godt mogt dienen.

Soo is dan Gode eygen te zijn/ dat men niets vooz sig selven heeft; maar alles vooz den Heere. By gelijkenis/ een trap is niet vooz sig selven gemaakt/ maar vooz hem/ die daar op gaat: soo is ook een Chzisten niet vooz sig selven geschapen/ maar vooz Godt/ om hem te dienen.

2. Den eersten mensch erkende Godts bevel en magt.

3. Hy sag Godts bestellinge/ hij was ten vollen vergenoegt in Gods welbehaagen/ hij was in alles te vrede; want hij sag dat God een Souvrain Heer was/ en sende soo weynig tegen den Heere/ als het maaksel tegen den Pottebakker kan seggen/ waarom hebt gij mij alsoo gemaakt?

4. Hy sag Gods algenoegzaamheyt/ en had sijn genoegen in die algenoegzaamheyt.

5. Hy kon in al sijn doen afhangen van den Heere.

Soo was Adam vooz den Val.

Maar

Maar als de mensch zijn oore leende aan de verblindung des Dunbels/ doe is de mensch van Godt afgetrokken/ en gebragt tot zijn beklaglijk eygen. En in dat rampsalig eygen bleef hij vooz eeuwig bedorven/ indien niet de Heere/ door sijne onbegrypelyke wysheit/ goetheit en almachtigheit/ sijnen Soone Jesum in de werelt gesonden hadde/ om ons te verlossen van dat ons verdorvenheit eygen, en om ons te trekken in het Koninkrijk van 't eygendom Godes. En Christenen! deese saak heeft veel leeren/ en nog veel meer practiseren in sig.

En delijle dat mij over dit stuk eenige tegenwerpinge vooz zijn gekoomen/ soo is ons voozneemen die op te lossen.

1. Eerst mogten er zijn/ die denken mogten/ den Apostel seyt hier/ dat wij Gode eygen zijn/ en de Catechismus seyt/ dat wij Christo eygen zijn. Maar dan antwoord ik: dat de Heere Jesus is de Middelaar/ door de welken wij tot Godt gaan; soo dat Jesu eygen zijn/ is door hem Gode eygen zijn.

2. Tegenwerp. Maar ik meende dat al de Schepselen Gode eygen waren/ en gij spreekt hier van reedelijke en herboorene Schepselen/ dat die Gode eygen zijn. Antw. Ja Christenen/ alles wat er is/ is Gode eygen/ en hoort den Heere toe/ menschen/ vee/ reedelijke en onreedelijke; maar de reedelijke herboorene Schepselen zijn Gode eygen/ onder het Koninkrijk der genade of vrywilligheit; daar de onreedelijke Schepselen Gode eygen zijn onder het Koninkrijk der magt. Dog dat de saak/ daar ik nu van spreekte/ met een natuurlijk verstand sou konnen begreepen worden/ is onmoogelijk; nademaal dit licht van Godt moet koomen; ik kan er dan

dan van seggen/ dat God's kinderen door den Heere met Godt werden versoent/ en dan door Jesus sien die groote uytneementheyt/ van Godts alge- noegsaamheyt/ wijsheyt/ genade/ rechtveerdig- heyt/ liefde/ en eyndeloose volmaaktheyt voor sig selven/ en in sijne kinderen.

3. Een ander werpt mij tegen; ben ik alleen van den Heere en voor den Heere; hoe komt het dan dat Godt de Heere door sijne bevelen en bestiering met ons handelt/ even of wy na den Dal nog iets eygens hadden? Ik Antwoorde: God's bevel wijst ons aan onsen plicht/ en niet onse magt/ om sijne bevelen door ons eygene kragten te volbrengen. Dus beveelt hy/ bijvoorbeeld, Rom. 12 : 11. Zijt niet traag in het beneerstigen. Zijt vyerig van geeste. Dient den Heere. In desen sien wij (1) God's recht om te bevelen/ en wij zyn schuldig hem op het hoogste te gehoorzamen. Wij sien (2) daar bij/ onse onmacht en doodigheyt/ om dien Godt te gehoorzamen. Wij sien ook (3) in die onse doodigheyt God's wil en bestiering. (4) Op dat wij ons selven ook daar onder soudens verloochenen/ mit's ons eygen onmacht te ketzeuren. (5) Geduurig uyt te sien van ons selven na den Heere: en (6) op die wijze al het onse te veragten. Op dat (7) wij in alles bleven afhangen van den Heere, en op dat wij het geene in ons mogte wesen/ alleen en geheel eygen verklaarden aan den Heere.

4. Tegenweringe: een gewigtiger Tegenweringe komt mij van andere voor/ en men segt mij: dat wij uyt kragt van ons eygendom aan den Heere schuldig zyn/ (1) gehoorzaamheyt aan sijne bevelen, en ook (2) gehoorzaamheyt aan sijne bestellinge over ons; en men vraagt mij/ hoe het eygen volk van den Heere hier in sonder tegenstrijd sal dzagen?

Antw.

Antw. Waar op ik zegge/ dat een Christen/ overtuigt zijnde van Gods gebodt/ het selve op het hoogste mag en moet begeeren te gehoorsamen; doch dat hier in ook de selfsverloochening van Christi engen volk te pas komt/ als Godt de Heere ons beliest te beneemen/ of te onthouden de gelegentheit en kragten om sijn bevel te gehoorsamen. Men sag dit klaar in David/ wanneer hy 2 Sam. 15 : 25/ 26. sijn sterke begeerte toonde/ om den Heere in sijnen dienst voor en door de Arke te gehoorsamen. Maar een Christens herte moet bijna versten/ als men dien grooten liefhebber van Gods tegenwoordighend hoorst spreken/ de volgende Selvesverloochenende woorden/ rakende het teken van Gods tegenwoordighent; als hy segt : Brengt de Arke Gods weder in de stadt : indien ik genade sal vinden in des Heeren oogen, soo sal hy my wederhalen, ende sal se my laten sien, mitsgaders sijne wooninge. Maar indien hy alsoo sal seggen; ik en hebbe geen lust tot u : siet hier ben ik, Hy doe my soo als 't in sijne oogen goet is.

Siet daar klaarijck bijeen gepaart/ de begeerte om Godt te gehoorsamen na sijn bevel/ en de onderwerping/ als de Heere hem daar toe de gelegentheit beliest te onttrekken/ of terug te houden. Godt de Heere heeft in sijne kinderen gelegd een begeerte tot de deugd/ Phil. 2 : 13. gelijk hij ook in ons gelegd heeft een begeerte om te slaapen/ om te eten/ en te dzinken; hij hadde ons konnen geschapen hebben/ dat wij dat niet van noden hadden gehad/ maar nu heeft de Heere die begeerte in ons willen leggen. Soo heeft hij ook in ons gelegd een begeerte tot de deugd/ en daarom mag ik se en moet ik se wel begeeren : maar ik moet mij ook met eenen leeren onder-

onderwerpen aan sijne bestiering; op dat ik toone/
 dat ik alleen ben tot sijner eere/ en dat ik ge-
 heel en al niets ben/ op dat ik geheel eygen
 blyde aan mijnen Engenaar/ die verheerlijkt wil
 werden/ dooz mijn deugt en saligheyt; maar die
 sijne oppermagt ober mij heeft/ om mij de trappen
 en mate van mijn deugd te schenken/ en te schik-
 ken na sijn welbehagen. Want waarom heb ik
 anders een begeerte dat Godt verheerlijkt mag
 werden/ indien ik niet soo wel moest letten op
 sijn Bestelmagt, als op zyn Bevelmagt. Belieft hij
 mij een groote maate van genade te geven/ het
 soude mij aangenaam zyn; maar belieft het hem
 niet/ het is mij ook wel: Hij is des goetheuts-
 fonteyn/ en 't is al wel wat hij doet/ 't is waar
 de Heer heeft geseyt: Ik sal uytstorten den geest
 der genade, en der gebeden. Zach. 12 : 10. en
 derhalben dient de Heere die belofte te volbrengen.
 Dog een Chzistens Heer/ is een Vrij heer/ hij
 doet wat hem behaagt/ om sijne algemeene be-
 lasten eygen te maken aan dese en gene/ in het
 bysonder na sijn suvere welbehagen/ en dat alles
 in die maate/ soo als het sijne wijsheyt goet keurt.

5. Tegenwerpinge. Een ander segt: Ja maar
 Leeraar! ik kan soo niet leeven/ soo doodig/ en
 geesteloos/ soo ongeboelig. En ik en kan niet
 verstaan/ hoe ik Godt in soo een staat sou kunnen
 verheerlijken.

Ant. Maar of gij het niet verstaat/ Godt
 kan het wel verstaan/ en sijne gedagten en zyn
 niet ulieder gedagten/ Ac. Jes. 55 : 8/ 9.

6. Een ander werpt mij verder tegen: De Heere
 Jesus send/ Luc. 13 : 24. Strijd om in te gaan
 door de enge poort. Matt. 7 : 14. En de poorte is
 enge, en de weg is naauw, die tot het leven leyd:
 als ik nu my onderwerp/ hoe sal ik dan stryden?

Ant.

Ant. Ja/ maar dat is ook stryden/ sig selven te onderwerpen/ want daar komen er seer weynige toe: Om dat het is van de alderswaarste stryden/ dewelke men hier te stryden heeft.

En het is onmogelyk dat iemand dit verstaan soude/ die het door Godts Geest niet geleert wert. En als men de saak regt in fiet/ soo sal men wel kunnen begrypen/ dat men schuldig is te willen doen het geene Godt beveelt/ en egter te willen onderwerpen zijn/ als God de Heere ons geen meerder genade geeft/ om sijnen wille te doen/ soo als wij wenschten/ dat wij sijnen wille deden.

Dit ondertusschen ontslaat ons niet van de gehoozsaamhepd aan Godts bevelen. Want wij blijven altijd gebonden aan Godts Wet. Bijvoorbeeld zij, de belaste plicht van gehoozsaamhepd der Kinderen aan hare Ouderen. Daar Godts bevel (1) niet segt/ dat de Kinderen sulks door haar selven kunnen doen. En daar (2) onse Bugging onder Godts wil/ wanneer de Kinderen ons ongehozsaam zijn/ niet weg neemt/ de schuldige gehoozsaamhepd van de Kinderen aan hare Ouderen: Want die gehoozsaamhepd blijven de Kinderen schuldig; Ja over hare ongehozsaamhepd sullen sij Godts straffen niet ontgaan. De Ouders moeten ook die gehoozsaamhepd aan haar Kinderen inscherpen/ sij moeten die willen/ sij moeten daarom bidden/ en alles doen/ wat in haar magt is; En als het de Heere niet geliest te segenen/ dan moeten se haar selven onderwerpen aan haren Eygenaar. En dus gaat wel/ in ordze/ de Begeerte tot de gehoozsaamhepd booz; doch als die niet te verwachten is/ dan volgt in ordze/ een tweede wil/ om ons te schikken na 't geene Godt de Heere over ons belieft te brengen.

gen. Eben gelijk een mensch/ dewelke het koude vuur aan sijn vinger heeft/ eerst gzoote begeerte heeft om sijn vinger te behouden: maar daar na/ als het vuur na het herte soude tzekken/ dan onderwerpt hij sig/ ja dan begeert hij self het affetten van sijn vinger/ den welken hij met al sijn magt eerst hadde soeken te behouden. Wij sien het ook in onsen Heere Jesus Christus/ die het welbehagen van sijn Vader byzwillig deede: maar eventwel sijn eygen wille booz sijn Vader open leyde/ als hij seyde: Mijn Vader, indien het mogelijk is, laat deesen drinkbeker van mij voorbij gaan. Matt. 26: 39. Siet daar was sijn eerste begeerte/ of wil; maar hij voegt daar wel haast by sijn onderwerpinge/ met die woorden/ dog niet gelijk ik wil, maar gelijk gij wilt. Waar mede de Saligmaker bad/ dat hem het kwaad mogte overkomen; want hij wiste dat de wille van sijnen Vader was/ dat hij sijn toorn soude dragen/ en eben daarom bid hij/ dat dien toorn over hem kwam/ na den wille van sijnen Vader. Siet gij wel Christenen! als Godt het tegendeel bestelt/ dan moeten wij ook al te vreedden zijn. Eben soo deede de geloovige Abrahams: riep de Heere tot hem? hij seyde: Siet hier ben ik. Gen. 22: 1. Seyde de Heere tot hem/ vers 2. Neemt nu uwen sone, uwen eenigen, dien gij lief hebt, Isaac, ende gaat henen na het landt Moria: en offert hem aldaar tot een brandt-offer, op een van de bergen, dien ik u seggen sal. Hij voegt sig na Gods bebel/ en hij stont 's morgens vroeg op, ende zadelde sijnen ezel. ende nam twee van sijne jongers met hem, ende Isaac sijnen sone: ende hij kloof hout tot het brantoffer, ende maakte sig op, ende ging na de plaatse, die hem Godt geseyd hadde. vers 3. En hoe seer ook de aanspraak van sijn gehoor-

gehoozsaam kind hem aan het herte raakte/ soo strekte Abraham nogtans sijn hand uyt, (c. vers 6. **D**og als de Heere het daar na anders bestelde/ boegde sig **A**braham al wederom na Gods bestelling. Vers 12 : 13. Hier en toont hij geen hoofdigheyt/ om sig tegen Gods bestiering te kanten/ en om tegen den selven op te volgen de woorden van Gods eerste bestel : **N**een; maar hij onderwerpt sig Gods bestelling/ alhoewel die bestiering Gods geheel anders uytviel/ als de wille van Gods bevel in 't begin belast hadde. **E**n soo moeten wij dit ook onderscheyden/ om te begriypen/ hoe het met malkanderen wel over een komt/ dat iemand sig eerst dient te voegen na Gods gebod/ en dan/ als de Heere het anders doet uytballen/ dat men sig dan voege na Gods bestiering.

Even gelijk een kind/ tot het welke de Vader des morgens seyde : Gij sult voor mij desen geheelen dag schrijven, wel doet/ als dat kind met lust aan 't schrijven gaat : maar kwalijk soude doen/ indien dat kind daar na sig stelde tegen de nader wille des Vaders/ dewelke op den dag liet blyken/ dat hem het schrijven niet langer aangenaam was. **E**n het kon niet anders als hoofdigheyt en wzevel werden genaamt/ indien dat kind tegen sijn Vader doest seggen : **I**k wil nu schrijven; gij Vader/ hebt het mij huyden morgen belast/ en ik heb er nu lust toe gekregen/ en hoe kan ik kwalijk doen/ als ik ulven wil met lust doe. Hier tegen heeft de Vader recht om te seggen : Ik bestel het nu anders, doet mijn sin en doet kwalijk.

Wel **C**hristenen! doet soo een aardsche vader aan sijn kindt; hoe veel meer recht heeft de Heere Godt/ die een vryheer is/ en alles tot sijn

**sijn eygendom heeft? Onderwerpt u dan onder
Godt/ en weest te vzeeden met sijn dispensatie :
laat hij u in sonden vallen; geeft hij u geeste-
loosheit en doodigheit/ leert dan maar te seg-
gen : Ja Heere/ dus lust mij uw wil, enz.**

E Y N D E.

Als

g
l
o
l
e

V

te
ong
hoo
ber
geb
afg
te
spz
dat
tegr
G
heb

II. PREDIKATIE.

Uyt II Corint. 5 : 15.

Als die dit oordeelen, indien een voor alle gestorven is, sy dan alle gestorven zijn: en hy is voor alle gestorven, op dat de gene die leven, niet meer haar selven en soudē leven, maar dien die voor haar gestorven en weder opgewekt is.

INLEIDING.

Waarde Toehoorders! Wij zijn besig geweest om te mediteeren over 1 Coz. 6 : 19/ 20. Dat wij onsz selven niet en zijn/ maar Gode; een seer hoogwigtige saak/ die ver is van het natuurlyk verstandt; een gestalte en staat daar Adam uyt gevallen is/ en dat hij van sijnen Schepper is afgeweken/ en op sijn eygen gront heeft beginnen te staan. Wij hebben doe daar van byzeder gesproken/ en verscheyde dingen bijgebragt om dat stuk te bevestigen; wij hebben ook veele tegenwerpingen opgelost.

Om dan wederom tot deese saak te komen/ heb ik deese text genomen/ om daar uyt vooz
te

te stellen/ dat Godt de Heer den mensch gescha-
pen heeft/ om sich selfs wille.

En dat derhalven de mensch niet is/ en arbe-
den mag vooz sig selven/ maar vooz God; want
wij zijn den Heer duysentmaal meer eygen/ dan
een slaaf eygen is sijnen Heere. Wij zijn hem
eygen met goed en bloed/ na lichaam en na ziel;
t' eenemaal Gode eygen: en daar upt volgt dan/

1. Dat men t' eenemaal en alleen vooz Godt
moet werken.

2. Dat men hoore sijn bebelmagt/ en hem ge-
hoozsame/ siende sijn authorigtept.

3. Dat den mensch niet te disponeeren heeft
over sig selven/ maar hem selven in nedrighepd
moet onderwerpen onder Godts dispensatie/ en
seggen altijt/ O Heere, ik hebbe niets te dispo-
neeren over mijn selven/ maar ik stel mijn ge-
laaten onder u. Zoo verre/ dat men moet be-
dzoest zijn over sijne sonden: nochtans met ge-
latenhept seggen/ dus lust mij uw wil.

4. Dat den mensch sijn begeerte eyndigt in de
algenoegsaamhept van Godt/ en vindt alleen rust
in de wille van sijn Heer: dat wij dan tot de
werelt seggen/ gij en kond mij nog vermaaken/
nog vergenoegen; maar het oneyndige goet alleen
is magtig om mij te versadigen.

5. Dat den mensch alleen afhangt van Godt/
in het geestelijke/ en in het lichamelijke. Wij
sagen daar in het eerste/ dat Adam niet was nog
wzagt vooz sig selven/ maar vooz Godt. Nu
geeft dese text ons aanleyding om te leeren/ dat
de herstelling daar toe is/ om niet met al vooz
ons selven te zijn/ of vooz ons selven te soeken/
maar alles vooz Godt.

Die sig selven dood in Chzisto/ leeft in Chzisto.

Twee dingen zijn aan te merken in onsen text:

1. De

1. **De voozstellinge/** is het soo dat een voor alle gestorven is, soo zijn se alle gestorven.

2. **Het uytteynde van dat gevoelen;** op dat die geene die leeven, niet meer haar selven en soude leven, maar dien, die voor haar gestorven en opgewekt is.

In het voozgaande had den Apostel gesproken dat de liefde Christi ons drong: **Du gaat hij voozt en segt/** dit oordeelen wij/ en daar vooz houden wij het/ dat indien een voor alle gestorven is, sij dan alle gestorven zijn; als een gevolg van die sake.

Als ons in de Schriftuur voozkomt/ dat een vooz alle gestorven is; dan moet men dat met bepaling verstaan: te weten/ vooz alle die 't heeft van Jesus draagen; hij heeft sijn Gemeente met sijn bloet gekogt/ Act. 20 : 28. Hij is vooz de sijne gestorven/ Joh. 10 : 14/ 16. Mat. 1 : 21. Der selver sonden heeft hij gedragen op het hout, op dat sij der sonden afgestorven zijnde, der gerechtigheyd leven souden. 1 Petr. 2 : 24. **Door alle moeten wij dan verstaan/** alle die niet meer haar selven leven, maar dien, die voor haar gestorven en opgewekt is. En sulke waren er in allerley geslagten/ onder allerley rijke en armen; en niet alleen onder de Jooden/ maar ook onder de Heydenen: dog niet die alle menschen hoeft vooz hoeft/ maar alleen de ware geloobige/ en sijn volk onder haar. Joh. 3 : 16. en 17 : 20. Act. 10 : 43. Rom. 3 : 22/ 25/ 26. en 10 : 4. *

Dit dan soo zijnde/ dat een voor alle gestorven is, soo zijn se alle gestorven; en dat zijn de geene/ die niet meer haar selven zijn/ en die niet meer haar

* Die dit stuk in 't kort, met al de bewijzen voor en tegen wil bewesen sien, kan opslaan de Catechismus van Do. Ev. van der Hoogt. Pag. 70, 71, 72, gedrukt, in Martio, 1696.

haar selven leeben/ Gal. 2 : 20. maar daar Christus in leeft. Die haar laten leyden dooz Godts Geest; die met Paulo konnen seggen/ Rom. 6 : 11. Dat sij der sonden doodt zijn: sulke dan/ die in dit tijdelijk leeben/ niet meer haar selven leeben: dat is/ die haar eygen gemak/ voordeel en vermaakt niet meer soeken/ maar die alleen Godts eere soeken. Eben gelijk een Slaaf niet meer voor sig selven leeft; hij soekt niet sijn eygen goet/ alles wat hij doet/ is vooz sijnen Heere.

En soo moet ook een knecht van den grooten Koning niet anders ter herten nemen/ als 't gene sijnes Heeren is. Hier toe gaf de Heere Jesus een voorbeeld; want deselve Jesus is niet gekomen om sig selven te behagen/ maar Gode. Hij is gekomen om den mensche bekwaam te maken/ dat hij sig selven ober soude geven/ met lichaam en ziel aan den Heere; ten eynde hij als Koning ober hem soude heerschen. Hij liet sig vangen/ bespotten/ bespotten/ slaan/ en ten laastten kruzigen/ op dat hij sijn volk soude trekken uyt het Koninkrijk van haar eygendom/ en oversetten in Godts eygendom.

En als de mensch tot dit Koninkrijk des Soons, van des Vaders liefde, was overgeset, Col. 1 : 12. dan wiert hij met eenen dooz Christum (die als Middelaar des Vaders knecht was/ Jes. 53 : 11.) gebragt tot het eygendom des Vaders/ tot welker heerlijkheit sulke verlostte dan steeds moeten leeben en werken. Soo dat wij dooz Jesus gebragt zijn om Gode te leeben: dooz hem worden wij bekwaam gemaakt/ om Gode bzugten te dragen. Als dan Jesus is gestorven vooz ons; dan zijn wij ook gestorven aan ons/ om Gode te leeben.

Het welke egter niet moet werden opgevat/ als of wij Gode meerder heerlijkheit konden toebrengen

toehzengen dan hy heeft. Neen/ want hy is verheeben boven alle lof en prijs/ en onse goetheyt en raakt tot hem niet/ Ps. 16 : 2. Maar wij moeten Godt aansien en houden vooz soo een Koning. Wij moeten alles wat wij doen/ enkel en alleen vooz den Koning doen; om dat hy soo waardig/ soo heerlijk/ soo oneyndig/ soo onbedenkelyk groot/ het weesen van alle weesens/ en alles in allen is; die alleen een ontoegankelyk ligt betwoont. 1 Tim. 6 : 16. Ende die alleen weerdig is te ontfangen de kragt, en rijkdom, en wijsheyt, en sterkte, ende eere, ende heerlijkheyt, en danksegging. Gelyk dit van het Lam/ dat geslagt is/ dooz de tien duysentmaal tien duysende der Engelen werd uytgeroepen/ Apoc. 5 : 11/ 12. en met geen minder nadruk van de Vader moet verkondigt werden.

En nooit kzent men Gode en den Lamme dese heerlijkheyt beter toe/ dan als wij ons selven versaken/ kruzysigen en dooden. En dat is eerst een Chzisten te zyn/ als men op die wyjse niet vooz zich selven/ maar vooz den Heere Chzista leeft.

Och! dat dit wel bedagten/ die daar slegtz soo burgerlyk heenen leven; die daar seggen/ wel Predikant! gij woud mij wel volmaakt hebben/ ik leef/ als mijn buuren/ eerlyk: ik ben geen dief of moordenaar; en wat meent gij dat ik de naam wil hebben/ dat ik een Dieghoofst/ Bybel-suster/ Pylaar-byter/ of Geuse-klop ben? Neen ik/ al heel niet. Het Land is niet te regeeren met het Paternoster in de hand. Wij moeten vzoelyk leven/ God is met steunen en suchten niet gedient. Wij leven in de wereld/ en die daar dooz wil komen/ moet sich op verscheyden wyjzen weten te krommen.

Maar/ mensche! die soo met meening spreekt/
 ik betunge vooz den Heere tegens u/ dat gij noch
 soo ver af zijt van het rechte Chzistendom/ als
 de hemel van de aarde: Want dat is alleen een
 Chzisten/ die effectivelijk het beelt van den Heere
 Jesus soekt uyt te drukken/ en die alsoo wandelt
 gelijk hij gewandelt heelt, 1 Joh. 2 : 6. Chzistus
 moet dooz het geloobe in onse herten woonen;
 wij moeten in de liefde zijn geworteld en gegrond.
 Eph. 3 : 17. En al die menschen/ die noch haar
 selven leven/ die zijn noch dooz de misdaden en
 sonden/ Eph. 2 : 1. Een Chzisten moet kunnen
 seggen: Heer/ ik ben uwre/ Uwe zijn wij, o David,
 en met u zijn wij/ Gij Sone Isai: gelijk eens
 Davids knechten seiden/ 2 Chzon. 12 : 18. als se
 hem ten konink aannamen. Een Chzisten moet
 kunnen seggen/ Niet anders heb ik dan/ u Chzistus
 en soo ik noch iets bukten u soeke/ dat alles is
 maar mijn rampsaligheyt. Daar in bestaat dan
 het niet te leven vooz sich selven/ dat wij ons
 na ziel en lichaam geheel en al aan Godt over-
 geven.

Maar Predikant! segt men/ men kan Godt
 wel houden vooz het hoogste goed/ om hem bo-
 ven al te dienen; maar men mag sich selven ook
 wel dienen; en sij verstaan dooz dat dienen/ haar
 selven te behagen. Doch ik heb tegen sulck volck
 niet meer te seggen/ als dat Godt het geheele
 herte wil hebben/ Matth. 22 : 37. en soo moet
 een yder het geheele herte aan Godt geven/ en
 niet anders beoogen/ als enkelijk Gods eere/
 1 Coz. 10 : 31. Alles wat wij bij der hant nemen/
 selfs tot ons geoozloft voozdeel toe/ moet alleen
 dienen/ om het alles den Heere wederom toe te
 brengen: Soo dat ons eenigste en hoogste eynde/
 of oogmerk/ zij Godt. En daar toe dient dan de
 ver-

verloocheninge van sich selven/ en van alle sondige/ en ook selfs onsondige dingen. Soo dat de sondige dingen altijd en absoluut moeten werden verlaaten: en in onsondige gelegentheden moet de ziele te vreden zijn met Godts welbehagen/ soo in lichamelijke/ als in de geestelijke dingen/ die de ziele betreffen. Altijt wel vernoegt met sulke maate van Godts Geest als het sijn Goddelijke Majestejt belieben sal te geven/ ons altijt bungende onder Gods dispensatie/ en Gode rontom in alles sijn eer gevende. Hozt om/ wij moeten maar eten om te leven, en wij moeten leven om Gode te leven.

En om die saake te beter te betrachten/ is het noodig/ dat wij bedenken/ in wat vooz staat onsen eersten Vader was vooz den Val; op dat wij wederom staan mogen na die goederen/ de welke wij in Adam hebben verlooren.

Vooreerst is dan bekent/ dat de Heere hemel en aarde uyt niet geschapen heeft/ Heb. II : 3. en dat niemand hem geholpen/ of raat gegeven heeft/ Rom. II : 34. en dat de Heere alles gemaakt heeft om sijn selfs wil/ Job. 16 : 4. Soo moest dan ook Adam vooz Godt werken; want hij sag/ dat de Heere alles geschapen hadde/ en dat niemant sijn raatsman geweest was.

Ten tweede. Hij sag sulck een weerdighejd in Godt/ dat/ al had Adam duysenden van jaaren in dien staat geleest/ hij sou niet anders hebben kunnen denken/ dan dat hij Gode moest leven. Dit nu wist hij dooz het veild Godts/ dat in hem was: hij hadde dan maar te seggen/ Ik ben uwe: en hij konde niet anders denken/ als dat hij Gode eygen was; en in dat te bedenken/ vond hij sijn grootste genoegen. Maar doen Adam in sulck een standt stondt/ kwam de boose geest/

en

en maakte Eva wijs/ dat sij Gode gelijk kon
zijn/ als se maar van dien boom wilde eeten/
en dat se dan niet altijd vooz Godt/ maar vooz
sig selven soude kunnen werken. En sij at van
dien boom/ gevende haar man daar ook van te
eeten/ en die at. Genes. 3 : 6.

Alduz viel Adam uit dien heerlijken standt/
in welken hij was vooz den Heere. Daar ging
hij toen sich selven soeken; hij was vol eegen
liefde/ en soo was de mensch bedorven.

Men sou bijna seggen/ Hoe is het mogelijk!
Het is eventuel soo geschiet/ en wij moeten het
betzeuren.

Maar nu komt de Heere wederom dooz sijne
wijsheid/ en sendt sijn Zoon in de wereld/ die
sterft vooz den mensch/ die betaalt vooz de son-
den/ die supbert de conscientie/ die neemt weg
de vbandtschap/ die daar was tusschen den hoog-
verheeben Godt/ en den mensch/ die versoent
onz met den Vader; en hij maakt onz soo we-
derom tot sijne vzienden.

Alduz werden wij wederom bekwaam gemaakt
om Godt te dienen: en in dien dienst is onse
geluksaligheid. Godt de Heere send dan daar toe
de genade des Geestes in onse herten; die Geest
leert onz dan sien de heerlijkheit Godts/ en dat
Godt alles geschaapen heeft om sig self wil/ op
dat wij onz selven wederom mogen overgeven
aan Godt.

Bij dit exempel van Adam onsen eersten Vader/
in den staat sijner onnosselheit/ kunnen wij boe-
gen/ tot onser Beweeging en Doozbeeld/ het
exempel van den tweeden Adam/ onsen Heyland
Jesus. Dese sogt nout sig selven/ nout sijn eer/
nout sijn gemak. 's Hemels wil te doen hield hij
voor sijn spijs en lekkernij. Sijn spijse was te doen
den

den wille des geenen die hem gesonden had; sijn spijse was des Daders werk te volbrengen. Joh. 4 : 33. Hij riep in den swaarsten strijd/ Vader uwen wille geschiede. Mat. 26 : 42. Och! dat dan maar dat gevoelen in ons ware/ 't welk ook in Christo Jesu was, Phil. 2 : 5. die heeft hem selven vernietigt en vernedert, gehoorsaam geworden zijnde, tot den dood, ja tot den dood des Kruyses. vers 7. en 8. Hoe kan men dan een Christen zijn/ en soo seer sich selven leven? Hoe zijn sulke werelds menschen sich selven gestorven? Hoe kan men sich selven soo soeken? daar Paulus soo duidelijc roept/ Rom. 15 : 3. Want ook Christus en heeft hem selven niet behaagt.

Houd het dan/ in het toekomende/ daar voor, dat gij wel der sonde dood zijt, maar Gode levende zijt, in Christo Jesu onsen Heere. Rom. 6 : 11. Op dat gij niet meer moogt soeken utu selven/ maar alleen Godes eere en heerlijkheid. Erkent den Heere booz, utwen Koning en Heere/ werpt u selven weg/ buigt u booz hem neder. Coont dat gij zijt eenes anderen, op dat gij Gode vruchten moogt dragen. Rom. 7 : 4. En gij sult voden andere van den Heere werden verheven/ Christus sal in u leeven/ en gij sult met hem werden opgewekt ten leven. En ik sal bidden/ dat de Heere het u en mij booz sijn Geest wil leeren; op dat wij mochten komen tot een effectueele veranderinge/ en een daabelijcke betzachtige van sulke deugden. Hem de Vader/ Soon/ en Heiligen Geest zij alle lof en prijs/ eer en heerlijkheid/ tot in der eeuwigheid. Amen.

III. PREDIKATIE.

Over Matth. 6 : 10.

Uwe wille geschiede, gelijk in den hemel,
alsoo ook op der aarden.

Waarde Toehoorders! Wij zijn beesig geweest en zijn noch beesig in de saake/ die ten hoogsten nootsakelijk zijn/ en die ver zijn van het natuurlijk verstant/ namentlijk/ sijn eygen Verstant/ Wil/ en Begeerte te verliesen/ en te dooden. Dit kan de naturelijke mensch niet bevatten/ sijn eygen wille te verliesen is bij haar geheel ontmenschjt te werden. Hare overleggingen zijn: wij zijn immerx reedelijke schepselen/ en de Heer heeft die wil in ons geschaapen/ souden wij die wil nu gaan verliesen? soo beroofden wij ons van 't geene de Heere eerst in ons gelegd heeft. Doch de menschen/ die soo spzeeken/ die toonen met ter daad/ dat sij de hoogste Majestejt/ heerlijkhejt/ en onuytspzeekelijke gzoothent Godtix niet en kennen/ die en hebben geen geestelijke oogen. Sij hebben verlooren/ het geene haar eerste Vader Adam voor den Val hadde. Sij en begrijpen niet/ dat de Heere Jesux in de wereld gekomen

gekomen is/ om ons te verlossen van ons verdoemelijk eygen; en om te verdienen dat den mensch weder sou kunnen bidden/ Uwe wille geschiede, gelijk in den Hemel alsoo ook op der aarden: Gelyk de Heere Jesus ons ook met sijn exempel is boozgegaan. Luc. 22 : 42. alwaar hy segt/ Vader/ niet mijnen wille, maar den uwen geschiede: dewijle wij dan beesig waren te spreeken van die leere daar de Cathechismus van spreekt/ in de eerste Vraag/ rakende onsen eygendom aan den Heere/ den welken wij hier boven bevestigt hebben/ uyt 1 Coz. 6 : 19/ 20. en uyt welken eigendom moet volgen/ de versaking van onsen wille.

Als wij nu besig waren/ om hier over te mediteeren/ hebben wij niet bekwamer konnen binden dan de woorden des Heeren Jesu/ waar in hy leert/ hoe de inwendige suchtingen der geloovige tot Godt daar over zijn: niet onse wille, maar Godts wille geschiede. Het is wel waar/ dat dese text te gelyk spreekt van de wille des geodts/ en van Gods wille geopenbaart door sijne Bestellinge: maar/ om dat wij boozdesen geprooken hebben/ van het schikken van onsen wille na het bevel Godts: wanneer wij spraaken over 1 Coz. 6 : 19. soo sullen wij nu spreeken van de onderwerping onder de Bestellinge des Heeren/ en dat den mensch al sijn begeerte moet eyndigen in de algenoegsaamheyt van Godt/ die alles tot een goet eynde doet uytballen/ en dewelke ons geheel doet rusten op sijn algenoegsame/ alleenwijse/ en altijd goede bestiering.

En och! of wij dit uyt het innichste van ons herte wel begrepen/ en in oprechtigheyt konden bezachten. Want Chzistenen! het en is hier met geen praten te doen/ het komt aan op een krachtadig en behendig uytwerken/ van dit rusten op
Gods

Gods Bestiering tot grootmaking van den Heere/ en tot een soete ruste van ons gemoed/ in al ons wederbaren. Hoe onsmakelyk die onse ontmoetingen ook wesen mochten vooz ons verdozen gemoed.

VASTSTELLINGEN.

(1) Wij moeten dan verstaan/ dat tot dit onderwerpen aan Godts wii/ vereyft werd een kennen en een lieben van Godts wijsheyd en welbehagen; en het uyt liefde tot Godt te bidden/ dat synen wille geschiede. Het is dan niet genoeg/ dat als Godt tegenspoed geeft/ dat men dan sent/ ik moet dat lijden; dat doen ook wel de dymbelen/ en al de godloosen; en eerder soude de hemel en de aarde voozby gaan/ of 't onderste boben keeren/ eer dat er iets soude geschieden buiten of tegen den wille Godts.

(2) Dit geschieden van Gods wille is dan ook niet alleen een lijden van Gods wil, om dat het de Heere wil. Het welke wel goet is/ maar echter niet genoeg is. Want men moet soo verre met Gods bestelling veruoegt zijn/ dat men selfs daar na wenscht/ Godt daar vooz dankt/ Job 1 : 21. Jes. 12 : 1. daarom bid/ en als het komt/ daar in roemt, en een welbehagen heeft/ 2 Coz. 12 : 9/ 10. en dat selfs in swakheden, in smaatheden, in nooden, in vervolgingen, in benauwtheden, om Christi wille.

Want het is weynig kunst in voozspoet te seggen: de Heere is goed/ en ik sal den Heere looben. Maar het is een swaarder lesse Godt in tegenspoet te loben en te danken/ en daar toe moet een Chzisten komen/ sal hij recht bidden/ uwen wille geschiede. Och! waar zijn se/ die in sulken

sulken boozbal/ tegen haar eygen wille aangaan;
 op dat se van Gods wille van herten deden. De
 Satan konde dit wel begriypen/ Job 1. en daarom
 vzaagt hij vers 9. Is 't om niet dat Job Godt
 vreest. 10. Hebt gij niet eene betuyninge gemaakt
 voor hem, ende voor sijn huys, ende voor al dat
 hij heeft rondom? het werk sijner handen hebt gij
 gesegent, ende sijn vee is in meenigte uitgebroken
 in den lande. 11. Maar doch strekt nu uwe hand
 uit, en tast aan alles wat hij heeft: soo hij u niet
 in uw' aangesichte en sal segenen! De Satan wil
 seggen/ dan kan men eerst sien of iemand vzoom
 of onvzoom is/ als men selfs in de swaarste ont-
 moetingen standvastig blijft om Gods wille te
 doen. Jobs Huysvrouwe kon dit mede sien/ als
 sij Job 2 : 9. seyde: Houd gij noch vast aan uwe
 oprechtigheyt? segent Godt, ende sterft. En selfs
 dat groote exempel der lijdszaamheyt (Iac. 5 : 11.)
 stond wel eens en andermaal de proef van dese
 Selfsverloochening uyt/ als hy seyde/ Job 1 : 21.
 Naakt ben ik uyt mijns moeders buyk gekomen,
 ende naekt sal ik daar henen wederkeeren; de
 Heere heeft gegeven, en de Heere heeft genomen:
 de naem des Heeren zij geloof. Soo dat hij ver-
 diende Gods getuygenisse/ vers 22. In dit alles
 en sondigde Job niet, ende en schreef Gode niet
 ongerijms toe. Op gelijke wijze droeg hij sich in
 sijn tweeden aanval/ als hij/ Job 2 : 10. tegen
 sijn Vrouwe met straffe woorden seyde: Gij spreekt
 als eene der sottingen spreekt; ja souden wij het
 goede van Godt ontvangen ende 't kwaade niet
 ontvangen? Maar sijn taale was (bij een harder
 aanval) soo goed niet/ als hij Job 3 : 1—26. den
 dag van sijne geboorte vervloekte. Echter nogtans
 vergat hij deses plichts/ daar wij nu van spree-
 ken/ niet; als hij dien strjyd te boven kwam/
 sijn

syn schuld bekende/ Job 13 : 26. in syn Goel
 tzoost socht/ Job 19 : 25/ 26. en syn herte sterkte
 door een opsettelyk goed booznemen. Job 13 : 15.
 en 27 : 5/ 6.

Dus willig moet men sich boegen/ onder Gods
 bestiering; dus moet men niet alleen bezolijk aan-
 sien/ dat de Heere sijne goederen terug eyscht;
 maar men moet se ook den Heere vrijwillig op-
 offeren/ en hem danken/ dat hij ons het betoo-
 berend schepsel na sijne wijsheit geliest te ont-
 zekken/ op dat ons herte/ op het selve niet af-
 godisch mochte rusten.

En dit moet soo zijn niet alleen ontzent licha-
 melijke: maar ook ontzent geestelijke goederen.
 Wij sagen dat klaar in David/ als hij 2 Sam.
 15 : 25/ 26. segt: Indien ik genade sal vinden
 des Heeren oogen, soo sal hij mij wederhalen, ende
 sal se mij laten sien, mitsgaders sijne wooninge.
 Maar indien hij alsoo sal seggen; ik en hebbe gee-
 nen lust tot u: siet hier ben ik, hij doe mij soo
 als 't in sijne oogen goed is. O groote en onge-
 woone deugd! Hoe seer moet wel onse wille ober-
 dwerst werden/ eer men tot dien top komt?
 Maar noch nader/ en veel verder kwam hier
 in de H. Paulus/ doe hij van Godt de Heere
 wierde aangetast ontzent het dierbaarste/ dat
 een mensche op der aarden hebben kan. Op dat
 ik, sende hij/ 2 Coz. 12 : 7. mij door de uytne-
 mentheyt der openbaringe niet en soude verheffen,
 soe is mij gegeven een scherpe doorne in het vleesch,
 hamelijk een Engel des Satans, dat hij mij met
 vuysten slaan soude. Hier was wat ongewoons te
 lijden/ en wat nood was er geweest? indien de
 Heere het middel tegen dese plage/ van Godt
 selfs verozdineert/ hadde geliebeten aan te nemen.
 Maar ook in dat gedeelte wierd syn wille ober-
 dwerst/

dwerst/ en hij moet klagen/ vs. 8/ 9. Hier over hebbe ik den Heere driemaal gebeden, op dat hij van mij soude wijken. Ende hij heeft tot mij gesegt, mijne genade is u genoeg: want mijne kracht word in swakheyt volbracht. En hoe droeg sig desen grooten Held in dit voorval? Hij komt sich selven en alle de andere swarigheden te boven/ als hij sich selven voegt/ om soo te willen/ gelijk God wil. Besluitende vers 9. Soo sal ik dan veel liever roemen in mijne swakheden, op dat de kracht Christi in mij woone. 10. Daarom hebbe ik een welbehagen in swakheden, in smaatheden, in nooden, in vervolgingen, in benauwtheden om Christi wille. Dit was die Paulus/ de welke Act. 21 : 13. seyde: Ik ben bereydt niet alleen gebonden te worden, maar ook te sterven te Jerusalem voor den name des Heeren Jesu. En och/ of wij die deugd recht konden begripen/ soo dat wij se minden/ en sochten na te volgen.

Om nu dit Leerstuk van alle swarigheden te bezienden/ sal ik antwoorden op dese en gene swarigheden/ dewelke tegen dese stellingen werden bijgebracht.

1. Iemandt mogt Tegenwerpen: gij segt/ dat ik in alles niet alleen moet te vreden zijn/ maar ook soo willen/ als Godt wil. Doch hoe kan dat zijn/ daar de Heere de begeerte tot het goede in mij geschaapen heeft? Hoe kan ik die dan tegen staan?

Ant. Die begeerte die de Heere in ons tot het goede geschapen en gelegd heeft/ moet gij niet tegenstaan/ maar opvolgen/ want dat en soude geen deugd zijn/ dat gij de begeerte tot de deugd/ tot genade/ tot troost/ enz. weg soud nemen; want dan soud gij ook een groot deel van Gods beeld weg doen; maar wij willen met onse bovenstaande

staande stellingen seggen: dat wij aan de eene zijde moeten hebben een groote begeerte tot de deugd/ tot heyligheyd en troost. Maar dat wij ook aan de andere zijde moeten leeren onderwerpen te zijn/ als de Heere het anders bestelt/ soo dat wij een welbehagen moeten leeren hebben in swakheden/ enz. Om onsen wille in alles gelijksozmig te maken aan den wille des Heeren. Men kan dit onderscheid klaar vinden/ in de versakinge van Christi wille. Matth. 26 : 39. Want de Zaligmaker segt daar niet/ Vader! neemt van mij weg de begeerte/ van verlost te willen weesen. O neen! maar hij leert sijn begeerte te matigen/ seggende/ Niet gelijk ik wil, maar gelijk gij wilt.

En hij had alsoo/ dat Gods toozne over hem kwam. Want hij wel wist/ dat het des Vaders wille was/ dat de Borge den toozn Gods tegen de sonde dragen moest. En dat deed hij uit liefde tot Gods wil: soo moet men van de begeerte niet weg doen/ maar men moet die begeerte onder den wil van God stellen; want de wille van Godt is absoluut/ t' eenemaal goet en ontweersprekelyk heylig. En of het schoon in onse oogen menigmaal soo niet en is/ dat komt van ons onberstand; om dat wij niet weten/ en als wij het weten/ niet recht bedenken/ dat wij gelaten moeten zijn ontrent Gods welbehagen/ en dat wij vrijwillig moeten seggen: Heere/ om dat uwe wille soo is/ daarom wil ik het ook/ ende mij en lust niet anders dan u welbehagen te doen.

2. Tegenwerping. Boven dese eerste swarigheyd/ doet er sich noch een andere swarigheyt op/ de welke gehaalt werd uit het Bevel van het toenemen in de heyligmaking. En daar word niet ongegrond

ong
nen
heyl
het
onse
I H
I4/
M
alle
den
den
ons
wel
geer
Ch
han
hij
Go
nat
de
Go
3
nar
niet
Het
dat
sal
son
A
son
aan
me
ma
kza
gel
go

ongegzond gebraagt/ hoe kan ik mij verloochenen/ in het stuk van het niet toenemen in de heyligmaking. Daar de Heere soo klaar beveelt het opwassen in de genade, ende in de kennisse onses Heeren. 2 Petz. 3 : 18. met Matt. 5 : 48. 1 Petz. 1 : 16. 1 Joh. 2 : 6. Eph. 4 : 12/ 13/ 14/ 15.

Maar op wij seggen/ dat ynt dit booznoemde alleen blijkt/ dat Godt de Heer sulks wil gebiedt; maar alles wat Godt de Heere wil gebiedt/ dat wil hij daarom niet gedaan hebben na onsen sin/ ofte op soo een wijze en tijd/ als wij wel souden willen. Wij en mogen den H. Israëls geen perk stellen. Ps. 78 : 41. En het moet een Chzisten genoeg zyn/ dat de Heere met hem handelt na sijn welbehagen. Soo nochtans/ dat hij mag en moet tachten na het volbrengen van Gods wille des Bevels/ mits dat hij sich/ bij nader openbaring van Gods welbehagen/ door de yntkomst gerust stelle/ en genoeg neme in Gods dispensatie.

3. Tegenwerping. Maar (seggt men verder) de name des Heeren woort niet verheerlijkt/ als wij niet toeneemen in de genade. Want de Heere Jhesus send/ hier in werdt mijn Vader verheerlijkt, dat gij veele vrugten draagt. Joh. 15 : 8. En hoe sal ik veele vrugten draagen/ als ik tegen de sonde niet en strijde?

Ant. Wij en seggen niet dat men tegen de sonden niet en sal sichten en strijden: want/ ten aansien van het bevel des Heeren/ moeten wij met alle onse tachten tegen de sonden aangaan: maar dit is hier in het kwaade/ dat men juist tachten wil hebben op die tijd/ als het ons gelegen komt/ en in sulken mate als het ons goet dunkt. En dan meenen wij/ dat de Heere
doort

door ons soude verheerlijkt worden/ op soo een tijd en in sulken mate/ als wij dan in ons hoofd bezeeven hebben.

Doch wij moeten althijt denken/ dat onse goet-
heid tot hem niet en raakt. Psal. 16 : 2. Zijne
gedagten zijn niet onse gedachten, en onse wegen
zijn niet sijne wegen. Jes. 55 : 8. Op dien grond
seyde iemand daarom seer wel: hadde de Heere
niet gesien/ dat hij door den val van Adam soude
verheerlijkt worden/ hij soude hem niet hebben
laten vallen.

4. Tegenwerping. Maar dat sal ons sorgeloos
maaken/ als wij te vreede zijn/ met een kleyn
mate der genade/ en op de dispensatie des Heeren
willen rusten.

• Waar op wij Antwoorden; dat het wel kan
wesen/ dat menschen van een verdozven verstant/
door het misbegryp van dese leere! sorgeloos wer-
den/ en die sullen dan haar oordeel dragen. Maar
het is er soo verre van daan/ dat een recht
Christen hier door sorgeloos soude werden/ dat
hij in 't tegendeel hier door gebzacht werd tot
een geduurige overweeging/ hoe hij sich best sal
laten leyden van den Heere/ op dat hij aan de
eene sijde bekent make sijne begeerte tot het toe-
nemen in de genade/ en aan de andere zijde/ sijne
onderwerping aan Godts wille en welbehagen/
als de Heere (ua sijne oneyndige wijsheid/ en
heylige algenoegzaamheit) ons op die tijd geen
grootere genade gelieft te vergunnen.

Want Godts Geest leert den mensch nergens/
dat hij tegen Godt sal opstaan: Het is dan te
beklaagen/ dat sommige menschen in desen/ met
grootte stoutigheit/ tegen Godt willen aangaan.
Wij hebben door erbarentheid gesien/ dat er
personen zijn geweest/ die jaren aan malkander/
en

en somtijts tot haar leevens eynde toe/ hebben leggen woestelen in haar eygen liefde; om dat sij sulst een versterkinge niet en kreegen/ als sij na haar dwaas verstant vooz haar dienstig oordeelden/ en sij zijn in dien staat gebleeven/ tot dat de Heere met het licht van sijn Geest kwam/ en haar bekent maakte sijn g-zoothery en souvzaine macht.

Doch ondertusschen liet de Heere in haar blyben de begeerte tot de deugd. Welke begeerte in sulken staat noch een bewijs was/ dat de Heere niet van haar was geweeken/ en haar gewisselijk noch te rechte soude stieren.

En hier in handelt de Heere met ons/ gelijk een Vader met sijne kinderen/ de welke niet ten eersten gereet staat/ om de kinderen haar eeten te geven/ als de kinderen daarom dikwils onozdentelijk roepen/ „geeft mij eeten/ geeft mij eeten.” God de Heere wil alles schoon maken op sijn tijd/ sijn uure/ in sijn raad beslooten/ moet eerst komen eer hij sig selven aan ons overgeeft.

Ook is de Heere gewoon te regeeren/ met sijn Geest/ over een effenbare ziele/ en over een stillen geest/ en niet over die geene/ die daar stommelen tegen de wille van Godt aan. En och hoe veel zijn er/ welke anders niet doen dan tegen Godt aan te roepen en te tieren! en wat wozt er niet al tijt toegebragt/ met sig te boeden in de eygen liefde/ en met sich te beklagen over sijn staat! Hoe gaat men daar toe niet wel veel in eensame plaats en sinnen! en dan spreekt men daar van noch soo veel tegen andere. Dus veel tijd wert er sondig doorgebragt tot onse ongerustheyd/ daar men de tijt moest utkopen en besteeden/ met te spreken/ en te denken om Godts heerlijkheyd en g-zoothery/ en hoe hij weerdig is gedient te worden/

worden/ om zijn selfs wil. En die is waarlijk een Christen in der daad/ die met een effenbare ziele/ en met een stillen geest gedurig beesig is/ in het prijsen van Godts grootheyt/ wijsheyt en algenoegzaamheyt van dat Wesen aller wesen/ het welk hij heeft verhooren tot ons en sijn eenig al.

In de soodanige heeft de Heere een welgebal- len/ en in de soodanige wil de Heere werken. Want gelijk een Landt eerst moet wesen effen/ eer het besaemt wert/ op dat men niet vruchteloos zaeye in een ongelijk Landt: soo wil ook de Heere regeeren over een ziele/ die stil en gezondt is. Jes. 57 : 15. De sulke zielen kunnen ook eerst vrugten draagen. Maar enlaas! hoe weni- ghe zijn er die tot die stilte komen/ en die altyt te vreden zijn in Godts bestelling? wie soude met Job seggen? wanneer hem al sijn goederen ontnoomen zijn: De Heere heeft gegeven. de Heere heeft genoomen: de name des Heeren zij geloofd? Job 1 : 21. En wie stelt sich in het geestelijke onder den wille van Godt? seggende met David/ 2 Sam. 15 : 26. Indien de Heere sal seggen: Ik en hebbe geenen lust tot u: siet hier ben ik, hij doe mij, soo als het in sijne oogen goet is. Of met Eli in een ander gelegentheyd/ 1 Sam. 3 : 18. Hij is de Heere, hij doe wat goet is in sijne oogen. Daar en is ondertusschen geen ding krachtiger om den mensch tot stilte te brengen/ dan dat men sich voorstelle de groote heerlijkheyt en koninklijke Magt van onsen Godt: en dat men sich dikwils gewenne aan de overdenking/ dat Godt weerdig is/ om sijn selfs wil gedient te worden.

Het gebrek van dese overdenking/ en geboelige betrachting/ is oorsaak dat er veele Christenen
zijn

zijn gebonden geweest/ die al geagt wierden sterk te zijn in geloof/ en al verre te zijn gekomen in de heyligmakinge/ en die eventuel deese deugd van onderwerpinge niet en hadden geleert; want sij wouden altyt even vol zijn van genade; want sij hadden den wille van Godts welbehaagen niet wel geleert. Doch wat sal ik seggen? Op geen andere als dese wijze/ heeft de duivel des menschen herte eerst verleet/ en veroozsaakt/ dat Adam en Eva het Gebodt Godts eerst overtreden hebben: en nu komt hij/ en doet het op de selfde wijze/ als hij den mensch doet werken tegen Godts Bestellinge, gelijk toen tegen Godts gebod.

Maar eventuel/ gij swak geloobige/ en geest de moed daarom niet verloren/ houdt maar aan; zijt gij in het Schip van Jesus gebragt/ hij sal u wel overboeren.

Du moet je niet seggen: de Predikant heeft mij heel nedergeslaagen; Neen Christenen! Ik heb alleen u niet willen boeden in uwr eygen liefde, ik heb maar kragtich voorgesteld/ hoe Godt wil gebient zijn/ en moet gebient zijn/ om sijn selfs wil/ al was 't schoon dat de Heere weungerde gzoote genade/ en gzoote vertzoosting: en ik hoope dat er noch eenige zijn sullen/ die dooz deese Predikatie licht sullen gekreegen hebben/ en dat de Heere dooz sijn Geest haar van boven inwendig sal doen verstaan/ hoe een Christen in alles sich moet onderwerpen aan Godts welbehagen; want anders sult gij soo wijs uyt de Kerck gaan/ als gij er in gekomen zijt/ en veel ligt noch erger.

Alles komt dan hier op uyt/ dat wij dan niet alleen lijden/ en seggen/ ik sal het lijden/ want Godts wil moet doch geschieden; Neen Christenen!

gij moet bidden dat Godts wil door u in alles vrijwillig geschiede/ want Godt is goet en heylig; de Heere maakt het goet/ om dat hij 't wil; en wij zijn schuldig het daar voor te houden/ als wij bebinden hoe en wat de Heere wil/ om dat wij weten dat sijn wil niet anders als goed is.

Wel dan Christenen! slaat de handen aan 't werk: want wie sal anders Godt verheerlijken en dienen om sijn selfs wil? Sullen het de Heydenen doen/ die Godt niet kennen? sullen het de Joden doen/ die Christus niet aanneemen? sullen het de goddeloosen doen/ die Godts Geest niet en hebben? Dese konnen niet/ wie sal 't dan doen? Sal dan de gantsche werelt tegen Godt op staan? sullen dan alle menschen geweeken zijn uyt het koninkrijk der vrijwilligheid/ en sal er dan niet een gebonden worden die Godt kent/ die sijn welbehagen doet/ in de swaarste plichten van Selfsverloochening? Verstaat gij wel Christenen! wat ik segge? of verstaat gij 't niet? Ik seg het immer soo duydelyk/ dat ik niet en twijffele of een ontweedergeboorne soude het verstaan.

Ontweedergeboore Mensch! heb je niet wel gelesen dat Godt de Heemel en de Earde geschaapen heeft/ en dat sijn raat sal bestaan/ en dat hij alles gemaakt heeft om sijn selfs wil; en kond gij daar uyt niet wel besluyten/ dat de Heere moet gedient zijn om sich selfs wil: siet gij wel dat gij stoute kinderen zijt/ dat gij tegen de wille van God doet/ en dat gij u niet onderwerpt onder den alleen wijzen en goeden wille Godts?

Immer soe onwilligheid maakt het lijden tot swaarder lijden. Wordt het dan geen tijd/ dat het
het

het schepsel herstelt werde/ om Godt te dienen/
om sijns selfs wil? en is 't niet tijd/ dat de
mensch van binnen verandert werde/ op dat hij
sie de nietigheid van het schepsel/ en de groote
heerlijkheit van het Wesen aller wesens/ dat
oneyndig heerlijk is.

En wat soude u dat niet al van duysent on-
noodige bekommernissen bezijden!

Van waar komt doch al uw omswerben? is
't niet/ om dat gij u aan Godt niet hebt over-
gegeven? is 't niet/ om dat gij in u engen liefde
stecken blijft? had gij u aan uwen Godt over-
gegeven/ onbekommert ging gij in een pesthuys
(om soo te spreken).

En als gij maar soo wilde als Godt wil; gij
soud maar seggen/ hij is de Heere, en dat is mijn
geluksaligheid/ dat Godt slechts dooz mij ver-
heerlijkt werde.

Gij soud maar singen/ Hallelujah, Godt leeft
en is Koning/ in den hemel/ daar de Heere
eeuwig hallelujaah/ weerdig Koning is.

Du sult gij seggen/ wijst mij doch middelen
aan om hier toe te komen.

Maar och Christenen! of ik u al middelen aan-
wijs/ de middelen kunnen u daar toe niet bren-
gen/ sonder Gods Geest/ de Geest, de Geest, de
Geest moet hier leeren/ sullen wij dit vatten en
betrachten. Ik weet u dan geen andere middelen
aan te wijzen/ als dat gij (1) uwen Godt in
sijne heerlijkheit en soubzaine magt leert kennen.
Joh. 17 : 3. Dit maakte Job/ Eli/ David/ Pau-
lus/ en alle groote Mannen/ soo kunstig in haare
groote Selsverloochening/ en sal u ook (onder
Godts seegen) wel te recht helpen/ om dat al
ons engen liefde spruyt uit gebrek van genoeg-
saame kennisse des Heeren onses Godts. (2) Legt
dan

dan daar nevens geduurig aan de deure van Gods genaade/ en bidt/ dat hij sijn selve aan u wil openbaren/ en segt dikwoils »Heere beliest het u/ geest mijn een stzaaltje van u Geest/ doet mij u grootheyd kennen/ op dat ik uyt mijn eygen liefde mag raken; doch doet dit alles en altijd met behoorzijke onderwerping.

En Christenen! uw werk sal niet ydel zyn in den Heere. I Coz. 15 : 58. Amen.

E Y N D E.

IV. PREDIKATIE.

Over Ezechiël 37 : 7, 8.

Doe propheteerde ik gelijk mij bevolen was, ende daar werd een geluydt, als ik propheeteerde, ende siet, eene beroeringe! ende de beenderen naderden, elk been tot sijn been. 8. Ende ik sag, ende siet, daar werden zenuwen op de selve, ende daar kwam vleesch op; ende hij trok eene huydt boven over haer, maar daar en was geen geest in haar.

De Propheet Ezechiël verhandelt in het eerste Deel van dit Capittel/ vers 1—14. den toestand van het Joodsche volk/ het welke ter dier tijd was als dood/ en als geen volk meer. Want de Koning van Babel/ hadde Jojachim met veele Jooden/ waar onder ook was Ezechiël, gebankelijck doen wegboeren na Babel; terwylte Jeremia, met andere Jooden noch was gebleven in 't Joodsche Landt/ onder den Koning Zedikia. Doch soo wel de weggeboerde als die noch gebleven waren/ bleeven onder den dienst van de voornoemde Propheten eben hardnekkig.

Dies van haren staat aan den Propheet ver-
toont

toont werd/ dooz een valene vol beenderen. vers 1. Soo doz als de beenderen van verstorbene menschen/ seer vele, leggende seer dorre op den grond der valleey. vers 2.

Ober die dorre beenderen/ vzaagt de Heere aan den Propheet: vers 3. Menschen Kind sullen dese beenderen levendig werden? en de Propheet sende: Heere HEERE, gij weet [het.] Hier op segt Godt tot den Propheet: Propheteert over dese beenderen: en na sijn last verkondigt hij haare lebendigmaking/ soo ten opsicht van hare verlossing uut Babel/ als ten opsicht van haare geestelyke verlossing uut de slaverny der sonden/ dooz den Geest, en het Bloed van den Messias. vers 4/ 5/ 6/ 7.

Op die Propheetie volgde een geluyt, schudding/ ueving/ beroering, ende de beenderen naderden elk been tot sijn been. vers 7. Daar kwamen ook ober die vereenigde beenderen/ zenuwen, vleesch en een hyd. Maar daar en was geen geest in haar. vers 7/ 8.

Al het welke beduydde den slechten toestand van Gods volk en haar onmacht/ om haar selven levendig te maken/ doch Gods macht om haar te verlossen; al waren se noch soo doodig. Want wegens haare lichamelijke dienstbaarheid wist hij een Cores te verwekken/ die haar soude laten wederkeeren na Jerusalem. En delwijle de Babylonische gebangenisse was een boozbeeld van des menschen Geestelijken dood, dooz de sonden en misdaden/ soo woude de Heere haar te gelijk leeren/ dat hij was die Almachtige Godt/ de welke boven de macht/ en boven het begrip des menschen/ haar soo gemakkeelyk soude verlossen dooz den dood sijns Soons/ en dooz den Geest/ uytgesonden in hare herten/ soo ligt als het hem was

om de doodsbèenderen te vergaderen/ te over-
trekken/ en leven te geven.

Ook doet ons dit geheele werk der doodsbèenderen denken/ om den afval der Kerke/ van de suiverheid der leere des Evangeliums: Waar van Christus en de Apostelen gesproken hebben. 2 **Thess.** 2 : 3. met **Matth.** 24 : 23/ 24. 1 **Tim.** 4 : 1. 2 **Petr.** 2 : 1. 1 **Joh.** 2 : 18. **Apoc.** II : 11—13. Welke verborgentheyd der ongerechtigheyd in Pauli tijden alreede wiert gewrocht. 2 **Thess.** 2 : 7. Ook souden/ ten opzicht van de seeden/ sware tijden ontstaan. Want de menschen souden zijn liefhebbers van haar selven, geldgierig, laatdunkende, hoovaardig, lasteraars, den ouderen ongehoorsaam, ondankbaar, onheylig enz. 2 **Tim.** 3 : 1—5.

Dit verhal in de Leere en in de Seeden noemen wij het Babylon, volgens **Apoc.** 14 : 8. 16 : 19. 17 : 5. 18 : 2/ 10/ 21. als zijnde voozgebeeld door den staat van Israël in Babel, soo ten opzicht van haren doodelijken toestand/ als ten opzicht van haare gewisse en krachtadige verlossing.

En noopende die aanstaande verlossing/ hebben wij tot ons oogmerk/ om tegenwoozdig te spreken van sekeren trap onser lebendigmaking/ en hoe verre die gekoomen was/ en waar het bleef staan. Onse text segt/ dat de bèenderen waren vereenigt tot een lichaam: maar daar en was geen Geest in haar. En soo sien wij dan in den **Text** twee Deelen.

Want I. werd verhaalt hoe verre het met de doodsbèenderen/ op **Ezechiels** **Prophetie**/ vozderde/ en dan

II. Waar hij het met de doodsbèenderen staan bleef. Zij bleven een dood lichaam.

I. Van 't eerste segt de **Prophete**: vers 7. Doe propheteerde ik, gelijk mij bevolen was. **Wat woorden**

den de Propheet sprak werd hier niet verhaalt. Hij heeft sonder twijffel gesprooken na den wille Gods/ en op sijn spreken/ heeft de Heere dooz een krachtig bevel sijner wille/ de sake/ de welke gepropheteert wierde/ doen komen na de wijze van de eerste Schepping. Apoc. 4 : 11. Gen. 1 : 3. Ps. 33 : 9. Hij spreekt en het is er, hij gebied en het staat er. Immerz Ezechiel sprak over de Beenderen; ende hij sende tot haar/ Gij dorre beenderen hooret des Heeren woord, enz. vers 4/ 5. met vers 7.

Als hij nu soo propheeterde, soo wierd daar een geluyt, ende siet eene beroeringe! ende de beenderen naderden, elk been tot sijn been. Ende ik sag, (sende de Propheet: vers 8.) ende siet, daar werden Zenuwen op de selve, ende daar kwam vleesch op; en hij trok een huyl boven over haar.

Dit beteekende vooz het Joodsche volk/ dat de Heere haar wederom soude op de been brengen/ en dooz Cores herstellen tot een republiek. Wil men dit toepassen op den staat des volks/ in die seventig of tachtig jaren/ de welke gepasseert zijn/ sedert de vrijheyt/ de welke Cores (dat is Cyrus) de Koning van Persen, aan de Jooden gaf/ Ezra 1 : 1—5. Jes. 44 : 28. en 45 : 13. om Jerusalem te bouwen/ tot op den tijd van Nehemia? Cap. 5 : 14.) ik mag het lijden. Want binnen dien tijd was het volk Israels als een doode/ sij woonden wel te Jerusalem/ maar de Stad en Tempel lagen/ dooz de boosheid haarer tegenpartijderen/ onbebouwt. Anders kan men dit toepassen op den tijd/ sedert haar komste upt Babel/ tot de verschijning van den Messias in den vleesche.

Och dit en was het niet al/ dat wij bij dese woorden hebben te denken. Want het uptgaan
upt

ugt het geestelijk Babel, was uyt veel slechter staat/ en bereyschte al soo veel kracht/ als de verlossinge uyt het uyerlijke Babel. De Heere heeft dan hier toe gebuigt den dienst der eerste Reformatours/ de welke niet dooz kracht/ of dooz geweld/ maar dooz den Geest des monds/ en dooz het Propheetische woord/ de verlossing uyt het geestelijke Babel begonnen/ doch niet konden doozsetten; tot dat de Heere de Reformatie/ dooz den dienst van Lutherus/ Calvinus/ Zwinglius/ enz. soo verre te wege bracht/ dat er een gebuigt of een beroering kwam in de beenderen/ en dat men/ na langen tegenstand/ konde seggen: siet daar is het Lichaam der Reformatie.

II. Maar wat gebeurde er? en hoe ging het doe verder? Hier bleef het staan/ en wij hadden een Lichaam sonder Geest; soo dat wij van die onsen staat moesten seggen/ met het tweede Deel van onsen text: Maar daar en was geen Geest in haar.

Dit is waar geweest van den staat van Israel/ in hare wederkeering onder den Doost Zerubbabel. Ezra 2 : 2. Neh. 7 : 7. Wegens die menigvuldige swarigheden/ de welke haar voozkwamen in het bouwen van den Tempel/ en Stad te Jerusalem. Ezra 3 : 12. en Cap. 4. en Cap. 5 : 1—5. En ook wegens de ingebrookene sonden/ Ezra 9 : 1—15. met Cap. 10 : 1—17.

Maar het is ook waar van den Staat der Kerke/ in de Reformatie uyt Babel. Daar was wel een Lichaam van veele uytwendige Belijders der Religie; doch/ daar en was geen Geest. En wat er ook kwam/ daar en kwam geen Geest. Daar en kwam niet 't geen de Kerke soo hoognodig was. 't Welk de Apostel noemt/ Rom. 8 : 2. De wet des Geests, des levens in Christo Jesu, die
ons

ons vrij maakte van de wet der sonde, en des doods. Daar haperde lebendigmakende Geest/ die in Christo Jesu is: de welke in ons moest te niet doen de macht der sonde/ de welke te booren in ons heeft geheerscht. Och! waar is dat leven onder ons? Waar is men dood aan sich selven? En waar leest men Gode? Immerx riep de Apostel tot ons/ Rom. 6 : 11. Alsoo gij lieden houd het daar voor, dat gij wel der sonde dood zijt, maar Gode levende zijt in Christo Jesu onsen Heere. 12. Dat dan de sonde niet en heersche in uw sterfelijk lichaam, om haar te gehoorsamen in de begeerlijkheden des selven lichaams. Immerx moest men/ als wedergeboorene door Gods Geest/ toonen/ dat men verlost was van de macht der sonden. Immerx moest men leven als sulke menschen/ die door Christi liefde werden gebzongen: als die dit oordeelen, dat indien een voor alle gestorven is, sij dan alle gestorven zijn, op dat de geene die leven, niet meer haar selven souden leven: maar dien, die voor haar gestorven en opgewekt is. 2 Coz. 5 : 14/ 15.

Ikt weet wel/ dat men denkt en segt: Wij zijn alle onbolmaakte menschen/ en men kan soo niet leven. Maar die onse onbolmaaktghend/ kan onsen schuld niet verschoonen/ maar wel vergzooten; om dat wij door ons eygen schuld onbolmaakt zijn gewozden. Doch ook des niet tegenstaande/ heb ik wel menschen genoeg gesien/ die dese deugd meesterlijk konden/ en die het onse Beresozmeerde af wonnen; menschen/ die sig seer berstozben toonden aan haar eygen selven/ om te leven booz den Heere. En boven andere/ moesten soo doen de Besozmeerde/ de welke daar van Confessie doen/ in de eerste Vrage, als se belijden dat haare geluksalige Troost daar in leid: dat se niet haar selven,

selven, maar Gode en den Heere Christo eygen zijn. Ja dat se hem eygen zijn/ na lichaam en na ziele. Gelukkig was onse Kerke/ indien men dit soo konde vinden in het leven/ en in den handel en wandel onser Belijderen!

Maar hier hapert het ons. Daar is wel een Lichaam met handen en voeten: doch daar en is geen Geest in. Dit nu hebbe ik boozegenoomen booz tegenwoozdig te toonen. En alhoewel ik mij selve weynig bzuucht van doode lichamen en menschen belooven wil; soo sal het nochtans konnen dienen tot nader opwoekking/ van de geene die reeds levende zijn: of het ook een middel wierde om den dooden te doen sien, dat se dood zijn!

ONDERRICHTING.

Om nu dit met bzuigt en ozdze te doen bezijpen/ sal ik u eerst toonen dat wij gekomen zijn tot de gedaante van een Lichaam; en dan ten tweeden, dat er in dat Lichaam geen Geest is.

1. Booz af zij dan gestelt/ dat er dooz de Reformatie/ een gedaante van een lichaam is booztgebzucht/ uyt een totale of algemeene dood/ de welke in de Kroomsche Kerke geweest is/ in de jaren 1300/ 1400 en 1500. In die tijd kon de Kerke niet anders werden aangesten/ als dood. Want (1) Jesus/ die ons leven is, Col. 3 : 4. was uyt de Kroomsche Kerke/ hoe seer hij ook albaar mochte genoemt/ en/ als aan het kruzg hangende/ vertoont werden. Echter en was Jesus onder haar niet. Want sij hadden soo veele Bijvoegselen/ en soo veele Saligmakers/ buyten en behalven Jesum/ dat se/ onder al die Aflaten, Sancte Mariaas, enz. den Saligmaker self hadden verlooren.

verlooren. En op dat se egter een Jesus souden schijnen te zoeken/ soo verson men de Transsubstantiatie/ daar se dan een Jesus plaatselyk en lichamelijk meenden te hebben/ en ondertusschen een stukjen brood; in de plaats van Jesus/ in den mond steekende/ den Heere Jesus selver misten. (2) Ook was er de goede Ordre van het Lichaam Christi niet meer te vinden/ en de beenderen lagen hier en daar verstroopt. Men verson dan daar tegen een andere Orde; en aldus kreeg men onder haar Pausen, Cardinalen, Patriarchen, Aardsbisschoppen, Bisschoppen, Canoniken, Priesters, en dan noch seven minder Ordes. In dierboegen/ dat de geheele werelt daar over nog verwondert staat/ en dat natuurlijke menschen dit uytterlyke lichaam/ onder het Pausdom/ soo prijsen. Boven dit was er in het Pausdom (3) een groote dorrigheyt, en die dorghed vertoonde sich in die superstitieuse uytwendige middelen/ als in haar Agnus Dei, Crucifix, Olysel, Wijwater, een Man met uytgebreyde armen, aan het Kruys, en al die dorre dingen meer. Want de Geest was uyt de Roomsche Kerke weg. Ook vertoonde sich de dorrigheyt in het Pausdom/ door het opsoeken van een andere Hoofd der Kerke. Soo was dan het leven weg/ want gemaakte hoofden op den romp geset/ geben geen leven.

Maar wat gebeurt er/ terwylte de Kerke in dien staat was? Daar komt een Reformatie/ en men leert dat de Heere Jesus alleen de Saligmaker is/ volgens Act. 4 : 12. Joh. 14 : 6. 1 Tim. 2 : 5. Men segt dan: De saligheyt is geen anderen, en men leert met eenen/ dat er geen Transsubstantiatie is/ uyt de welke voortkomt een lichamelijke vereeniging: maar dat de vereeniging van Jesus met syne kinderen is geestelyk/ en dat die

bestaat

bestaat in een mededeeling van den Heere Iesum/ Godt en mensch aan onse ziele dooz het Geloobe.

Alsdus begonnen de Beenderen bij een te komen: men verwierp dan de Pausen, Cardinalen, en de gantsche Roomsche orde/ en men bracht in de Kerke Herders ende Leeraars, en soo kwam elk been bij het sijne.

Daar kwamen ook Senuwen aan het Lichaa- en Aderen, en dat was de leere van allenthalbige genade. Daar uyt alle de Ribieren van heylig- heyd hoorstkamen/ waar dooz ook de swakke wierden versterkt/ de bedroefde wierden getroost/ en de weg ten leeven ontdekt. Daar wierd doe verkondigt/ de fonteyne geopent voor het huys Davids, en voor de inwoonders van Jerusalem, tegen de sonde en tegen de onreynigheyd. Zach. 13 : 1. Daar wierd het volk genodigt tot een vette maaltijt, een maaltijt van reynen wijn, van vette vol mergs, van reyne wijnen die gesuyvert zijn. Ies. 25 : 6. Daar hoorde men van het Brood des Levens/ Ioh. 6 : 35. en van het Levende Water/ Ioh. 4 : 10. en 7 : 37/ 38. Maar het was altemaal slechts in de Leere. Dus was er dan een Lichaa- met Beenen, Senuwen, Vleesch en Vel; en wilde de Heere Iesus/ die het Hoofd is/ daar bij ko- men/ om levendige Geesten te senden in die Lee- den/ dan was de Kerke geholpen.

II. Doch hier staat het nu: en daar is geen Geest bij de Leere. Dus kon de letter niet leven- dig maken/ maar wel dooden. 2 Coz. 3 : 6. En hier dooz zijn veele onder ons veel doodiger/ als sommige Papijsten.

Niet dat ik daar mede seggen wil/ dat dit soo geweest is van den beginne der Refor- matie/ en dat men daar dooz het goede en groote werk der Refor- mateurs sou vernietigen. O neen/ die hebben

hebben wel en het hare gedaan; maar het is Godts dispensatie/ dat hij gelieft heeft te forseeren een Lichaam sonder Geest.

Ik wil ook niet seggen/ dat de eerste Reformateurs souden geweest zijn sonder Geest. Dat ook niet. Maar men moet onder de Reformateurs d' eenen van den anderen leeren onderscheiden. Want daar waren er in dien tijd/ die dooz de Reformatie maar sochten ontslagen te werden van alle banden: en dese verkzeegen daar dooz haaren naam van wilde Geusen. Andere sochten slechts dooz de Reformatie/ hare klaauwen te slaan in der Papengoederen/ om sig selven alsoo te verrijken. En als ik dit segge/ dan moet men de goede van dien tijd niet te na spreken/ of verdenken. Nademaal men uut hare schriften genoeg sien kan/ dat se waarlijk des Geestes Christi zijn deelachtig geweest.

Ook en wil ik niet seggen/ dat er nu geen Geest in onsen tegenwoozdige Kerke zijn soude. Maar ik wil alleen toonen/ dat er in onse Kerke/ in 't gemeen aangemerkt na haar tegenwoozdigen swier/ geen Geest te binden is/ en dat het nu tijd is om te roepen/ uut Ps. 12 : 2. Behoud, o HEERE! want de goedertieren ontbreekt: want de getrouwe zijn weynig geworden onder de menschen kinderen.

1. En dat er onder ons gebrek van een lewendigmakenden Geest is/ kan men seer klaar bewijzen/ uut de algemeene bijwooningen der menschen. Want/ waar vind men doch een mensch, de welke verloochent is aan sich selven? waar zijn ook huysgesinnen/ die enkelijk werken om maar Godt te verheerlijken? En siet men op allerley/ selfs Kerkelijke/ Vergaderingen en Collegien: Waar woord er ergens van Jesus gesproken?

spzooiken? Waar leest de Heere Jhesus in de bijeenkomsten? Men kan in geen geselschappen komen/ of men moet verbaast staan/ dat men het siet; en men mag met verwondering vragē: Is dit het Volk, daar de Heere Jhesus onder woont? Want men eet en dzinkt slechts/ men vermaakt sich met sotgeklap en gekkernij. Eph. 5: 4. Men is weeldrig in sijne bedriegerijen. 2 Petz. 2: 13. Men acht de daaglijksche weelde tot sijn vermaak. vers 13. Men dzinkt gesontheden tot eygen ongesonthed/ en tot ontstichting van de tedere in den Lande. En is er een Predikant bij/ die doet ook soo. Ja men houd sich vzend/ als men niet medeloopt/ en men lastert de geene die ons niet volgen. 1 Petz. 4: 4. Een klaar bewijs/ dat er in het Lichaam van de Geresozmeerde Kerke/ geen Geest is.

2. Men kan het selve ook afneemen/ uyt die groote ongevoeligheyd, de welke in onse Geresozmeerde Kerke bespeurt werd. Soo dat men wel te recht mag vragē/ of er wel ergens ongeboeliger Volk/ als onder de Geresozmeerde gebonden werd. Immerz werd van het woord Gods getuygt/ dat het selve is levendig ende kragtig, ende scherpsnijdender dan eenig tweesnijdende sweerd, ende gaat door tot de verdeelingē der ziele, ende des geests: ende der t' samenvoegselen, en des mergs, ende is een oordeelder der gedachten, en der overleggingen des herten. Maar waar werden de Geresozmeerde menschen/ dooz dat kragtig woord betwoogen tot afstand van het kwade/ en tot behertiging van het goede? Men siet in den mensch meer beweeging/ dooz een stumbe schade of profijt/ als dooz het toepassen van de kragtigste Schziftuur-plaatsen.

Boven dit zijn de kastingingen Gods seer scherp
over

over ons geweest/ en men mag dikwils denken dat Gods hand swaar op ons is nedergedaalt/ als de bedrèygingen niet magtig waren/ om ons tot heyligheyd te beweegen. Van binnen en van buntten/ en in allerley besoekingen heeft de Heere ons beproeft. Maar het en heeft niet kunnen helpen. Ten laatsten sond de Heere/ dien magtigen vijand in het herte van ons Land/ selfs tot in dese Stad, ja/ tot in het herte van Holland. En daar dooz liet de Heere onder ons hzanden/ moozden/ hzoutwenshenden/ en wat al hebben onse oogen niet gesien? Het is waar/ wij en zijn noch niet geheei uytgeroyt. Doch dat is geschied op dat wij ons mochten bekeeren. Het is ook waar/ en ons noch wonderlijker/ dat de Kerke noch bleef in haren staat. De selve wierd nergens in verhindert/ maar ook nergens in gebetert. Na 15 a 16 maanden sukkeling/ hzegen de vzeemde machten patent/ om wederom heen te gaan. En bij die gelegentheyd leiden wij ons uyt/ om te verneemen wat er van des Volks bekeering gewozden soude: Maar eylaas! het bleef en is noch eben ongeboelig. Daar en werd niet een kantje/ niet een haartje/ niet een steentje afgelaten. Daer en werd niet een deugd geestelijker/ als te boren betzacht/ en elk blijft eben ongeboelig: tot bewijs van onse geesteloosen toestand. En/ om dit noch wat nader te ontleeden.

(1) Daar is onder ons een geestelijke verstopping in onse ooren. Want wij hebben ooren om te hooren. Maar/ al hoorende/ hooren wij niet, en wij en verstaan de waarheyd niet/ soo als men die moet verstaan. Matth. 13: 9/ 13/ 14. Wij en vatten den geestelijken zin van de waarheyd niet: soo dat van ons is waar gewozden/ 't geen staat Jes. 6: 9/ 10. Hoorende hoort, maar en verstaat niet,

en

en siende siet, maar en merkt niet. 10. Maakt het herte deses Volks vet, en maakt hare oogen swaar, en sluyt hare oogen, op dat het niet en sie met sijne oogen, noch met sijne ooren en hoore, noch met sijn herte versta, noch sich bekeere, en hij het genese.

(2) Wij en hebben ook (volgens dien selven tert) geen oogen om te sien het licht van de Saligmakende waarheid/ en de kracht die daar in steekt/ om ons bij en broom te maken. Men leert wel bij ons dat er geen Transsubstantiatie is/ men geloofst ook/ dat Iesus de Saligmaker is. En dan meent men dat men siet/ terwijl men is blind. Want (A) wie siet en kend sich selven wel/ bij het heylig Licht/ dat Godt is? Ps. 27 : 1. Joh. 1 : 4—9. en 8 : 12. en 12 : 35/ 36/ 46. Wie spiegelt sich aan Christus/ om te sien of men ook soo wandelt/ gelijk hij gewandelt heeft? 1 Joh. 2 : 6. Is het niet te beklagen/ dat een Papist/ om dat hij biechten moet/ meer kennisse van sich selven heeft/ als onse Geresozmeerde/ die daaglijks voor Godt behoorden te biechten?

(B) Waar is ook de rechte Kennisse van Godt? Want indien onse Christenen Gods heerlijkheid kenden/ sij souden dien God bzeesen. En waar is doch de bzeese Gods? Indien sij voortz Gods wijsheid kenden/ sij souden haar op Godt verlaten. Indien sij sijne goedheid kenden/ sij souden hem altyt prjzen en minnen. Indien sij sijn Welmagt kenden/ sij souden hem gehoorzamen. Indien sij Gods Algenoegzaamheid sagen/ sij souden hem alleen minnen/ en alle liefde tot de Schepselen verminderen. Indien sij Gods Allagtige werkzaamheid sagen/ sij souden sich selven van hem laten bewerken.

(C) En wat kennisse soud er doch onder ons wesen? De menschen weten geen onderscheyd te maken tusschen het goede/ en tusschen het kwade/ tusschen het regne/ en tusschen het onregne. Ezech. 44 : 23. En hier dooz kiest de mensch het eene booz het andere/ het Aardsche booz het Hemelsche/ het siemelijke booz het onsiemelijke; tot een klaar bewijs/ dat de menschen onder ons geen oogen hebben/ en als ongeboelige sonder Geest zijn.

(4) Ook blijkt de verstopping onser geestelijke Deelen/ omdat onse Christenen geen geestelijken Mond betoonen te hebben. Daar wert gesegt/ Jes. 40 : 9. O Zion, gij verkondigster van goede boodschap, klimt op eenen hoogen berg: O Jerusalem, gij verkondigster van goede boodschap; heft uwe stemme op met macht, heft se op, en vrees niet, segt den Steden Juda, Siet hier is uwe God. En indien de Heere onder ons wrocht; hij soude scheppen de vrucht der lippen. Jes. 57 : 19. De Heere gaf te spreken: der boodschappers van goede tijdingen was een groote heyrshare. Ps. 68 : 12. Maar waar toonen wij/ dat wij monden hebben? Waar spreken wij veel van Gods waarheden? Waar en wanneer vertelt men wat Godt aan onse ziele gedaan heeft? Ps. 66 : 16. Wie doen sulks in haare binnenkameren? Wie onder de schare/ en in de menigte. Waar doet men dit op de maaltijden/ soo dat men synen huygswaerd betaale sijne kosten/ dooz een stichtelijck gesprek/ na 't boozbeeld van den Heere Jesus. Luc. 14 : 7—35. Waar komt men tot beter te samen. 1 Coz. 11 : 17. Waar zijn de Bruyloften gericht na Jud. 4. en Joh. 2. Waar zijn in onse geselschappen woorden/ die genade geven, dien die se hooren. Eph. 4 : 29. Gij self zijt mijn getungen/ en ik vrage

vzage u: is er niet een diep stilswijgen van Godt in onse Vergaderingen? Ja/ ik sal meer seggen. Men schaamt sich dat men van Godt en sijne sake soude spreken. Souden Princen/ Graven/ Staten/ en Heeren/ met malkanderen van Iesus en sijne liefde spreken/ dat soude schande zijn. Soo verre zijn wij al afgedwaalt van Davids voozbeeld. Ps. 119 : 46. En wat nood was 't indien niet selfs de Doozgangers der Kerke hier ontzent schuldig waren?

(5) Wij hebben daar benevens ook geen Handen die het goede werken. De Hand des Geloofs moest Iesum aangrijpen/ Joh. 1 : 12. Col. 2 : 6. Ies. 27 : 5. * Wij dat aangrijpen moesten komen de goede werken. Jac. 2. Het geloobe moeste werken dooz de Liefde. Gal. 5 : 6. Maar waar zijn hier de handen werksaam? Was het soomen soude van Weduwen en Wesen besoecken/ arme lieden helpen/ selfs in hare kwalen verbedden/ handtrenting doen enz. Ja segt men: sij stinken soo/ het is vooz haar siekbedde soo walgelijk. Maar hadden wij Chzistelijke handen/ wij souden dat ongemak/ dien stank/ die walgelijkheyd wel haast te boven komen/ en men soude haar na Chzisti voozbeeld wel selfs aanraken en helpen. Doch waar zijn sulke handen onder ons? Waar blijven ook alle onse andere handen tot alle liefdelwerken? Wat doet men ten goede van Godt en sijne sake/ met de macht/ met het gesach/ met onse authoritent/ met onse gesontheyd/ die een ieder na sijn staat van Godt heeft ontfangen? Wat voozdeel krijgt Iesu sake daar dooz? Soo hebben wij dan handeloose handen/ en wij en grijpen niet aan/ 't geen aan te grijpen was; men meenc dat men Iesum heeft aangegrepen/

* Siet daar nevens Van der Hooghts Catechismus, pag. 122, 123, 160.

gezeppen/ en men bedriegt sich selven. Want in Christo is den Geest des levens. Rom. 8 : 2. en die Geest maakt de rechte Christenen levendig. Joh. 6 : 63. 1 Coz. 15 : 45. 2 Coz. 3 : 6.

(6) En/ nopende het Herte; men mag van ons hedendaagsch Christendom seggen/ dat men een herte souder herte heeft. David seyde eens Ps. 119 : 32. Ik sal den weg uwer geboden loopen, als gij mijn herte verwijdet sult hebben. Hij seyde ook aldaar vers 10. Ik soeke u met mijn geheel herte. Maar waar doet men onder ons sijne plichten/ met een ongebeest/ met een levendig/ met een geheel herte; Waar is er een hertelijke liefde tot Jesum? Geest gij Christenen wel een stupber booz hem ten besten? wilt gij wel om sijner wille een eevige gunst van menschenerven? Immerx werk nu ons verkondigt de Verwydding des herten/ dooz de vergeving der sonden/ dooz de overbloedige verrijking van sijne kennis/ dooz den overbloed van sijne vertroosting/ Jes. 60 : 5. en dooz het bekentmaken van sijne weergaloose liefde/ met een uytgebrend herte. 2 Coz. 6 : 11. Maar waar is ons herte verwijdet/ in bzeugd en blijtschap? Wie loopt daar dooz te blijtiger in den weg van Gods gebooden? Waar doet men sulks boven de wederpartyen/ die de rechtveerdigmaking uyt genade bestrijden? En wie toont doch dat onse Leere/ boven hare Leere krachtiger is/ om ons tot hooger deugden aan te setten? Men heeft dan onder ons een herte/ en geen herte.

(7) Verder blijkt onse ongeboelighend/ uyt ons levenloos gedrag/ ontrent de dingen die onse natuur tegenstrijdig zijn. Paulus seyde eens Rom. 12 : 2. Dat men moet beproeven, welke de goede, en welbehagende, en volmaakte wille Gods zij: en Rom.

2 : 18. Phil. 1 : 10. Dat men ook moet bezoeben de dingen, die daarvan verschillen. Eben gelijk een lebendig lichaam bekenet werd te leven/ om dat het de koude gevoelt/ de stank riekt/ de slagen ontwijkt/ enz. Daar in het tegendeel een dood mensch/ geen voest/ geen lucht/ geen stank/ enz. toont te merken: brengt een dood lichaam in de koude/ op een stinkplaats/ het sal nergens van weten. En soo blijkt ook onse geestelijke ongevoeligheid; om dat onse heedenbaagsche Christenen/ geen gevoel of walging betoouen van sulke dingen/ de welke de ware genade tegen zijn. Want wie is afkeerig van den stank der sonden? wie ontwijkt sulke verleydende geselschappen? wie haat den rook die met vleesch besmet is? wie heeft een walging van sich seiven? Men meent dat alle onse geestelijke strijd is tegen de verdoemenisse/ en men en denkt niet dat men moest strijden en afkeerig zijn van de sonden/ de oorsaak der verdoemenisse.

Hier van daan komt het ook/ dat men soo gemeen omgaat met allerley slag van menschen. Niemand schijnt te wereltlich/ te aardich gesint/ te ijdel te zijn om met haar te verkeeren. Ja men trouwt selfs/ en gaat dat nauwe Verbond aan met de ongeloobige en met de wereldsche menschen: men verswagert sig aan sulke die Godt niet en vreesen/ en die ter contrarie self somtijts zijn afgodisch van heilige. Magistraten laten de Afgoderij ongevoelig toe. En soo volgt een ieder den gemeenen loop. Siet gij dan wel/ dat men ongevoelig en daarom dood is/ om dat men geen afkeerigheid toont van de dingen/ de welke soo seer ons geestelijk leven tegen zijn.

(8) En wat mogen wij veel spreken van onse ongevoeligheid/ ontrent dingen/ de welke ons tegen-

tegenstrijdig zijn. Daar is in ons een Leeven in de sonden/ de welke onse geluksaligheid/ en onse geestelijk leven/ soo seer tegen of contrarie zijn. Want elk leeft hem selven/ of men leeft aan de pacht/ en dat siet men in die wereldsche kleeding/ discoursen/ bestellingen ontzent ons huyse en ander huysraad. Men siet het in dat vermaak/ 't geen men betoont te hebben in de wereldsche geselschappen/ men siet het in het besorgen van het vleesch/ tot begeerlijkheden. Rom. 13 : 14. Gal. 5 : 16. Eph. 2 : 3. 1 Chess. 4 : 5. 2 Tim. 3 : 6. Tit. 2 : 12. en 3 : 3. 2 Petz. 2 : 10. en 3 : 3. Jude 16/ 18. Men siet maar na onse gemaklijkheden/ vermaak/ lekkerny/ na eygen pzoftjt/ en na al wat dient tot de grootsheyd des levens. 1 Joh. 2 : 16.

(9) Ja onse doodigheid is alsoo verre heen geraakt/ dat wij al stinken, dooz een poel van honderden van ergerlijke daden. Want wat is onder ons niet al stank van overdaad/ van dzinckerij/ van brasserij; wat al stank van onkuyshend/ en andere ongerechtigheden onder ons: wat al stinkende uytwasemingen riekt men niet al in onsen gantschen wandel? Hoe stinken niet wel die vuyle Redenen, de welke uyt onsen mond gaan. En aldus sien wij aan alle kanten de doodigheid en het verderf in onse Kerke.

VOORKOMING, VAN EENIGE TEGENWERPINGEN.

Ik weet wel/ dat men sich slatteert/ om dat er noch soo veel levendige Chzistenen onder ons zijn. Maar (1) dat kan niet baten de geene die ondertusschen dood zijn. Ende (2) die levende daar men op roemt/ zijn mede dooz haren ommeegang onder de dooden/ bijna soo dood/ als de dooden self. Even gelijck de levende/ die bij de dooden leggen/

leggen/ mede hout en den dooden gelijk werden. En enlaas! eben alsoo werden wij in het geestelijke hout/ in de liefde tot Godt en onsen naasten. (3) Boven dit/ soo werden de geene die noch leven/ dooz het groot getal der dooden/ die ons geduurig in de weg leggen en ergeren/ in haaren loop der Godtsaligheyd verhindert. En (4) de geene/ daar noch eenig geestelijk leven in is/ die werden siek van den stank der dooden. Soo dat se dooz al die schandalen en ergernissen mede werden afgetrokken/ en als heenen weggesleept. Aldus werd men ijdel met de ijdele lieden. Men werd siek en legt op het afsterben/ dooz den stank der sieke en dooden. En dus verliesen wij het geestelijke leeven onder ons.

Doozts segt men hier tegen: wij en zijn noch soo dood niet als de Papisten/ en wij hebben noch het lichaam van een goede belijdenisse/ en beter bestier der Kerke/ als sij hebben.

Maar ik antwoorde. gelijk seker Paap eens seyde: »Wacht/ laat die pot ook eens soo lang te buur gaan als de onse/ sij sal dan al soo vuyl zijn en alsoo wel aanbzanden als de onse.» Soo seg ik ook eerst, wij zijn al dood/ wij sullen wel haast van een vallen; en self aan de leere sal het ons ook wel haast beginnen te haperen. Maar (vooz het tweede) wij moeten ook weten/ dat het Antichristendom ook is in de Seeden. En dat verbaal in de Seeden is niet minder onder ons/ als onder Pausdom. En hoe seer het onse Leeraars ook trachten bij een te houden/ soo sal doch alles te vergeefs zijn: het goede vleesch sal sich selven licht noch wel eene ten laatsten separeren. (Dit seg ik niet om een onbehoorzijke afscheping vooz te spreken.) En dan sal het ander verdozven vleesch wel haast doz en doozog/ en ten laatsten verwozpen wozen. Maar

Maar waar komt dit kwaad doch van daan?

OORSAKEN VAN DESE DOODIGHEID.

1. De opperste Oorzaak hier van is/ de wijse en oberheynlige Bestiering des Heeren/ de welke na sijne souvaine wil/ noch geen geest en leeven heeft gelieven te geven; ende die den selven Geest sal uytstrozen/ dan en in sulken mate/ als het sijn Goddelijke genade sal welgeballen.

2. De onder-oorzaken zijn/ (I) om dat de Reformatie van den vleeschelijken mensch kwalijk is opgevat/ vooz een reformatie alleen in de Leere, en niet in de Seden; en soo als het doe is opgevat/ soo begrijpt men het ook noch tot den huydigen tijd toe. En daar dooz behouden wij wel een lichaam der waarheid in de leere: maar men en staat niet genoeg na de verbetering in de Seden/ de welke soo verre boven der Heydenen deugden moesten uytstreken/ als het Christen heerlijk licht verschilt van de Heydensche duisternisse. Dit nu en was niet te begrijpen/ sonder den lebendigmakenden Geest.

En om dit noch wat nader uyt den grond op te halen/ sal ik eerst aanwijzen/ hoe het vooz de Reformatie in het Pausdom toeging/ doe men daar sag dat de Geest de Kerke hadde verlaten. En dan ten tweeden aanwijzen/ waar in de Reformatie om dat gebrek te herstellen/ te kort is gebleven. Bijvoorbeeld:

I. A. Wij leeren/ dat de Heere Jesus sijne Kerke regeert/ dooz sijn Woord en Geest. Als nu de Heere geen Geest beliefde te geven/ soo sag men wel dat de Kerke in dungen soude vallen/ en daar uyt heeft men in het Pausdom versonnen een Paus, enz. op dat er eene regeering mocht weesen/

weesen/ de welke kwam in de plaats van de regeering door sijn woord en Geest.

B. Wij verstonden dat een ieder sijn beroep moeste doen/ met een geestelijk herte: volgens Phil. 3 : 20. 1 Cor. 2 : 15. Gal. 5 : 25. maar men bespeurde dat die geestelijke betzachting van ons beroep/ en in onsen gantschen wandel weg was. Men verson dan eenige Kloosters/ daar men leefde sonder beroep/ op dat men het herte mochte hemelsch houden.

C. Men wiste dat de ware aanroepers den Heere moesten aanbidden in den Geest en waarheyd. Joh. 4 : 24. Als men dan bevond/ dat een mensch door veele verstroupingen van gedachten/ en door eyndeloose aftzekkingen van sinnen/ wierd afgeleyd van de geestelijkheid in het bidden/ soo verson men in het Pausdom een man aan het kruis gehangen/ vooz welkers afteekening men sijne gebeden tot God soude senden/ om alsoo den mensch in aandacht te houden.

Dus begreep men het in 't Pausdom/ doe men sag dat de Geest uyt de Kerke getweeken was. Laat ons nu verder eens insien/ waar in de Refoormatie in desen te kort schiet.

II. Als nu de Refoormatie het voornoemde gebrek soude herstellen/ soo heeft men wel den Paus en sijne andere Ordes verworpen. Men stelde Leeraars/ Herders/ enz. in des selfs plaats. Men verwierp ook wel het Klooster leven/ en men sende: men moet Godt dienen elk in sijn beroep. Men verwierp ook wel en te recht/ die uytwendige Beelden/ 't zij geschildert/ of gegooten/ en men leerde dat men God in den Geest moest dienen. Alle dese dingen waren wel/ maar echter niet genoeg. Want wij hadden daar door noch niet het geene het Pausdom hadde gezien/ dat

dat haar ontzak/ en in welkerz plaats die eerste dingen waren ingeboert. Want

A. In de plaats van den Paus/ moeste gekomen zijn Christi Geest. Psalm 143 : 10. Joh. 14 : 16. en 15 : 26. en 16 : 7. Gal. 4 : 6. Rom. 8 : 9. en 8 : 15. Act. 2 : 17/ 18/ 39. Jes. 59 : 21. Eph. 4 : 30. Om dat alle ozder/ sonder Geest maar dizozder is.

B. In de plaats van het Klooster leven/ had men sijn licht moeten laten schijnen booz den mensche/ op dat se onsen goeden en geestelijken wandel sagen/ en Godt die in den Hemel is verheerlijkten. Matth. 5 : 16. Men moest malkanderen hebben aangemerkt/ tot opscherping der Liefde en der goede werken. Heb. 10 : 24.

C. En in de plaats van het geschildert Beeld van den gekzugschten/ moeste gekomen zijn het beschouwen van de heerlijkheit des Heeren/ om na het selve Beeld in gedaante verandert te werden, van heerlijkheit tot heerlijkheit, als van des Heeren Geest. 2 Coz. 3 : 18.

D. Soo heeft men ook wel de Biecht verwozen/ en men heeft vergeeten booz Godt te biechten/ men laat na sich selven nautu te ondersoeken; waar booz dan komt een kozt ober onse conscientie. En een Geresoomezde met de naam sonder Geest, verschildt heel wepnig van een Atheist in de pzaaktijk.

(2) Behalven dese oorsaken, van onse geesteloozen staat in de Refozmatic/ is er noch een andere getweest. Namelijk/ het gevoelen van de Geestdrijvers. Hier was een Jan van Leyden, daar een David Joris, en ging een Knipperdolling. Welke spzaaken van een licht van binneu/ en van dat bonkje dat men moest opwekken en nabolgen/ sonder te sien of het met Gods woord ober een kwam of niet.

Het

Het welk geboelen/ als dwaas/ men heeft moeten tegen gaan/ om dat wij geen ander Geest erkennen/ als de welke overeenkomt en gepaart is met het woord Jes. 59 : 21. Gal. 1 : 8. enz. Doch hare dwaling gaf occasie/ dat men de geene/ de welke van den Geest spraken/ (schoon men die bepaalde en beproefde aan Gods woord) vooz Geestdrijvers uytmaakte: en dit heeft veroozsaakt dat men aan de andere kant oversloeg/ en maar aan een dienst sonder Geest is blijven hangen/ en men heeft bedagt/ dat al onsen dienst vooz den Geest moest werden verricht/ soud' de selve Gode kunnen behagen.

(3) Een derde oorzsaak is/ dat men de letterkennis aansiet vooz den dienst in den Geest/ en dat men vooz ware Chzistenen aansiet/ de geene die maar wat van de Religie en Godsaligheyd werten te praaen. Maar de Geleerste zijn dikwils de Verkeerste. De verborgentheyd des HEEREN, is voor de gene die hem vreesen; en sijn verbond om hen [die] bekent te maken. Ps. 25 : 15. En Godt openbaart wel den kinderkens, het geene hij vooz den wijzen en verstandigen verhozen heeft. Matth. 11 : 25/ 26.

(4) Ook doet in desen veel kwaad/ dat men vooz een geestelijken wandel aansiet/ als men is een negatief Christen: dat is/ als men geen bloek-aart/ geen sweerder/ geen meynedige/ geen bronkaart/ geen hoererder/ geen onrechtveerdige/ geen leugenaar of lasteraar is. En men gaat zelfs soo verre/ dat men geen mensch acht kwaad te zijn/ of hij moet het selve met veele kwaade daden/ een tijd lang toonen. Maar/ hoe kan iemand een goed Chzisten zijn/ daar men in hem niet het minste teeken van een goed Chzisten siet?

Dus gaat men regel recht tegen onse Religie aan.

aan. Want onse Leere is/ dat wij alle verdozben en van natuure kinderen des toozns zijn. Soo lang dan/ als men in den mensch geen teekenen van verandering en van vernieuwing siet/ soo lang moet soo een blijven onder de suspicie van een kwaade. Want daar men geen kwaad/ en ook geen goed in iemand siet/ daar blijft het vast/ dat soo een mensch getwislijk kwaad en verdozben is. Want als de verdozventhend was overwommen/ dan soud men het goede noodsaaklijk moeten konnen sien.

Tegenwerping. Ik weet wel dat men hier tegen wil inbzingen/ dat men altyt na den aard der liefde moet oozdeelen. Maar dat komt hier niet te pas. En dat geld alleen/ als men tegen iemand een kwaad herte heeft/ of wzaakgierig soud zijn: maar dat en komt niet te pas in het stuk van geneesing. Want dan moet men het kwaad insien/ in sijn rechte natuur/ opdat het geneesen werde. En soo is men hier schuldig (sal men het kwaad van geesteloosheid geneesen) na te speuren/ waar uyt ons gebrek van leven in het stuk des dienstz van daan komt. En daar van is/ onder anderen/ de oozsaak dat men een mensch boozbzoom houd/ als hij geen ergerlijk sondaar is.

En dit kwaad is te grooter gekwozden; wanneer de Leeraars ook soo een oozdeel gebelt hebben/ en daar op sulke menschen tot Ledematen aannamen/ als se maar geen groote sondaars waren. Het geene dan een occasie gaf/ om te denken/ dat er aan sulke menschen geen dingen ontbzaken/ de welke in een lebendig Lidmaat Christi vereyscht wierden. En dat was de oozsaak/ dat men naliet te soeken na een recht geheyligt en geestelijk herte. Dit zijn de bzuchten/ als men iemand/ de welke werelds is in hynsen/ in klee-
ding/

ding/ in tafel/ en in sijn gantschen wandel/ tot Ledematen aanneemt. Want soo een Lidmaat denkt/ indien de werelds-gesintheit/ indien de gierigheit/ enz. sulck een groote sonde ware/ de Predikant soude mij geen Lidmaat maken; en aldus bedriegt de mensch sich selven met valsche overleggingen.

't Is waar/ men wil dit soo wat bewinpielen/ en men seyd: men geeft se de Sacramenten onder conditie dat se van binnen Chzistenen zijn/ en dat se inwendig soo zijn/ als se haar uytwendig vertoonen.

Maar op die conditien valt al vry veel te seggen. Want/ hoe kan iemand die uytwendig kwaad/ en sondig schijnt/ het Sacrament ontfangen op die boozwaarde: Indien gh inwendig soo zijt/ gelijk gij u uytwendig vertoont. Want hij vertoont sich uytwendig kwaad. Sal men dan iemand het Sacrament geven/ op die conditie/ indien hij inwendig soo kwaad en sondig is/ als hij sich uytwendig vertoont? Op soo een conditie mag men niemand het Sacrament geven/ die men siet dat sondig van wandel is. Soo lang men siet/ dat se zijn wereltsche menschen/ dat se zijn gierigaarts/ dat se hebben kwaade maximen en gronden; of dat se leven in twist/ enz. Ja dat se opstapen tegen haren Bestzafter.

Maar segt men/ dat is maar een boozbijgaande daad/ en soud men daarom een mensch veroordeelen?

Doch hoe? Is werelds gesintheit/ is de gierigheit een boozbijgaande daad? Of moet ik oordeelen/ dat de geene die niet en twist/ daarom een Chzisten is? Het kan zijn/ dat hij geen occasie heeft om te twisten/ of om te rooven/ te lasteren/ enz. En moet men daarom oordeelen/
dat

dat soo een mensch een goed Chzisten is/ om dat hij in dese en geene kwaaden niet en leeft? Neen/ neen/ men kan geen Chzisten zijn/ of men moet iets hebben/ waar uyt een Chzisten te kennen is. Vind men dan een mensch/ de welke in eenige sonden leeft/ en die als hij bestraft werd/ toornig werd/ en daar tegen opstuyft/ dan kan men van 't inwendige niet veel goeds oordeelen/ en sulke baden kan men onder het boozstel van een boozbijgaande sonde/ soo makkelijk niet verschoonen.

Maar (seggt men verder) ik sie wat goeds in desen of geenen mensche/ om dat hij noch trekt heeft tot de Kerke/ en tot het gebruik der Sacramenten.

Och (seg ik) gij en hebt des menschen herte noch niet gesien/ ende en weet niet/ uyt wat grond de Kerke en 't Avondmaal van hem gesogt werd. Gij soude dat beter kennen/ indien men gesien had dat sulke menschen/ om de Kerke en om het Avondmaal/ haar werelds boozdeel ooit of ooit vzolijk verlaten hadden. En zelfs dan noch kond gij bedzoogen werden: volgens 1 Coz. 13: 1—3. Ondertusschen blijft dit waar/ dat onder de Oorsaken van onse doodigheyd is/ onse gerustheyd op het negatief Christendom, als men slechts geen bespzooken sondaar is. *

(5) Hier komt bij/ dat men sig inbeeld/ als of men na den Val noch raad wist/ om dooz sijne eygene krachten sich selven tot den Heere te schikken. Wij hebben gemeent/ dat wij wat doen konden/ en wij en overleiden niet/ 't geen echter † onse leere is/ dat wij dood zijn dooz de sonden en misdadeu. Eph. 2: 1/ 2/ 3/ 5. En dat wij onmagtig

* Siet Van der Hooghts Voorrechten. pag. 83, 182, 183, 184, 196. En sijn Catechismus pag. 141, 142, 163, 184.

† Siet Van der Hooghts Catechism. pag. 123, 124.

onmagtig zĳn/ om ons ſelven lebendig te maken.
 Joh. 15 : 4/ 5. enz.

En kon ik door deze Predikatie/ dit geſicht
 van uwe eugen onmagt tot eenig geestelijk goed
 in uwe ziele te wege brengen/ ſoo verre dat gĳ
 ſaagt/ dat gĳ dood waart/ dan ſoude ik reke-
 nen/ dat ik veel van Godt verzeegen hadde.

VERMANING.

Maar wat ſullen wij dan doen? ſullen wij
 desperaat heenen gaan? Neen/ daar toe hebbe
 ik dit niet geſegt.

Wat dan? I Wij moeten God de eere geven/
 van al het goede dat er noch in ons iſ/ ofte
 noch mochte komen.

II. Wij moeten in nedzigheid ſitten wachten/
 tot dat de Heere geliebe te komen/ om ons den
 Geest des levens te geven. Even gelijk hier in de
 Cert moeſte gewacht werden/ tot dat de Heere
 geliefde in die doode lichamen te blaſen den Geest/
 ſoo dat ſij lebendig wierden. verſ 9/ 10.

Van dit uytſien na den Heere hapert het ons.
 En dat komt alleſ daar van daan/ om dat wij
 veel te veel gewoels hebben in onſe eugene kzach-
 n/ ſoo dat men ſich dood woelt/ en niet met
 al uytwerkt.

Hierom heeft de Heere Jeſus in den Evangelio
 alleſ daar op toegeleyd/ om den menſche te doen
 ſien/ dat hĳ niets door ſich ſelven vermag. Dat
 riep hĳ eens/ Joh. 9 : 41. Indien gĳ blind waart,
 ſoo en ſoudet gĳ geen sonde hebben: maar nu ſegt
 gĳ wij ſien: ſoo blijft dan uwe sonde. Van pre-
 dikte hĳ eens van de ſaligheid van de hongerige
 en dorſtige, en van de arme van geeste. Matt.
 5 : 3/ 6. En och of wij daar toe kwaamen/ dat
 wij

wij sagen dat wij dood waren! Konde ik u daar toe brengen/ dat gij saagt hoe gij zijt ellendig, ende jammerlijk, en arm, en blind, en naakt. Apoc. 3 : 17. En dat wij dan eens te samen mochten roepen: Luc. 18 : 38. Jesu, gij Sone Davids, ontfermt u mijner! Komt in dese blinde wereld en geest ons het gesichte! Dan soude de Heere gewis komen en ons siende maken.

Och! dat dan dese dag mocht zijn de dag/ die van Godt geordineert was/ om het leven te geven uyt den dooden! En dat het Babel van dien sondigen wandel mochte vallen! Amen.

Ged

Wa
w

I
fieni
gebe
ken/
mij
cullie
en
te h
ik
gere
spze
om
klaa
mog

V. PREDIKATIE.

Gedaan op een Bededag, door Domino Lodensteyn,
zijnde als doen tot Sluys in Vlaanderen.

Over Hosea 9 : 12.

Want ook wee hen, als ik van haar sal ge-
weeken zijn.

INLEYDINGE.

Ik was in bedenkinge/ als mij/ dooz de booz-
sienigheyt des Heeren Godts/ gelegentheyd ge-
geven wierd/ om op deesen dag tot ul. te spzee-
ken/ wat ik best tot u spzeeken soude; en 't was
mij al bedenkens waardig; om dat ik soo parti-
culier de ongestalte van deese Gemeente nu niet
en weet. Om dan eenige sonden deser Stad op
te haalen en te bestzaffen/ vond ik niet geraaden;
ik wil dit liever laten aan de eygen Doozgan-
geren van deese Gemeente/ en ik heb liever willen
spzeeken van de gemeene ongestalte van Sion;
om soo dooz die beschouwinge te komen tot een
klaar gesichte en geboel van de selve; op dat wij
mogen weten/ hoe wij ons daar in sullen dragen.

Alleen moet ik vooz af seggen/ dat wanneer ik spreek van het volk des Heeren/ soo en verstaet ik daar vooz niet het Nederlandsche volk: Neen/ dat volk sal met er tijt afvallen/ maar ik meene de Kerke Christi; en niet soo een nationaal volk. Ik meen dat uytverkooren geslachte/ dat Koninklyk Priesterdom/ dat heylig en verkzeegen Volk. 1 Petz. 2 : 9. Ammers dat soude het zyn/ en vertoon en het te zyn: indien de Heere met sijn Geest niet ware weg geweeken.

De Propheet is hier heesig om het volk hare sonden vooz oogen te stellen/ als ook om te verkondigen de straffe/ die Godt haar daar over dreygde/ in de voozgaande versen; waar op volgt dese/ als een der grootste straffen. Want ook wee hen, als ik van hen sal geweeken zyn.

Daar kond gij sien het grootste oordeel/ dat de Heere dikwils op sijn volk legt: namentlyk/ dat hij van haar weggaet.

Twee Deelen zyn er in onsen Text aan te merken: eerst, de verkzending van de elende van dat volk/ wee hen, en dan/ ten tweede, de voozgaande oorzaak van dat wee: als ik van hen sal geweeken zyn.

I. Vooz dit Wee, geest de Heere te kennen de albergrootste en schrikkelijkste elende/ de welke den mensche konnen tzeffen. Soo gebzuykt de Heere Iesus dat woord dikwils: als onder anderen Matt. 11 : 21. Wee u Korasin, wee u Bethsaida. Matth. 23 : 13—15. Wee u gij Phariseen, gij geveysde. vers 16. Wee u gij blinde leydtlieden. Soo werden ook in de Openbaringe van Johannes de oordeelen/ die op een volk komen souden/ Ween genaamt/ Apoc. 9 : 12. en 11 : 14. Het tweede wee is weg gegaan, siet het derde wee komt haast. En Lucas 6 : 24/ 25. werd dit woort Wee gestelt/ tegen

tegen het geluk der salige/ en der tzeurige: Wee u die nu lacht, wee u gij rijke, want gij hebt u troost weg.

II. Het tweede deel, raakt de saake self/ als ik van hen sal geweeken zijn. En dit is een ontzettinge van den Heere: gelijk in deese ppropheetie/ Cap. 5 : 1. staat: Met haar schaapen, en met haar runderen, sullen sij dan gaan om den Heere te soeken, maar niet vinden: hij heeft sich van hen onttrokken: als ook Deut. 31 : 16/ 17/ 18. daar send de Heere tot Moses, siet, gij sult slaapen met uwe Vaderen; ende dit volk sal opstaan, en nahoe-reeren de Goden der vreemden van dat landt, daar het na toegaat, in 't midden van dien; ende het sal mij verlaten, ende vernietigen mijn verbont, dat ik met het selvige gemaakt hebbe. 17. Soo sal mijn toorn ten dien dage tegens het selvige onsteeken en ik sal se verlaten, ende mijn aangesichte van hen verbergen, dat sij ter spijsen zijn, en vele kwaden en benautheden sullen het treffen: dat het ten dien dagen sal seggen; Hebben my deese kwaden niet getroffen, om dat mijn Godt in 't midden van mij niet en is? 18. Ik dan sal mijn aangesichte te dien daagen gantschelijk verbergen, om al het kwaad, dat het gedaan heeft, want het heeft sich gewendt tot andere Gooden.

Maar wat is dat te seggen? de Heere is immers over al tegenwoordig? Jer. 23 : 24. Hij is niet alleen een Godt van nabij, maar ook van verre. Hij vervult hemel en aarde. En Iesaja 66 : 1. segt hij: De Hemel is mijn troon, ende aarde is de voetbank mijner voeten: en 1 Koning. 8 : 27. staat/ De Hemel der Hemelen en soud hem niet begrijpen.

Maar daar is een tegenwoordigheid Gods/ de welke onderschenden is van dese algemeene tegenwoordigheid bij alle sijne schepselen. En de tegenwoor-

woordigheid daar hier van gesproken word/ is niet anders als de heylige en genadige bijwooninge/ van Godt den Heere in den mensch. Col. 3 : 3/ 4/ II. Of het is de openbaringe van de Godtheit aan den mensch/ dooz een heylige en genadige mededeelinge van hem selven aan haar; soo dat de Heere hem selven in sijne eygenschapen en heerlijkheid ontdekt aan den mensch; waar dooz hij tot hem word gezocht/ dooz sijne liefde/ en dooz sijne waardigheid omset werd met vrees/ dooz sijne almachtigheid met onderwerpinge/ en dooz sijne wijsheid met overgebinge van sich selven aan sijne leyding.

Dit wierd ook boozgebeeld/ dooz de inwoonig Gods/ op den Tempel/ in het Oude Testament: alle welke dingen een hooger beduyding hadden. Want dat alles leerde ons de heerlijke inwoonig van Godt/ dooz sijn genade en Geest/ in ons.

Dooztz moet men ook werten/ dat deese bijen inwoonige gaat ontzent elk Chzisten in 't bijzonder: 't is daar bij een Petrus/ hier bij een Paulus/ Maria/ Elizabeth/ enz. En hierom word die mensch genaamt een tempel des Heyligen Geestes. I Coz. 6 : 19. Het is waar/ het werd op de heele Kerke wel toegepast; maar dat is/ om dat er veele sulke in soo een Kerke zijn: wij en seggen niet dat is een Chzisten/ om dat er een Kerck is. Neen/ maar dat is een Kerck/ om dat er Chzistenen zijn. Aldus gesien zijnde/ hoe de Heere bij ons is en komt, soo kan men ligt begripen/ dat de Heere dan van ons wijkt en weg gaat/ als de Heere ons ontzekt het licht/ het welke Godt in de ziele laat schijnen/ en als hij daar tegen geest een duysternisse in de ziele.

Tegenwerping. Maar lichtelijk denkt iemand/ hoe kan de Heere gesent worden van sijn volck weg

weg te gaan/ daar hij de geene/ die hij eens lief gehad heeft/ lief heeft tot den eynde toe? Doch/ dese moeten weten/ dat dit wel waar is van een particulier Christen/ van welke de Heere nooyt geheel afwijkt/ en in den welken hij blijft woonen ten eynde toe.

Maar dan loert de Heere gesegt van zijn Kerke te wijken: wanneer hij 't soo belieft te beschikken/ dat er weynige vroomen zijn; want gij kondt wel hebben ytterlijke voozspoedt/ ja de waarheid/ en belijdenisse/ en Leeraren/ en alle; en Godt kan eventwel geweeken zijn. De Heere soude u dat wel altemaal konnen laten houden/ en echter heenen gaan: en wat sal 't dan zijn? Het gaat er ook al hart na toe; want sommige vroomen worden verstootten/ andere werden van Godt weggehaalt/ vooz den dag des kwaads. Jes. 57: 1. Sommige gaan selfs heenen/ en willen met deese ytterlijke schorsse van den gedaantigen Gods dienst niet te doen hebben. En op deese wijze/ verliesen wij vast de geestelijke/ verstandige/ ijverige/ nedzige/ verstorbene voozbeelden in de Kerke; soo dat er diergelijke maar weynige oberig zijn: dat sien wij soo al vast vooz onse oogen daaglijks gebeuren. En ik denke dan/ wat sal 't noch met dat volk werden! Ik spreek nu haar affonderinge van de Kerke niet vooz/ * maar het geeft mij al een groote bedenking/ en het is al vast een swaar oordeel vooz de Kerke/ dat er sulke al vast uytgaan; gelijk wij over 6 a 7 jaren gesien hebben. En die menschen/ die haar soo afschenden/ die laten ons volk soo alles houden dat maar werelds was; als/ haar lekkere tafel/ haar schoone kleederen/ haar pachtige hupsen/ al haar

vooz=

* NB. Dit schijnt te sien op de scheuring door de Labadisten, de welke veele (erst-welloopende) Christenen heeft vervoert.

boozspoet en vermaak/ haar formulieren van eenigheid (de welke echter soo noodig en nuttig zijn) haar Catechismus en Predikanten; en soo gaat de Heere vast weg/ selfs dan als den uwendigen Godsdiensd vlijft.

En och elendige! wij en sien het gebaar niet/ en al slaapende/ soo en merken wij de hand des Heeren niet aan: ik selfs ben alsoo/ wij droomen soo wat van de Kerke. En 't is al de Kerke! de Kerke! die is in sulken heerlijken staat/ doch ondertusschen verrotten wij aan het herte. Wij leggen in een diepen slaap/ de Heere stoot ons wel altemet eens aan/ en hij tzeit ons de oogen wel eens open: seggende tot ons/ wat is u gij hard slapende? en dan waken wij soo eens een uur of twee. Maar wij leggen haast weer neder te slapen/ als te vooren.

Dit is seer klaar boozgebeeld/ van onse dagen/ Ezech. 9 : 3. daar gaat de Propheet beschrijven/ hoe de heerlijkheit des Heeren sich eerst vertoonde op den Cherub/ doen werd de heerlijkheit des Heeren verheeben/ van den Cherub daar hij op was/ tot op den doipel van het huyg des Heeren/ 't welk onse Kantteekenaars opneemen/ als een teeken/ dat de Heere sijn Volk en Huyg verlaten wilde. Ezech. 9 : 3. nota 20. en Ezech. 10 : 4. nota 24. En dit sien wij klaar in onse dagen. Het schijnt of de Heere oock soo met ons wil doen. Dat nu is de schriklijkste/ en al der erbarmelijkste staat/ daar een Kerke in komen kan: namentlijk/ als de heerlijkheit des Heeren weg gaat van een volk/ van een landt en van een ziele.

Daar en is geen elendiger staat als deese; dat geboelde de Heere Jesus in de dagen sijnes blesches/ als hij daar ober soo erbarmelijk klaagde:

Mijn

Mijn Godt, mijn Godt, waarom hebt gij mij verlaten.
Matt. 27 : 46.

Dat nu sulken staat seer elendig is/ blijkt uit deese redenen: eerstelijk, om dat dan weg gaat het leven uit de Kerke. En wat is er dan meer oberig/ als een doot? Want gelijk ons lichaam leeft door de ziele/ soo leeft het Geestelykste deel door den inwoonenden Godt. Joh. 14 : 23. Ten tweeden, de heerlijkheid des Heeren gaat weg. Ichabboth, Waar is de heerlijkheid? sende men doe de Arke des Heeren weg was. 1 Sam. 4 : 21. En als Gods heerlijkheid van een volk weg gaat/ dan behouden sy niet dan schanden. Ten derden, hare macht gaat weg; want in den Heere lag hare sterkte/ en daar van werd men dan ontbloot. Ten vierden, haar ruste gaat weg/ en dat is die ruste van vertrouwen/ of die stilheid des gemoeds/ volgens welke de Heere segt: En vrees niet/ ik sal met u zijn. En ook dit kan er niet zijn/ als de Heere weg wijkt. Want de Heere self moet tot de ziele seggen: zijt stille/ legt u onder mijn wil en eeuwig besluut.

Dit moet ons dan eerstelijk dienen/ tot een

ONDERSOEKING.

Hoe het nu gestelt is met de Kerke onses Lants. Ik en spreek nu niet van deese of van die Kerke/ maar van de Kerke in het algemeen; mijn oogmerk is maar eens te seggen/ wat ik sie/ en hoewel het selve maar weynig is/ soo is 't noch al veel/ dat ik het sie. Ik sie dan dat de Heere met sijn heylige inwooninge geweeken is/ (had ik bijna geseyt) maar altoos seer aan 't wijken is/ van onse genaamde Christen Kerke. Maar wat is dit te seggen? sullen onse Christenen seggen:

gen: soude de Heere wijken van de Chzistenen? soude hij wijken van de Geresozmeerde Kerke? hoe is dat mogelijk? heeft Jesus van niet geseyt: Ik sal met u zijn/ tot aan de voleyding der wereld? en is van haar niet geseyt/ dat se sal staande blijven tegen de poozten der helle?

Immerx hebben wij de Heere/ Jehovah/ noch onder ons/ hoe kan hij dan weggaan? Maar men moet die belofte niet aanneemen/ als of se gedaan waare aan een particuliere Kerke of volk. O neen! maar sij is gedaan aan de ware Kerke/ en soo sal de Heere Jesus altyt sijn Kerke hebben in de wereld; maar de Heere Jesus en is niet gebonden aan deese of die Kerke. Daar staat Apoc. 2 : 5. dat de Heere sijn Kandelaar wilde weg neemen/ uyt de Gemeente van Ephesen/ maar echter soub de Heere eventwel sijn Kerke hebben: de belofte is dan aan geen Jerusalem/ of Antiochien/ of Ephesen/ of Koomen gedaan. Die Kerken hebben reeds een schendbzief gekzeegen: en echter blijft de belofte: Ik ben met u. Matth. 28 : 20.

Doch ook des niet tegenstaande/ staat er 2 Cim. 3 : 2. dat de menschen souden zijn liefhebbers van haar selven; ja de gestalte der Kerke soude soodanig zijn/ dat de Heere Jesus daar van segt/ Luc. 18 : 8. De Soone des menschen, als hij komt, sal hij ook geloove vinden op der aarden? Och! Babel is in het midden van ons en sit op den tzoon; de vrouw vlugt nu in de woestijne: Apoc. 12 : 6. Het recht is achterwaards geweeken, en de waarheyd struykelt op de straate. Jes. 59 : 14. Dus wijkt de Heer vast van ons.

Maar seyt den mensch; het is eventwel een Kerck/ die de waarheyd heeft/ hoe kan men dan seggen/ dat de Heere van haar getweeken is?

Doch

Doch men moet altijd onderscheyd maken/ tus-
schen de waarheyd/ en tusschen de woorzden der
waarheyd. Daar is groot onderscheyd/ of men
heeft de woorden der saake, ofte de saake der
woorden: dat verschil is groot. De Heere Godt is
de waarheyd, staat er Jer. 10: 10. en als die Godt
weg gaat/ dan gaat de waarheyd weg/ en 't is
seker/ dat de Heere kan wijken of weggaan.

Segt men nu daar tegen: Wij hebben eben-
wel de waarheyd. Dan seg ik/ soo veel te swaar-
der sal het u vallen: want de dienstknegt/ die
de wille sijns Heere geweten/ en niet gedaan
heeft/ sal met veele slagen geslagen worden. Luc.
12: 47. De menschen roepen al/ de waarheyd, de
waarheyd; maer de waarheyd sal u swaar genoeg
vallen. Komt gij vrij op de waarheyd. O! wat
een schrikkelijke saak is het de waarheyd te
hebben/ (soo men segt) en eventuel onbekeert te
blijven van de waarheyd: moet dan komen den
becker van Godts gramschap dzinken/ om dat
gij de waarheyd hebt gehad; en wat troost sal
u de waarheyd geven/ als se/ in waarheyd/ te-
gen u sal getuppen/ dat gij zijt in een leugen des
levens; en dat gij verlooren gaat/ met de uyt-
wendige waarheyd in de eene/ en met een be-
dziegelijke leugen des levens in de andere hand.

Du staat ons dan te bewijzen/ dat de Heere
van de Kerke weggaat: het eerste bewijs, is om
dat er geen Goddelijke glants/ noch heerlijckheyd
in de Kerke word gesien. Ja maar (seg men)
de Kerke is onsigtbaar/ en ook indien de Heere
daar niet en was/ men soude het wel haastelijk
sien.

Het is waar/ de Kerke is onsigtbaar; maar
de particuliere Ledematen en zijn niet onsigtbaar;
die souden het vertoonen/ en een iegelijk die haar
siet/

siet/ soude bekennen dat het een saad was/ dat van den Heere geseegend was. Jes. 61 : 9. Dit wierde voorgebeelt in het Oude Testament/ dooz den tempel/ die soo heerlijk blonk/ dat men van verre des selfs glants konde aanschouwen/ en soo moest het ook in onse Kerke zijn/ Gods heyligheyd moest sich daar in vertoonen. Hier gelden de woorden/ Ps. 93 : 5. De Heyligheyd is uwen huysie sierlijk, HEERE, tot lange dagen. Maar waar is doch nu die heyligheyd. De Heere komt derse vzugten soeken van sijn wijngaart/ Jes. 5 : 2/7. maar hij en vind se niet: wat sal hij dan doen met dat volk?

Christenen! kond gij u wel inbeelden/ dat onsen wandel dien glants uytmaakt/ die blijk soud geben van den inwoonenden Godt in ons? Siet doch eens aan het leven der Heydenen/ der Turken/ siet eens aan het leven van die van het Pausdom/ overtzessen se niet veele van de Geresomezede Naam-Christenen?

Maar/ send de mensch/ die alle zijn afgoodendienaars. Doch wat bent gij doch? waar mede vertoont gij/ dat gij den waren Godt dient? Och! als wij eens gaan insien die noeste heesigheyd onder haar/ wat een Kerck gaan/ wat een vasten/ wat een wassing/ wat een biechten/ wat al geeselingen zijn er onder haar/ om het lichaam onder dienstbaarcheyd te brengen/ al was het tot het overgeben ter dood toe. En waar blijven onse Naam-Christenen/ bij haren ijver? Och daar moest sulck een glants in onse Kerke zijn/ dat de Jooden vooz onse voeten kwamen neder vallen: maar eilaas! wat vertoont er sich nu meer in onse Christenen/ als in de Papisten! Hebben de Papisten veel goederen/ leven sij wellustig en overdadig? soo doen de onse ook; volgen sij de moode

mooide van de wereld? de onse ook; gaan se met nutgestrekte halsen al tzippelende? Jes. 3 : 16. onse voornoemde Christenen doen van gelijken: waar in doch overtreffen wij haar dan?

Het tweede blijk is/ die algemeene geesteloos-
heit van de Kerke. Het moest nu geheel geeste-
lijk zijn/ in onse dagen: maar het is al vleesche-
lijk; daar is geen geest in de Kerke te sien; en
men houdt sich te vreedden/ met soo wat op een
vleeschelijke wijze te doen.

Doch wij zijn van de Papisten niet gescheyden/
om dat sij de belaste pligten en oefeningen te
veel hadden: neen/ maar/ om dat se die deden
op een uytterlijke wijze; en de reden van ons
affscheyden was/ op dat wij de plichten geestelijk
doen souden.

Maar indien een Paulus onder ons ware/ hij
soude/ siende onsen Gods dienst/ te recht vraghen/
1 Coz. 3 : 4. En zijt gij niet vleeschelijk? Het is
waar/ wij en kennen wel geen opperhoofd in de
Kerke/ behalven Jesum: maar wie onder ons
legt sijn kroone voor Jesu voeten neder? en wie
brengt al sijn heerlijkheid in het nieuwe Jeru-
salem? wie acht sich salig/ om dat hij sulkt een
Heer mag dienen? gelijk de Konink David sich
meer verblijde/ om dat hij een knecht des Heeren
was/ als om dat hij een koning over Israel was.
Ps. 36 : 1. Waar siet men in onse Overheeden
een ybergeest/ om het geene sij vermogen en zijn/
te zijn voor den Heere Jesu. Na/ waar is self
in de Leeraren/ die vuerigheid des Geestes?
Rom. 12 : 11. Waar zijn ook de kinderen/ die van
den Heere geleert zijn? Jes. 54 : 13. Siet men op
de jonge/ siet men op de wat meer bejaarde;
men vind in haar niet minder/ als de inwendige
breese des Heere. Echter als se groot werden/
van

dan laat men die toe om de Seegelen des Verbonds te genieten; want het is soo de gewoonte/ dat sij moeten Ledematen worden. Als dan dat ook niet een blijk/ dat de Heere weg gaat?

Maar/ segt verder een werelds mensch/ dat sommige menschen het verbaal in de Kerke soo seer sien en beklagen: dat is/ om dat sulke klagers/ in haar sin/ gemeen met Godt zijn/ en dan siet men het verbaal veel grooter/ dan het in der daad wel is. Maar ik segge/ men soud het verbaal niet sien/ indien het daar niet en ware. En dewijle het gesien word/ soo is het daar seker en gewis.

Het derde bewijs, dat Godt van ons wijkt/ is/ om dat des Heeren Majesteyt is weg gegaan; Sij en sien de hoogheyd des Heeren niet aan. Jes. 26 : 10. De onsenelijke (die Moses sag/ doe hij sich vast hield/ Heb. 11 : 27.) werd niet gesien/ en daarom en is er geen vreesse Godts in de ziele: als wij meenigmaal in de Consistorie sullen gaan besluuten/ wat voer plichten men de gemeente voerleggen sal/ soo is het eynde meest altijd: daar en is geen vreesse Godts in ons landt en plaats/ Godts eugenschappen worden niet gesien: de menschen willen al de naam van Christenen hebben/ en/ eilaas! de Majesteyt/ de waar-digheyd/ de wijsheyd/ de vreesse Godts legt niet op haar herte. Het is dan wel een blijk/ dat de Heere weggaat.

Het vierde bewijs van Gods vertrek is/ omdat de liefde tot de waarheyd weggaat. Want gelijk Godt de Heere aan den mensch geeft een gesichte van hem selven/ soo geeft hij het ook van de waarheyd/ die de mensch dan moest omhelsen/ even gelijk de man/ die de peerel van groote waarde vondt/ en verkocht alles wat hij hadde/ en kocht dien peerel. Mat. 13 : 46. Nog als nu
de

de
mist
vast
deu
kne
Ker
mag
lieft
dat
om
te
alle
op
was
wij
lieft
dik
wa
de
blij
ong
dat
had
ger
het
lijk
sen
Be
rec
dw
wa
wa

de Kerke mist de liefde tot de waarheid/ soo mist se met een/ al haar authoriteit/ de welke vast daaglijks vermindert werd/ in opzicht van den dienst en het gesach der Leviten/ of Chzisti knechten.

Gaat men/ van de Regenten in Policie en Kerke/ ober tot de gemeene Ledematen? Van mag men hier te recht wel vraghen/ waar is haar liefde tot de waarheid? Is men rijk/ men maakt dat men eben kan toekomen met sijn inkomsten/ om dat men gewoon is sijn staat veel te groot te houden; en soo heeft er een ander niet met alle van. O! men most studenten laten studeeren op sijn koste/ en haar sulke tale laren leeren/ waar dooz sij die vzeemde volkeren konden onderwijzen/ maar neen/ het is al vooz sich selven.

Siet men op de Predikanten/ waar is haar liefde tot de waarheid? maar/ (seggt gij) sij prediken immers so ernstig/ en soo ijverig. Doch/ wat lijden sij vooz de waarheid? waar mede sij de rechte liefde vooz de waarheid souden doen blijken. Het blijkt dan klaar/ dat de Heere van ons weg wijkt. Want 2 Chess. 2:2 werd getoont/ dat den afval van een volk alleen sijn oorzpronk hadde/ om dat sij de liefde der waarheyd niet aangenoomen hadden/ om salig te worden.

En eben soo is 't met ons Geresormeerde volk; het welk des te slechter is/ om dat wij daaglijks vooz onse oogen sien/ hoe de Papisten dus sentmaal meer doen vooz de Kerke/ en vooz de Bekeering der ongeloobige/ als wij Geresormeerde.

Het vijfde bewijs is/ om dat de Heere dooz een rechtveerdig oordeel/ uut sijn Kerke laat verdwijnen de waarheid selfs. Maar (denkt gij) wat is dat te seggen? Wij hebben immers de waarheid noch in de Catechismus. Maar ik segge/

segge/ het staat er soo mede/ dat indien gij die niet en had/ sij en soude er ligt niet komen; en dat de waarheyd berdwijnt/ blijkt om dat de Geest weg gaat; want die moet getuygen dat het woord de waarheyd is/ en al die geene/ die de waarachtige inwooninge Godts niet en heeft/ die en heeft de waarheyd niet. 't Is waar/ sij hebben de woorden der waarheyd/ en de Catechismus: maar dat is de waarheyd niet. Ook souden wij konnen toonen/ dat ons Chzisten volk geen bebattinge heeft van de waarheyd/ en niet recht weet wat de waarheyd is: want sij kennen noch rechtveerdigheyd/ noch heyligmakinge/ noch den Vader/ noch den Soone/ noch den Heyligen Geest/ en sij zijn het spoor heel bijster.

O! de Geest/ is de Geest der waarheyd/ die ons in alle de waarheyd leyden soude. Joh. 16 : 13. Als dan de Geest weg gaat/ dan gaat de waarheyd weg.

Het zesde bewijs is/ om dat de godloose ober al de oberhand krijgen. Wijna ober al leggen de vrome onder. Want als de vrome de oberhandt hadden/ soo soude Jesus Konink zijn. Maar de Geresoomezde Kerke wordt geregeert door den geest der wereld: elk wil de meeste zijn/ en wij behoorden geen ander hooft te hebben/ als Chzistus. Wie anders hadde het opsigt ober de Apostelen/ als de Heere Jesus: en indien dit soo ook onder ons ware/ dan soude die heerlijke belofte aan ons verbult worden/ welke wij leesen Jes. 59 : 19. Als de vyandt sal komen gelijk een stroom, sal de Geest des Heeren de baniere tegen hem oprichten, Jes. 60 : 2. en de heerlijkheyd des Heeren soude over ons gesien werden.

Het zevende bewijs is/ om dat sommige van ons Landt/ sich niet ontsien aan te tasten de Heer-

Heerlijkheid der Heeren. De Heere heeft geseyt/
dat sijn koninkryke niet van deese werelt is.
Joh. 18 : 36. En dat was sijne heerlijkheid/
dat hij alleen als Koning in sijn Kerke heerschte.
Het gesach nu dat de Heere in de Kerke toekomt/
had hij beboolen aan sijne knechten. Maar eilaas!
de Kzone onses hoofds is reeds in desen aan 't
vallen; de bedienende magt der Kerke/ onder ons
Opperhoofd Jesus is verlooren; de sleutelen der
Kerke/ Matt. 16 : 19. en 18 : 18. Joh. 20 : 23.
werden vermist/ of zijn ten minsten uyt het ge-
bruyk geraakt. En Godt weet waar dit noch
heen sal. Men vind seer weynige Ambrosius, en
daarom soo seiden de rechte Theodosius. En wa-
ren er meer Lalimers, daar waren meerder Henricius.
Dus gaat dan vast de Heere met sijn gesach ver-
hunsen uyt onse Kerke.

Het achtste bewijs is/ die onberanderlijkheit/
en onverbeterlijkheit van ons volk/ uyt haar
kwaade gangen/ Psal. 55 : 20. en dat/ niet tegen-
staande al die slaagen/ waar dooz ons landt is
gebragt tot sulken engte/ als wij weten. Waar
in zijn wij doch beter geworden? Ging Gods
Geest nevens de slagen/ dan souden wij dooz
Gods gerichtten gerechtighend geleert hebben.
Jes. 26 : 9. Wij souden der Heeren hoogheid
aansien. vers 10. Doch wie onser kan sien/ dat
Gods kassijdingen de vreedsame vrucht der gerech-
tigheyd geven aan de geene die daar door geoeffent
zijn. Heb. 12 : 11. Wie word er doch heyliger
dooz de slagen? Immerz/ soo het ooit tijd is
geweest om te vagen: Heere sien uwe oogen niet
na waarheyd? gij hebt se geslagen, maar sij en
hebben geen pijn gevoelt; gij hebt se verteert,
maar sij hebben geweygert de tucht aan te nemen:
sij hebben hare aangesichten harder gemaekt dan
eene

eene steenrotze, sij hebben geweygert sich te bekeeren. Jer. 5 : 3. **Soo is het nu de tijd: moet niet nu de Heere van ons seggen? als Jes. 48 : 10.** Siet, ik hebbe u geloutert, (t. w. door kruzus) doch niet als silver, (want ik hebbe het kruzus nog gematigt) ik hebbe u gekeurt in den smeltkroes der elende. **Maar waar door hebben wij hem occasie gegeven/ dat hij ons wederom weldadigheid soude bewijzen? na dat wij door hem/ om onse sonden wille bedroeft zijn.** Wij zijn in het vuur geworpen/ maar men siet Sion noch niet blinken: wij zijn in de smeltkroes geweest/ maar niet gesuyvert. **Het schuym is van het gout noch geensins weg geschuymt: de blaasbalk is verbrandt, het loot is van het vuur verteert: te vergeefs heeft de smelter soo vlijtiglijk gesmolten, dewijle de boose niet afgetrokken en zijn.** Jer. 6 : 29. **Soo dat op ons wel mag gepast worden/ de volgende woorden/ van vers 30.** Men noemt se een verworpen silver: want de Heere heeft se verworpen. **Want doch de menschen onder ons blijven eben godloos.**

Het negende bewijs is gehaalt/ van de geene/ die den naam van uzoome hebben. En ook self die en geven geen schijnsel van haar: O! die kostelijke kinderen Zions, tegen sijn goudt geschat, hoe zijn se nu gelijk gerekent den aarden flesschen! **Klaagl. 4 : 2.** Want van de Dochter Zions, is al haar sieraad weg gegaan, **Klaagl. 1 : 6.** elk houdt noch zijn sonden bij de handt; de Godtsdienst werdt geesteloos en leebeloos betzacht/ en doet aan haar geen rechte nut; alhoewel men veel te kerk gaat/ en alhoewel men ook veele pligten waar neemt. **Het welk dan een klaar bewijs is/ dat Godt niet en woont onder ons.**

Men siet daar bij/ ten tweeden ook/ hoe weynig de Chzistelijke liefde toeneemt/ wij moesten een

een hert en eene ziele zijn. Maar wat siet men nu niet al een groote liefdeloosheid/ wantzouwigheid/ achterklap/ onderscheid van gevoelen en beroordeeling van malkander!

O! het zout word smakeloos/ en indien het zout smakeloos word, waar meede sal 't gezouten worden. **Matt. 5 : 13.** Hebt dan zout in u selven, en houd vrede onder malkanderen, segt de Heere **Jesús/ Marc. 9 : 50.**

Ten derden, men siet heden ook/ hoe weinig **Selstverloocheninge** dat er is onder de **Chzistenen**. Want waar zijn se/ die God dienen om sijn waardigheid? waar draagt men sich gelaten onder Gods wil? waar hangt men soo van Godt af in onse geestelijke en lichamelijke ondernemingen? hoe blijft men niet noch hangen aan sich selven? hoe seer siet men niet het eygen ik/ bij alle onse daden/ het is al eygen/ eygen/ dat men zoekt. En als de Heere onder ons ware/ dan soudent wij meerder in **Selstverloocheninge** uytstreeken/ soo verre/ dat yder een het konde sien/ gelijk men den glantz van den Tempel van verre sien konde.

Ten vierde, men ziet ook soo geen uytsteekentheid onder de **Chzistenen**. O! een **Chzisten** is wat singulier? en de **Sereso**meerde **Kerk** moest bestaan uyt menschen/ in welke de Heere doo het **Geloove** woonde. **Eph. 3 : 17.** De Heere moest onder ons gesien worden/ en men moest van ons kunnen seggen/ gelijk de **Sunamitische Vrouw** van **Elisa** seyde: Ik hebbe gemerkt, dat deese Man Gods heylig is. **2 Reg. 4 : 9.**

Men sal mij ligtelijk **Tegenwerpen**: wel is dan de Heere niet te **Sion**? is hare **Koning** niet bij haar? **Ier. 8 : 19.** Wij hebben immer? meer licht/ als die van het **Pausdom**. Doch tegen sulck volck seg ik/

ik/ dat dit waar is: maar dat verswaart onse elende schizikkelijk; want licht te hebben/ en Gods Geest te missen/ is een groot oordeel? En ik mag seggen/ dat de Geresoymeerde Kerke is een Babel der Babelen/ duysend maal erger dan die van 't Pausdom/ van weegen het licht dat sij heeft en niet regt gebryukt.

WAARSCHOUWING.

Dit moet ons dan dienen/ om ons geestelyk yrosijt daar meede te doen/ en om dit tot een goed gebryk te maken. Hoe sal het nu gaan met de Geresoymeerde Kerke? wat heeft de Heere met ons vooz? Ik en hebbe geen andere gedachten/ als dat de Heere/ in 't kortte wonderlyk met sijn Kerke werken sal. Onse menschen roepen al van de Fransche/ en die sullen haar uytrogen/ meenen se; die sullen onse goederen weg nemen/ onse Steeden inneemen. Maar dat alles is de ondergank van de Chzistelyke Kerke niet. Dat waren de bedzeiginge onder het Oude Testament; want daar was de Kerke het Landt/ en het Landt de Kerke. Maar nu acht ik het blyken van Gods liefde/ wanneer de Heere ons noch staat.

Godt laat dikwils den uytwendigen mensch verderben/ op dat de inwendige vernieuwt werde/ van dage te dage. 2 Coz. 4: 16. Neemt eens/ dat de Heere het gantsche landt t' onderste boven wierp/ wat dan? Het soude dan misschien veel beter gaan/ met den inwendigen mensch/ en met de rechte belijders des Geloofs/ als het nu gaat. Ik heb gehoozt/ (wanneer de Heere soo eenige Steden liet inneemen/ en geheel Provincien liet over gaan) dat men al riep van 't Nederlandsche
Sion.

Zion. Maar siet/ dat is het Nederlantsche Zion niet; die Steden en Provinciën/ maken Gods Zion niet uit. Siet/ soo spreekt men al/ om dat men niet recht verstaat wat Zion is. Wij en moeten niet besluyten/ dat de Heere wijkt/ om dat hij ons slaat. O neen! maar/ om dat Godt/ bij de slagen/ met zijnen Geest weg gaat: en waar uyt blijkt/ (sult gij seggen) dat de Heere met sijn Geest weg gaat?

Poch/ boven het geseyde/ soo blijkt het daar uyt/ (1) om dat de Heere sijn kostelijke vaten begint weg te neemen: is 't niet een teeken dat de Man verhuyst/ als hij sijn kostelijke vaten begint weg te pakken en weg te voeren? Het is nu openbaar/ dat de Heere in weynig tijts herwaarts/ soo veel van sijn kinderen door de doot heeft weg gehaalt. Aes. 57: 1. Sommige laat hij uytduyven/ sommige scheidt haar selven af/ en seggen/ „dat is Babel/ ik kan met die Kerke geen gemeenschap houden.” En dat doet de Heere soo al vast. En soo is hij beesig met sijn huystraat weg te dzagen/ dewijle hij gereed is om sijn Kerke te verlaten.

Ten (2) blijkt het daar uyt/ om dat de Kerken soo tegen malkander aanbotsen: wanneer men iemant twee potten tegen malkander sag slaan; men soude denken/ die man wil die potten aan stukken hebben. En soo gaat het met ons/ de Heere split de Kerke in veele stukken. Het blijkt ook

Ten (3) uyt al die grousame schandalen en ergernissen: ook wel bijzonder de ergernissen van Godts kinderen self. De Heere laat nu deese/ en dan geene in schizikkelijke sonden vallen/ tot een grooten aanstoot van 't volk. Echster en sould ik die eventwel niet willen veroorzdeelen; maar ik sie

sie daar in/ ook de schrikkelijke oordeelen Godts/ over onse Kerke.

Ten (4) de Heere Jesus begint sijn Kegeeringe van de Kerk te laten komen in handen van sijne vijanden: hij laat sijn Kerke berooven/ en hij staat stil: de Heere soud het wel konnen verhinderen/ maar neen/ hij laat dat soo toe. Elk rukt aan een eynde/ en het onnoosele Lam de Kerke/ raakt soo vast hare rechten kwijt. Terwijle de vijanden den roof onder malkanderen verdeelen. En dat bestelt de Heere soo wijslyk/ en soo voorzigtelyk. Is dat dan niet een klaar bewijs/ dat de Heere van ons wijkt?

Het (5) bewijs is/ die jammerlyke mishandeling van de heyligheit des Heeren: en ik denk dikwils/ soude de Heere Jesus dat wel toelaten/ dat sijn Heylige dingen soo souden werden ont-heyligt/ indien hij noch onder ons soude willen blijven woonen.

O! wat al ontwaardige/ overbadige/ weeldzige/ ontweetende menschen laat men niet al ten Avondmaal toe tzedden. Hadden de Leeraren lust om te gaan examineeren/ sij souden er vele onbekwaam vinden. Maar neen/ dat gaat soo al heenen; 't is als of Jesus dagt/ laat se daar mee omspringen/ gelijk se willen; de bandt is doch los/ en ik sal se verlaten.

Ja/ ten (6) let eens hoe wonderlyk de Heere Godt te werk gaat ontzent het bidden; hij neemt de rechte natuur van het bidden weg: het is als of de Heere sende/ en bidt niet vooz dit volk; want men siet in 't algemeen/ dat men bidt vooz den Prinz/ vooz de Overheden: (dat moet ook zijn) maar daar staat men langer op/ als op onsz Gebed vooz Sion; Sion heeft nauwlykx iets; heele uren bidt men vooz het Landt; maar vooz de

de Kerke heeft men geen hert om veel te bidden. O! de Kerke is een volk/ dat alleen woont: en als het Landt valt/ kan de Kerke wel op 't alderbeste staan/ in 't stuk van haren inwendige gestalte en van uytwendige besijders.

Du sullen der nog een weenig regulen van ONDERRIGTING zijn: voor eerst, dat men dan geen gzoote gedagten moet opbatten van de Kerke. Dooz het tweede, dat de Heere niet gebonden is aan eenig Landt of Stad. De Heere konde dit Landt wel laten te gronde gaan/ of dit verstooren; en een ander volk verkiezen/ om daar sijn Kerke te planten. Hij kan sijn Handelaar van sijn plaatsse nemen/ gelijk hij 't gedaan heeft aan de gemeenteng/ daar men van leest Openbaringe 2. en 3. Ten derde, het leert ons/ hoe dat wij hebben te bidden dooz Zion/ meer als dooz ons Landt. Zion moet 't meest bij ons weegen. O ja! want het is ongelijk beter/ maar water en brood te hebben bij Godt en sijn Geest/ als doozspoed te hebben sonder de Geest. Ey Christenen! leert doch Christelijk zijn/ leert doch geestelijk zijn/ leert inwendig zijn. Ten vierde, dat wij dan leeren alsins bozderlijk zijn/ dooz Zion in al onse daden; breekt doch niet met onre daden niet af/ dat gij dooz bidden hebt opgebouwt. Ten vijfde, soekt veel te beschouwen de elende van Zion/ en klaagt se veel aan den Heere. Want hij hoort het sugten der elendigen. Ps. 12 : 6. en 91 : 15. enz. Ten zesden, geest u dan soo over aan den Heere/ om geheel te zijn dooz den Heere. En gij zult alles in Godt binden. Amen.

VI. PREDIKATIE.

Gepredikt op een Beededag.

Over 2 Cor. 4 : 6.

Want Godt, die gesegt heeft dat het licht uyt de duysternisse soude schijnen, is de gene die in onse herten gescheenen heeft, om te geven verlichtinge der kennisse, der heerlijkheyd Godts in 't aangesichte Jesu Christi.

INLE Y D I N G.

Dese dag/ gelijkt se is een Vast- en Bedendag/ soo is sij ook een Bekeerdag. Het is dan te verwonderen/ dat daar het eygen werk van desen dag de Bekeering is/ dat er op alle onse Bededagen soo weynig bekeering volgt.

Ik en wil niet denken/ dat hier van in veele is kwaatwilligheyt. Want veele bzoome doen wat sij kunnen. Sij bedenken haar/ al vorens de Beedayd komt; en als die gekomen is/ soo brengen sij den selven dag dooz in goede Oeffeningen. En des abonds na den Godsdiens/ belijden sij eerst

eerst in hare binnenkameren/ en daar na met 't geheele huysgesin/ hare bysondere/ en ook haar Huys-, Stads- en 's Lands sonden. Maar echter en volgt daar op geen rechte berootmoediging of bekeering.

Waar komt dit van daan? Ik geloobe niet uyt kwaatwilligheid: maar het komt/ 1. om dat men de sake van de Bekeering kwalijk opvat. Men siet niet waar de bekeering van daan moet komen. Men merkt niet op den Auteurs der bekeering. En men denkt slechts/ dat de Bekeering is de sonden te laten. Een Dronkaart/ meent dat hij is bekeert/ als hij niet meer dronken dzinkt; een Lasteraar/ als hij niet meer lastert; een Ontuchtige/ als hij niet meer ontuchtig is. Maar/ of een mensch dat alles al nalaat/ dan is hij noch niet bekeert.

Daar behooft zij wat anders tot de bekeering.* Daar moet zijn soo een verlichting van boben/ waar dooz men hertelijk verheugt en verblijd is/ in Godt dooz Christum; na dat men hertelijk is bedroeft geweest ober de sonden/ waar mede wij Godt bertooznt hebben.

Recht anders/ als men sig gemeenelijk inbeeld. Want men neemt slechts sijn genoegen in den naam van Bekeering; en dan laat men soo eenige sonden. Maar het hoogste/ waar toe men komt/ zijn maar soo eenige Bozgerlijke deugden. En dan meenen self de godloofste/ dat se van de Hel verlost zijn/ en in den Hemel sullen komen/ om daar met de Engelen God lof te singen.

Dit nu duurt soo lang maar/ als de gedachten van den Hemel/ en van de Hel duuren/ en daar na slaapt dat wederom heenen.

2. Andere bekeeren haar wel ten deele; maar

* Siet de bewijsen in Van der Hooghts Catechismus, pag. 162—164

sij hebben soo iets/ daar hare sinnelijkhed op staat. 't Welk dan in haar oogen geen kwaad is/ waar van men sich behoeft te bekeeren. En dan meent men/ dat men die dingen (waar van men sich echter ook al bekeeren moeste) wel mag behouden. Daar men ondertusschen nochtans be- gaat de gruwelijke sonde van Afgoderij. Want dat men hier op geld, en daar op staat, dan wederom op de begeerlijkhed des vleeschs/ op hermaak/ op kostelijk gewaad/ op hunsraat/ enz. geset is: Dat is/ die dingen te maken tot sijn Afgod: En van sulke dingen sich te bekeeren/ daar het hert te veel werk van maakt/ dat is eerst recht de Bekeering.

Want de Bekeering is niet soo seer van het kwaade tot het goede te komen: Maar het is van sich selven afgekeert, en tot Godt bekeert te zijn. En dan is eerst de mensch bekeert/ als Godt het geheele herte inneemt/ en dat men sijn herte geheel overgeeft aan Godt. Het welke Paulus behertigde/ doe hij Rom. 12 : 1. seyde : Ik bidde u dan, broeders, door de ontfermingen Gods, dat gij uwe lichamen stelt tot een levende, heylige, ende Gode wel behagelijke offerhande, welke is uwen redelijken Godtsdienst.

En Christenen! soo lang gij noch iets hebt/ daar gij niet af wilt scheidn/ soo en zijt gij noch niet bekeert/ soo weynig als die jongeling/ wiens herte noch te vast aan sijn geld bleef hangen. Matt. 19 : 20—24.

Ik weet wel/ dat men denkt/ men kan den Hemel wel in het ooge hebben/ al heeft men noch iets waar mede men wat op heeft. Doch de sulke vzaage ik: Wat is den Hemel? Den Hemel is/ dat Godt ALLES is, en dat wij niet met al zijn. Dit nu en bevat de mensch soo niet. Hier
dooz

door keeren sij haar selven/ van haar selven, tot haar selven. **Sij** keeren haar van de sonden/ uyt insicht van eygen boozdeel/ om de Hel te ontgaan; en sij keeren haar tot de deugd/ uyt insicht van haar selfs liefde/ om in den Hemel te komen. En dat alles is mis getast. Want al ons eygen boozdeel moet werden versoept en weggedaan/ als men sal bekeert zijn. Want men is dan eerst recht Bekeert/ als men sijn eygen sin/ sijn eygen wil/ sijn selfs boozdeel niet meer wil soeken: maar als men alles en alleen wil zijn booz den Heere: soo dat men selfs den Hemel niet soud willen soeken/ indien wij in den Hemel niet geheel en al souden weesen en werken booz den Heere.

Ik hebbe dan boozgenomen/ om dese reyse/ op desen Bededag/ niet slechts eenige sonden te ontdekken; maar om van de rechte Bekeering te spreken.

En ik hebbe daar toe verhooren de woorden van dese Cext. Welkers boozgaande woorden verbatten een verhaal van Paulus getrouwheid/ in het conscientieus waarnemen van sijne Bedieninge; om de selve te brengen tot dicht aan het gemoed van sijne Gemeentens. Was dan sijnen dienst bij sommige vruchteloos: het was bij sulck volck/ dat verlooren ging; welkers sinnen verblind waren/ en welke niet bestaalt wierden door de verlichting des Euangeliums, der heerlijkheyd Christi, die het beeld Gods is. vers 1—4. **Tegen de welke hij in onse Cext stelt de verlichting der kennisse, der heerlijkheyd Gods, in het aangesichte Jesu Christi.**

Hij spreekt dan in onsen Cext van het noodig Licht/ dat er vereyscht werd in een ware Bekeerde.

Wij sullen daar in aanmerken/ 1. De ontsangene

gene welbaad/ welke hier genoemt werd/ de verlichting der kennisse der heerlijkheyd Gods, in het aangesichte Jesu Christi. **En dan II. de werkende Oorzaak van dese verlichting.** Het was Godt, die gesegt heeft dat het licht uyt de duysternisse soude schijnen, en die heeft in onse herten gescheenen, om te geven verlichting der kennisse.

I. **De welbaat was** (1) de verligting der kennisse der heerlijkheyd Gods. Dit sag * 1. op die bovennatuurlijke verlichting des herten/ sonder de welke geene bekeering kan volgen. Het sag ook 2. op dat licht/ waar dooz de mensch bekwaam werd gemaakt om een ander te verlichten/ dooz sijne onderwijssingen. Want in de vorige Verssen hadde Paulus van sich selven gehandelt/ booz soo veel hij een Apostel en Leeraar was. En dooz dese woorden verklaart hij het laatste gedeelte van het boozgaande Vers.

En hij segt verder/ dat dese verlichting der kennisse was der Heerlijkheyd Gods. Sij raakte niet eenige aardse kunsten/ maar sij ging ontzent Gods volmaaktheden; sij betzest de alderheerlijkste verborgentheden/ dooz de welke de Heere werd verheerlijkt; en sij betzest wel bijzonder den raad Godts/ wegens der menschen saligheyd en heerlijkheyd.

Soo dat de ziele (1) eerst ziet Gods heerlijkheyd/ en dat alles booz den Heere is. Apoc. 4 : 11.

Dan ziet sij (2) Gods algenoegsaamheyd. Gen. 17 : 1. En hoe sij die meerder bespiegelt/ hoe sij zich selven meerder kwijt werd. Dat eeuwige gezichte nu van Gods algenoegsaamheyd/ en van Gods eyndeloose heerlijkheyd/ sal wesen onse geluksaligheyd. Joh. 17 : 3. Matt. 5 : 8.

Hoe grooter dan onse kennisse van Gods heerlijkheyd

* Siet Van der Hooghts Catechismus. pag. 124 de 25 Sondag.

lijkhend en weerdigheyd is/ hoe meerder men sien kan/ dat alle schepselen moeten zijn vooz den Heere/ en dat het Godt alleen is/ uyt wien en tot wien wij zijn en leben. Rom. II : 36. Dit nu is machtig om den mensche dag op dag/ meer en meer af te trekken van sich selven/ van sijn eygen oorzbaar gemak/ vermaak en voozdeel; om dat de ziele vooz dat hemelsch Licht leert sien/ dat het Godt alleen weerdig is. Hier vooz geboelt de ziele in sich selven alsoo groote beweeging/ tot Godts eere, als tot sijn eygen saligheyd. Welke twee dingen niet konnen geschenden werden/ en soo is dan die verlichte ziele gelukkig.

Want de ziele siet Gods algenoeftsamenheyd aan/ niet alleen in sich selven: maar ook vooz en ten nutte van sijne schepselen/ en bysonder vooz de redelijke schepselen. Alwaar nu de ziele sijn Godt alsoo begint te kennen/ daar begint sijn Godt te kennen/ soo als hij is, en daar in is geleezen het heyl van onse ziele.

Maar (segt een bekommerde ziele) dan moest ik weten/ dat die algenoeftsame Godt vooz mij was.

1. Doch dat behoest niet/ men heeft hem maar te kennen; en daar en is geen krachtiger reden/ om hem te lieben/ als dat men hem kenne. Die kennisse nu werd in ons gewoont vooz de verlichting des Geestes.

2. Daar zijn wel menschen/ die voozgeven dat se Godt kennen/ maar sijn en kennen hem niet gelijk hij is. Sijn kennen hem maar/ om dat se wat van hem gehoozt of gelesen hebben. En als er dese verlichting niet by en komt/ dan is al dat weten niets.

Men moet van den Heere geleert zijn. Ies. 54 : 13.

De

De salving met den H. Geest leert ons alle dingen. 1 Johan. 2 : 27. Een iegelijk dan die het van den Vader gehoord, ende geleert heeft, die komt tot mij: sende de Heere Christus. Joh. 6 : 45. Zulke verlichtingen en leeringsen/ nu geest de Heere/ na sijn welbehagen/ aan den geenen die hij wil. En sonder die verlichting/ mag men wat spreken van de letter/ de welke dood, maar de Geest maakt levendig. 2 Cor. 3 : 6. Al hadde dan iemand groote letter kennisse/ sonder de liefde; soo was hij maar een klinkende metaal, of luydende schelle geworden. 1 Cor. 13 : 1. En al die uytcrlycke kennisse sal sijn herte niet veranderen noch heyligen. 't Is waar/ het mag den mensch soo wel sommige dingen doen onderneemen en uytwerken/ om sijn conscientie te kwyten; maar het en sal hem sijn herte niet veranderen/ en sijne daden sullen uyt geen heylig gemoed voortkomen.

De verlichting dan/ daar de Apostel alhier van spreekt/ staat recht tegen een valsche licht/ waar van gesproken was in de voorgaande verssen. Het staat tegen de verblindung/ door den Godt deser Eeuwe: en sij is een verlichting des Euan-geliums der heerlijkheyd Christi, die het Beeld Gods is. vers 4.

(2) Hier toe beschrijft de Text/ dese heerlijkheyd Gods nu nader/ dat se schijnt in het aangesichte Christi. Als een middel om tot die kennisse te komen. Men kent iemand klaar door het aangesichte. En soo schijnt Gods heerlijkheyd in Christo/ na dien Christus is het Beeld Gods. 2 Cor. 4 : 4. Col. 1 : 15. In den welchen Gods heerlijkheyd/ als in een volmaakt spiegel te sien is. Want men siet in alle Christi woorden en werken/ men siet in Christi verheerlijking op den Berg/ men siet in sijn Opstanding/ en in alle wat

daar
Wij
sche
E
op
aan
toer
heer
iede
daa
Z
oog
wee
kne
V
daa
ver
die
voo
I
He
En
in
uy
he
en
te
he
son
da
de
en
lij
m
en

daar na gevolgt is/ de heerlijkheid van Gods Wijsheyd, Rechtveerdigheyd, Barmhertigheyd, Menschenliefde, en wat diez meer is.

En dit werd hier voorgestelt dooz de speeling op de heerlijkheid Gods; de welke blonk in het aanschijn Moses op den Berg; doch de welke toen bedekt wierde. Maar tegen nu ter tijd de heerlijkheid Gods in Chzisto/ vooz allen en een ieder/ ongedekt werd voorgestelt/ om den mensche daar dooz te verlichten.

In dit aangezichte Chzisti: dat is/ onder het ooge, in den name, in den Persoon, en op die weerdigheyd Christi, (van welke Paulus een dienstknegt was) arbende Paulus om haar te verlichten.

Hier op wees hij cap. 2 : 10. en cap. 5 : 20. en daar op wilde hij sijne bediening heerlijk maken. vers 5. met Rom. 11 : 13. Waar toe dan ook dienst doet het woorden WANT, 't welke alhier/ vooz aan het vers staet.

II. Deel. Maar/ waar kwam dit licht van daan? Het was Godt/ die in onse herten geschenen heelt. En wat vooz een Godt? Het was die God, die in de eerste Schepping gesegt heeft, dat het licht uyt de duysternisse soude schijnen.

(1) Godt moeste schijnen in het herte/ eer dat het selve konde werden verlicht/ om te bezijpen; en/ eer dat het selve wierde willig gemaakt/ om te begeeren het ware weesen van de geluksaligheyd. En hier toe moeste een ieder (maar bysonder ook de Apostel) bidden. Eph. 1 : 17. Op dat de Godt onses Heeren Jesu Christi, de Vader der heerlijkheydt, u geve den geest der wijsheydt, ende der openbaringe, in sijne kennisse. 18. Name-lijk verlichtede oogen uwes verstandts, op dat gij moogt weten welke zij de hope van sijner roeping, ende welke de rijkdom zij der heerlijkheyd van sijne

erffe-

erffenisse in de heylige. 19. Ende welke de uyt-
nemende grootheyd sijner kracht zij, aan ons die
gelooven, na de werkinge der sterkte sijner macht.

Sonder die verlichting des Geest, is de mensch
Duysternisse. **Eph. 5 : 8.** En daarom heeft men
desen schat van nooden. vers 7.

De plaats/ waar in die Godt soo moet schijn-
nen/ is in onse herten. Het is hier met geen uyt-
wendige gedaante te doen. Men is hier niet
bekeert/ als men zich wat onbespzooken draagt
voor de wereld. Of als men den Godsdienst uyt
den fleur waarneemt. Het herte, het herte moet
wesen vernieuwt. Het komt hier aan op den
inwendigen/ en verborgen mensch des herten.
1 Petr. 3 : 4. **Eph. 3 : 16.** **2 Cor. 4 : 16.** Het Ver-
stand, de Wille, alle de Hertstochten, en daar na
ook de geheele uytwendige mensch/ moeten wer-
den vernieuwt, verlicht, omgeset en overgeset. **Col.**
1 : 13. **Eph. 4 : 23.** **Col. 3 : 10.**

Het is ook niet genoeg/ dat dese verlichting
een ander werd medegebeeld; elk moet zich selven
daar van zoeken te versekeren; op dat een ge-
meen Lidmaat mag kunnen seggen: in mijn herte
schijnt Gods geest. En op dat boven andere/ soo
mogen seggen/ die met Paulo schuldig zijn/ den
schat van hare verlichting mede te deelen aan
degeene/ die onder haren dienst zijn te bewerken.
Op dat daar na de Gemeenteng met gelijke herte
mogen seggen/ dat Gods Geest gescheenen heeft
in HARE herten.

(2) Maar wat voor een Godt was het/ de
welke alsoo in onse herten moeste schijnen? Het
was Godt, die gesegt heeft, dat het licht uyt de
duysternisse soude schijnen.

Dikwils werd er een vergelijking gemaakt/
tusschen de eerste Schepping, en tusschen de tweede
Her-

Hers
3 :
Eua
dat
een
bed
kzar
loob
gelo
bek
T
sch
nig
Sc
noe
als
en
kza
als
So
Wz
na
fel
we
de
en
va
Ge

W
se
is

Herscheping. Gelyk men ziet Col. 3 : 10. Eph. 2 : 10. 3 : 9 en 4 : 24. en in het begin van Johannis Evangelium. En soo werd ook hier aangewezen/ dat gelyk de Heere dooz het spreekken/ en dooz een krachtig Bevel sijner wille/ de eerste wereld dede voortkomen/ dat hij ook alsoo dooz een krachtdadig Bevel van sijnen wille, uyt onge- loobige/ geloobige weet te maken. Gelyk de on- geloobige werden genaamt dunsternisse/ en de bekeerde licht in den Heere. Eph. 5 : 8.

Daar is dan 1. vooz de Bekeering des men- schen/ soo weynig beginsel der genade/ soo wey- nig als er licht en leven was vooz de eerste Schepping. 2. Daar is ook soo veel kracht van nooden tot de Herscheping eenes Sondaars/ als tot de eerste Schepping van hemel/ aarde en menschen. 3. Ook kan men soo weynig die kracht in Gods Bevel tegen staan/ soo weynig als men kost tegen staan Gods werking in de Schepping. 4. En soo heerlijk/ als was het ge- wozchte dooz de Schepping/ soo heerlijk/ en noch eyndeloos heerlijker is ook Gods uytwerk- sel/ in de geene/ de welke van den Heere soo werden bescheenen. Want sulke menschen werden der Goddelijke natuure deelachtig. 2 Petr. 1 : 4. en sij werden in gedaante na Gods Beeld verandert, van heerlijkheyd tot heerlijkheyd, als door des Heeren Geest. 2 Coz. 3 : 18.

I. LEERE.

Men ziet dan alhier/ dat een mensch bekeert werd/ als de Heere een stzaaltje van sijn Licht send in ons herte.

Niet dat soo een mensch dan alreeds volmaakt is; maar hij wil dan wel volmaakt zijn/ en dan ziet

ziet hij/ dat hij zich niet verontschuldigen kan met sijne onvolmaaktheid. Daar komt dan met dat Licht/ dat uit Godt is/ een haat tegen de sonden en tegen al het ongoddelijke; daar komt met dat licht een groote heyligheyd. Want de ziele kijgt dan een klaar gezichte van Gods minnelijke Eugenschappen.

Als men dan soo geen recht begrip heeft van Godt/ en van sijne genadige volghed in zich selven/ en ook tot onsen nutte; dat is dan alleen uit gebreke van dese Goddelijke verlichting. Sonder welke verlichting men wel kan zijgen kennisse/ die met onse jaren en rijper verstand opgroeyt/ of die ook dooz neerstigheyd wel veel vermeerderd werd. Maar men kijgt daar dooz niet de salige kennisse. Waar van de Saligmaker spreekt Joh. 17 : 3. Dit is het eeuwige leven dat se u kennen, den eenigen waarachtigen God, ende Jesus Christum, dien gij gesonden hebt. Men werd daar dooz niet lebendig gemaakt/ om/ uit het lebendig beseffen van sijn ziele/ uit te roepen: Heylig, Heylig, Heylig is de Heere der heyrsharen: de gantsche aarde is sijner heyligheyd vol. Jes. 6 : 3. En de grond daar van is/ om dat de natuurlijke kennisse ons niet brengt tot kennisse van Godt en van ons selven. Waar toe alleen het Goddelijk Licht den mensche brenge kan. Gelyk hier boven getoont is.

De 1. Reden is/ om dat daar dooz verandert werden des menschen Oogmerken. En de oogmerken keeren den mensche geheel en al om. Als dan de mensch vooz sijne Bekeering/ sijn oog geheel plag te hebben lop sich selven/ dan heeft hij na sijne Bekeering het oog alleen na God. Soo dat het laten van de sonden geen bewijs is/ dat iemand bekeert is. Maar van

kan
als
hep
alle
So
om
om
en
oog
ma
2
deli
Voo
men
van
men
enz
beg
wel
tref
ik
leer
ver
C
in
ken
ma
spij
nie
kin
leg
beg
me
doo
dec
kan

kan eerst iemand vooz bekeert werden aangefien/
als hij die te voozen flechts wozocht/ dagt en
liep om alles vooz sich felven te doen/ die is nu
alleen/ in al sijn doen en denken vooz den Heere.
Soo verre dat men Godt lief heeft/ niet flechts
om dat hij een Hemel geeft; maar enkel en alleen/
om dat hij het waardig is/ om dat hij heylig is/
en om dat hij heerlijk is. En al wat van dit
oogmerk afgijkt/ dat is maar waterverwe/ en
mag den naam van bekeering niet dragen.

2. De tweede Reden is/ om dat dooz die God-
delijke verlichting des menschen Objecten (of
Voorwerpen) werden verandert. Soo dat/ daar
men vooz de Bekeering/ en vooz het gesichte
van Gods Algenoegzaamheyd, genoegen vond in de
menschen/ in hare wijsheyd/ in hare schoonheyd/
enz. Daar wijken al die dingen weg/ als men
begrip krijgt van Gods algenoegzaamheyd; * in
welke men dat alles vind/ op een veel vooz-
treffelijker en heerlijker wijze. Alle welke dingen
ik u wel kan seggen/ maar niet inwendig kan
leeren/ of doen begripen; soo lang die Goddelijke
verlichting het selve niet aan uw herte brengh.

En sonder die verlichting/ mag men den mensch
in desen bergelijken bij een Kok, de welke wel
kent alle de ingrediënten in de spijse/ die hij toe-
maakt: maar die de geur en voeding dooz die
spijse niet deelachtig werd/ soo lang hij de spijse
niet en pzoest/ en dooz de mage en andere wer-
kingen verteert. Even soo is het ook alhier ge-
legen/ dat men de vooznoemde stellingen niet kan
begripen/ en ter saligheyd opvolgen/ soo lang
men Gods algenoegzaamheyd en heerlijkhayd/
door dit Hemelsch licht niet en siet/ en dooz een
recht geloove op ons toepast.

* Vergelijkt hierbij Van der Hoogts Voorrechten; pag. 192, 193, 194.

ONTDEKKING.

Hier komt het dan van daan/ dat men al roept om Bekeering, om Bekeering; en het Land (ziet men en send men wel) sal/ soo er geen Bekeering komt/ verlooren gaan. Maar al duurde dat geroep om de Bekeering noch vijftwintig en meer jaren/ soo en sal er/ noch soo en kan er geen bekeering volgen; soo lang wij dooz het Goddelijk licht niet geleert werden/ dat men sich moet keeren van al het geene dat men noch in het schepsel meent te konnen binden/ en soo lang men niet begrijpt/ dat in den Heere is onse algenoegzaamheid, rijkdom, staat, gemak, vreugde, heerlijkheid, en alles. Phil. 3 : 8. Ps. 73 : 1/ 24/ 25/ 26/ 28. Ps. 27 : 1. Ps. 62 : 2/ 6/ 7/ 8/ 9/ 10. Habak. 3 : 18. Ps. 4 : 7/ 8/ 9. enz.

II. LEERE.

Doch/ sal dese verlichting met vrucht en een rechte verlichting zijn/ soo moet men Gods heerlijkheid kennen/ in het aangesichte Jesu Christi: gelijk de Text segt. Het is doch alles niet/ sonder en kunten Christus. Een Heyden heeft ook het licht der natuure/ Joh. 1 : 9. en die weet ook/ na sijne wijze/ vooz sijn Godt/ en tot eere van sijn Godt te leven. Maar hier onder het Christendom/ krijgen alle onse verlichtingen een geheel andere gedaante.

Want 1. eerst, niemand kent den Vader, en bij gebolg sijne heerlijkheid/ dan de Soone, en dien het de Soone wil openbaren. Mat. 11 : 27. En sonder dien Soone/ soude Godt de Heere ons wesen tot een verteerende vuur. Jes. 33 : 14. Daar hij/ nu in den Soone/ sich met den Sonbaad versoent heeft. 2 Cor. 5 : 19.

2. Ten anderen, soo heeft de Heere ons verbiedt den Geest der genade. Waar doo? wij konnen bekeert werden. Want gelijk de Heere Jesus is onse Versoener/ Rom. 5 : 10. Col. 1 : 20/ 21. en onse Versoeninge. 1 Joh. 2 : 2. en 4 : 10. soo is hij ook ons alles en in allen geworpen. Col. 3 : 11.

3. Ten derden, soo leert de Heere Jesus/ voo? soo veel hij Propheet is/ ons den Vader kennen. Joh. 10 : 30. en 14 : 8/ 9. en 17 : 4—11.

4. Ten vierden. Als wij den Heere Jesum aanschouwen/ soo kunnen wij in hem sien alle Gods heerlijke Engenschappen. Want men siet in Christo Gods rechtveerdigheyd, wijsheyd, menschenliefde, enz. Men siet daar hoe de Heere alle dingen geschapen heeft doo? Jesum Christum. Eplj. 3 : 9/ 10. Op dat nu door de Gemeente bekend gemaakt werde, den overheden en den machten in den hemel, de veelvuldige wijsheyd Gods. En wat is 't een groote genade? dat selfs de geene die in Christo geschapen zijn/ den Engelen mogen verkondigen Gods ontweerdeerlijke genade; de welke soo groot is/ dat de Engelen begeerig zijn daar in te sien. 1 Pet. 1 : 12.

ONTDEKKING.

Siet gij nu wederom wel/ waar het van daan komt/ dat men soo weynig bekeert werd. Het is om dat men Gods heerlijkheid niet en kende in het aangesichte Jesu Christu. Want Christus selve werd niet gekent. Onse Heyland is bij ons een onbekende Godt. Want Jesus werd bij ons niet bekend/ ten aansien van sijn Oogmerk, waarom hij in de wereld is gekomen/ noch ook ten aansien van sijne Ampten.

I. Hij is in de wereld gekomen/ om ons in den

den Hemel te bzingen/ en om ons salig te maken/ en daar toe werd bereyscht de bekeering. Hij is verhoogt tot een Vorst en Saligmaker, om Israël te geven BEKEERINGE en Vergevinge der sonden. Act. 5 : 31. Hij heeft ook eens voor de sonden geleeden, hij rechtveerdig voor de onrechtveerdige : op dat hij ons tot Godt soude brengen. 1 Petz. 3 : 18. Die selve (volgens 1 Petz. 2 : 24.) onse sonden in sijn lichaam gedragen heeft op 't hout : op dat wij de sonden afgestorven zijnde, der gerechticheyd leven souden : door wiens striemen gij genesen zijt. 25. Want gij waart als dwalende schapen, maar gij zijt nu bekeert tot den Herder ende Opsiender uwer zielen. Godt heeft ons eenen hoorn der saligheid opgerecht, in het huys Davids sijns knechts. Luc. 1 : 69. en herz 74. Op dat wij verlost zijnde uyt de handt onser vijanden, hem dienen souden sonder vreese. 75. In heyligheyd ende gerechticheyd voor hem, alle de dagen onses levens. Christus kwam om ons aan ons selven te doen sterben/ en om ons herte in te nemen.

Wij arme menschen/ meenen dat de Heere Jesus ten principale gekomen is/ om ons slechts met Godt te versoenen: op dat wij soo maar een geruste conscientie souden hebben/ en dat soude dan onse Hemel zijn. Maar wij batten het geheel kwalijk. Want die versoening was wel een reden van Christi komste: maar dat was sijn booznaamste reden niet. Hij is in de werelt gekomen/ op dat hij ons soude wederbaren. Christus heeft door den eeuwigen Geest hem selven Gode onstrafelijk opgeoffert, om uwe conscientie te reinigen van doode werken, om den levenden Godt te dienen staat er Hez. 9 : 14. Den welken dan veel ver-
geven werd/ deselve moet ook veel liefhebben. Luc. 7 : 47. Siet daar is het eerste om het laatste/

ste/ de vergeving is om den levendigen Godt te dienen/ en om veele lief te hebben; sij is op dat wij der sonden souden afsterben.

Recht anders als de menschen meenen. Och hoe weynig wil dit Euangelium in het herte. Wij en begrijpen niet genoeg/ dat de Heere Jesus gekomen is/ om te verdienen al wat wij moeten hebben/ en om ons te maken soodanige als wij moeten weesen: dat is/ om ons te brengen tot dien staat/ dat wij niets zijn, en dat Godt alles zij. En als wij daar toe komen/ dan zijn wij eerst gelukkigsalig.

2. Ook heeft men geen rechte kennis van Christus Ampten, en wel eerst A. nopende sijn Prophetisch-ampt; men en laat zich niet leyden dooz sijne leeringen/ en dooz sijn Exempel/ om de rechte heerlijkheyd Gods dooz hem te leeren begrijpen. Daar nochtans in Christi aangezichte Gods volmaaktheden te kennen waren. Enz sende de Samaritaansche Vrouw/ Joh. 4 : 25. Wanneer de Messias gekomen sal zijn, soo sal hij ons alle dingen verkondigen: en sijne Vjanden moesten bekennen/ dat hij den weg Gods in der waarheyd leerde. Marc. 12 : 4. Maar wij en begrijpen niet recht/ dat de Leeringen sijnner Dienaren zijn op te nemen/ als lessen van den Heere Jesus/ die dooz middel van haar tot ons spreekt/ ende van wien men moet wachten/ dat hij het woord sijnner knechten gelieve te seegenen; op dat wij des Vaders heerlijkheyd mogen leeren kennen en nabolgen.

B. En eben soo maakt men ook het rechte gebruik niet van Christi Priester-ampt. Om alleen dooz sijne versoening vergeving te wachten; en om hem/ als onsen Broeder/ te gebuijken tot een voorsprake bij den Vader. 1 Joh. 2 : 1. Op dat wij

wij door hem mochten verwerven het gesichte van Gods heerlijkheid: ten eynde/ wij ons selven aan hem geheel en al leerden opofferen. Rom. 12 : 1.

C. Wij en kennen ook niet sijn Koninklijk-ampt, op dat hij alleen in onse ziele mocht heerschen/ en aldaar sijn Koninklijk hof houden. Eens sende de Heere/ Jes. 55 : 4. Siet, ik hebbe hem tot een getuyge den volken gegeven, eenen Vorst, ende Gebieder der volken. Kende men hem dan te rechte/ dan soude men sich selven hem ook leeren onderwerpen. Wij souden genoeg vinden in sijne heerschappij/ en wij souden hem gebruiken/ op dat hij sijne en onse vijanden te onderbrachte/ en op dat wij alsoo door sijnen Geest wierden vernieuwt na den inwendigen mensche.

3. En/ wat souden wij door Christum de heerlijkheid Gods leeren kennen? Men heeft geen rechte behendigheid/ om Jesum Christum door den Geloofte aan te nemen; hoe soude men dan Gods heerlijkheid/ door den Heere Jesum leeren kennen/ daar men zelfs den Heere Jesum mist/ en niet weet aan te grijpen? Want men meent/ dat het Geloofte bestaat in een vaste inbeelding/ dat de Heere Jesus voor ons in het bijzonder is.

* Daar ondertusschen die verseekertheit eerst volgt op de wesentlijke daden des Geloofs. Waar onder de voornaamste is/ den begeerden Jesum geheel aan te nemen, te omhelsen/ en vast te houden. Joh. 1 : 12. Jes. 27 : 5. Col. 2 : 6. Dit noemt Gods woord den toevlucht te nemen, om de voorgestelde hoope vast te houden. Heb. 6 : 18. En dit

* Siet dit klaar en ordentelijk vertoont in Van der Hooghts Catechismus, over de 21 Vrage, pag. 36, 37, 38. En nader toegepast op den Artikel van de Schepping, pag. 46. Op de voorsienigheyd, pag. 51, op Christum, pag. 55, 58. En soo vervolgens op ieder Artikel des Geloofs.

dit wierd te kennen gegeven dooz het leggen van de hand op het hoofd des Brandofferz/ op dat het voor hem aangenaam zij, om hem te versoenen. Lev. 1 : 4. Doch de verseekering van de saligheyd volgt eerst/ na dat men den Heere Jesum aangenomen heeft. Men moet eerst den Heere Jesum aannemen/ niet alleen tot een Verlosser/ maar ook tot een Heere/ als men wil getzoost zijn.

Daar kan dan geen verseekering zijn/ sonder de voorgaande onderwerping aan den Heere; men kan ook niet naderen tot den Vader/ als dooz den Heere Jesum Christum/ die ons Gods heerlijkheyd moet doen begripen; op dat wij de selve daar na in de Bekeering mochten nabolgen/ tot dat wij eenmaal den Heere gelijksozmig werden in heyligheyd en glorie. Matth. 5 : 48. 1 Petz. 1 : 15.

Och of wij dan maar het gebrek in desen sagen! om die groote hinderpaal in de Bekeering te wijden/ en om in het toekomstende te arbeiden/ dat men mag leeren kennen de heerlijkheyd Gods dooz Jesum Christum/ onsen genadigen Heere/ Propheet/ Priester en Koning; om ons de heyligmaking en vernieuwing na Gods beeld te doen begripen/ en te doen nabolgen.

III. LEERE.

Ook blijkt uit onse verhandelde Cext/ dat die salige verlichting tot wijsheyd en bekeering der Christenen alleen kan komen van dien Godt/ die het licht uit de duysternisse heeft doen schijnen. Gelyk onse Cext segt. Niemand kon in de schepping Godt helpen/ niemand kan sijn Raadsman zijn. Rom. 11 : 34. En soo en kan ook niemand hem helpen/ in het schenken van het licht ter bekeering.

bekeering. Hier in werd de mensch bevonden als geheel lijdelijk. Godt moet hier alles geben. Phil. 1 : 29. Het is Godt (seggt Paulus/ Phil. 2 : 13.) die in u werkt, beyde het willen en het volbrengen na sijn welbehagen. *

De Redenen zijn/ 1. Omdat de Heere is de eerste werkmeester van alles/ en soo ook van het geestelijk goed. Psal. 21 : 1. Jer. 10 : 23. Act. 17 : 25. Rom. 11 : 36. Geen schepselen kunnen werken sonder den Schepper/ en soo ook noch veel minder de sondige schepselen/ de welke dood zijn/ door de misdaden ende de sonden. Eph. 2 : 1.

2. Ook en zijn Gode geen andere werken aangenaam/ als de geene die van hem selfs zijn voortgebracht. Het moet alles zijn uyt hem, ende door hem, en tot hem. Rom. 11 : 36. En al wat daar buyten is/ dat mishaeft den Heere; hij moet en wil alleene zijn de HEERE: en hij heeft alles gewrocht om sijns selfs wille. Psal. 16 : 4. Het vuur ten Brandoffer moeste daarom van den Hemel vallen/ als het eerste offer op den Altaar soude werden ontfleeken. Lev. 9 : 24. En na dat het selve vuur eens van den Hemel gevallen was/ moesten de Priesteren het selve geduuriglijk bewaren. Lev. 1 : 7. met Cap. 6 : 12. Daar en mochte geen vreemt vuur voor het aangesichte des Heeren gelept werden. Lev. 10 : 1. En dat doet ons sien/ dat Godt de Heere geen welgevallen heeft in iets/ dat niet eerst van hem gesproten is.

ONDERRICHTING.

Siet gij nu al wederom wel/ waar het van daan komt/ dat er onder ons geen bekeering komt? Het is/ om dat de menschen hare Bekeering

* Siet Van der Hooghts Catechismus, pag. 124, 125.

keering willen uytwerken door haar eegene kracht. Men wil salig werden door sijne eegene gerechtigheid; en men heeft geen gesichte van sijn eygen onmagt; men en siet niet op na den Heere. En dus doende blijft het werk des Ge- loofs en der Bekeering achter.

Waren wij recht onderweesen/ wij souden be- grijpen/ dat wij (1) lagen in een geheele onmagt/ ten opzicht van ons selven. (2) Wij souden sien dat er geen planten Gode aangenaam zijn/ als alleen sulke/ de welke de Heere Jesus self ge- plant heeft. Alles moet zijn het werk en een plante sinner handen. (3) Wij souden sien/ dat wij met al ons voornemen in ons eygen kracht/ niets konnen voorderen/ als er geen bovennatuur- lijke werking Christi bijkomt. (4) Wij souden (met een nasmerte) gedenken/ dat al het boose (self den Val Adams) komt uyt een dwaase in- beelding/ van ons eygen vermogen. Och dat eygen, dat eygen doet soo veel kwaad in de Kerke.

En (hoe komt het er noch eens uyt?) daar is in ons herte sulken bocht geset; daar is sulken verkeerden ploy gelegd/ en die schijnt er niet te konnen uythkomen. Men is van jongs op (soo men meent) een Christen geweest/ en dat wil men noch zijn. Niemand sal haar dat uyt het hoofd praten.

Ik denke dikwils bij mij selven/ ik wil mijn uiterste vermogen aanwenden/ om den mensch Godt in alles te leeren kennen/ en daar toe hem sijn Onmagt te doen sien. Maar/ wat ik daar toe/ in 't Prediken/ en in particuliere bespre- kingen/ onderneme/ ik en sie daar geen raad toe. Want men heeft niet recht geleert/ 't geen de Catechismus segt/ Dage 103. dat men den Heere door sijnen Geest in ons moet laten werken.

VOOR-

VOORKOMING VAN EEN SWARIGHEYD.

Doch ik sie hier nu tweederley menschen te gemoet. De eene sal l. denken/ soo moet ik dan in het stuk mijner bekeering stil staan. Want ik en kan er toch niet toe doen; en of ik al wilde beginnen/ soo en kan ik doch niet beginnen/ en noch veel weyniger mijne bekeering doozsetten.

Ja doch/ gij en houd niet beginnen/ noch ook iets doozwerken in uw eygene kizachten. En/ om sulke voozwendfelen/ mag men niet nalaten te leeren die waarhedyd/ dat de mensch sonder Gods Voor- en Medewerking, sich selven niet en kan veranderen. Want soo seyde de Heere Jesus self: Joh. 6 : 44. Niemand en kan tot mij komen, tenzij dat de Vader die mij gesonden heeft, hem trekke. En alhoewel er/ daarna/ vers 66. staat: Van doe af gingen veele sijner Discipelen terugge, ende en wandelden niet meer met hem. Soo liet nochtang de Heere Jesus niet na/ om voozt te gaan met sijne Leere. Maar hij vzaagt in het tegendeel de Twaalve, vers 67. Wilt gij lieden ook niet weg gaan? En Petrus gaf tot antwoorz: vers 68. Heere, tot wien sullen wij heenen gaan? gij hebt de woorden des eeuwigen levens. Aldus veranderde de Heere/ om die wegloopers, sijn Leere niet. En aldus sagen de Twaalve, dat er geen andere woorden des eeuwigen lebens waren. Die dan hierom afwijäen/ dat zyn planten/ de welcke van den Hemelschen Vader niet geplant zyn.

Maar egter houd gijlieden nog moed; ik sal ook noch moed houden om u te leeren. De bekeering kan noch komen. En daar mede wil ik niet seggen/ »gij moet uw eygen best doen; gij moet beginnen.« O neen! want gij en houd niet beginnen sonder God.

Doch/ hoe sal ik weten/ of Godt werke?

Wat is dat te seggen? Christenen! Immerg als Godt werkt/ dan sult gij het wel haast weeten. Als gij in een Schip vaart/ dan weet gij wel/ of gij alleen dooz de wind voortgaat/ dan of gij roent. En soo kan men ook alhier wel weeten/ of Godt de Heere in ons alleen werkt/ of dat wij onder sijne Voor- en Medewerkingen ook helpen roeyen.

VERMANING EN BESTIERINGEN.

II. De andere menschen nu/ de welke ons hier ontmoeten/ zijn de bekommerde herten/ in de welke de Heere nu al heeft beginnen te werken/ en de welke dooz de genade Gods/ nu al beginnen neer te sinken/ dooz het geboel van haar eyger onmacht; waar dooz se dan sien/ dat er in haar soo weynig vermogen is/ om haar selven te veranderen/ soo weynig als een steen hem selven kan verwerpen. Tot dese Christenen segge ik:

1. Gewent u daar toe/ begint ook (van avond na den Godsdienst/ als gij uw Vreddags plichten in in huyse waarneemt) en gaat in stille bedaarheid uwes gemoeds gevoelig erkennen/ dat gij (die al het beginsel des levens hebt) dooz uw eygene krachten soo weynig kond doen tot uw tweede Bekeering van uw particuliere misdaden/ als een krankte doen kan/ om sich selven lebendig te maken/ ofte te geneesen. Op dat het gesichte van uw onmagt u mogt leeren.

2. Mitsien na den Heere/ de welke doen kan boven al dat wij bidden of te denken. Eph. 3 : 20. Slaat soo uw ooge op Jesus; soekt u te leggen onder de inbloeyingen van sijnen Geest/ op occasie van uw gebeden en hemelsche overdenkingen.

En

belieft het hem dan noch niet/ u meerder k^hzacht-
ten te geven tot het onderbrengen van uwē son-
den; soo blijft gij al meerder en meerder werk-
zaam in het overdenken van uwē onmacht; soo
lang/ tot dat de Heere eens komt/ om het boose
in u te dooden/ en om uw meerder verlichting
en k^hzachten tot daaglijksche vernieuwing te geven.
En dan sult gij/ licht noch wel van avond/ ge-
waar worden Christus k^hzacht tegen dese en geene
sonden.

En soo de Heere het van desen avond niet en
geliefde te verleenen/ soo laat uw oogen morgen/
en in al de volgende dagen/ gebuurig blijven
geslagen op uwē onmagt/ en op de k^hzacht/ die
in Christo is/ om u te verlossen van het geweld
der sonden.

En leert seggen met de Kerke/ Psalm 123 : 2.
Siet, gelijk de oogen der Knechten zijn op de hand
harer Heeren: gelijk de oogen der Dienstmaagd zijn
op de hand harer Vrouwe: alsoo zijn onse oogen
op den Heere, tot dat hij ons genadig zij. Wacht
soo op den Heere, zijt sterk, en hij sal uw herte
versterken; ja wacht op den Heere. Psalm 27 : 14.
Wacht op den Heere, ende houd zijnen weg. Ps.
37 : 34: Op dat gij met waarheid moogt seggen:
Ps. 130 : 6. Mijne ziele wacht op den Heere, meer
dan de Wachters op den morgen.

3 Vergeet ook niet vergenoegt te zijn met dien
staat/ in den welken de Heere u gelieft te stellen.
Waar mede ik echter niet seggen wil/ dat gij
moet vergenoegt blijven met uwē sonden: maar
dat gij u buigen moet onder Gods dispensatie/
voor soo veel hij het selve over ons soo gelieft
te bestellen/ dat wij geen verder overwinning
over de sonden hebben. Hebt dan met Paulo
welbehagen in swakheden, in nooden, in vervolgin-
gen,

gen, i
Gods

4.
voor
om t
selver
te va
Prob
balle
selve
wij
swaa
laat
dispu
balle
duur

3
bren
spru
is v
hee
doo
de
Ha
leer
ger
sal
ker
ver
ma
ma
92

gen, in benauwtheden om Christus wille. En laat Gods genade u genoeg zijn. 2 Coz. 12 : 9/ 10.

4. En dit alles laet vermengt zijn met bzeese booz de sonden. Aangestien gij kend ulwe onmacht om te blijven staan/ en ulwe swakheyd om u selven wederom op te helpen/ als gij mocht komen te vallen. Een recht Christen bzeest geduuriglijk. Job. 28 : 14. Siet hij een ander in gzoote sonden vallen; dan denkt hij/ misschien sal ik morgen de selfde sonden konnen begaan. Och! hoe konnen wij staan/ als Godt ons doet staan! en hoe swaar konnen wij sondigen/ als de Heere ons laat vallen! En als men siet/ hoe de Heere alles disponeert over sijne schepselen/ na sijn welgeballen. Dat kan dan in ons niet anders als een geduurige bzeese en toeversicht tot Godt verwekken.

BESLUYT.

Soekt dan desen Beedag-avond daar in toe te brengen. Laat ulwe Bekeering tot Godt alleen spruyten upt liefde tot den Heere. Om dat hij is weerdig en algenoegsaam. In wien men alles heeft/ dat ons vergenoegen kan. Doet het ook dooz den Heere Jesum. Want het is sijn ampt de sondaren tot Godt te brengen. 1 Petz. 3 : 18. Hangt geduurig af van den Heere/ die het u alleen kan geben. Zijt te bzeeden met die mate van genade/ de welke hij u geliest te geben. En dat sal ons dan noch sorgeloos/ noch moedelooz maken. Maar wij sullen daar dooz sorgbuldig blijven in Gods wegen. En wij sullen ontfangen meerder genade/ als wij derven denken. Zoo maar de Heere het u en mij geliest te doen bezijpen. Amen.

VII. PREDIKATIE.

Over Hooglied 5 : 3.

Ik hebbe mijnen rok uytgetogen, hoe sal ik hem weder aantrekken? ik hebbe mijne voeten gewasschen, hoe sal ik se weder besoetelen?

INLEYDING.

Wij konnen het geheele oogmerk van de Schiz-
tuur tot dese summa bzenen/ dat se is een
Historie van Gods oneyndige/ en onbergelijke-
lijke Barmhertigheyd/ de welke Godt getoont
heeft ontzent de geloovige Herten.

Want gelijk de mensch is een kleynne wereld/
de welke eerst geschapen wierd/ na dat de Heere
de wereld te vooren hadde gegzont ende versiert/
soo staat ook de wereld alleen daar toe/ op dat
de Heere het wonder der verlossinge aldaar soude
vertoonen/ tot zaligheyd der uytverkoorenen/ en
tot verwozdeling harer vyanden/ ten verderven
toebereyd. (Rom. 9 : 22.)

In het uytwerken nu deser verlossing/ heeft
de Heere gelieven te openbaren den staat des
menschen vooz den Val; daar na den staat des

selfs/

sels/ na den Dal; en ten laatsten den staat der verlostes/ in hare verscheydene gedaantens. Zoo nochtans/ dat in dat alles uytshijne de onbeschrijfelyke genade Gods/ in het zoeken/ in het vergeeven/ ende in het toebereyden van Christi waarachtige Ledematen.

Hier van geest ons een kort Begrip/ het verhaal van de onderhandeling Christi met sijn Kerke/ in het Liedt der Liederen, 't welke Salomons is. Cant. 1 : 1. Want men vind daar in (onder de verbloemde spreekwijze van Bruydegom en Bruyd,) een beschryving van de hertelyke liefde/ en van de booztzeffelyke weldaden des Heeren Jesu Christi tot sijn Zynd/ de Christelyke Kerke. Gelyk ook aan de andere zyde/ het hertelyk verlangen van de Kerke/ na haren Heere en Zyndegom Jesum Christum.

Doch nadien dese Kerke hier op aarde wel heeft veele deugden/ maar echter ook noch veele vlekken en onvolmaaktheden/ soo werden de deugden der Kerke/ daar in wel boozgesteld/ tot navolging; maar ook hare swakheden ontdekt tot waarschouwing/ tot vernedering/ en tot opmerking booz haar/ de welke tot diergelyke kwalen mochten verballen.

En staaltje van soo een onbetamelijk gedrag/ hebben wij soo eben afgeleesen/ uyt dit derde vers van het vijfde Capittel.

Wij konnen uyt het boozgaande 16 vers van het vierde Capittel sien/ hoe de Zynd een sterke begeerte hadde/ na de komste van haren Zyndegom tot sijnen Hof; op dat hy ate sijne edele vruchten, de welke de Kerke hem/ dooz de werking en kracht des Geestes/ hadde booztgebzacht/ ende waar dooz sy hem sacht te bereeren.

Wij konnen ook uyt het eerste vers van dit Capittel

Capittel sien/ hoe de Heere/ op dat nodigen/ tot sijnen Hof is gekomen; en hoe hij een sonderling genoeg toont te hebben aan de vuchten van gebeden/ van dankseggingen/ en van andere goede werken sijner Kinderen; als zijnde Chzisti vruchten. Want sonder hem konde de Kerke niets doen. Joh. 15 : 5. met Joh. 1 : 16. 1 Coz. 4 : 7. en Apoc. 3 : 18.

Hier op hadde de Heere sijne Kerke genoodigt/ om nevens hem sich te verheugen met die schoone en lieffelijke vuchten/ (de gehoozsaamhend sijner Kerke) op dat se verbult mochten werden met de liefde tot Chzistum/ en tot malkanderen.

Na dit uodigen Chzisti/ werd aangewesen/ hoe dat eenige Ledematen der Kerke/ na dat se Chzisti welbaden oberbloedelijk genooten hadden/ in slaap waren gevallen/ soo dat se niet alleen vzij tzaag en ieverloos wierden in het betzachten van hare deugden/ maar ook verballen waren in een bleeschelijke gerusthepd/ of in een sorgelooshepd des herten. Soo nochtang/ dat het herte noch eenigzins wakker bleef/ en dat Chzistus (na den inwendigen mensche/ of na het wedergebaoren deel) van haar noch wel wierden bemind/ geloost/ en gesocht. Waar dooz se dan noch wel hadde opgemerkt op de woorden van haren Brudgom; wanneer hij kwam kloppen/ dooz sijn Woord en Geest/ en ook wel dooz de kastjdingen (Apoc. 3 : 20.) aan haar herte; om haar op te wekken/ unt het bedde van haar wereldsgemak en bleeschelijke sorgelooshepd; op dat hij dooz den Ge-loobe in haar herte mochte komen woonen.

Op al het welke de slummerende Kerke nochtang gaf een antwoord van affslag. Soo dat de Heere Iesus sijn hand nu aftzok van het gat der deure/ om weg te gaan/ of (gelijk andere willen) sijn hand

hand stak dooz het gat der deure van haar herte, om dat te openen en aan te roeren dooz de kracht en werking des H. Geests; op dat hij in haar mocht verwekken een brandende liefde/ en een verlangen tot sijne gemeenschap.

In onsen Text hebben wij dan een verhaal/ van de ijdele en onnutte uytvluchten/ de welke de Bruyd voorszwend/ om haren Bruydegom niet in te laten.

Wij sullen daar in aanmerken twee Hoofddeelen. Namentlyk/ I. haar natuure om Christum af te slaan: en II. de gesochte bedekseln van haren afflag.

I. Het staat vast/ dat dese afflag moet gestelt werden tegen het versoek van den Bruydegom. Dese nu hadde versogt: Doet mij open. vers 2. In dit haar bestel legt dan een antwoord/ de welke daar tegen staat/ en soo veel wil seggen als: ik en sal, en ik en wil u niet open doen. Daar is dan in haar bescheid 1. een wegering/ van te gehoorzamen het klaar en nadrukkelijk gebod van den Heere Jesus. Christus brynde hier sijne handen uyt: maar sij was wederstreebig. Hij bood sich selven aan: maar sij en was niet te beweegen. Sij wandelde op een weg, die niet goed en was, na hare eygene gedachten. Jes. 65 : 2.

2. Te grooter was hare ongehoorzaamheid/ om dat se wel wiste/ wie hij was/ de welke haar het open doen belaste. Het was hij/ den welken de Vader gegeven hadde tot een getuyge den volken. Die als Propheet en Leeraar van des Vaders wille getuigenisse gaf. Die een Vorst was, en een Gebieder der Volken, om te gebieden het geene hem beliest. Jes. 55 : 4. Het was de Beminde harer ziele/ den welken sij daar na soo omstandig beschryft/ van alle sijne voorszesselijkheden. vers

9—16. Dese klopte nu bzuhteloos aan haar herte; en riep doet mij open, mijn Suster, mijne Vriendinne, mijne Duyve, mijne Volmaakte. Want mijn hoofd is vervult met dauw, mijne hairlokken met nachtdruppen. vers 2. Hoe kon de Heere Jesus lieflijker/ hoe kon hij krachtiger en obergender hebben gesproken/ tot sijne Vriendinne/ voor de welke hij soo veel uitgestaan hadde/ vers 2. en noch uitstaan soude?

3. Ja hare wegering was tegen haar voorgaande nodigen. Volgens het welke men haar had hooren seggen: O dat mijn Liefste tot sijnen Hof kwame, en ate sijn edele vruchten. Cap. 4 : 16. Haar wegering was tegen haar voorgaande sterke begeerte na sijne gemeenschap. Cant. 1 : 3/ 4/ 7. en Cap. 2 : 3/ 4/ 5/ 6/ 8. en Cap. 3 : 1/ 2/ 3/ 4. enz. En nu de Heere Jesus komt/ wil sij hem niet open doen. Wat kon se onbedagtsamer/ wat kon se onbeleefder geweest zijn? als soo een vziendelijken Vriend te laten staen voor de deure! O schandelijke ongehoorzaamheid! O trouwloose verachting van Jesus vziendelijshheid! O ongestadig herte in ulve begeerte.

II. Maar laat ons/ uut ons tweede Deel eens sien/ wat schijn van reedenen sij geeft/ om hare wegering te verschoonen. En dan sal men bevinden/ dat hare verschooningen noch slechter zijn/ als die van de Akker- en Ossenkoper. Luc. 14 : 17—19. En dat se niet minder tzoets zijn/ als van hem die een vrouw hadde getrouwt, ende die de alderbotste wegering deed. vers 20. Want daar de twee eerste noch beleest seuden: Ik bidde u, houd mij voor verontschuldigt, vers 18/ 19. daar seude de derde bot uut: Ik hebbe een vrouw getrouwt, en daarom en kan ik niet komen. vers 6.

Soo geeft ook de Kerke alhier twee Redenen, de welke niet sonder bewijs zijn van hare trotsheyd, smaat, sorgeloose gerustheyd, traagheyd en kleynachting van Jesus, en van de teekenen sijner gunste. **Nevens een onwillighend/ om vooz Jesum wat te lijden.**

I. **Sy segt dan eerst: Ik hebbe mijnen rok uytgetoogen, hoe sal ik hem weder aantrekken?**

Om nu dese woorzen van hare gesochte verontschuldiging te beter te begriypen/ sullen wij voor eerst dienen te wecten/ (1) wat desen Rok was. Van (2) wat het zij/ dien Rok aan te tzekken. Als ook (3) in wat gestalte men de gekleedde moet aansien. Ende (4) wat het zij/ dien Rok uyt te tzekken. Op dat men ten tweeden weete/ wat se weggert/ als se vzaagt/ hoe sal ik hem weder aantrekken?

(1) De Kerke spreekt alhier van een kleed/ ende in het vjssonder van eenen Rok. Of nu dit geweest zij een onder- of een bovenkleed, dat valt niet licht te bepalen. Want het Hebzeusche woord Cuttooneth, vind men van Josephs veelverwigen Rok. Gen. 37 : 23/ 31. Als ook van het Pzesterlijk kleed. Exod. 28 : 40. en 29 : 5/ 8. en 40 : 14. Lev. 8 : 7/ 13. en 10 : 5. En van den gescheurden rok van Husaf, den Architer. 2 Sam. 15 : 32. Als mede van den rok van den Schatmeester/ of Hofmeester Sebna, welke hem soude werden ontnomen; tot een bewijs/ dat hij van sijn ampt (waar van de rok een teken was) soude werden berooft/ en dat Eliakim sijn ampt en rok soude ontfangen. Jes. 22 : 15/ 19/ 20/ 21. Men siet dit woord ook gebruykt van Job, wanneer hij wilde te kennen geben/ dat de Heere hem swaar benaudode/ eben gelijk de kzuge des Roks/ boven aan den hals van den rok/ het lichaam of den hals

hals benaamt/ seggende : Job 30 : 18. Hij omgord mij als de krage mijns roks.

Daar is noch een ander gelijk beteekenend woord/ Cethooneth. Het welke ook gebruikt wordt van Josephs veelverwigen rok. Gen. 37 : 3/ 23/ 31/ 32/ 33. Als ook van den rok der Priesteren. Exod. 28 : 4/ 39. en van Thamars mantel, met de welke des Konings Dochters, die Maagden waren, gekleed wierden. 2 Sam. 13 : 18/ 19.

Doch uyt desen allen is niet klaar te vinden/ of de Rok, aan de welke Jobs krage was/ zij geweest een kleed/ dat naast aan het lijf gestooten/ dan of die noch met een overkleed gedekt was. En of over sulks de rok/ van de welke alhier de Text spreekt/ geweest is een Opper- of een Onderkleed.

Het zij ons dan genoeg/ dat het was een kleed/ 1. tot deksel, 2. tot verwarming, en 3. tot sieraat. Waar bij wij mogen denken/ 1. om de kleederen van Christus heyl, en om den mantel van sijne gerechtigheyd. Jes. 61 : 10. Als ook om het kleed van een oprechte Belydenisse des Geloofs/ Rom. 10 : 10. 1 Petz. 3 : 15. Eph. 6 : 15. versiert met een heiligen wandel voor den Heere. Tit. 2 : 10. 1 Tim. 2 : 9. 1 Petz. 3 : 3/ 4/ 5. Apoc. 21 : 2.

(2) Het aantrekken nu van dien rok, gerst te kennen het aannemen, Joh. 1 : 12. en het aandoen van den Heere Jesum Christum, Rom. 13 : 14. Gal. 3 : 27. tot bedekking van den schuld onser ongerechtighyde/ ende tot nabolging van sijne deugden; op dat onse naakte ziele bedekt mag werden tegen den toorn Gods/ en dat se daarenboven versiert mag werden met het rechte Byvloftskleed. Gal. 3 : 27. Het welke Gods woord noemt aangedaan te zijn met kracht uyt de hoogte; Luc. 24 : 49. Aandoen van den Nieuwen Mensch. Eph.

4 : 24. Col. 3 : 10. Aandoen van de innerlijke bewegingen der barmhertigheyd, goedertierentheyd, ootmoedigheyd, sachtmoedigheyd, lankmoedigheyd, enz. vers 12.

(3) Als nu een ziele aldus gekleed is/ soo heeft se de bekwaaamheyd om te kunnen 1. Werken, en 2. om te kunnen Waken tegen onse geestelijke vyanden. Dese twee dingen siet men te samen gehoegt/ Nehemia 4 : 13/ 22/ met vers 23. daar hij/ tot waarneming van haar werk, en ook van haar nachtwacht, aldus segt: Voorts noch ik, noch mijne Broederen, noch mijne Jongelingen, noch de mannen van de wacht, die achter mij waren, wij en trokken onse kleederen niet uyt: een iegelijk hadde zijn geweer en water. Daar behield men sijne kleederen aan het lijf/ om te weesen werksaam en wel op de wacht. En soo zijn de Chzistenen (als se hebben aangedaan de wapenen des lichts, Rom. 13 : 12. de Borstwapen des Geloofs, 1 Thess. 5 : 8. de Borstwapen der Gerechtigheyd, Ezh. 6 : 14. ende geheele wapenrustinge Godts, Ezh. 6 : 11.) bekwaaam om alle vyanden onser ziele af te slaan/ en om/ wel gekleed zijnde/ sich selven te versteren met de veelvertwige kleederen/ van allerley Chzistelijke deugden. Op dat wij mogen seggen met Job/ Cap. 29 : 14. Ik bekleedde mij met gerechtigheyd, en sy bekleedde my. Dat is/ sij diende mij tot sieraat/ en ik was bekwaaam om voor den Heere te werken en te waken. Jes. 52 : 1. Ps. 132 : 9.

(4) Als nu de Bruyd alhier bekent/ dat se haren Rok hadde uitgetoogen: soo wil se seggen/ dat se Chzisti Gerechtigheyd, Chzisti Genade, Chzisti Beeld, Chzisti vertroosting, en alles wat daar toe diende/ met al haar Werksaamheyd en Waken hadde afgeleid/ en dat se nu maar meende te leven

leben sonder Gods woord veel te ondersoeken/
sonder ook veel te letten of se Chzisti genade aan
haar herte geboelde of te niet; als se maar niet
meer om hare sonden/ ook niet meer om de ver-
geving/ en om den indloed van Gods genade
dacht of bekommert was/ en slechts maar een
hoogerlijck leven leyde; dat was haar genoeg/ en
hooger leefde se in een diepe slaapsucht en zorg-
loosheid/ na de wijze van den gemeenen haap-
der menschen.

Du kan men/ voor het Tweede, sien/ wat het
was/ dat de Zynd dien rook niet wederom wilde
aantrekken. Sij hadde genoeg in hare naakt-
heid, en in dat zorgeloos en ongeboelig leven.
Sij en wilde soo veel niet meer denken om hare
sonden. Sij hadde geen vermaak in de redenen/
de welke bekwaam waren/ om haar te brengen
tot kennisse van haar selven. Sij wilde Chzisti
genade en gerechtigheid soo seer niet meer be-
schouwen/ en dat geloof soo * werktellig maken/
in het aangrijpen van sijne genoegdoening voor
haar. Sij wil het ook soo nauw niet meer nemen/
in het navolgen van Chzisti leven. Het vroom
geselschap/ dat haar plagt op te wekken/ wil se
wat afsnijden. Sij wil niet al die oefeningen niet
meer te doen hebben/ de welke haar te voren
soo seer hadden opgewekt in de liefde Chzisti.
Chzistus was haar soo lief en waard niet meer/
en soo waren dan ook haar soo dierbaar niet
langer de oefeningen/ de welke daar toe dienden.
Kortom/ sij had haar eerste liefde verlaten. Apoc.
2 : 4. Sij was werelds geworden. Sij had ge-
noegen

* Om te onderhouden de negen Daden des Geloofs. Welke ver-
toont werden, als een recht merkteeken van een innig Christen, in
Van der Hooghts Catechismus. pag. 36, 37, 38, 46, 50, 51, 63,
64, 90, 94, 99, 100. met pag. 65.

noegen in haren slechten staat. Want sij en sag hare naakthend niet. Sij wilde dan ook de moeyte niet doen/ om haar wederom/ als voren/ te kleden.

2. En veel minder wilde sij daar door lijden. Het geene sij te kennen geeft met haar tweede verschooning, als se segt: Ik hebbe mijne voeten gewasschen, hoe sal ik se weder besoetelen?

In deese hare redenering/ heeft se haar ooge op seekere gewoonte in de Oostersehe Landen/ daar men haarvoets uytging. En daar men des avonds gewoon was de voeten te wasschen/ en te versziffchen/ als men niet wederom dagt uyt te gaan. Aldus sag men/ dat Abraham sijn dienst dede met het water te doen bzingen/ aan sijne * drie gasten. Gen. 18 : 4. Men siet het selbe van Lot nagevolgt/ Gen. 19 : 2. en diergelijke exempelen doorgaans/ als Gen. 24 : 32. en 43 : 24. Jud. 19 : 21. 1 Sam. 25 : 41. Luc. 7 : 38/ 44. Joh. 13 : 4.

Deze gewoonte was onder haar soo gemeen/ dat men alle de verkwikking/ de welke men den reysigerz toebzacht/ den naam gaf van de voeten te wasschen. 1 Tim. 5 : 10. Alwaar onder het sieraat van een Weduwe gestelt werd/ dat sij der heyligen voeten heeft gewasschen, en den verdrukten genoegsame hulpe gedaan. En soo seyde David tot Uria: Gaat na uw huys, en wascht uwe voeten. 2 Sam. 11 : 8.

Aldus nu vergeleekt de Bruyd haren arbeid/ de welken sij in den dienst des Heeren hadde toegebzacht/ bij iemand de welke vermoeyt was door een reyse. Sij denkt/ dat het tijd was om wat

* Wie de selve waren, heeft Van der Hooght getoont in sijn groot Werk, in kwarto, tegen Doctor Bekker, Zed. Onderszoek I. Deel. Cap. 13. pag. 85—92.

wat te rusten/ om haar gemak wat te neemen/
 sij meent om Jesu wille geen ongemak meerder
 te dragen. En dewijl se die ongemakken te veel
 achtte/ wil se hare voeten niet weder besoetelen.
 En sij meent/ dat het selve redens genoeg was/
 om Jesum af te seggen. Immerz het dacht haar
 soo/ dat het vooz haar niet geraden was/ om
 Jesus in te laten. Op dat se met hem ging wan-
 delen/ en hare voeten wederom besoetelde.

Doch/ o dwaase raadsflag van vleesch en bloed/
 in het geestelijke! Is er dan ergens ruste buyten
 Christum? Is er iemand/ behalven hem/ de welke
 seggen kan tot de vermoeide/ en tot de belaste/
 komt tot mij, ende ik sal u ruste geven, en gij
 sult ruste vinden voor uwe ziele. Matth. 11 : 28/ 29.

Immerz was de ruste en verkwikking, dat sij
 Gods geboden hield en bewaarde. Jes. 28 : 12.
 Ps. 116 : 7. Doch sij was verblind/ en vervallen
 tot meerder kwaden/ gelijk wij in de Onderrich-
 ting sullen toonen.

HET SUMMIER DER TEXT.

Sij set dan den Heere/ haren Bzundegom/
 tot hier toe/ af/ sij toont haar ongenegen/ om
 wederom met den Heere Jesum te gaan wandelen
 in den Hof/ daar men van Jesus liefde werd ver-
 sekerkt/ en dooz de bzuichten der bzuomen werd
 gesterkt. Sij meent dat se verschooningen genoeg
 heeft/ om de saken van Jesus wat gemakkelijker
 op te nemen. Sij denkt om de religie niet meer
 te lijden. Sij en wil er niet langer vooz stryden.
 En sij meent/ dat het nu tijd is om te rusten.
 Gelijk de geene/ wiens voeten gewasschen waren/
 in de Oude tijden niet meerder uptgingen/ maar
 sich verkwikten/ en verbzolkten/ na haren
 moeijelijken arbeyd.

TWEE

TWEË LEERINGEN.

En wij leeren daar uyt/ 1. Dat een ziele/ de welke te vooren de soetste gemeenschap met den Heere Jesus gehad heeft/ vooz eenigen tijd kan komen tot die slaapsucht en verslapping in hare liefde/ dat se noch wel blijft werkende in hare liefde; maar dat hare liefde/ tot het werelds gemak en vermaakt soo groot is/ dat se haren Jesus afflegt/ tegenstaat en sijne nodiging afflaat. Dit sien wij alhier in de Cert. Want de Bruyd hadde met de Heere gehad de aldersoetste/ en de alderhemelschte ommegang. Cant. 1 : 13. en 2 : 4/ 8/ 16. en 3 : 4. en 4 : 16. en 5 : 1. Maar nu was se soo verre verbeemt/ (Ezech. 14 : 5.) dat se sijne liefde stemme/ en krachtige nodiging 1 afflaat/ 2. afflaat met versmadiging/ 3. afflaat om sozgelooz te blijven leggen op het bed van een wereldsche en schadelijke soetboerigheyd en ruste. Men siet dit ook in de Verlaterz van haar eerste liefde/ Apoc. 2 : 4. Men sag het in David/ 2 Sam. 11 : 3—17. en 12 : 7—13. met Psalm 51. Men sag het in Petrus/ Matth. 26 : 69—74. en Gal. 2 : 11/ 12/ 13/ 14. en in de gemeente van Galatia/ die met den Geest begonnen hadde/ Gal. 3 : 3/ 4. en 4 : 4/ 15/ 16/ 19. 5 : 7. enz.

II. Men leert hier ook/ dat een ziele/ de welke den Heere Jesus om eene reden heeft afgeslagen en gewengert te openen/ dat de selve (aan het wengeren zijnde geraakt) sich kan verbeelden/ dat se redenen genoeg heeft/ om den selfden Jesus met meer redenen af te slaan. Soo dat se soo verre komt/ dat se niet alleen vooz Jesus niet en wil werken, (verbeeld dooz het aantzekken van haren vorigen Bruyds-rok;) maar dat se ook vooz hem niet langer wil ongemak lijden. (Doozgebreit

veelt door het weder besoetelen van hare voeten.) Het selve sag men in de Gemeente van Ephesen, de welke ook hare eerste liefde hadde verlaten, in haar verdragen, in haar gedult, en in haar arbeid om Christi naams wille, sonder moede te worden. Apoc. 2 : 3/ 4. Men sag het in Petzo/ Matth. 26 : 69—74. en Gal. 2 : 11—14. En men siet het alle dagen in de geene/ die haar ontrekken ten verderve. en die niet gedenken der vorige dagen, in de welke, na dat sij verlicht zijn geweest, veel strijd des lijdens hadden verdragen. Heb. 10 : 32/ 38/ 39.

ONDERRICHTING.

Maar laat ons eens in het bijzonder gaan sien/ I. Wat sonden de Zynd bij dit afflaan vertoont heeft/ en dan II. waarom de H. Geest hare fouten hier heeft opgetekent.

I. Daar was in haar (1) een raadslag met vleesch en bloed. Welke soo schadelijk is in het stuk des Geloofs. En waar van Paulus sich selven soo nauw verwacht heeft. Gal. 1 : 16. Och dat natuurlijk vernuft/ siet soo veel op eygen gemak/ en werelds voordeel. Dat vleesch en bloed kan ons niet openbaren, 't geen van den Vader/ die in den Hemel is/ moet werden geleert. Matth. 16 : 17.

(2) Daar was ook in haar een onwilligheyd, om Iesus op sijn versoek te gehoorzamen. Geen geheyligt Christen mag in twijffel tzekken/ of hij sal doen of nalaten 't geene Godt geboden heeft. Soo rasch als men des Heeren wille kent/ soo vsoelijk en gewillig moet men bliegen/ om sijn Gebod te gehoorzamen. Als de Heere roept/ moet men met Samuël seggen: Siet hier ben ik, want gij heb mij geroepen 1 Sam. 3 : 6. Of anders/ spreekt, want uw knecht hoort vers 10.

(3) Ja

(3) **I**a sij dorst met **J**esusz disputeeren, sij dorst ondersoeken of sijn **B**ebel wel nodig was. **H**aar dacht dat se tegenredenen genoeg voor haar hadde. **D**e ruste meent se was voor haar best. **S**ij hadde die gesocht/ en nu/ soo se meende/ gebonden. **E**ij lieve doch! wat ruste kan men hebben sonder **J**esusz/ de eenige troost in leven en in sterben? **I**s er wel iets soets/ als men **J**esusz daar niet in en bind? moest se dan niet gesegt hebben/ met **M**aria? **L**uc. 1 : 38. **S**iet de **D**ienstmaagd des **H**eerens : mij geschiede na uwen woorde. **P**aste haar ook wel beter tale? als/ **I**k sal dan geduuriglijk bij u zijn. **W**ien hebbe ik neffens u in den hemel? neffens u en lust mij ook niets op der aarden. **P**s. 73 : 23/ 25.

(4) **O**ok was er in haar een dwaaling/ dat se den weg **G**ods aansag als een moeilijken, schadelijken, en harden weg. **S**iet/ seyden de trage **J**oden/ **M**al. 1 : 13. **W**at eene vermoeytheyd! **E**n **J**ob woert de godloose in/ dat se seggen : **W**ijkt van ons, want aan de kennisse uwer wegen, en hebben wij geenen lust. **W**at is de **A**lmachtige, dat wij hem soudent dienen? en wat bate sullen wij hebben, dat wij hem aanloopen soudent? **J**ob 21 : 14/ 15. **D**och offschoon de daden der godloosen (aldaar en ook **M**al. 3 : 14.) sulke dingen te kennen geben/ soo was dit een grooter dwaaling in de **B**ruyd des **H**eerens; om dat de selve soo veel tekenen van **J**esusz liefde gesien hadde/ en om dat se hadde behooren te weten/ dat **G**odt de **H**eerere nout tot den zaden **J**obs gesegt heeft, soekt mij te vergeefs. **J**es. 45 : 19. **E**n wat kan er oout soeter bespiegeling/ en aangener voortreffelijckheid bedagt werden/ als dat een mensche/ die eens na **G**ods beeld geschapen is/ sich verlustige in de aldersoetste/ en in de aldergeluksaligste beschouwing van **G**od en van sijne daden? **E**n wat soeter le-
ben

ven kan er weesen/ als te bzanden in de liefde Christi? Dwaas was dan dese oberlegging/ dwaas was hare redenering/ dat se dien weg Gods aansag/ en rond uyt opnam vooz een beroving van hare ruste/ en vooz een besoeteling van hare voeten. Daar Godt segt/ Dit is de ruste en dit is de verkwikking, t. w. dat gij mijne geboden houd. Jes. 28 : 12.

(5) Daar bij ook kwam een tzotsche versmadiging van Jesus liefde/ als of sijne genade (in de weegschale op gelwoogen met de wereldsche ruste) moeste wijken/ en te licht bevonden was/ bij de ruste en bij het gemak van dese wereld. Soo versmadelijk spraken eens de Joden/ wanneer se stoutelijk seyden: Wij en sullen na u niet hooren, onder een voozwendsel/ dat se/ jedert den dienst des Heeren minder waren gesegent/ en meerder waren geplaagt. Jer. 44 : 16/ 17/ 18. Soo verachtelijk sprak ook hij/ die op de nodiging van de knechten des Heylands/ seyde: Ik hebbe een vrouw getrouwt, en daarom en kan ik niet komen. Luc. 14 : 20. Doch soo een smadelijke verwerping van den raad Gods, paste immerz niet de Kerke/ de welke wel behoorde te weten/ dat sij maar stof en asch/ en dat de Heere/ die haar minde/ de grootste Koning was.

(6) Men mag ook denken/ dat er in haar geweest is een schaamte, om wederom aan te neemen/ 't geen sij eens had afgelegt. Want soo verre verbalt men haast/ als men de plichten van devotie eerst begint te staken/ en als men den stok van een goede belijdenis en van een heiligen wandel heeft uytgetrokken/ dat men dan schzoomt/ ende een schaamte begint te krijgen/ om wederom aan te trekken het geene men heeft uytgetoogen. Daar is tusschen den Heere/ en tusschen hare ziele

zielen een verbzeemding; ende die afkeerige schaamte/ vooz Godt en vooz onse mede chzistenen/ is dikwils oozsaak/ dat men niet durft wederkeeren tot sijne vorige plichten.

(7) Ook steekt er in de Vrage/ (Hoe sal ik mijn rok weder aantrekken?) een gepretendeerde onmacht, om te kunnen doen het geene de Heere Jesus van haar eyscht. Welke kennisse van hare onmagt/ wel konde geweest hebben een middel om de kracht uut Christo te halen. Maar dewijle sij vooz Jesus wengert te openen/ soo was er in haar een wanhoopig gesichte van haare onbekwaamheyd. En sij wil haar selven dwaasselijk verschoonen met haar onmagt, daar se nochtang selber/ en dooz haar eygen schuld/ oozsaak was van die onbekwaamheyd. Sij wil haar dan verschoonen/ met het geene haar maar te buylder maakte.

Siet dus verre kunnen Gods lieve kinderen werden verboert/ als sij eens aan het vallen raken; en dit dienen wij te weten/ om ons daar tegen te wapenen.

II. Daar moet nu nader werden gesien/ waarom de Heylige Geest gewilt heeft/ dat dese staat der Kerke soo opentlijk soude werden te boek gestelt.

En hier van kunnen wij vinden drierley Redenen. Want 1. sommige zijn ten profyte van de Zynd; 2. andere dienen ter eere van Jesus/ en sommige 3. zijn ten nutte van de Heyligen.

1. Het hoordeel dat de Zynd hier uut konde trekken/ was (1) dat se/ dooz het herdenken van desen haren staat/ mocht smelten in tranen/ ober hare groote onbedagtsaamheyd/ en versmadelijke verwerping van Gods raad/ haar ten goede. Soo sende de Heere: Ezech. 36 : 27. van Israëli/ als de Heere haar synen Geest in haar binnenste soude
geven,

geven, **vers 31.** Dan sult gij gedenken aan uwe boose wegeu, ende uwe handelingen, die niet goed en waren: en gij sult een walginge van u selven hebben over uwe ongerechtigheden, en over uwe grouwelen. **22.** Schamet u en wordet schaamroot van uwe wegen, gij huys Israëls. **Het seifde boozsede de Heere/ Zachar. 12 : vers 10.** Sy sullen mij aanschouwen, dien sij doorsteeken hebben: en sij sullen over hem rouw klagen.

(2) **Het diende ook om de Bruid nedrig te maken/ en om met den Tollenaar van verre te staan/ neerslachtig te weesen/ op de bozst te staan/ seggende, O Godt, zijt mij sondaar genadig Luc. 18 : 13.** Want een ieder die hem selven verhoogt, sal vernedert werden, en die hem selven vernedert, sal verhoogt werden. **vers 14.** **Het diende haar dan/ om met David te seggen:** Ik hebbe gedwaalt als een verlooren Schaap; zoekt uwen Knecht. **Ps. 119 : 176.** **En op die wijze gedachte Paulus sijnen wandel in sijne ongelooovigheyd/ en hij noemde sich de voornaamste der sondaren, om in diepe nedrigheyd te sien dat hem barmhertigheyd geschiet was. 1 Tim. 1 : 13/ 14/ 15.** **En/ om die reden/ wierd hem gegeven een scherpe doorne in sijn vleesch, op dat hij sich niet soude verheffen. 2 Coz. 12 : 7/ 9.** **Hij toonde sijne Nedrigheyd. Eph. 3 : 8.** **En hij beveelt/ dat men sien sal op sich selven/ om te rechte te brengen/ de gene die overvallen waren/ door eenige misdaad. Gal. 6 : 1.**

(3) **Ook kon het de Kerke straffen tot waarschuwing/ en tot boozsichtigheyd in het toekomende. Welke voorsichtigheyd Paulus soo dikwils aanprijft. Titum 2 : 2/ 4/ 5/ 6.** **Eyschende dat de Oude en Jonge Mannen, souden weesen voorsichtig, anders ook matig overgeset/ en hij wil dat de jonge Vrouwen, souden leeren voorsichtig te zijn. vers 4.**

En

En Petrus roept ons toe/ 1 Petz. 1 : 17. Indien gij tot een Vader aanroept, den genen die sonder aanneeming des persoons oordeelt, na eens iegelijks werk, soo wandelt in vreesse den tijd uwer inwooninge.

2. Behalve dese redenen/ de welke haar opzicht hadden op de Bruyd/ soo was het verhaal van dese misgzeepen des Bruides ook noch nodig tot eere van de Heere Jesus. Om dat hij sijne Kerke niet alleen lief hadde/ wanneer se hem socht en volgde: maar ook noch ter tijd/ wanneer se hem soo seer veracht en versmaad hadde. Selfs dor noch/ wanneer de Heere Jesus mochte seggen: Sij en hebben in mijnen raad niet bewilligt: alle mijne bestraffingen hebben sij versmadet. Prov. 1 : 25/ 30. En wat is dit niet een groote eere vooz den Heere? dat hij soo stantvastig blijft in sijne eeuwighe liefde/ dat hij sijne goedertierentheydt en het Verbond sijnes vreedes niet en doet wankelen/ en dat hij noch blijft haren gesworen Ontfermer. Jes. 54 : 4—10. Selfs dan als sijn Kerke tot zorgeloosheyd en vleeschelijke soetvoerighend is vervallen.

3. En soo wij onse oogen slaan op andere Kerken en Ledematen/ soo was het verhaal van dese swakheden des Bruides noodzakelijck/ op dat de selve sich mochte bedienen van desen staat der Kerke. Ten eynde sij/ op het aanschouwen van haar gebreke/ mochten denken op de vermaning Pauli: Rom. 11 : 20. Zijt niet hooggevoelende, maar vreesst. Op dat een ieder mocht behouden een wakend herte/ en dat men van de Bruyd leerde/ weder op te staan/ Jesum te gaan zoeken/ als hij sich selven (tot straffe onser tzaagheyd) heeft ontzokken.

VERMANING EN PLICHTEN.

En dat is het/ waar toe wij u Chzistelijke aandacht nu willen vermaant hebben. En wel eerst :

1. Moet des Bzundts tegenwoordige staat/ van slaperigheyd en tzaagheyd in het goede/ ons doen opmerken/ om onse Hemelsche gestalte nauw te bewaren/ om die ook na vermogen op te wekken/ en om wel te denken aan Chzisti vermaning/ Apoc. 3 : 11. Houd dat gij hebt. Op dat wij (uyt aanmerking van de swakheyd des vleeschs) ons dikwils mogen vernieuwen de woorden Chzisti/ Matth. 26 : 41. Waakt en bid, op dat gij niet in versoeking en komt.

2. Laat daar toe de toestand van dese Bzund u houden in een geduurige vzeese. Nademaal gij hier fiet/ hoe verre de alder innigste Chzistenen en Liebelingen Gods kunnen verballen. Men sag hier (1) dat het haar niet veel en scheelde/ of se den Heere Jesum genoot/ of niet en genoot. En wat was dat ellendig? Want te zijn, en sonder Jesus te zijn, is erger als niet te zijn, en nochtans waagt de Kerke dat missen van den Heere Jesus/ vooz een vleeschelijk gemak/ en vooz een ingebeelde ruste/ de welke niet anders is dan onruste. Ja (2) sij gaat selfs soo ver/ dat se genoeggen neemt in soo een gestalte/ daar in sij Jesus genade missen moet. En dat meer is/ (3) sij soekt er selve in te blijven. (4) Sij weygeret met hem en vooz hem te wandelen/ daar se echter wel behoozde te weten/ hoe soet het was/ toe sij met malkanderen konden spzeeken/ van die eeuwige en onbegrypelijke liefde des Vaders/ de welke hij betoont aan den sondaar; en van die tedere genegentheyd/ de welke de Heere Jesus haar hadde toegedzagen/ wanneer hij/

hij/ om haren 't wille/ den Hemel hadde (of soude) verlaten: om haar een plaatsje aan zijn zijde te verwerven. Wat waren daar wel zielverrukkende woorden/ tusschen haar en den Heere Jesum verwisselt! En echter weigert sij haren Vriend te openen/ om met hem te wandelen. En (5) sij durst desen haaren afflag noch rechtvaardigen/ en met schijnredenen verbloemen.

Siet Christenen! soo verre konnen de liefste Vrienden van Jesus komen. En wij hebben het dikwils te overdenken/ om ons soo veel te nauwer te wachten; en om niet te denken/ dat wij/ in den tijd van desen stryd/ al die swarigheden zijn te boven gekomen. Ziet dan, hoe gij voorzichtig wandelt. Eph. 5 : 15. En laat hem niet vruchteloos tot u roepen. Acht nooit het gemak des werelds boven Jesus dienst. En behelpt u nooit met bedekselen der schande.

3. En/ of er onder mijne Coehoozderen sulke zielen waren/ de welke sich in den eygensten staat van dese Bruyd bevonden; tegens dese moet ik seggen: Wagt eens met de Bruyd wakker uit uwe slumring. Siet haar eens loopen na den Heere Jesum/ soo rasch als sij maar haar selven wat beter begon te bedenken. En verbetert alles/ dat in haar een fout was. (1) Gaat dan nimmermeer in de sake des Geloofs te rade met vleesch en bloed. (2) Gehoozsaamt Jesus en des Geestes klopping sonder uytstel. Ps. 119 : 60. Ps. 110 : 3. (3) Zijt een vijand van met Godt te twisten; en denkt nooit dat uwe tegenredenen sullen konnen te niete doen de wijsheid Gods in u te gebieden. (4) Legt ook nooit dien blaam op den weg Gods/ dat gij de Godsaligheid soud verdenken booz een moeilijken wandel/ maar leert met David seggen en roemen: Ik ben vrolijker in den weg uwer

getuygenissen, als over allen rijkdom. **Ps. 119 : 14.**
 (5) **Boben al/ laat in u nouw plaats vinden/ een**
versmadend kleynachten van Christi beveelen.
Maar roemt se ter contrarie als beveelen/ nyt
de welke gij verstant kizigt/ en de welke u ver-
standiger maken/ dan alle uwe Leeraars. Ps. 119 :
99/ 104. met Jos. 1 : 7/ 8. Want sij zijn u ten
goede. (6) Schaamt ook u selven nooit om weder
te keeren/ na dat gij eens zijt afgekeert geweest.
(7) Beroept ook u selven nooit op uw onmagt
om weder te keeren. Want hij/ die u begeert en
soekt/ heeft hert en kizachtz genoeg/ om sterkte
te vermenigvuldigen dien, die geen krachten heeft.
Jes. 40 : 29. Hij bied u te koop wille kleederen,
(van sijne gerechtigheyd en heylighend) Apoc.
3 : 18. Want eer dat Christus roept/ is men van
sich selven naakt. Apoc. 3 : 17. En men kan dooz
eugene kizachten beswaarlijk wederom aantzekken
het kleed van liefde/ 't geene men eens heeft
uytgetzekken. Maar tegen alle die swarighend
geest de Heere Christus niet alleen kleederen/
maar ook kizachten/ om de selve wederom aan
te tzekken. (8) Verloochent ook nooyt Jesus name/
als er om sijnen 't wille voeten zijn te besoetelen/
en als hij ons/ dooz 't lijden om sijnes naams
wille/ gelieft te bezoeven. Apoc. 3 : 8/ 10. Vreest
dan geene der dingen, die gij lijden moet/ zijt ge-
trouw tot den dood. Apoc. 2 : 10. Hebt de voeten
geschoeyd met de bereydheyd des Euangeliums des
vredes. Eph. 6 : 15. En zijt altijd bereydt tot ver-
antwoording aan een iegelijk, die u rekenschap af-
eyscht van de hope, die in u is. 1 Petz. 3 : 15.
(9) Seg ook nyt een volkomen herte/ met Asaph/
Ps. 73 : 28. Mij aangaande, het is mij goed nabij
God te wesen Soekt sijn aangesichte geduuriglijk.
Ps. 105 : 4. Bid dat hij het huys Israels (en ook
 u)

u) in het herte grijpe, soo veel als er van hem vervreemt zijn. **Ezech. 14 : 5.**

BESLUYT.

Dus doende/ soud men bewijfen/ dat de Heere
 Jesus noch in ons hadde gezocht/ selfs dan
 noch/ als wij soo feer van hem verbeemt scheenen
 te wesen. Hij soude ons uit genade geven/ niet
 alleen in hem te gelooven, maar ook voor hem te
 lijden. **Phil. 1 : 29.** Hij soude de geene/ die met
 hem lijden, ook met hem verheerlijken. **Rom. 8 : 17.**
 Hij soude sich selven noch openbaren. Gelyk hij
 sich hier na/ met volle verseekerthend/ geopen-
 baart heeft aan dese kerke. **Cap. 6 : 3.** En hij
 soude gewisselijk waar maken sijne belofte/ **Apoc.**
3 : 20. Siet ik sta aan de deure, en ik kloppe:
 indien iemand mijne stemme sal hooren, ende de
 deure open doen, ik sal tot hem inkomen, en ik
 sal met hem Avondmaal houden, en hij met mij.
Amen!

VIII. PREDIKATIE.

Over Cant. 5 : 8.

Ik besweere u, gij Dochters van Jerusalem, indien gij mijnen Liefsten vindt, wat sult gij hem aanseggen? Dat ik krank ben van liefde.

INLEYDING.

De liefde is een verborzgen ding booz alle de gene/ welkers ziele nooit onder haar magt geweest is. Sij is een verborzgentheit/ de welke noch menschen/ noch Engelen konnen uytzucken en doen verstaan aan de geene/ de welke hare werking niet dzagen in haren boesem. Aodelijk zijn daar toe veele Boeken/ indien de Keeser of Coehoorder nooit booz hare schichten is geraakt. Sij is doch sterk als de dood: hare koolen zijn vyerige kolen, vlammen des Heeren. Cant. 8 : 6. Sij ontsteekt het herte/ ende hare vlammen konnen niet werden uytgebluscht/ al waren daar toe de wateren van vervolgingen en tegenspoeden veele. vers 7.

Dikwils gewagen daar van de Heylige Mannen Gods/
Gods/

Gods/ en veel word van haar gesprooken in het Hooglied, 't welke Salomons is. En men siet ook der selver werking in de woorden/ de welke u Christelyke aandacht soo eben zyn boozgelesen.

Men siet in 't begin van dit Capittel/ hoe minnelijck de Bruydegom Jesus sich ynt hood/ aan sijn geliefde Bruyd/ de Kerke. Men siet/ hoe onbedacht de Bruyd den Minnaar van hare ziele liet vooz de deur staan. Men siet daar/ hoe de Heere die slaverige Kerke vooz een tijd verlaat; ende hoe veel moente de Bruyd wel moest aanwenden/ eer sij kost herwinnen de voorige uytgehoedene (doch van haar verachte) liefde des Bruydegoms. Vuchteloos was daar toe haar roepen. Want de Heere gaf haar geen antwozd. Vuchteloos was ook haar verwachte hulpe van de Wachters/ hare Leeraars. Sij verlaat dan die Wachters/ en keert sich tot de Dochters van Jerusaleem/ de ware Ledematen der Kerke; of se daar beter mochte geholpen werden/ als bij hare Leeraars/ die haar verbolgden en benauiden.

Bij dese Dochters van Jerusaleem soekt se tegenwoozdig hulpe unt hare dzoefheyd. En sij stelt daar toe vooz/

I. Haren bekommerlijcken staat: seggende/ dat se krank was van liefde.

II. En dan stelt se vooz 't geen sij tot hare gesondheyd dienstig acht. En sij doet een hooge betuyging om hulpe: met eenen aanwijssende/ hoe se wenscht dat hare medeleeden sich ontzent hare sake en toestand souden dzagen/ als sij haren Liefsten mochten vinden.

I. De staat van de Bruyd komt ons vooz/ onder dese woorden: Ik ben krank van liefde.

Daar staat Job II : 3. dat de Susters van Lazarus tot Jesum sonden/ Seggende, Heere, siet dien

dien gij lief hebt is krank. Maar hier is 't/ recht anders/ die uw lief heelt is krank van liefde.

De gesondhejd der ziele mogen wij noemen een Goddelijke blam/ die dooz Jesum uut den Hemel komt/ en in ons ontstreeken werd dooz den H. Geest. Als dan de Heere Jesus afwesig is/ dan is er een uitdamping van die blamme. Maar als hij/ daar en tegen/ tegenwoordig is/ dan heeft de ziele een welbehaaglijk leven in sijn soet geselschap. Van dit Alzijn, of Bijzijn van of bij den Heere/ hangt dan de gesontheit of krankhejd van de ziele. Is dan de Heere wat verre afgetweeken/ dan verlangt de ziele/ die sich in Jesus tegenwoordighejd plag te vermaken/ tot slautu en krank woorden toe/ na de vertzoostingen harez Byndegoms/ en na de teekenen van sijne genade. Dit drukte David uut met andere woorden/ Ps. 63 : 2. O Godt! gij zijt mijn Godt, ik seek u in de dageraat, mijne ziele dorstet na u, mijn vleesch verlangt na u: in een Land dor, en mat, sonder water. Dit gaf hij te kennen/ Ps. 42 : 2. als hij sende: Gelijk een hert schreeuwt na de waterstroomen; alsoo schreeuwt mijne ziele tot u, o Godt! 3. Mijne ziele dorstet na God, na den levendigen Godt: wanneer sal ik ingaan, en voor uw aangesichte verschijnen? 4. Mijn tranen zijn mij tot spijsdag en nacht. Daar is het selfde/ dat de Kerke alhier wil seggen/ dooz hare krankhejd en slautute. Want sij was/ als David/ amechtig dooz het sterck verlangen na Christi tegenwoordighejd en genade.

De Kerke was geweest in een seer kwade gestalte/ wanneer se Jesus lieffelijck redenen hadde kleyn geacht. Doe was de warnite van hare negenthejd van Jesus afgekeert/ na het wereldz gemak en voordeel. Sij was (gelijk van Ephzaim staat Hos. 7 : 8.) een koek, die niet is omgekeert,

half

half rauw en half verbrand. Zij had haar geestelĳk welvaren verwaarloost/ en niet gepast op het tĳdig omkeeren na den Heere toe; wanneer het tĳd was/ om op sijne nodigen en roepen op te merken. Als sij nu haar selven soo verre verſumt hadde/ ging de Heere Jeshus van haar weg. Doch vooz sijn vertrekt/ wierp hij een kool vuur in haar herte: waar dooz sij/ als brandende ge- maakt/ na Jeshum omſiet.

1. Doch sij vind hem niet meer vooz hare deure staan. En doe wierd haar ingewand ontroert om sijnent wille. vers 4. Daar was dan een gebrekk/ en dooz haar gebrekk een krankheid.

2. Jeshus had noch sijn verbeelding in hare ziele gelaten/ waar dooz se dan nergens in anders/ dan in hem (wiens beeld sij noch in haar hadde) sich konde vernoegen. Was Jeshus weg/ zĳn beeld was noch bij haar gelaten/ en soo was hij noch/ dooz dat Beeld/ bij haar tegenwoozdig. Hij alleen kon haar vermaken/ als sij maar dacht op sijn gunstig aangesichte/ en op sijne eertyds genootene liefde.

3. Hare krankheid ontstond dan niet alleen uyt het geboelig ontbeeren van sijne tegenwoozdigheid/ en uyt het heugelĳk herdenken van 't gene vooz desen genoten was: Maer gaf ook te kennen een sterke begeerte/ en onbersettelĳk verlangen na sijne tegenwoozdigheid en na het geboelen sijnner liefde teekenen. Gelyk het herte meer is daar het lieft/ als daar het leeft; en gelyk het herte meer vereenigt is met het geene dat gelieft werd/ als met sich selven.

4. En daar dooz was er in dese krankheid een heete kooztse en een hertelĳke pijn/ de welke dooz soo een afzĳn van den Heere Jeshus wierde veroorzaakt.

En/

En/ om dese krankheyd des te beter te begrijpen/ soo dient hier wel te werden waargenomen/ dat dit niet was de selfde siekte/ van de welke men leest Cant. 2 : 5. Alwaar de Kerke segt: Ondersteunt gij lieden mij met de flesschen, versterkt mij met de Appelen: want ik ben krank van Liefde. Nademaal die siekte aldaar was beter te vergelijken bij de flautote/ de welke veroorzaakt werd door het overladen van de mage/ met al te veel spijs. Dat nu die ziekte wel was een genegentheid ontzent hetselfde voorwerp/ maar niet van deselve natuure/ blijkt: (1) Om dat daar geen ontzekking was van den Heere Jesus. Want die hadde de Bruid aldaar gevoert in het wijnhuys, en de liefde was sijne baniere over haar. vers 4. De Heere Jesus gaf daar aan de Kerke sulken overbloed van liefde/ dat sij kragtten van uooden hadde/ om die liefde te konnen verdragen/ en om dit liefste voedsel te konnen verteeren. Maar hier is een gebrek en een sterken honger na Jesus.

O gelukkige ongesontheit! Mochten wij soo leggen aan deselve krankheyd! Siet eens hare gestalte. vers 4/ 5/ 6. En leert daar uyt de volgende

LEERINGEN.

* Als Jesus eens het herte raakt/ soo ontsteekt hij aldaar een groote vlam van Liefde/ de welke krachtelijk doorbreekt. Daar was beloofd Deut. 30 : 6. De Heere uwe Godt sal uw herte besnijden, ende het herte uwes zaads: om den Heere uwen Godt n.b. LIEF te HEBBEN, met uw gantsche herte, en met uwe gantsche ziel, op dat gij levet.

Soo

* Siet Lodensteyns Uytspanningen, pag. 14—19. en pag. 104—109.

Soo soude de Genade het herte raken; soo soude de Liefde zijn met het geheele herte. En soo een Chzisten twee herten hadde/ hij gaf het eene gewisselijkt aan Iesus. Nu heeft hij er maar een/ en daar is Iesus de naaste toe. Iesus heeft een hand om het herte te trekken/ en een debootte ziele heeft een Herte/ dat na hem uytgaat. Cant. 5 : 6. En dat is de rechte Keligie/ daar men soo dooz het Geloobe ontfangt/ en dooz de Liefde werksaam blijft.

2. Leert hier ook uyt/ dat dit geen siekte is/ die de ziele bedlegerig maakt: maar die de ziele beezig en aan het werk houdt. De Zynd soekt hier alle plaatsfen op en neer. Het is haar om Iesus te doen. Zijne tegentwoozdigheid was hare genezing. En al moesten sij een hoogen berg beklimmen/ om hem te vinden; sij was sterk en kragtich genoeg/ om dien moedig opwaarts tot in haar steyl te betzappen. Het was liefde/ de welke haar eerst dede opstaan; het was liefde/ de welke haar dede roepen; het was liefde/ de welke haar in 't openbaar op staaat deed soeken; het was liefde/ de welke de slagen en de kwade bejegeningen der Wachters willig deed verdragen; en het was liefde/ de welke haar nu tegentwoozdig doet hulpe soeken bij de Dochters van Jerusaleem/ en bij de ware Belijders van den Heere Iesus.

3. Doch hoewel haar liefde Hemelheet is/ soo is se nochtans sonder ongeoozloofde Passy. Men hoozt de Zynd alhier niet seggen: »Ik ben opgestaan/ ik hebbe open gedaan/ ik heb geroepen. Ja/ ik ben in het stof gegaan/ om van daar een woord van mijnen vriend te wachten. Doch tot noch toe vruchteloos. Soo wil ik dan niet meer soeken/ ik wil mijn ruste nemen/ ik wil hem va-
ren

ren laten/ enz.” Heen! Van al die dingen hoorz men haar niet een eenig woord gewagen. Want hare liefde was te hertelyk/ sÿ was wel Hemelheet, maar niet boven mate vrandende. Men ziet dese liefde nettjes afgemaakt 1 Corinth. 13 : 4. De liefde is lankmoedigheyd, sij is goedertieren: de liefde en is niet afgunstig, de liefde en handelt niet lichtveerdiglijk, sij en is niet opgeblasen 5. Sij en handelt niet ongeschiktelyk, sij en soekt haar selven niet, sij en word niet verbittert, sij en denkt geen kwaad. 6. Sij en verblijd haar niet in de ongerechtigheyd, maar sij verblijd haar in de waarheyd. 7. Sij bedekt alle dingen, sij gelooft alle dingen, sij hoopt alle dingen, sij verdraagt alle dingen.

4. Siet men nu verder op de bitterheden/ de welke haar in dit soeken van de Wachters wieden aangedaan: Van mag men leeren/ dat de rechte liefde tot den Heere Iesum voedsel en leven ontfangt/ uyt alle den tegenstant/ de welke haar op den weg tegen kwam. Toen se haren Iesum niet en kost binden/ dooz hulpe van hare Leerars; toen ging de blam van hare liefde recht op na boven toe/ en sÿ liet hare bittere Leyders gaan booz het geene dat se waren. Die wind van tegenstand vliet hare Liefdebiam des te heeter aan. Want hare liefde was te groot/ als dat de wind die soude konnen uytblasen. Kleyne blammen werden wel dooz den wind gebluscht; maar groote bureu vranden dooz de wind des te heetter. De Vrouwe/ de welke van de Schare verdrongen wierde/ dzong soo veel te meer tegen de Heere aan; en soo wierd se toen eerst geneesen. Marc. 5 : 27—34. En soo overwon ook de Cananeesche Vrouwe/ dooz haar onberdzietig aanhouden/ niet tegenstaande soo grooten tegenstand. Matth. 15 : 22—28. Daar de liefde Iesus plaats grijpt/ daar dient

dier
buu
5
eer
lieft
miss
boo
zÿn
kon
mo
Ies
zÿn
mo
bon
T
obe
son
daci
se e
mel
her
Ma
nien
eers
Heg

1
Bz
Het
Ps.
tek
wer
ver
3/

dient alle tegenstant maar/ om/ als olie/ het vuur te vermeerderen.

5. Een laatsten leert men hier uyt/ dat het is een harde sake voor een ziele/ de welke Jesus liefde gesmaakt heeft/ dat se haren Jesus moet missen. Zijne tegenwoozdighend was het leven voor hare ziele/ ende soo was dan daarentegen zijn afweezen een dood voor het herte. Hierom konde haar het bedde niet langer houden. Zij moest aan 't zoeken/ soo lang tot dat se haren Jesus konde vinden. Want Jesus recht gekent zijnde/ moet ook werden bemint; bemint zijnde/ moet hij werden gesocht; en gesocht zijnde/ gebonden.

Dit was dan hare siekte. En wij mogen daar over noch eens uytroepen? O geluksalige ongesontheid! Men wenscht wel somtijts door onbedachtsaamheyt desen of geenen mensch toe/ dat se eens mogen smaken/ hoe smertelijk onse lichamelijke siekte is/ wanneer wij sien hare onbarmhertighend/ in het aanschouwen van onse ellende. Maar ik wensche/ met bedachtsaamheyt/ dat niemant van u alle mag sterben/ voor dat gij eerst gesmaakt hebt de siekte van liefde tot den Heyland/ waar van wij nu gesprooken hebben.

HET TWEDE DEEL DER TEXT.

II. Laat ons nu eens sien/ wat middelen de Bruyd tegen dese hare krankhend gebuykt heeft. Het is Godt/ die alle onse krankheden geneest. Ps. 103 : 3. Tot hem dan te keeren/ was het bekwaamste middel tot onse geneesing. Hierom wend zich de Bruyd na den Heere Jesus toe. vers 6. Zij deed ook soo/ Cant. 2 : 6. en 3 : 2/ 3/ 4. En als se den Heere self niet wist te vinden/ dan

dan wend sij haar selven eerst na de Wachters.
vers 7. met Cant. 3 : 3. En als se ook hem van
daar niet konde wijs werden/ soo soekt se hare
hulpe bij hare mede Ledematen/ en daar van
handelt ons tweede hoofddeel. Wij binden daar in/

1. De Persoonen/ die sij aanspreekt. Van 2.
het bevel/ dat se haar geeft. 3. De tijd/ wan-
neer dat bevel/ of versoekt moeste werden werk-
stellig gemaakt. En 4. de ernst/ de welke de Zynd
hier in vertoont/ met haar daar toe te besweeren.

1. De personen/ tot de welke de Zynd sich
wend/ zijn de Dochters van Jerusalem. Dit waren
de geloobige Kinderen Gods. Dese werden ge-
naamt Jerusalems Dochters. Want het Jerusalem,
dat boven is, dat is vrij, welk is onser aller moeder.
Gal. 4 : 26. De rechte Chzisten Kerke/ de welke
hare saligheyt soekt dooz de verdiensten Chzisti/
met waren geloove aangenoomen/ heeft haar ooz-
spronk van den Hemel/ dooz de kragtige roeping
des H. Geestes. Sij is dan vry van de Dienst-
baarheyt en van den vloek der Wet. En sij is
de Moeder soo wel van de Joden als van de
Heydenen/ die hare saligheyt in Chzisto zoeken.
Even gelijk Sara de moeder was van Isaac, die
van ook de Erfgenaam sijnes Vaders was/ om
dat hij uyt een vrye Moeder was gebaoren.
Alle de particuliere Kerken dan/ en alle geloobige
Chzistenen in de selve/ werden genaamt Jeru-
salems Dochters/ Cant. 1 : 5. en 2 : 7. en 3 : 5.
en 8 : 4. of Maagden. 2 Cor. 11 : 2. Apoc. 4 : 4.

Tot dese Dochters van het Jerusalem/ dat
hier beneden is/ de ware Belijderen des Geloofs/
de welke Godt tot haren Vader/ en de Kerke
tot haren Moeder hadden/ keert zich de Zynd
alhier. En dat/ niet tegenstaande de Belijders
maar kleynne kennisse hadden van de inwendige
Oeffening

Oef-
der
uyt
pon
was
hep
best
den
van
Hee
reuk
gaf
nier

E
spze
den
niet
vers
Och
te
een
boo
spze
gaa

E
en i
geli
ond
scha
Chz
die
T
betw

Oeffening des Chzistendoms en van de krankheid der lievende zielen; soo als wij konnen afneemen uyt het volgende negende vers. Echter presuponeert de Kerke/ dat in dese hare ontmoeter was de Zoederlijke liefde/ en dat se genegentheid hadden om haar te helpen/ soo verre sij 't beste konden. Sij konde in die Dochters rieken den reuk harer kleederen/ zijnde de betrachtting van hare goede werken. Cant. 4 : 10/ 11. En de Heere Jesus hadde onder haar noch gelaten den reuk zijner olien. Cant. 1 : 3. Soo dat se van sich gaf den reuk van allerley poeder des Krunde- niers. Cant. 3 : 6.

Op desen reuk ging de Kerke aan. En sij spreekt daar op tot die Dochters d'zij uyt van den staat harer ziele. Soo nochtans/ dat se haar niet te lang ophield bij hare medeleeden/ met versuym van ondertusschen Jesus self te zoeken. Och neen! want het was haar alleen om Jesus te doen. En al had haar (om soo te spreken) een Engel voorgekomen/ sij soude dien hebben voorbij gestapt; om maar Jesus te vinden. Sij spreekt dan maar een woord/ als in het voorbij gaan/ tot die Dochteren Jerusalems.

LEERE.

En wij leeren daar uyt/ dat het is den aard/ en de plicht van de Geloovige onder het Euan- gelium/ te behouden de Chzistelijke gemeynschap onder malkanderen. En die Geestelijke Gemeen- schap is ook een middel tot de Gemeenschap met Chzistus/ of tot de vernieuwing des selfs/ als die Gemeenschap is verballen.

Dat dit nu soo is de Plicht van een Chzisten/ bewijzen wij nader uyt Heb. 3 : 13. Daar de Apostel

Apostel belast. Vermaant malkanderen alle dage, soo lange als het heden genaamt word: op dat niet yemant uyt u verhardt en worde door de verleydinge der sonde. 14. Want wij zijn Christus deelachtig geworden, soo wij anders het beginsel deses vasten grondts tot den eynde toe vast behouden. **Soo vermaant hij ook Hebz. 10 : 23.** Laat ons de onwankelbare belijdenisse der hope vast houden: (want die het beloofd heeft is getrouw). 24. Ende laat ons op malkanderen acht nemen, tot opscherpinge der liefde, ende der goede werken 25. Ende laat ons onse onderlinge bijeenkomste niet nalaten, gelijk sommige de gewoonte hebben, maar malkanderen vermanen: ende dat soo veel te meer als gij siet dat de dag nadert. **Alsdus wil hij ons van bukten en van binnen berispijkt hebben/ dooz malkanderen te vermanen. Alsdus segt hij ook I Chess. 4 : 18.** Vertrouost malkanderen. En die Gemeenschap is een middel om Jesus te binden/ gelijk wij de vermaningen en de vertroostingingen bij een geboegt binden/ I Chess. 2 : II. I Coz. 14 : 3. enz.

VERMANING.

Indien gij dan Christenen! getroost wilt leven/ soo vermaant malkanderen, en sticht de een den anderen. I Chess. 5 : II. Vermaant de ongeregelde, vertroost de kleynmoedige, ondersteunt de swakke. vers 14.

BEWEEGREDEN.

1. En soud gij niet Christenen! Dan soud gij obereenkomen met Godt/ de welke daar in sijne heerlijkheyd stelt/ dat hij zielen soekt en roept tot

tot zijn koninkrijk en heerlijkheid. 1 **Thess.** 2 : 12. **Van** sult gij zielen booz den Heere vangen/ en **Chzisto** de kroone op het Hoofd setten. **Van** sult gij konnen pronken met de zielen/ die gij Gode gebaar hebt. **Arbeyd** dan maar tot dat **Chzistus** een gestalte in haar kzyge. **Gal.** 4 : 19. **En** dan sullen uwe redenen Gode soo aangenaam zyn/ als honichzeem den mensche is. **Ja** dan sullen uwe lippen/ vol lof Gods en vol stichting booz uwen naasten/ **Chzisto** soo aangenaam zyn/ dat hij daar van sal seggen: Uwe lippen, o Bruyd, druppen van honichzeem, honich en melk is onder uwe tonge, en de reuke uwer kleederen is als de reuke van de Libanon. **Cant.** 4 : 11.

2. **Het** selfde vereyscht ook de onderlinge **Ge-**meenschap/ de welke gij hebt met malkanderen; volgens de welke elk hem selven moet schuldig kennen sijne gaven/ ten nutte van andere **Lid-**maten/ gewillighend en met vreugde aan te leggen. **Segt** onse 55 Vrage *. **Het** geene gij dan wilt dat andere u doen souden/ doet gij ook alsoo.

3. **Dat** is ook het oogmerk Gods/ waarom hij u ooit of te ooit eenige gaven heeft medegedeelt/ en waarom hij u ooit of ooit met sijne liefde is ontmoettet. **Het** was niet om u blootelijk sijn vriendeljkheyd te doen proeven: maar het was/ op dat gij sijnen lof soud vernemen/ en op dat het een ander ook weten soude. **Volgt** dan in desen na het exempel van **David**/ **Ps.** 66 : 16. en segt in een nedzige bzymoedighend: Komt, hoort toe, o alle gij die Godt vreest, en ik sal vertellen wat God aan mijne ziele gedaan heeft.

4. **En** is er ooit een plicht geweest/ de welke de Heere ooit of ooit gesegent heeft/ soo is het onder andere ook de plicht van dit mededeelen
van

* Siet de Bewijsen in Van der Hooghts Catechismus. pag. 108, 109.

van een iederſ staat aan ſijn mede Chziſten. Want daar men voorzigtelyk den toestand (ſelfs ook wel de ongeſtalte van onſe ziele) aan onſe medeleeden verhaalt/ daar kan men haar dikwils red- den uyt hare bekommering/ en ſich ſelven dikwils verlichten door klagen. Men ſiet dat daarom de H. Mannen Gods niet hebben nagelaten/ om ſelfs haar eygen ongeſtelthejd te beſchryven. Siet dat in David. Ps. 81. en 32. en 51. in Aſaph. Ps. 73 : 2. en 77 : 3/ 4. in Paulus. 2 Coz. 12 : 7—10. en in Chziſto ſelve. Matth. 26 : 37/ 38. En het verhaal van die onſen bekommerlyken ſtaat/ dient ten minſten om de ſwakke Chziſtenen te doen denken/ dat de vroomſte helden niet altyt eben ſeer zyn getzoost geweest/ en dat ſe daarom haren ſtaat niet hebben te verwerpen/ als haar diergelijks mocht ontmoeten.

Aldus konnen wy ons gebruyk maken van dit eerſte Onderdeel.

Het tweede Onderdeel beſchryft (het Bevel ofte) het Verſoek dat de Bruyd op hare medeleeden doet. Haar wille is/ dat ſe Chziſtus bekent maaken de geſtalte van hare ziele. En dit ſtelt ſe voor/ onder een maniere van vragan: Wat ſult gij hem aanſeggen? Om door die maniere van vragan/ haren ernſt en meerder kragt te beteekenen/ als ook om de redenen te verſieren. En het is ſoo veel als of ſe ſeyde: Hoe ſeer wenschte ik wel/ dat gij hem neerſtig aanſeyde. Ik en kan het u niet genoeg ſeggen/ hoe ootmoedig ik wel wenschte/ dat gij Chziſtuus voor mij geliefde te bidden. Anders kan men deſe woorden ook opnemen/ ſonder vragan/ als of ſe ſeyde: Dit ſult gij hem aanzeggen. Volgens onſe Kantteekenaarſ/ nota 40.

De ſtoffe nu/ de welke Chziſto ſoude aangeſeyd werden/ was ſoo als boven verklaart is/ dat de Bruyd was krank van liefde.

TIEN AANMERKINGEN.

1. Dus kan een ver gebozbert Chzisten soo seer werden vernedert/ dat hij somtijts moet komen tot sijne mindere Chzistenen; om hare hulpe te versoeken/ en om in hare gebeden te mogen gedacht werden/ wegens hare krankheid en geestelijke ongestalte der ziele. Dit is 't dat wij hier nevens sien/ in dit versoek van de verlatene Kerke; de welke hare medeleeden versoekt/ dat se haren staat gelieven te overwegen/ en harer/ in hare gebeden tot den Heere/ gelieven te gedanken/ of misschien de Heere sich harer geliefde te ontfermen.

2. Het is betamelijk/ als Gods volk is in verlatening/ en als de Heere Jesus sich onttrokken heeft/ in opsicht van de gevoelige betooning sijner liefde/ dat van soo een verlatene Kerke/ of soo een verlatene ziele/ noch echter gelooft/ dat de Heere Jesus noch soo veel teedere geneegentheid vooz haar heeft/ dat hij sal willen omsien na die zielen/ de welke siek en krank zijn over sijne afweesigheid. Dit toont de Zynd alhier met dese hare woorden/ als sij vast stelt/ dat het bekend maken van hare krankheid genoeg soude zijn/ om sijne liefde tot haar wederom te doen leven.

3. Het is ook den aard en de plicht van alle Dochteren Jerusalems en Leeden van dat Hoofd/ dat se een naauw regard of opsicht nemen/ op de ongevallen van hare medeleeden. Aldus sien wij/ dat de Zynd hare medeleeden aanspreekt/ alsof se medelijdig waren/ en selfs gevoelden haren nood/ en dat het bij haar vast stond/ dat de eene vooz den anderen bij Godt hadde te vidden. Men siet het selve soo gevoelig in den Man Gods/ Nehemia 1 : 2—11. en 2 : 2. en 13 : 11/ 14.

Op ieder ziele der Belijderen legt dan een verbintenisse/ om medelijden te hebben met hare medeleeden; en om het selve medelijden te toonen/ in het bekent maken van haren staat/ aan den Heere.

4. Een groot gedeelte van de Gemeenschap der Geloobige onder malkanderen/ leit daar in: dat men hier op aarde malkanders nooden weet/ ende de selve booz Godt open legt; dat men de geene/ die iets hebben/ en wat meerder zoeken te hebben/ mede neemt in onse Gebeden. Hierom sende Jacobus: Belijd malkanderen de misdaden, en bid voor malkandereu, op dat gij gezond wordet. Jac. 5: 16. En dat moet men toepassen/ soo wel op de geestelijke geneesing/ de welke na de schuld-bekentenisse en vergeving der sonden volgt/ als op de lichamelijke geneesing.

5. Het geeft ook een groote verlichting booz de ziele/ wanneer die bedroeft en krank is over Jesus afweesen/ als se zien mag/ dat hare medeleeden met haren staat medelijden hebben/ Hebz. 10: 33/ 34. en dat se/ uyt dat medelijden/ haren staat bekent willen maken aan den Heere. Hier toe vertelt de Kerke haren staat openhertig aan de medeleeden/ en sij en wil juist niet/ dat men die veel verzaate bij ongeboelige Naam-Christenen; maar dat se daarvan gelieven te spreken/ in hare gebeden tot den Heere/ haar tot vernieuwing. Het welke het alderbeste was dat men van den Heere konde bidden. Hebz. 10: 35.

6. Men siet hier ook/ dat een ziele wel ziek kan zijn in de oogen Gods/ en dat Godt hare ziekte somtijts soo lang booz haar verhooren houdt/ tot dat se gelegentheid hebben om bij andere (de welke ook wel somtijts minder genade als sij hebben) daar van te spreken. Opdat de Heere sijne barmhertigheid mochte toonen/ niet alleen

(A) bij andere getungen/ maar ook (B) op de gebeden van andere. Dit geboelde Paulus/ doe hy bekende dat hy uyt soo grooten dood verlost was/ en de verdere verlossing noch verwachtte/ op den grond van de gebeden der Corinthiers/ seggende: 2 Cor. 1:11. Alsoo gy lieden ook mede arbeyd [voor ons] door den den gebede, op dat over de gave, door vele persoonen aan ons te wege gebracht, ook voor ons danksegginge door veele gedaan werde. **Siet/ de Gemeentens** waren deelachtig aan het bidden/ sy waren ook deelachtig aan het afgebedene goed. Het goede was gewerxt een vzychte van haar gebed/ en daarom vereyschte Paulus/ dat de geene/ de welke deelachtig waren aan den seggen/ ook deel souden hebben aan de dankseggingen.

7. Ondertusschen moeten wy hier ook aanmerken/ dat de genen/ die met vzychte willen versoecken de gebeden van andere/ dat de selve ook moeten medewerken tot haar eygen behoudenisse en vertroosting. Men en moet hier niet slechts seggen/ met Pharao tegens Moses: Bid vyeriglijk tot den Heere voor my. Exod. 8:8/28. en 9:28. en 10:17. Maar men moet met Paulus selfs mede bidden/ en dan seggen: Ik bidde u Broeders, door onsen Heere Jesum Christum, ende door de liefde des Geests, dat gy MET MY strijdet in de gebeden, tot Godt voor my. Rom. 15:30. **Zoo socht/ soo riep hier ook de Bruyd selver eerst/ eer datse socht de gebeden van hare Mede-leden.**

8. En het bloot open-leggen/ of het bloot voozstellen van den staat der ziele in de gebeden/ is den Heere Christo seer aangenaam. Dit presumponeert alhier de Bruyd/ en daarom segtse tegen hare mede-leden: Segt hem aan, en niet/ bid hem. Dat vzychte-bekend-maken van den staat der ziele;

ziele; selfs ook van den staat onser mede-leeden/ is een bewijs van ons vertrouwen/ dat wy op Godt hebben. Het doet sien/ dat wy het daar booz houden/ dat de kennisse van ons uptsien na den Heere genoeg is/ om den Heere tot ontferming te verwekken. En als wy bekent maken den staat van onse Mede-ledematen/ van toonen wy onse gemenschap aan die Leden/ van de welke de Heere Jesus het Hoofd is/ en dat moet beyde seer aangenaam zijn booz den Bzundegom onser ziele.

9. Doch hebben wy hier aan te merken/ (uyt vergelyking van dese woorden/ met de volgende) dat somtijts sterke Christenen/ de welke te vooren veel soetigheid gesmaakt hebben/ in de tegenwoordige genieting van den Heere/ daar van konnen werden berooft; en dat andere/ de welke mindere genade gehad hebben/ op die tijd wel werden toe-gelaten/ om tot den Heere gemeenszaam te mogen naderen.

De redenen hier van zijn/ (1) om dat de swakke dooz soetigheid moeten worden geïcht/ en (2) om dat de sterke wel somtijts Gods genade en gemeenszaamheid misbruyken/ * soo lang als sy op der aarde noch niet geheel zijn verlost van haar verdozven herte. Ook (3) geeft de Heere andertusschen aan de sterke Christenen sulken invloed van Genade/ datse/ niet tegenstaande de Heere sich wat verbergt/ noch steedts den Heere blijven aan-kleeven. Gelyk hier de Bzund dat aan-kleeven aan de Bzundegom genoegzaam doet blyken.

Men doet dan onvoorzichtig/ als men de grootte van

* Siet Van der Hooght Voorrechten. pag. 146. En wil men hier van noch meer andere redenen sien, men sal die aldaar vinden. pag. 139—147.

van iemandſ genade wil beproeven aan de soetig-
hend/ en aan den overbloed der vertroosting/ de
welke men onder het waarneemen van de Chziste-
lijke plichten plag te genieten.

10. Voor het laatste, merken wy hier aan/ dat
het groot dessein of boozneemen in onse byeen-
komst moet weesen malkanderen op te bouwen
in onse liefde-plichten/ en in ons vertrouwen op
den Heere.

Men siet dit hier in dese Bruyd/ men siet het
in haaz aanspraak tot de Dochters van Jerusalem;
en men hoozt het uyt hare woorden/ de welke sy
hare Mede-leden te kennen geeft. Haar waren
verscheydene dingen ontmoet. Sij hadde den Heere
Jesum te vooren gesien/ sy was met hem/ vooz
dien tijd/ seer gemeen geweest. Nu hadse gehad
een slaperige en een sozgelooſe blage. Sy hadde
Jesum te vergeefs laten roepen. En sy leed nu
de straffe van hare soetboerigheid en aardſche ge-
makkelijkhend. En na datse achterdocht kreeg/
hadse den Heere vruchteloos gesocht. Sy hadde
ook geen troost ontfangen van hare Herders. Ja
wat soudeſe door hare weesen getroost? De selve
sloegen haar/ sy verwonden haar/ en sy namen
hazen sluyer af; als offe ware geweest een on-
eerlijke vrouwe. Of sy beroofden haar van den
sluyer van een vrymoedige Belydenisse des Ge-
loofs/ door hare bittere ontmoetingen.

En hoe dzaagt sich de Bruyd in alle dese ont-
moetingen voor de menschen? Sy spreekt daar
van niet een eenig woord met hare Mede-leden.
Sy betrapt dat ongelijk onder de voeten. Want
dat konde hare Mede-leden niet veel stichten.
Sy hadde wat grooters te lijden en te seggen.
Daar was een ander byer/ dat haar ten monde
uytbrant. Pribaat ongelijk had hier geen plaats

in

in hare klachten. Hadse geen sterck Christen geweest/ sy soude gesproken hebben van hare wonden/ van de bitterheden harer Wachteren. Sy soude gesegt hebben/ verbind my dese wonden. Gelyk veel menschen haar eerste en eenigste werck maken/ van de onfachte ontmoetingen/ de welke sy by dese en geene gehad hebben. Dese vergroot men en vertelt men dan by een ieder/ die ons boozkomt/ tot onteering van onsen mede-mensch. En ondertusschen versuymt men het geene meerder konde stichten. De Bruyd geeft hier niet de minste last/ om aan haren Bruydegom iets te reppen van de wonden/ haar toe-gebracht door de Wachterz. Sy wist wel/ datse wel wat slagen verdient hadde. En soo moet men hier van de Bruyd leeren/ alle die dingen/ als zijnde de kleynste swarigheden te vergeeten/ en meest bekommert te wesen met de hoofdsake onsez Geloofz/ en met de liefde tusschen ons en Christum. Want over het missen van den selven moet men meest gevoelig zyn.

Maar hoe droevig is het/ dat de t'samen-spraken der Christenen meerder sonden als genade vertoonen! Met wat ydele praatjenz werd onsen tijd versleeten? Hoe weynig werd er gesproken van de liefde Gods in Christo? Maar werden de tedere zielen dooz onse redenen verquikt/ opgewekt/ en tot liefde in Christum ontsteeken? Soud men wel willen hebben/ dat den inhoud van onse t'samen-spraak wierde opgetekent/ en dat men des avonds/ als men vooz u by Godt sal bidden/ den Heere op een rolle eens vooz las wat vooz volk gy zyt/ en hoe droevig het met uwo gestelt is? Kan men uyt sulke woorden wel besluyten/ dat gy krankt zyt van Jesu liefde? Kan men dat Jesum aanseggen/ sonder van u een balsch

valsch getungenisse te geven? Laat uw eigen herte dat selfs oordeelen.

Ik en sal my niet inlaaten/ om te ontdekken het onnuttelijk verquisten van onsen tijd, en het bewijs van ons ydel herte/ uyt de hedendaagsche ydele discoursen. Maar wil u alleen verhasen het geen ik over dit stuk geleesen hebbe/ in het leven van seker exemplaar heylig Jongeling/ in Engeland. De welke met een heylige verontwaardiging sprak van de hedendaagsche wereldsche Dissietens/ en van het onnut verspillen van onsen kostelijken tijd. Het quelde hem seer/ als hy overdacht hoe veele goede gelegentheden daar gestelt waren in de handen der Christenen/ en hoe weynig verstand en wille sy hadden/ om die te gebruyken/ tot opbouwning van malkanderen in het alderheyligste geloove. Het smerte hem/ dat men soo weynig sprak van dat Land/ en van dat Koninkryke/ waar van wy meenen erfgenamen te weesen. En hy beklaagde sich/ dat men soo weynig malkanderen aanporde op den weg na Zion/ en dat men malkanderen soo weynig mededeelde de erbarentheyd/ die men hadde van het goede/ 't geene God sijne kinderen gewoon is te doen genieten. Hy en kon niet begrijpen/ hoe het mogelijk was/ dat de verlichte Christenen sich konden ophouden met sulke stoffen van discoursen. Maar door men toonde/ als of de Hemel/ Christus ende de eeuwigheid geen saken van dat belang en van dat gewichte waren/ als de gewoone redeneeringen/ met dewelke men de lippen/ tongen en ooren (de welke door den Heere Jesus gekocht zijn) geduurig besig hield. En/ om de dwaasheid in desen te ontdekken/ sette hy sich eens in een geselschap stil neder; en nemende pen en inkt/ schreef daar mede (in Characters) de redenen/ de
welke

welke aldaar in dat geselschap wierden vertwiffelt/ onder sulke Chzistenen/ de welke aldaar voorwendden/ datse meer dan een gemeen verstand hadden in de handelingen Gods met sijn Kerke/ en met de bysondere zielen. Als hy nu dit soo een uur of twee lang hadde gedaan/ soo versocht hy aandagt op het geene hy soude voorszessen: hy las daar op sijn schzist/ en vzaagde of sy wel wilsden dat de HEERE hare woorden soo optekende/ gelijk hy nu gedaan hadde. Och! sende hy/ waar in hebt gy nu in dese twee uren getoont dat gy een Chzisten zyt? Daar is in al dat gepasfeerde niet eens van Jesus gerept? Och/ sende hy/ kan men soo toonen dat ons herte op heyligheyd geset is? Waar in heeft men hier getoont/ dat men liefde heeft tot Godt en tot sijn eygen ziele? Waar is (vzaagde hy ook) onse erkentenis en ons geboulen van onsen kostelijken tijd? En van de groote rekening/ de welke wy eenmaal hebben te geven van het besteeden van ons talent? Matth. 25 : 25—30. Of en weten wy niet/ dat wy van elk ydel woord/ het welke de menschen sullen gespzooken hebben/ rekenschap sullen geven in den dag des oordeels. Matth. 12 : 36. Gelykt dit (vzaagde hy) na de taale Canaans? of na menschen die de tale Canaans verstaan? Konnen wy wel denken/ dat de Heylige Mannen hare tongen in voorige tijden tot geen beter werk souden besteed hebben? Soude Enoch, soude Abraham, soude David, soude Paulus, en andere Heylige Mannen ook wel soo gesproken hebben? Is dit die Hemelsche wandel? Phil. 3 : 20. Is dit die geroemde Gemeynschap der Heyligen op aarde? Kan men geen stof vinden/ om een uur lang t'samen te spreken onder de Chzistenen? Hoe sullen wy dan de

eeuwig-

eeuw
te l
den
nad
geen
lang
onse
lede
wy
wijl
den
den

In
gy
God
hy
vzy
voor
geen
en
her
neer
moer
noch
wer
gen
de
goer
een
Bz
stak

eeuwigheyd konnen doozbzengen/ met altijt Godt te looben?

Dus verre spzakt die man. En wy mogen wel denken/ dat onse herten seer ledig zyn van genade/ en dat wy weynig gevoelen hebben van 't geene dat ons Geestelyk en eeuwig welbaren belangt. Anders soud men wat meer geset zyn/ om onsen wandel soo aan te stellen/ dat onse Medeleden den Heere Jesum konden aanseggen/ dat wy krank zyn van liefde/ ober al/ en soo dikwijls als sy hem binden. Gelyk hier de Bruyd den tijd van dat aanseggen bepaalt/ met de woorden/ de welke wy aanmerken/ als ons

DERDE ONDER-DEEL.

Indien gy mynen Liefsten vind. Dat is/ indien gy onder het waarnemen van den uytterlyken Gods-dienst/ of in de gebeden gewaar werd/ dat hy dooz synen Geest in u werkt/ en dat gy veele byzmoedigheid tot hem in uw herte bespeurt/ om voor u en voor uw Medeleden te bidden/ soo geeft hem doch te kennen mynen soberen staat/ en dat ik hertelyk seer verlange na syne barmhertigheid/ op dat hy de wonden mijner ziele geneese. Segget hem dan/ dat ik dooz verlangen moet beswyken/ indien ik de teekenen sijner liefde noch lang moet ontbeeren. Seg hem/ dat ik hem wenschte te genieten/ soo als ik hem vooz desen genaoten hebbe/ onder een oprechte en ziel-roerende leere/ onder een Chzistelyk leven/ onder een goede en wettige ordze/ ende in een stille overeen-komste/ van onse eensgesinthend onder de Broederen. Want op die wegen/ en in sulke gestalte van het gemoed/ is de Heere te binden.

SES AANMERKINGEN.

1. De **Bzund** ondersteeld dan alhier in de **Cext**: Dat de geene/ die tot noch toe minder kennisse/ en minder genade van den Heere genoot hadden/ wel seer lichtelyk den Heere **Jesum**/ veel eerder als sy/ soude konnen vinden/ tot vertroosting/ en tot heyligmaking harer ziele.

2. Sy **presupponeert** ook/ dat hare mede-leeden/ soo wel als sy/ den Heere **Jesum** sochten. Dat haar herte en aangesichte was na **Jesum** toe. Dat zijn afwesen hare ziele woude. Want vinden **presupponeert** zoeken.

3. Sy stelt ook vast/ dat op zoeken altijd vinden volgt/ * en dat de Heere geen lust tot zoeken immermeer in het herte **prent**/ of dat hy ook van haar wil gebonden weesen. **Matt.** 7:7/8.

4. Sy geeft ook te kennen/ dat de **soeker** niet ten eersten vinden; maar dat de Heere somtijts wat langer laat zoeken/ eer dat hy zich vinden laat/ om dikwijls sijne heerlijkheid te meer te openbaren. Doe de Heere **Jesus** versocht wierde/ om by sijnen lieben en krankten **vriend Lazarus** te komen/ soo bleef hy (dat alles niet tegenstaande) noch twee dagen absent. **Joh.** 11:3—6. Doch hoe wel hy het vinden **uytstelt**/ soo sal 'er echter noch wel eens een dag komen/ dat de Heere sich laat vinden, en dat de **Bzund** kan seggen: Doe ik een weynigsken van hem weg-gegaan was, vondt ik hem dien myne ziele lief heeft: ik hielt hem vast, ende en liet hem niet gaan. **Cant.** 3:4. So dat sy roemen kan: Hy voert my in het wijnhuys, en de liefde is sijne baniere over my. **Cant.** 2:4. **Wy moeten dan**

* Doet hier by het geene van de kracht des Gebeds, en van de verscheydene wysen van verhoring geleert werd, in Van der Hooghts Voorrechten, pag. 302—311.

dan
ma
wa
W
is
is
J
die
Ph
C
onf
aan
and
te
taa
Joh
6
ziel
mu
nad
we
Lid
die
har
aan
Co

V
aan
gro
M

dan in ons zoeken van Godt niet vertragen; maar denken dat hij veele redenen heeft/ * waarom hy sijn aangesichte dikwijls verbergt. Wij moeten denken/ dat het vertragen dikwijls is ter heerlykheid Gods. Joh. 11 : 4/ 40.

5. Als het nu alsoo vooz ons tijd van vinden is/ dan hebben wy de beste occasie/ om ook by Jesum te spreken vooz andere/ de welke voor dien tijd soo geen toegang hebben. Eph. 3 : 12/ 16. Philem. 4—7.

En daar in betoont men het grootste teeken van onse dankbaarheyt vooz dez Heeren openbaring aan onse ziele. Als wy soo opwaken/ om ook andere van God's kinderen mede tot den Heere te brengen. Na het voozbeeld van de Samari- taansche Vrouw/ Joh. 4 : 28/ 29/ 30. van Andreas, Joh. 1 : 42/ 43. en van David/ Ps. 51 : 14/ 15.

6. Vooz het laatste/ siet men hier ook/ dat een ziele/ de welke Jesum oprecht lief heeft/ niet sal murmureeren als de Heere somtijds een ander nader toelaat/ dan sy selve tot hem toe-gelaten werd. En de reden is, om dat de Kerke een Lichaam uytmaakt. Waar door dan ook die ziele die den Heere tot harer vertroosting vind/ door haren ommegang met den Heere dienst kan doen/ aan andere verlatene en ongetrooste Herten. 2 Coz. 1 : 3/ 4/ 6. met Rom. 1 : 12.

'T VIERDE ONDERDEEL.

Het begrip van dese verplichting der Ledematen aan malkanderen/ maakt de Bruyd/ in dezen grooten ernst harer begeerte/ byzmoedig om hare Mede-ledematen te BESWEEREN, datse/ by de eer-

* Siet Van der Hooghts Voorrechten pag. 138—147, en 246, 247, 251, 252.

eerste ontmoeting van den Heere Jesum/ hem sullen aanseggen, dat sy was krank van Liefde.

Men siet dit woord Besweeren meermalen in dit Hooglied gebruikt/ als Cant. 2 : 7. en 3 : 5. en 5 : 8/ 9. en soo ook Cap. 8 : 4. En t'elkenz werden daar de Dochteren Jerusalems beswooren.

† Dit Besweeren nu is te seggen/ iemand iets op 'den eed te beveelen/ en te verbinden om iets te doen of te laten. Of door tusschen-komste van de Goddelijke auctoriteit/ voor het ooge Gods iemand ergens toe verbinden/ en met de grootste plagen Gods te bedzyngen/ indien men iets daar tegen doet. Men kan daar op nazien de Certen/ Exod. 13 : 19. Jos. 6 : 26. I Sam. 14 : 26/ 27/ 28. I Koning. 22 : 16. 2 Chron. 18 : 15.

Aldus Besweert alhier de Bruid hare Medelieden. Sy beveelt het haar op haren eed/ of soo men wil/ dat de eed te vooren al gedaan was/ soo dzyngste haar op hare beloften. Welke beloften een ieder Lidmaat doet/ als hy met Jesum in het Verbond gaat/ om niet alleen sich selven; maar ook andere Medelieden tot Jesum te bzyngen/ en door sijne vertroostingten te verquikken.

En met dit besweeren geeft sy te kennen haren grooten ernst in de sake/ die sy voozstelt. Welke ernst ten hoogsten dienstig was. Want als men niet ernstig is in het versoecken; soo en behoeft men niet te wachten/ dat de geene/ die versocht werden/ ernstig vooz ons weesen sullen.

En wy mogen daar uyt LEEREN, hoe hertelikh/ hoe ernstig/ en met wat inspanningen van alle onse krachten/ men moet aangedaan zyn/ in onse onderlinge verhandeling van den staat onser ziele. Petrus seyde daar van I Petr. 4 : 11. Indien iemand spreekt. die spreek als de woorden

Gods,

Gods, met sulken ernst en eerbiedigheid/ tot leering/
obertugging/ bermaning/ en vertroosting.

BESLUYT.

Dus doende soude men sich selven behouden/
en ook die ons hooren. 1. Cim. 4 : 16. Men soud
op malkanderen acht nemen/ tot opscherpinge der
hiefde, en der goede werken. Hebz. 10 : 24. Men
soud sijne gabe/ tot nutte en tot stichting van een
ander trachten aan te leggen. Men soude van
sijne plichten doen met den Geest/ en ook met
verstand. 1 Cor. 14 : 14/ 15. En indien een on-
geloobige oste een ongeletterde in de Vergadering
quame/ die soude van allen werden obertugt.
Ende alsoo vallende op sijn aangesicht, sal hy Godt
aanbidden, en verkondigen dat Godt waarlijk is onder
u. 1 Cor. 14 : 24/ 25. Hozt om/ op die wijze souden
de Gemeentens werden gesticht, su souden wande-
len in de vreese des Heeren, en de vertroostinge
des Heyligen Geests souden dan vermenigvuldigt
worden. Act. 9 : 31. Amen!

IX. PREDIKATIE.

Gedaan, na de bediening des
H. Avondmaals.

Over Hooglied 1 : 4.

De Koning heeft my gebracht in zijne binnen-
kameren.

INLEYDING.

Wij hebben vooz het houden van het H. Avond-
maal/ met maskanderen overleit de woorden van
de **Bzynd. Cant. 2 : 4.** Hy voert my in het wijn-
huys, ende de liefde is zijne baniere voor my. **En/**
na gelegentheid van die woorden/ namen wy oc-
cassie om wat nader te bedenken de dingen/ die
onſ in het **Sacrament** nader te verrichten stonden.

Wij weten/ hoe dat de vleeschelijke menschen/
alſ sy tot een maaltijt sullen gaan/ dan alles van
te vooren daar na schikken. **Sy** bereyden daar
toe hare kledereren/ hare vercierselen/ en alles
wat daar toe dient. **Sy** denken daarom/ sy spreken
daar van/ sy verheugen en verblijden haer/ daar
tegen/

tegen/ eer datse noch ter maaltijt komen. En soo moesten wy Chzistenen ook doen tegen de aller-kostelijkste maaltijt/ de welke hier op aarde gehouden werd/ en daar men het aldersmakelijkste kan proeben/ het alderkostelijkste kan hooren/ en het alderschoonste kan beschouwen.

Maar nu zijn wy aldaar geweest/ en nu moesten wy van de wereldsche menschen leeren te hebben de alder-opmerkelykste natracting. Wat hebben de wereldsche menschen niet al op met haar onthaal/ als sy ter byzynloft zijn geweest? Hoe lang spreken sy niet wel van die eer/ de welke haar aldaar is geschied? Hoe gevoelig zynse van die gunste/ de welke haar aldaar is getoont? Van die kostelijkheden/ de welke sy aldaar hebben gezien? Dese hare oberdenkingen en t'samenpraken duuren dagen/ maanden/ ja jaren na malkanderen. Selfs in haar grijse ouderdom konnense noch met groot vermaak aan hare kinderen/ en kinders-kinderen verhalen/ hoese hier en daar in haar jeugt onthaalt zijn geweest. En soo moeten wy ook eens gaan bedenken/ hoe het ons gegaan is aan de koninklijke tafel/ het Avondmaal van de Bruyloft des Lams. Apoc. 19 : 9.

Wy hebben dan boozgenomen/ om daar van tegenwoordig te spreken. En sullen wy dat met byzucht doen/ soo moeten wy doen swijgen al wat ons in de wereld lief en aangenaam is. Alles moet hier stil sijn. Onse ziele moet hier Gode swygen. (Ps. 62 : 2.) Anders byzeese ik dat 'er hier beele zijn sullen/ die niet hooren of verstaan sullen wat ik segge. Om dat 'er geen stilte in de ziele is. Want hoe sal men dit geheym begrijpen? soo lang als 'er in ons noch blijft een groot geraag van vleeschelijcke lusten/ en van het volgen van de wereld/ in de begeerlijkheden onses vleeschs,
doende

doende den wille des vleeschs en der gedachten. Eph. 2 : 3. Ik zegge dan noch eens/ dat alles moet swijgen/ sullen wy met vrycht hooren.

Om dan te komen tot ons oogmerk/ sal ons de afgeleefene Cext een genoegsame aanleiding geven. De Vrouw hadde in het voorgaande gepreesen de schoonheid/ de heerlijkheid/ en de uyt-nementheyt van haren Vrouwdegom. Sy hadde sijne uytnemende liefde, sijne vrientdelijkheid en minnelijkheyt/ en al zijne genade en weldaden/ de welke hy aan sijne Kerke bewijst/ verheeben boven den wijn van alle aardische verheugingen en genoechten. Sy hadde sijne olyen of verschende gaben des H. Geestes gepreesen/ als goed tot reuke, goed om te versachten/ om te versfrischen/ om te verbzoolijken/ en om de ziele rad en veerdig te maken. Sy hadde groot behagen in zijn Persoon en Ampten. Sy verklaart hem als gelieft van de Maagden, de ware Uytverkoorene. Sy hadde ook versocht/ dat de Heere Jesus haar en hare mede-Uytverkoorene/ dooz sijn woord en dooz de inwendige werking sijnes Geests/ wilde trekken, meer en meer verlichten/ willig maken/ verbeteren en verheugen/ tot datse in 't nabolgen van haren Heyland quame tot meerder heyl/ genade/ deugd en breugt/ en tot dat de geheele Kerke tot den Heere mochte wesen toevergadert. 2 Chess. 2 : 1.

Du steltse voor/ waar inne en waar door sy sijne bysondere liefde gesien en erbaren hadde. Als se in onsen Cext segt: De Koning heeft my gebracht in sijne binnen-kameren

Wy sullen om de meening van de Cext te beter te begripen. I. Eerst sien wie dat hier de Koning is. Dan II. wat men verstaan moet dooz dese binnen-kameren des Konings; ende daar op dan III. doen sien/ op wat voor een wijze

de

de Koning haaz in die binnen-kameren gebracht heeft.

1. Die een weynig gemeensaam is met het woord Gods/ die sal licht werten/ dat de Koning, daar de Text alhier van spreekt/ is de Heere Christus Jesus, onse Saligmaker/ de Soone des levendigen Gods. Van desen had sy in 't voorgaande gesproken/ als een geliefde van de Maagden. Alhoewel het ook waar is/ dat Godt de Vader/ of de Heilige Druenigheid in het gemeen/ met den name van Koning genoemd werd. Als zijnde de Koning des Hemels, Van. 4 : 37. De Koning over de gantsche aarde; Zach. 14 : 19. De Koning der eeuwen, 1 Tim. 1 : 17. enz. Zijnde die Koning, die sijnen Sone een bruyloft bereyd hadde. Matt. 22 : 2. Die men dan hier ook moet sien. Alhoewel dit hier in seker opzicht beter past/ op den Heere Jesum Christum/ van den welken de Vader segt: Ps. 2 : 6. Ik doch hebbe mijnen Koning gesalft over Zion, den berg myner heyligheyd. Hij is die eeuwige selfstandige Wejsghend des Vaders/ de welke mag roepen: Job. 8 : 15. Door my regeeren de Koningen, en de Vorsten stellen gerechtigheid. 16. Door my heerschen de Heerschers, ende de Princen, alle de Richters der aarde. Van desen had sy in 't voorgaande gesegd: vers 3. Uwen naam (dat is/ uw' Persoon en Zaligmakers ampt) is een oly, die uytgestort word: daarom hebben u de Maagden lief. Hij was 't van de welke de Brunt segt/ in de woorden/ na onsen Text: Wy sullen ons verheugen, ende in u verblyden; wij sullen uwe uytnemende liefde vermeiden, meer dan den wijn: de oprechte hebben u lief. Siet soo wilden de Oprechte/ in de welke geen bedrog woont/ meer ende meer toenemen in de kennisse Christi/ en ook/ na het gevoelen van sijne genade/ meer

meer en meer toenemen in de geestelijke vreugde/ ende in den roem van sijne genade. Dit alles nu was de genade des Heeren Jesu Christi/ en soo is dan ook hy de Koning. daar van de Cert gewag maakt. Meermalen heeft de Zynd den Heere Jesum soo genoemd. Hy was 't van de welke de Kerke seude: vers 12. Terwile dat de Koning aan sijne ronde tafel is, geeft mijn Nardus sijnen reuk. Hy is die Koning/ de welke door Salomon is voorgebeeld/ Cant. 3 : II. en 7 : 5. Hy is de Koning/ de welke lust heeft aan des Zynds schoonheyd, en voor wien de Zynd/ als voor haren Heere moet nederbuygen. Ps. 45 : 12. Hy is 't/ over welke de Dochter Zions sich moet verheugen. Zach. 9 : 9.

Dat nu de Kerke alhier den Heere aanspreekt/ onder den name van Koning, dat was niet sonder opmerking. Want sy wilde daar mede te kennen geben 1. sijnen grooten glans, sijn Majesteyt en Heerlijkheyd. Hier mocht men dan seggen: De Heere regeert, hy is met hoogheyd bekleed, de Heere is bekleed met sterkte, enz. Ps. 93 : 1. Sy denkt hier om den Koning met de kroone, daar mede hem sijne Moeder kroonde, op den dag sijner Bruyloft, ende op den dag der vreugde sijnes herten. Cant. 3 : II. Waar door afgebeeld wierde de heerlijkheyd Christi/ waar toe hy verheben is door sijn Hemelvaart/ en die hy sijne Kerke sal laten aanschouwen in den Hemel. Luc. 24 : 26. Joh. 17 : 24. Phil. 2 : 9. Dit nu diende grootelyks tot verheffing van de genade/ de welke de Zynd ontfangen hadde: dat hy/ die haar gelejd hadde in de binnen-kameren/ niet was een gering Heer/ maar een Koning.

2. Ook diende die benaming van Koning, om aan-te-wyzen dat hy was haren Koning, aan den
wel-

welken sy eere/ dienst en veel onderwerping schuldig was. Want hy was haar Koning/ de welke haar soo diere hadde gekocht. 1 Cor. 6 : 20. Die als den Oversten Leydsman harer saligheyd door lijden is geheyligt. Heb. 2 : 14. En die door den dood te niete gebaan heeft den geenen die het geweld des doods hadde, dat is den Duyvel. vers 14. Wy moesten getrokken werden uit de magt der duysternisse; wy moesten overgeset werden in het Koninkrijke des Soons van des Vaders liefde. Col. 1 : 13. Hy is 't/ in den welken wy de verlossing hebben door syn bloed, [namentlijk] de vergeving der sonden. vers 14. Hy is het hoofd des Lichaams. vers 18. Van hem sende de Engel/ Luc. 1 : 32. Dese sal groot zijn, ende de Soone des Alderhoogsten genaamt worden. Ende Godt de Heere sal hem den throon sijnes Vaders Davids geven. 33. Ende hy sal over het huys Jacobs Koning zijn in der eeuwigheyd, en sijns Koninkrijks en sal geen eynde hebben.

II. Van desen Koning nu segt sy/ dat hy Binnen-kameren hadde. Daar zijn in der Koningen huysen, Poozhoben/ Pooztalen/ Poozhuylen/ Poozkameren/ Opper-salen/ en andere Vertrekken veel. Waar daar zijn ook BINNEN-KAMEREN, 1 Ch. 23 : 11. dat zijn de verborrogenste Vertrekken des huys/ daar men het beyligste is/ en het gesichte kan hebben van des Konings weerdigste goud/ silber/ juweelen/ en andere voortreffelijkheden. Daar men in byzheid kan spreken van de aldergrootste geheymen van ziel en staat/ en daar men ook genieten kan de alderinnigste gemeenszaamheyd met het voortreffelijkste des Konings.

Dat nu de Binnen-kameren te kennen geben (1) de alderverborgenste vertrekken/ kan men vinden 2 Reg. 6 : 12. Daar een van de knechten van den Ko-

Koning van Syrien seyde: Elisa de Propheet, die in Israël is, geest den Koning Israëls te kennen, de woorden die gy in uwe Binnenste slaap-kamer spreekt. **Men vind het ook uyt Christi woorden Matth. 6 : 6.** als hy segt: Wanneer gy bid, gaat in uwe Binnenkamer, ende uwe deure gesloten hebbende, bid uwen Vader, die in 't verborgen is, en uwe Vader, die in 't verborgen siet, sal 't u in het openbaar vergelden. **Men kan hier ook hy doen de Certen/ Prob. 20 : 28. 24 : 3/ 4. en Pre. 10 : 20. Ezer. 8 : 12. en 21 : 14. Luc. 12 : 3. (2) Soo zijn ook de Binnen-kameren de Veyligste plaatsen; en hier uyt kon men kennen Gods sware oordeelen/ als hy seyde: Ezech. 21 : 14.** 't Is het sweerd der Grooten, die verslagen sullen werden, dat tot hen in de Binnenste kameren indringen sal. **En zoo drengde ook de Heere den Ongehoozamen. Deut. 32 : 25.** Van buyten sal het sweert berooven, ende uyt de Binnen-kameren de verschrikkinge. (3) **Het werd ook genoomen voor de plaats/ daar men de aldergemeenszaamste ommeegang heeft. Men siet het selfde Joel 2 : 16. en Judicum 15 : 1.** daar het engenste woord van de bejligste en verhozgenste plaats genomen werd. **En soo ziet men het ook van het woord Cant. 3 : 4.** de binnenste-kamer des Bruds obergeset.

Dit nu was bysonder waar te nemen van der Koningen Binnen-kameren. In de welke alleen de Hoobelingen/ ende de naaste aan den Koning pleegen te verkeeren/ en daar men de saken van het grootste geheim gewoon is te verhandelen.

Sulke binnen-kameren schryft de Brud alhier toe aan Godt den Vader/ Godt den Soone/ en Godt den H. Geest/ in opzicht van sijne Heilige en verhozgene werking op onse ziele. **Sy schryft het met een bysonderen nadruk toe/ aan den Heere**

H
m
de
H
zij
H
V
is
na

he
m
ho
en
nis
en
di
ni
be
wa
all
ho

de
ve
ba
op
we
Jes
Re
los
Te
faa
Hee

*
en 5

Heere Jesum/ als Middelaar/ als haar Salig-
 maker/ Vriend en Bzundegom. Wy hebben dan
 dooz dese binnen-kameren te verstaan (1) den
 Hemel, het huys des Vaders, daar vele wooningen
 zijn. Joh. 14 : 2. Afgebeeld dooz het Heylige der
 Heyligen/ en daarom genaamt het binnenste des
 Voorhangsels. Heb. 6 : 19. Daar Jesus voor ons
 is ingegaan. vers 20. 't welk den Hemel selve ge-
 naamt werd. Heb. 9 : 24.

Angesien nu de Geloovige hier op aarde reeds
 hebben * het best van den Hemel; soo verstaat
 men dooz dese Binnen-kameren (2) de geheele ver-
 borgentheid van het Koninkryke der Hemelen/
 ende alle de Schatten der wijsheyd, ende der ken-
 nisse der verborgentheden Gods, ende des Vaders
 ende Christi. Col. 2 : 2/ 3. Wy verstaan daar dooz
 die GEVOELIGE LIEFDE Christi, ende de alderin-
 nigste Gemeenschap der ziele met Christo. Wy
 verstaan daar dooz ook die sekere en vaste be-
 waring en bescherming van Gods kinderen; met
 alle de Hemelsche vertroostingén/ die daar op
 volgen.

Dat nu dese weldaden alhier voozkomen/ onder
 den name van Binnen-kameren, in het getal van
 veele, is/ om dat de schatten en dierbare goederen
 van den Heere onsen Koning zijn veele, en ook
 op verscheydene tijden en wijsen aan sijne kinderen
 werden uytgebeeld. Want uyt hem zijn wy in Christo
 Jesu, die ons geworden is wijsheyd van Gode, ende
 Rechtveerdigheyd, ende Heyligmakinge, ende Ver-
 lossinge. 1 Cor. 1 : 30. Hy heeft de genade van
 Lebendigmaking. Eph. 2 : 1/ 4/ 5. Hy beroo-
 faakt/ dat wy zijn gerechtveerdigt, in den name des
 Heeren Jesu, ende dooz den Geest onses Gods. 1
 Cor.

* Siet dit bewesen in Van der Hooghts Voorrechten, pag. 19—24.
 en 39, 40—43. en 113—123. en sijn Catechismus, pag. 112, 113, 114.

Coz. 6 : II. En uyt sijne volheyd hebben wy, alle ontfangen ook genade voor genade. Joh. 1 : 16. **Widuz** is de verborgenbeyd des Heeren, voor de gene die hem vreesen, en sijn Verbond, om hem die bekend te maken. Ps. 25 : 14.

III. Deel. **Als nu de Zynd segt/ dat de Koning haar in die Binnen-kameren GEBRAGT hadde; soo dienen wy eerst te sien/ wat dat brengen in de binnen-kameren in 't gemeen zy; en ten tweede, hoe dit in het bysonder waar was van de Zynd; en ten derden, waarom sy dit geheim openbaar maakt.**

1. Dit inbrengen, of doen komen, of leyden onderstelt voor af drie dingen. Want hadde de Zynd van haar selven bequaam geweest om die binnen-kameren te naderen/ sij en hadde dan die leyding niet van node gehad. Wij onderstellen dan vooz af/ dat 'er in de Zynd is aan te merken (1) een natuurlijke onbequaamheyd/ om haar selven/ dooz haar eygene krachten/ tot die binnen-kameren te brengen: Volgens 1 Coz. 2 : 14. Eph. 2 : 1/ 5. Rom. 8 : 7. 2 Coz. 3 : 5. (2) Behalven die hare onbequaamheid/ waren 'er ook noch andere hinderpalen/ om tot die Binnen-kameren te konnen ingaan. Want daar was een middelmuur des afscheydsels. Eph. 2 : 14. Welke eerst gebzookten moeste werden. Daar waren ook soo veel werelbsche insichten weg te nemen. Daar waren de uytwendige Plichten des Godsdiens/ aan de welke duysende van menschen blyben hangen/ sonder daar by op te klimmen tot wat hoogerz; om datse niet geleert hebben/ alle die dingen vooz schade te rekenen/ met Paulo/ Phil. 3 : 8. En hierom was het vooz haar ten hoogsten

no-

(1) (2) (3) Siet dit bewesen in Van der Hooghts Catechismus. pag. 123, 124, 125.

nodig datse had/ trekt my. vers 4. Ook onder- stelt dit brengen in de binnenkameren, (3) dat de Koning dooz een kragtige en boven-natuurlijke werking haar hadde overmagt. en alle hinder- palen ontnomen. En dat also sijne werking was geweest onwederstandelijk. Soo dat de Heere haar (byna gelijk 'er van David/ hoe wel in een ander opzicht staat/ Ps. 78 : 71.) op een seer onber- wachte wijze/ en gelijk als van achter de soogende Schapen, tot hem dede komen. Dit meenen wy dat alboorens in dese woozden moet werden ondersteit.

Volgt/ dat wy sien wat men dooz dit brengen in de binnen-kameren verstaan sal. En wel eerst, dient men te weten/ dat daar dooz te verstaan zy de inleyding tot de voordeelen van de Kerke Christi hier beneden: Want eer men komt in de heerlijk- heyd des Hemels/ soo moet men als levende steenen gebouwt zijn tot een geestelijk huys. I Petr. 2 : 5. En/ dooz die beneden-kamer/ gaat men op tot in de heerlijkheyd des Hemels/ daar men altijd met den Heere wesen sal. I Chess. 4 : 17. Men woord dan geleyd in Jesu binnen-kameren.

1. Als men krijgt een groote kennisse van de verborzgentheden Gods. Welke kennisse van de verborzgentheden Gods nu grooter is/ als in de dagen van het Oude Testament. Daarom dese Inleyding/ waar van de Cert spreekt/ alhier gestelt werd tegen de bediening in het Oude Testa- ment; (seggen onse kant-tekenaars/ nota 15.) wanneer de verborzgentheden van Jesu Koninkryke noch bedekt waren/ onder de schaduw en Cere- monien der Wet. Maar nu in het Nieuwe Testa- ment/ sien wy met ongedekten aangesichte, de heerlijkheyd des Heeren als in een spiegel, en wy worden na het selve beeld in gedaante verandert, van heerlijkheyd tot heerlijkheyd, als van des Heeren Geest.

Geest. 2 Coz. 3 : 18. Nu is 'er een openbaring der verborgentheyd, die van de tyden der eeuwen ver-
swegen is geweest. Rom. 16 : 25. 't Welk eventwel
niet moet opgenomen werden/ als of Godt de
Heere aan de Vaderen de Evangelische Leere niet
soude hebben geopenbaart. Want vers 26 staat/
dat de openbaring geschiet is dooz de Prophetische
Schriften. Maar dit siet op de meerder * Uytbrey-
ding, Vervulling, Licht en Vryheyd. 2 Coz. 2 : 20.
Heb. 8 : 10. Welke nu genoten werden onder het
Nieuwe Testament.

Doch dit en was het niet al/ 't geen men door
het inlyden in de binnen-kameren verstaan moet.
En hadde de Zynd niet meerder gehad/ als soo
een uytwendige Bediening en Openbaring van
de waarheyd; hadse niet meerder gehad/ als de
uytwendige Belydenisse van dat Evangelium/ sy
soude dit hebben kunnen genieten/ en nochtans
geheel ontbloot kunnen wesen van het aanschou-
wen van Gods aangesichte in gerechtigheyd. Daar
was wat anders in de binnen-kameren te sien en
te hooren, en dat hebben sommige Vaderen in het
Oude Testament veel heerlijker gesien, en gesmaakt,
als veele Mond-Christenen/ die nu leven onder
de bedeeing van 't Nieuwe Testament. Men
kan/ uyt den oberbloed/ daar ober nasien Psalm
4 : 7/ 8. 16 : 9/ 11. 17 : 14/ 15. 51 : 10/ 14. 63 : 6.

2. Hier was dan een roeping tot de Gemeynschap
Jesu Christi, onses Heeren, 1 Coz. 1 : 9. Hier onder
moet men begrijpen een 't samenvoeging in een
selven sin. vers 10. Men begrijpt daar onder de
verlichting dooz Gods Geest/ en dooz de Weder-
geboorte. Die soo binnen geleyd werd, die is GEESTE-
LYK. 1 Coz. 2 : 15. Die weet den sin Christi, door
de

* Siet dit beknopt verklaart en beweesen, in Vau der Hooghts
Catechismus. pag. 31 over de 29 Vrage.

de openbaring des Geestes. vers 16. Eph. 4 : 21. Soo dat de geene/ die soo in de binnen-kamer gebzacht werden/ die zijn gestorven/ en haar leven is met Christo verborgen, in Gode. Col. 3 : 3. Sy en leven niet meer haar selven/ maar Christus leeft in haar. Gal. 2 : 20. Sy zijn * gekruyst aan de wereld. Gal. 6 : 14. Sy werden dooz de waarheid vry gemaakt van de magt en heerschappij der sonden. Joh. 8 : 32. Want de wet des Geestes des levens in Christo Jesu heeft haar vry gemaakt van de wet der sonde en des doods. Soo datse niet na den vleesche wandelen, maar na den Geest. Rom. 8 : 1/ 2. Christi Geest woont in haar. vers 9. En daarom dooden sy door den Geest de werkingen des lichaams vers 13. In dese binnen-kameren gaan geen wereldsche Mond-Christenen/ die vernoegen haar alse maar mogen komen in het Voorhuys, van een uytwendige beschaaftheid/ en van een uytwendigen wandel. En sy en denken niet eens/ dat een innich Christen/ daar en boven den Beelde van Gods Zoon gelijkformig moet wesen. vers 29.

3. Als nu de ziele alduz in de binnenkamer gebzacht is/ soo doet de Heere aldaar sien/ met een ongedekt aangesicht en van nabij/ sijne kinderen sijne onweerdeerlijke genade. Op dat sy mochten bekennen de liefde Christi, die de kennisse te boven gaat, en op dat sy vervult mochten werden tot alle de volheyd Gods. Eph. 3 : 19. Hij verskerkt haar van van de gewisse vergebing harer sonden. Hy doet haar sien de breedte, de lengte, de diepte, en de hoogte van Jesu liefde. vers 18. Hy overtuigt haar van haar kindschap/ en van het Pand dat by hem is weg-gelegt. Gal. 4 : 5/ 6. Rom. 8 : 15.

* Siet dien staat in 't breede over die Text uytgehaalt, in Van der Hooghts Voorrechten. pag. 190—196.

8 : 15. **H**y doet haar aldaar sien al het sijne/ en hy openbaart sich selven met eenen aan haar/ als genadig en als een vergebende Godt. Aldus * omhelst hy onse ziele lieffelijk. (Aes. 38 : 17.) **S**oo dat wy weten de dingen, die ons van Godt geschonken zijn. **1 Coz. 2 : 12.** **D**aarom ook een **P**aulus kan seggen/ Ik weete wien ik geloofd hebbe, en ik ben versekert dat hy machtig is mijn pand by hem weg-gelegt, te bewaren tot dien dag. **Och!** wisten wy te rechte wat dit al in sig verbat! **W**isten het de geene die tot **J**esu verkiesing behooren! **O**p dat hare herten vertroost mochten werden, en sy te samen gevoegt zijn in de liefde, ende dat tot alien rijkdom der volle versekertheyd des verstands, tot kennisse der verborgentheyd Gods, ende des Vaders en Christi, in den welken alle de schatten der wijsheyd, en der kennisse verborgen zijn. **Col. 6 : 2/ 3.**

4. **E**n nademaal dit is een gewis onderpand van onse salige Erffnisse: **S**oo is men ook reeds mede geset in den Hemel in Christo Jesu, **Eph. 2 : 6.** die ons hoofd is; en dan is men door het **G**eloove in de alderbinnenste-kamer/ en men heeft dit goed hier namaals te wachten door aanschouwen. **M**en siet dan vast in die rugme **S**ale het groote goed/ dat **G**odt heeft weg-gelegt voor de geene die hem vreesen. **Ps. 31 : 20.** **M**en begrijpt dat gantsch seer uytnemend eeuwig gewichte der heerlijkheyd. **2 Coz. 4 : 17.** **S**oo dat men reeds in hoope salig is geworden. **Rom. 8 : 24.**

Dit is 't **C**hristenen! als men van den **K**oning gebzacht werd in sijne binnenkameren. **D**us was de **B**zund **C**hristi/ na hare bekentnisse in die binnenkameren gebzacht. **W**ant uyt haar selven had

* Siet dit uytgebreyd in van der Hooghts Voorrechten van het Ware Christendom, pag. 102—149.

had se daar toe noch recht, noch magt. En toen de Koning haar daar in wilde brengen/ was er niets dat hem konde hinderen. En als se in die binnenkameren gebzacht was/ soo kreeg se (1) groote kennisse van Jesus' liefde en genade. (2) Sij wierd daar geheel na sijn selven vernieuwt/ en sij konde den sijn Chzisti weeten en doen. (3) Sij wierd daar verskert van des Konings onberanderlijke trouwe en gunste t' haarwaarts. En sij had (4) alsoo de gewisse eerstelingen van den Hemel. Dit tweede dede haar dan soo veel roemen en spreken van Jesus' volghend/ schoonheid en liefde. Cant. 1 : 1—4. en 2 : 3/ 4. en 3 : 4. en 5 : 5—16 enz.

3. Te groot was desen seggen/ als dat de selve van de Zygd konde werden versweegen. Het was hier soo veel als of de Koning een slechte Maagd van de straat had opgenomen/ en dat hij deselve gebzacht had in sijn Paleys/ en dat niet slechts booz aan in het pooztaal/ maar in sijn binnenste kamer/ in sijn Cabinet/ alwaar hij haar dan toonde alle sijne heerlijkheden en rijkdommen: en met eenen tegen zich selven en sijne verborgene liefde/ dewelke hij haar van ober lang had toegedragen. Die aldus booz een machtig Koning was bij de hand gelend/ die mocht seggen/ dat sij gebzacht was in des Konings binnenkameren. En eben soo/ ja noch veel booztzeffelijker is het gelegen met de leyding van een geloovige ziele tot des Konings binnenkamer. Die ziele is van natuure niets/ en slechter als een Bedelaar. Maar werd dan begiftigt met Gods Weeld/ versiert met al het kostelijke; Ezech. 16. onthaaft met al wat heerlijk is; ja Godt self is haar fieraat/ spijs en vzeugde. En daarom kan se die weldaad niet verbergen. Dit was gevolgt op

op haar gebed: Trekt mij, vers 4. *Sij* verandert dan haar Bidden in roemen, looven en danken.

LEERE.

Wij leeren daaruit/ dat het is de natuur van Gods kinderen/ als de Heere haar heeft welge-
daan/ en haar heeft doen sien sijne onwaardere-
lijke goederen/ de welke hij haar bereyd en ge-
voelig geschonken heeft; dat se van de genade/
die haar geschiet is/ niet licht vergeeten/ maar
daar over veele natzachtigen hebben. Zoo dat
se daar van veel spreken/ tot opvoekking en ver-
kwikking van haar en van andere; of se deselve
ook mochten gaande maken en opwekken/ om
die innige liefde Christi te behertigen.

Dit alles siet men hier klaar in het Exempel
van de Kerke/ van alle tijden. *Sij* spreekt van
sijne uytnemende liefde. vers 2. *Sij* roemt sijne
Ghen. vers 3. *Sij* verheugt haar daar in/ sijn
vermeld die uytnemende liefde. vers 4. *Sij* hield
de gedachtenisse van Christi liefde/ als een bun-
delken of riekkerken van Myrrhe; om haar herte
daar door te verkwikken. vers 13. *Sij* vertelt
het aan andere Medeleeden. Cant. 2 : 4. *Sij* be-
schryft sijne schoonheid/ van den Hoofde tot de
Voeten; en sijn getuygt/ dat alles/ dat aan hem
is/ begeerlijk is. Cant. 5 : 10—16.

Zoo hebben ook gedaan andere Heylige/ als
se Gods geheymen en genadige tegenwoordigheyt
gevoelt hadden. Men siet dat in David/ wanneer
hij synen Godt in het Heyligdom hadde aanschouwt,
siende sijne sterkte en sijne eere. Hij sprak van
versadigt te werden met smeer en vettigheyt; hij
wilde Godt roemen met vrolijk singende lippen.
Hij gedenkt sijner op sijn legersteeden, hij peynst
aan

Godt in de nachtwake. Ps. 63 : 3/ 4/ 6/ 7. Hij vertelt het aan alle die God vreesen, wat Godt aan sijne ziele gedaan heeft. Ps. 66 : 16. En soo ziet men dit doozgaang/ als van Asaph, Ps. 73 : 17/ 22/ 23/ 24/ 25—28. en Ps. 77 : 11/ 12/ 13/ 14/ 15. Men siet het in de Samaritaansche Vrouwe. Joh. 4 : 29/ 39. En soo van andere Hepligen meermalen.

De Redenen van dese handeling van Gods kinderen zijn ten deele/ (1) op dat Gods kinderen booz zich selven booz dien weg souden koesteren de genade/ de welke sij eenmaal hadden bekend/ en dewelke het leven was van hare ziele; (2) ten deele ook/ op dat se het werk van den Hemel hier op aarde vast mogt beginnen in Godt te lieben en te looben; en (3) om dat het Hemelsch goed ('t geen Godt sijne kinderen hier vast in de boozsmaak doet genieten) mocht bekoozlijk werden booz de geene/ de welke tot Jesus verkiefing behooren/ en de welke noch niet dadelijk zijn overgeset, in het Koninkrijke des Soons sijner liefde. (Col. 1 : 13.)

ONDERRICHTING.

Laat ons dit eens overbzengen/ en nazien wat de Heere aan sijn tafel aan onse ziele gedaan heeft.

1. Eerst dan/ als wij aan het Saczament souden gaan/ soo kwam de Koning self als van sijn Chzoon/ en vatte ons bij de hand/ ons alsoo leydende tot aan het Saczamenteel gebzuyk sijner genade.

Maar hoe? (sult gij seggen) de Koning heeft mij niet genoodigt/ de Leeraars hebben het gedaan. Doch dan moet men weten/ dat de Leeraars maar zijn geweest uytterlijke instrumenten/ de

de welke het Sacrament bedienden. En die moeten wij over het hoofd zien/ en noyt hooger aanzien als vooz de Vrienden des Bruddegoms/ Joh. 3 : 29. de welke haar selven niet en prediken/ maar Christum Jesum den Heere, en haar selven/ dat se utwe Dienaren zijn, om Jesus wille. 2 Coz. 4 : 4. Sij soeken u lieden toe te bereyden, om [u/ als] een reyne maagd eenen manne voor te stellen, [namelyk] Christo. 2 Coz. 11 : 2. Het en was niet Paulus/ maar de Heere/ die het herte van Lydia heeft geopent, dat sij acht name op het geene van Paulo gesproken wierd. Act. 16 : 14. Paulus en Apollos zijn maar Dienaars, door welke gij geloof hebt, en dat gelijk de Heere een segelijken gegeven heeft. 1 Coz. 3 : 5.

En soo is het ook hier de waarachtige Godt self/ de welke ons aan sijn Sacrament gebzacht heeft. Men ziet in de wereld/ hoe dat groote Dames dooz een Hobeling werden geleyd/ en met hem hand aan hand gaan. Maar hier geschiede ons grooter eere/ als de Godt van Hemel en Earde/ de Schepper van alles/ de Heylige Jesus/ de Middelaar sijnes volks/ het Affschynsel van Gods heerlijkheyd u bij de hand nam/ en aan sijn tafel sette.

2. Als nu de Koning ons tot daar toe gebzacht hadde/ doe opende hij de deure vooz ons/ en hij deed ons dooz middel van dat Sacrament/ ('t welck als de deure was) ingaan tot sijn binnenkameren/ om sijne heerlijkheyd aldaar te beschouwen. Want/ bij het gebzucht van dat teken/ bzacht hij ons tot de beteekende sake des Sacraments/ * en hij versgelde ons van alle de goederen des Genaden Verbonds. Gelijk wij ons aan onse kant wederom verbonden aan den Heere.

3. Dese

* Siet Van der Hooghts Catechismus, pag. 41 en 142.

3. Dese deure nu aldus geopend zijnde/ soo en liet de Koning ons niet staan in het Voorhuys. om maar slechts de Predicatie en Gebeden te hooren/ en die uytwendige Ceekenen te sien. Maar hij bracht ons in sijne binnenkameren, om/ dooz het gebzuyk van dat brood en van dien wijn/ te genieten de goederen des Nieuwen Testaments. Wij kwamen ook daar den Heere veel nader als in ons Werkhuys, daar wij ons tijdelijk beroep hebben waar te nemen/ en daar men onder het waarneemen van sijn beroep/ ook wel geleyd word dooz Gods raad/ en geduurig bij Godt is; soo dat een Chzisten nooit is kunten Godt. Ps. 73 : 23/ 24/ 28. Maar daar men soo veel gelegentheden niet en heeft/ om sich in de verborzentheden Gods te oeffenen/ en noch minder om/ in de binnenkameren des Konings/ Jesuſ liefde met een verhemelt herte te ervaren.

4. Als wij nu soo in de binnenkameren des Konings gebzacht waren/ wat gebeurden er toen? Daar kreegen wij ten eersten den Heere Jesum in het oog/ die Koning deede sich selven daar ten eersten aan ons sien. Hij openbaarde aldaar sich selven aan ons/ en niet aan de wereld. Joh. 14 : 21/ 22. Gal. 1 : 16. Matt. 16 : 17. En soo rasch als wij Jesum gesien hadden/ soo wierden alle de Vensteren rontom toegedaan.

Dese Vensteren zijn de uytterlijke sinnen, en het eygen verstant, het overblijffel van den Ouden Adam. Die oogen mochten hier niet sien; die ooren mochten niet hooren; die mond mocht niet spreken; die uytterlijke smaak mocht niet smaken; die gevoelige deelen mochten niet voelen; die reuk van wereldsche lieflijkheden mocht hier niet meer rieken. Het eygen verstant mogt hier werken. 2 Coz. 10 : 5. De overleggingen moest men

ter nederwerpen; ende alle hoogte, die haar verheft tegen de kennisse Gods, en alle gedachten moest men gevangen leyden tot de gehoorsaamheyd Christi. **Onse eygene bedenkingen mochten hier niet meer werken. En ziet/ dus waren alle de Vensteren toegeslooten**

Ook sloot de Koning toe de deure, waar dooz wij waren ingeleyd. Want de Heere wilde niet dat wij aan dat uytwendig/ lichamelijk/ mondelyk eeten en drinken souden blijven hangen. Neen/ dat vleeschelyk eeten in het Avondmaal is ons niet nut. Joh. 6 : 63. Alles wat daar te doen was/ moeste gedaan werden in den Geest en in der waarheyd/ Joh. 4 : 24. en het Sacrament was maar de deure/ om dooz die weg tot des innige betweeging van liefde/ en tot de zielverrukkende gemeenschap met den Heere opening te geben/ tot de binnenkameren des Heylands.

Maar was het toen niet geweldig donker in die binnenkameren? wanneer de Vensteren van onse zinnen/ en de Deure van het uytwendig prediken/ bidden/ van het teeken in het Sacrament alsoo geslooten waren? O Neen! daar en was niet alleen geen duysternisse/ maar in het tegendeel een groot LICHT. Want de Heerlykheyd Gods heeft se verlicht, ende het Lam is hare keerse. Apoc. 21 : 23. En dat Licht en dien Glants is nergens anders te vinden/ dan in des Konings binnenkameren. Dat licht is niet te vinden in de wereld. Want daar is enkel duysternisse. Luc. 1 : 79. Eph. 5 : 8/ II. I Joh. 1 : 6. en 2 : 9/ II. Daar is in al het vermaak/ in al het goet/ in al het soet van de wereld/ niet anders als ijdelheyd ende kwelling des Geestes. Eccl. 1 : 14. Het en raakt niet bij dat licht en bij die bzeugd/ de welke in Chzisti binnenkameren erbaren werd. Want daar

ziet

ziet men Gods volmaaktheden; daar ziet men onse versoening met Godt; daar ziet men het groote goed/ dat de Heere dooz sijne kinderen heeft weggelegd. En dat kan men nooit beter zien/ dan als men de oogen, ooren, en alle uyterlijke zinnen toesluyt. Daar in het tegendeel de glantz en heerlijkheyd/ van de wereld alleen maar kan gezien worden/ dooz de uytwendige zinnen. Al wat de wereldsche menschen liefhebben en najagen/ komt uyt op de begeerlijkheyd des vleesch, ende de begeerlijkheyd der oogen, en de grootsheyd des levens, welke niet zijn uyt den Vader, maar uyt de wereld. 1 Joh. 2 : 16. Doch de soetigheden en bekoozlijkheden van de Heere Jesus werden noopt beter gezien/ als wanneer men de oogen van de wereld afwend; opdat se geuylheden sien/ Ps. 119 : 37. en als wij onse zinnen vastsetten op het beschouwen van Jesus volmaakte liefde.

Ten tweeden, als wij nu soo in die binnenkameren waren/ soo waren wij er met hem alleen. Als of wij op een Eyland en van alle menschen afgescheyden waren. En wij hadden daar de aldersoetste gemeenschap met malkanderen. Daar sprake men tot hem van het herte af/ daar openbaarde hij sich selven aan ons geheel en al/ hij toonde ons wie hij was/ en wat hij dooz ons was. Joh. 14 : 21/ 22.

Het is wel waar/ dat een ieder Christen met Christo in de binnenkameren komt; en van hem in 't bysonder word verkwikt; maar echter beproeft een ieder sich selven/ onder Godts ooge in het bysonder. 1 Coz. 11 : 28. En daar passeert wat tusschen haar en den Heere Jesus/ dat niemant als sij en Christus weten.

Voor het derde, als wij nu soo waren (1) in

dat licht/ en (2) bij hem alleen; toen seyde hij tot ons/ nu en kan u geen kwaat ontmoeten. Hier bent gij onder mijn dak, en hier bent gij beylig vooz alle kwaad. En/ met dat hij dit seyde/ soo hield op de vrand van onse kwaade begeerlijkhend/ en van alle onse sondige lusten/ daar verloochende wij toen onse wil en sin. Daar hielden ook op de vervolgingen en de smaad. Want hij/ die op den Throon sit, soud ons krachtig overschaduwten. En daar wierden wij gewaar de vzych van de belofte: Apoc. 7: 15/ 16. Sij en sullen niet meer hongeren, noch en sullen niet meer dorsten, [haar en sal geen leedt of gebzek meer overkomen.] Noch de Sonne en sal op haar niet vallen. noch eenige hitte 17. Want het Lam, dat in het midden des Throons is, sal se weyden, ende sal haar een Leydsman zijn tot levende fonteynen der wateren: en Godt sal alle tranen van hare oogers afwisschen. Aldus waren wij vooz alle kwaat bezijdt.

Maar wat gebeurde daar/ in die binnenkameren/ bij die keerse/ in die eensamheyd en in die bescherming/ al verder?

Daar (1) sagen wij wat. (2) Daar hoorde wij wat/ en daar (3) smaakten wij wat. En in dese drie dingen willen wij nu het onthaal des Konings in die binnenkameren gaan toonen.

1. De Koning dede ons daar dan sien sijn schoone en kostelijke heerlijkhend. En wat was er doch? Waren er kostelijke schilderijen/ tapisserijen van hupsen of hoben/ of kostelijke versieringen? O Neen! dat alles is in des Konings binnenkameren niet te vinden. Het geene hij ons dede sien/ was de KONING self. Want alles wat in die binnenkameren was/ is niet anders als de Koning self. Daar blinkt het alles van GODHEYD

En

En dat gezicht was soo heerlijk/ dat wij in de geheele binnenkameren niet anders konden zien. Want die Godt/ die wij sagen/ had alles in zich begrepen. Wij sagen hem dan daar klaar voor ons, en dat van nabij. Want wij waren bij hem in de binnenkameren. Het geene wij nu van die Godheyd sagen/ was niet anders als dat hij zich aldaar aan ons vertoonde in sijne Eygenschappen en Deugden. Wij sagen daar de Heerlijkheyd Gods, in het aangesichte Jesus Christus. 2 Coz. 4 : 6. Wij sagen de heerlijkheyd Christi, die het beeld Gods is. vers 4. Wij sagen sijne Rechtveerdigheyd, sijne Barmhertigheyd/ sijn Getrouwigheyd/ sijne Waarheyd, sijne liefde. daar mede hij ons van eeuwigheyd heeft lief gehad/ sijn Goedheyd, sijn Vriendeljkheyd, sijne Sachtmoedigheyd sijne Ootmoedigheyd, sijn Nederigheyd, en wat diergelijke dingen meerder waren. En dat alles sag men in hem in de grootste volmaaktheyd. Als wij nu alle dese dingen sagen/ soo begonnen wij te zien de Heerlijkheyd van desen Koning. En toen wierd hij vooz ons als een SON. Ps. 84 : 12. De welke/ soo rasch als hij opgaat/ de MAAN en de STERREN doet uyt het gezichte verdwijnen. En eben soo weeten uyt onse oogen alle de aardse beballigheden; soo dat wij niets sagen als den KONING. Wij souden daar aan de tafel ook wel gezien hebben de H. Engelen, de welke daar ook tegenwoordig zijn; Ps. 34 : 8. 1 Coz. 11 : 10. Hebz. 1 : 14. Maar/ met dat wij den Koning sagen/ was ook al dat heerlijke nyt onse oogen weg. Wij sagen selfs ons selven niet meer in die binnenkameren. Dat is te seggen: Wij sonken weg in ons grondeloose niet. Wij versmolten en vergingen in ons selven. En wij seyden met den man Gods Jacob: Gen. 28 : 17. Hoe vreeslijk is de plaatse? dit

dit en is niet dan een huys Godes, ende dit is een poorte des Hemels. Gewisselijk is de Heere aan dese plaatse: en ik en hebbet niet geweeten. vers 16. En dese bewerking onses gemoeds kan men noemen/ Godt lief te hebben met ons geheel herte, en met onse geheele ziele, en met ons geheel verstand. Matth. 22 : 37. Men noemt het Godt begeeren/ enkel en alleen om zich selfs wille/ om dat hij soo een heerlijke Godt is.

Wij hebben in die binnenkameren noch al meer gezien/ en wij souden noch al veel meer te vertellen hebben. Maar als wij met onse oogen tegen dese Son aansagen/ soo wierden onse oogen soo blind/ dat wij al wederom niet anders sagen/ dan den Koning self. En dan sagen wij noch eene sake: te weten/ in dien glants des Konings/ sagen wij ook onse Broeders en Sisters. Dese moesten wij noodzakelijk sien/ als wij den Koning sagen. Want sij zijn Christi Leeden, en die het Hoofd siet/ die siet ook de Leeden. Want die Leeden hadden Christum aangedaan. Gal. 3 : 27. Sij waren in hem. Joh. 15 : 5/ 6/ 7. Rom. 8 : 1. Phil. 3 : 9. 2 Cor. 5 : 17. 1 Joh. 2 : 6. Wij sagen hoe sij/ in dese hare heerlijkheid/ droegen het Beeld van desen Koning/ versiert met sijne gestalte/ en soo sagen wij al wederom in haar den Koning/ ofte haar in den Koning.

Maar/ (sal iemand licht vzagen) saagt gij daar aan de tafel geen godloose? Ja antwoorzen wij/ als wij de waarheid sullen seggen/ wij sagen/ met de oogen onses lichaams/ aldaar ook godloose/ en vleeschelijke menschen. Maar als wij ons wel bedagten/ soo waren die godloose terstand wederom uyt onse gedachten; want ons kwam te binnen de Godts sprake/ Ps. 1 : 5. De godloose sullen niet bestaan in het gerichte, noch

de sondaars in de vergadering der rechtveerdigen. **En Ps. 37 : 10.** Noch een weynig, ende de godloose en sal er niet zijn, en gij sult acht nemen op sijne plaatse, maar hij en sal er niet wesen. **En daar mede waren die godloose geheel weg uit ons gesichte/ ende harer gedachtenis uit ons herte. Sij zijn veracht in Gods oogten/ en soo zijn se ook in onse oogten. Ps. 15 : 4. Wij sagen haar in Gods Rechtveerdigheyd, Godt haatte haar en wij ook. Ps. 139 : 21/ 22. En alsoo sagen wij haar leggen/ in hare elende en rampen onder den toozen van den Koning.**

Maar de geloobige kinderen Gods sagen wij in een geheel andere gedaante. Wij sagen haar niet in haar selven/ maar in den Heere Iesus Christus/ den welken sij hadden aangedaan. Wij sagen haar bekleed met de kleederen des heyls/ en met den mantel der gerechtigheyd. **Ies. 61 : 10. En doe kwamen se ons voor als versiert met de Deugden van Goutmoedigheyd/ Sachtmoedigheyd/ Nedrigheyd/ Seedigheyd/ Geloove/ Hoop/ Liefde. En dat was ons het alderschoonste gesichte/ dat men kan bedenken/ als men beneffens den Koning sag alle des Konings kinderen, die Soonen en Dochteren des Almagtigen. 2 Cor. 6 : 18. Wij sagen daar de Heylige, die op der aarden zijn, ende de heerlijke in de welke onse lust was. Ps. 16 : 3. Dit hebben wij gesien.**

II. Maar als wij met den Koning in sijne binnenkameren waren/ soo heeft hij ons ook wat kostelijks doen HOOREN. En wat hoorde wij daar? Woorde van Auctoriteyt. Want de Koning self boerde daar het hoogste woord. Maar spraken wij daar ook niet? Ja doch! want met dat wij daar sagen den Goddelijken glants/ soo begosten wij met den Propheet te seggen: Wee mij,
want

want ik verga, dewijle ik een man van onreynne lippen ben, en ik woone in 't midden eens volks, dat onreyn van lippen is. Want mijne oogen hebben den Koning, den HEERE der heyrsharen gesien. Jes. 6 : 5. **Wij** senden/ hoe kom ik hier? en wat doe ik hier op dese plaats? en met soo vielen wij op ons aangesichte, 1 Coz. 14 : 25. als obertugt van onse sonden. **Wij** staken onsen mond in het stof. Klaagl. 3 : 29. **Wij** bekenden in demoedighend onse ongerechtigheden. **Wij** verfoeyden ons/ en wij hadden berouw in stof en assche. Job 42 : 6. **Wij** en wisten niet waar dat wij ons souden bergen/ van wegen het gesicht onser sonden/ waar mede wij de oogen sijner heerlijkheid hadden verbittert. Jes. 3 : 8. **Want** nouw hebben wij klaarder gesichte van de groutwelikhend onser sonden/ dan als wij zijn in Jesus binnenkamer/ bij het licht der genade onses Gods/ en als wij een klaar gesichte hebben van Gods Majestent en heerlijke heylighend. **En** hier komt het ook van daan/ dat men op het hoedbedde klaarder begrip heeft van de groutwelikhend der sonden/ als in de dagen van weelde. **Want** dan siet men klaarder wie Godt is/ en hoe groutwelijk de onheylighend is. **Wanneer** dan de ziele zich soo verleegen hond/ en soo beschaamt was ober den groutwel harer ongerechtigheid/ toen hoorde wij des Konings Vader/ die met den Soone een is/ Joh. 10 : 30/ 38. spreken 1. Troostelijke en 2. Koninklijke woorden.

(1) **Hij** sende dan : Mijn kind, soo afgrijffelijkt gij zijt in utwe oogen/ soo zijt gij het ook in mijne oogen. **Soo** onwaardig als gij u selven schatte/ soo zijt gij ook gerekend in mijne oogen/ als ik u aanzie in utw selven. **Maar** ik schenk u mijn Soon/ en daar mede zijt gij behouden; die sal u zijn tot rechtveerdigmaking, tot heyligmaking, en tot

verlossing. **1 Coz. 1 : 30.** **Wijffelt daar niet aan.** Want soo waarachtig als ik u het Brood geve/ soo waarlijk geef ik u mijn Soon. En als gij dien Soon hebt/ soo en hebt gij niet te vreesen. In hem hebt gij de verlossinge door zijn bloed, (namelijk) de vergevinge der sonden. Door hem heb ik vrede gemaakt, door het Bloed des kruyses; door hem hebbe ik alle dingen versoent tot mij selven. **Col. 1 : 14/ 20.** Soo en isser dan nu geen verdopenisse meer voor den genen, die in Christo Jesu zijn. **Rom. 8 : 1.** Want mijn Soon heb ik u voorgesteld tot een versoening door het geloove in sijnen bloede. **Rom. 3 : 25.** Vreest dan niet. **Luc. 2 : 10.** Hebt goeden moed. **Marc. 10 : 49.** Siet/ sulke aangename en sulke troostelijke woorzen/ sprak des Konings Vader tot ons/ en hij en de Vader zijn een. **Joh. 10 : 30.** De Vader is in den Sone/ en de Sone is in den Vader. vers 38.

(2) Maar waar toe was het doch/ dat de Vader sulke troostelijke woorzen tot ons sprak? Het was daarom/ op dat hij tot ons soude spreken woorden van autoriteyt; en daarom heb ik gesegt/ dat hij tot ons sprak Koninklijke woorden. De Koning sende dan verder: Mijn Kind, weet gij wel waar toe gij hier gekoomen zijt? Het is niet op dat gij leven soud gelijk de wereld doet/ of soo als gij tot noch toe geleest hebt. Neen! Maar gij zijt hier gekomen/ en ik heb u hier in mijne binnenkameren gebracht/ (1) op dat ik ober u soude heerschen en gebieden. Het was/ op dat de Wereld, de Satan, en uw eigene lusten des vleesch niet meerder ober u heerschen souden: maar op dat ik Koning ober u zyn soude. Op dat gij verlost zijnde uyt de hand uwer vyanden, mij DIENEN soudet sonder vrees, in heyligheyd en gerechtigheyd voor mij/ alle de dagen uwes levens **Luc. 1 : 74/ 75.**
Mijn

Mijn Soon heeft eens voor de sonden geleeden hij rechtveerdig voor de onrechtveerdige: **op dat hij u tot mij soude brengen.** 1 Petz. 3 : 18. **Hij moest u weder brengen in dien staat/ in den welken Adam was vooz den Val.** En uwo staat gaat gewisselijk alles te boben/ als gij maar wederom mijn Dienaar moogt weesen. Wapent u dan met die gedachten, dat wie in het vleesch geleeden heeft, die heeft opgehouden van de sonde. Om nu niet meer na de begeerlijkheden der menschen, maar **NA DEN WILLE GODS** den tijd die overig is in het vleesch te leven 1 Petz. 4 : 1/2. **Gij zijt dan wederom mijne dienaars en onderdanen gewoorden/ seyde de Koning in de binnenkamer.**

De Koning sprak dan daarom soo veel troostelijke woorden tegen u/ op dat gij niet slechts soudet wandelen bozgerijk eerlijk en onbespzooken vooz de wereld: Maar/ op dat gij soud wandelen weerdiglijk der roeping, met welke gij geroepen zijt. Eph. 4 : 1. **En op dat de gantsche wereld zien mochte/ dat gij mijne Dienaars en Onderdanen zijt.** Du moet gij dan zijn onberispelijk en oprecht, Kinderen Gods, zijnde onstraffelijk in het midden van een krom en verdraayt geslachte: onder welke gij Schijnet als Lichten in de wereld. Phil. 2 : 15. **Matth. 5 : 16.** Du moet gij wandelen Weerdiglijk, Gode, die u roept tot sijn Koninkrijk ende heerlijkheyd. 1 Chess. 2 : 12. **Siet/ mijn kind! seyde de Koning: Ik hebbe u gebzacht tot heerlijke voozdeelen/ ik riep u tot de gemeenschap met mijn Soon.** 1 Coz. 1 : 9. **Hebt dan geen gemeenschap met de onvruchtbare werken der duysternisse** Eph. 5 : 11. **Daarom gaat uyt het midden van haar, en scheidet u af.** 2 Coz. 6 : 17. **Want wat gemeenschap heeft het licht met de duysternisse? vers 14. En**
waar

waar toe geef ik u het Licht anders/ als op dat gij in het licht soudet wandelen? 1 Joh. 1 : 7. Waar toe ook komt mijn Soone in u wonen? 2 Cor. 6 : 16. Joh. 14 : 23. Waarom is hij in uw herte? Eph. 3 : 17. Het is/ op dat gij alle de schoonheden/ al de heerlijkheden/ en alle de bekoorlijkheden van de wereld/ uyt uw herte soud wegdoen/ en deselve niet meer soud achten als schade en drek, Phil. 3 : 8. en op dat de Heere Jesus alleen mogt wesen uw schoonheid en al uw heerlijkheid.

(3) Ook seyde de Koning/ nu is het Koninkrijke der Hemelen nabij gekomen. Matth. 10 : 7. Een ieder die nu wil salig werden/ moet sich nu tot mijn Koninkrijk begeben. Dese maaltijt is een maaltijt des Koninkrijks. Hebt gij dan tot noch toe uwre sonden bij de hand gehouden? Bent gij werelddsch geweest? Hebt gij tot noch toe uwre lusten en begeerlijkheden des vleesch veelsins gehoozt en opgevolgt? Dat mag nu na desen niet meer geschieden; maar nu moet ik uw Koning zijn/ en NU moet gij/ onder mijne baniere/ wakker stryden tegen alle uwre vijanden. En wilt gijweeten/ wat uwre vijanden zijn? Het is de begeerlijkheyd des vleesch, de begeerlijkheyd der oogen, ende de grootheyd des levens. 1 Joh. 2 : 16. Het zijn die dingen/ daar de werelddsche menschen soo seer na gieren. Het is ook de Satan met alle sijne Instrumenten. Het is de wereld, de welke in het boose licht. 1 Joh. 5 : 19. Ook seyde de Koning welke onse Onderdanen moesten wesen. En daer onder noemde hij alle onse ytterlijke Sinnen, onse Oogen, onse Ooren, onse Mond, onse Tonge, onse Smaak, ons Gevoel, ons Verstandt. Siet eens mijn Kind, (seyde hij) ober al die sinnen moet gij heerschen/ gij moet se in uw macht hebben/ om se

se van het kwade af te trekken/ en tot het goede te leyden. En gij moet ook meester wesen van alle uwre Passijen.

(4) De Koning ging noch al verder/ en hij leerde ons dooz het Sacrament/ van waar wij de Macht souden krijgen/ om de sonden te dooden/ om soo over ons selven te heerschen/ en om deugdszaam booz sijn aangesichte te wandelen. Hij sende dan eerst, dat wij den Soone dooz het Ge-loove moesten aanneemen. Joh. 1 : 12. en aandoen. Gal. 3 : 27. En als wij soo met het Hoofd vereenigt waren/ soo souden wij veele krachten dragen. Joh. 15 : 5. Die Geest des levens in Christo Jesu soude ons vrij maken van de wet der sonde ende des doods. Rom. 8 : 2. Wij souden alle dingen vermogen door Christum, die ons kragt geeft. Phil. 4 : 13. Dus wees hij ons aan/ van waar wij onse geestelijke krachten konden krijgen/ om krachtig te werden in den Heere, en in de sterkte sijner macht. Eph. 6 : 10. Hij sende ook/ ten tweeden, Is u dat noch niet genoeg? Wel die Soon sal selfs uw voorbeeld zyn. Stelt u dan dat exempel booz. Hij heeft u een exempel nagelaten, op dat gij sijne voetstappen soudet navolgen. 1 Petr. 2 : 21—24. In hem sult gij niet anders sien als deugden/ ende dat in den alderhoogsten graad. vers 22—24. Hij is de wesentlijke deugd self. En hij heeft daarom de menschheid aangenoomen en onder ons verkeert/ om ons te toonen wat deugden wij hadden te betzachten. Gij dient dan sijnen wandel wat veel te overdenken en na te leesen. Op dat gij moogt trachten Heilig te wesen/ gelijk hij Heilig is. Want die segt dat hij in hem blijft, die moet ook selve ALSOO wandelen. GELYK hij gewandelt heeft. 1 Joh. 2 : 6. Doe sende de Koning al verder/ ten derden, Is u ook dit noch
al

al niet genoeg? Daar zijn in mijn Woord soo vele dierbare beloften gedaan. En soo veele beloften Gods als er zijn, die zijn in mijn Soon ja, ende zijn in hem Amen, Gode tot heerlijkheyd. 2 Cor. 1 : 20. **Gijft dan aan die groote en die dierbare Beloften, de welke de aldergrootste Godt gedaan heeft van uwe eeuwige saligheyd/** op dat gij door de selve der Godlijke natuure deelachtig soud werden, en dat gij ontvlooden zijt het verderf, dat in de wereld is door de begeerlijkheyd. 2 Petz. 1 : 4. **Denkt dat gij geroepen zijt/ en dat u daar toe die gzaote Beloften van den Hemel zijn gedaan/ om het Beeld Gods van Goedheyd, van Heyligheyd, van Wijsheyd, Heerlijkheyd, en andere diergelyke deugden upt te drukken/ in uwen gantschen wandel. En soo ging de Koning al voort en vzaagde ons/ ten vierde: Of wij (niet tegenstaande die dierbare beloften van sijn Goddelijke vijstand) eventwel noch al vzeesden vooz de upterlyke Magten/ de welke ons in het vrac-tificeeren der deugden gewoon zijn tegen te staan? En wij en dorsten geen ja seggen: maar eventwel vzeesden wij met er daad/ dat wij al wederom dooz onse vijanden souden werden afgetrokken en verlokt, Jac. 1 : 14. soo rasch als wij upt des Koningz binnenkamer souden getreden zijn/ en soo rasch als wij sijne woorden van troost en bersterking souden hebben hergeten. En als de Koning dit merkte/ seyde hij: En vreest niet. ik ben u een schild, u loon is seer groot. Gen. 15 : 1. **Ik ben een Sonne en schild, ik sal genade en eere geven. Ps. 84 : 12. Waar op wij dan antwoorzen: De Heere is mijn Licht, ende mijn Heyl, voor wien soud ik vreesen? De Heere is mijn levenskracht, voor wien soud ik vervaart zijn? Ps. 27 : 1. Wij seyden ook: De Heere is mijn Herder, mij en sal niets ontbreken. Ps. 23 : 1.****

(5) En

(5) En terwijl wij dese woorden soo hoorzden/ soo klont ook in onse Ooren een seer soete en een alderlieffelijkste Harmonie van heerlijke Gesangen/ soo dat het in die binnenkameren was rontom lieffelijk en bekoorlijk. Want het was daar overal Hallelujah. Dat is/ Looft den Heere. Hier was het gantsche Heer des Hemels op uyt/ hiertoe voegen alle de geloovigen hare gesangen en herten/ en wij hoorzden door het Geloove een eenparige stemme/ seggende: Uyt hem, ende door hem, ende tot hem zijn alle dingen. Hem zij de heerlijkheyd in der eeuwigheyd. Amen. Rom. II : 36. Elk sende op dat Gesang Amen. Ende sij en hadden geen ruste dag en nacht, seggende: Heilig, Heilig, Heilig is de Heere Godt, de Almachtige, die was, ende die is, ende die komen sal; en sij gaven eere, ende danksegging, hem die op den Troon sat, die in alle eeuwigheyd leeft, enz. Apoc. 4 : 8/ 9/ 10/ 11. En niet tegenstaande dit gesang/ hoorzden wij echter den Koning klaar en duydelyk tot ons spreken. Want het Gesang sloeg al geduurig op het geene dat de Koning sende. Want al sijn woorden kwamen hier op uyt: Ik ben Koning, ik moet over u heerschen. En daar op sloegen alle de Gesangen der gener/ de welke met een groote stemme senden: Het Lam dat geslachtet is, is weerdig te ontfangen de kracht, ende rijkdom, ende wijsheyd, ende sterkte, ende eere, ende heerlijkheyd, ende danksegging. Apoc. 5 : 12.

Dit alles konden alle de ware Geloovigen in des Konings binnenkamer hooren/ wanneer haar geloove van den Heere was lebendig gemaakt/ of als hij haar aldus in sijn binnenkameren brachte.

III. Het derde, dat ons in des Konings binnenkameren ontmoette was/ dat de Koning ons daarmede PROEVEN de alderkostelijkste en de alderheerlijkste

heerlijkste spijs; en die spijs was het vleesch en 't bloed van Gods Soone. Joh. 6 : 55. Daarom die Spijs niet alleen was kostelijk voor het oog/ maar daar nevens (1) uitnemende van reuk, (2) lieffelijk van smaak. (3) Zij was seer versadigende, en (4) krachtig geneesende.

(1) Zij was uitnemende soet van Reuk. Zoo dat de amechtige zielen/ de welke/ door gebreke van krachten/ bestreeken onder het gesicht van hare sonden/ en over het ontbeeren van de Hemelsche vertroosting/ door den reuk van dese spijs wierden ondersteunt en versterkt. Cant. 2 : 5. En indien opsichte seude de Bruid/ Cant. 1 : 3. Uwe olyen zijn goed tot reuke. En soo was de reuke van sijne geestelijke gaben een reuk des levens ten leven. 2 Cor. 2 : 15.

(2) 't Geen hij ons dede proeben was ook lieffelijk van Smaak. De Bruid/ hier van sullende getungen/ seude Cant. 2 : 3. Sijne vrugt is mijn Gehemelte soete. En wie onser kan doch uitspreken de Hemelsche soetigheid van sijne Goddelijke vertroosting? Sijn gehemelte is doch enkele soetigheid, en al wat aan hem is, is gantsch begerlijk. Cant. 4 : 16.

(3) Ook is sijn spijs versadende. En daar in strekt se uit/ boven alle de dingen van de gantsche wereld. Want onse Godt heeft ons soo geschapen/ dat geen wereld/ ja geen tien duysend werelden/ ons souden konnen versadigen; althijt begeert het herte noch al meer en meer; maar Jesus met sijne Genade/ is machtig om te geven versadiging voor ons verstand, en voor onsen wille. Die van Jesus brood eet/ en van sijne wateren drinkt/ dien sal in eeuwigheid niet hongeren of dorsten. Joh. 4 : 14. en 6 : 35. Het Brood dat hij ons geeft, is sijn vleesch, en soo iemand van dit Brood

Brood eet, die sal in der eeuwigheyd leven. **Joh.** 6 : 51. Wij moesten dan in sijn binnenkameren bekennen/ dat wij ten vollen waren versadigt. En wij moesten utroepen: Neffens u en lust mij ook niets op der aarden. **Pf.** 73 : 25. Geest ons dan maar altijd dit brood. **Joh.** 6 : 34.

(4) Soo wel als die spijse rook en smaakte, soo krachtig als die was om te versadigen; soo veel geesten steeken in die spijse/ om te geneesen. Onder de welbaden Gods is ook/ dat hij alle onse krankheden geneest **Pf.** 103 : 3. En Petrus heeft van Christo getungt/ dat hij/ in de dagen sijnes vleesches/ genaes alle die van den Duyvel overweldigt waren. **Act.** 10 : 38. Maar wij mogen ook getungen/ dat de spijse Christi is een gesonde spijse/ een gesonde Leere. **I Tim.** 1 : 10. en 4 : 3. **Cit.** 1 : 9. en 2 : 1. En dat het sijne Genade is/ de welke ons maakt gesont in het geloove, in de liefde, in de lijdszaamheyd, enz. **Cit.** 2 : 2. Gelyk er dan van Christo (in het stuk van de lichamelijke geneesing) getungt werd/ **Luc.** 9 : 11. soo mag men en moet men van sijne geestelijke geneesing ook seggen: die genesinge van noode hadden, maakte hij gesont Want werd de ziele overballen dooz kwade begeerlijkheden tot de sonden? dan is dese spijse en drank/ als een Koeldrink, om dien brand te stuyten en te verdooben. Wird de ziele overballen met de kwale van misnoegen? dese spijse sal haar leeren de groote deugd van vergenoegt te zijn **Phil.** 4 : 11. **Hebr.** 13 : 5. Is de ziele besocht met de kanker van ketterij? **2 Tim.** 2 : 17. of met de verderffelijke siekte van een ongebonden leven? Hier is raad om gesont te werden/ in het Geloove **Cit.** 1 : 13. Is iemand verflagen en verbysselt van herte? Hier is een Jesus/ om te geneesen die gebroken zijn van herten. **Luc.**

4 : 18. Daar is dan geen kwale soo groot en oud/ of de spijse/ de welke wij aten. was kragtig tot geneesing.

Siet daar/ hoe Koning Jesus sijn Brudt brengt in sijn binnenkameren. Siet daar/ hoe hij ons den weg wijst tot den Vader. Siet daar/ hoe hij ons den Vader toont. Joh. 14 : 6/ 8. En siet daar/ een verhaal van 't geene wij (op occasie van het gebzuyk des H. Abondmaals) in de binnenkameren van den Koning hebben Gesien, Gehoort en Gesmaakt.

ONTDEKKING.

Maar sonder twijffel zijn hier zielen tegenwoordig/ de welke/ op het voorstel van dese goederen/ sullen hebben verschepde overdenkingen.

1. En wel eerst komen ons te booren de geene/ die (wat souden se dese goederen aan des Heeren Tafel hebben erbaren!) niet eens wisten dat er bij het gebzuyk van dit Sacrament/ soo veel dingen met een geestelijck herte waren te sien, te hooren en te proeven. En die maar aan dat uiterlijcke des Sacraments bleeven hangen; sij gingen daar henen onbereyd/ sij saten daar als doode, doove, blinde en ongevoelige. En sij brachten maar een aardse herte aan en van de Tafel. En hoe was het dan mogelijk/ dat sij iets geestelijcks souden hebben behertigt? Sij en sagen niet; want de Godt deser eeuwen had hare oogen verblindt, en soo was haar het Evangelium Christi bedekt. 2 Coz. 4 : 3/ 4. En wat souden se sien? Hare lokken en krullen hongen haar voor de oogen/ en daar op was haar herte meer geset/ als op de bewerking van een toebereyde ziele. Wat souden se ook hooren, 't geen de Koning tot haar sende?

seyde? Het geraas van haar geld en goed, van haar staat en swier, rammelde soo in het herte/ (self doe se het Sacrament souden ontfangen/ en nadat se het ontfangen hadden) dat se niet eens konden lusteren na het geene de Koning tot haar seyde. Want als men de Koning in de binnenkameren wil sien/ dan moeten alle die deuren geslooten zijn. Matth. 6 : 6. Of anders werd het woord verstikt. Matth. 13 : 22. Woud men dan in des Konings binnenkamer sien en hooren, wat daar te sien en te hooren was? dan moet men sijne oogen sluiten/ en sijne ooren stoppen booz alle die verleydingen van de wereld. En men diende dan met sijn gantsche herte te bidden: Heere ontdekt mijne oogen. Ps. 119 : 18. Heere/ doet mij hooren vreugde en blijdschap. Ps. 51 : 10. En soo u dat niet lust/ en soo gij de wereld wilt blijven aankleben/ dan moeten wij u met Petzi woorden seggen: Gij hebt noch deel noch lot in dit woord: want uwe herte is niet recht voor Godt. Act. 8 : 21.

MOETGEVING.

II. Daar zijn ook noch andere geweest/ die dese heerlijkheid soo klaar dooz eigene erbarentheid niet gesien of gehoozt hebben. Om dat de Koning/ als een Souberain Heer/ dese weldaden niet vergunt * aan alle, noch ook altijt, noch ook eben klaar. Sij hebben hem ook wel van verre/ ende als met een swenck gesien ende gehoozt/ maar hij en bracht haar soo niet na binnen. Gelyk se wel van hare Leeraars en van andere hooren dat de Heere sijne kinderen wel soo nabij brenkt. Sij hadden hem dan wel opgewacht/ maar in die gestalte niet ontmoet. Daarom se dan klagen en schreyende

schreijende seggen: Heere! wanneer sal ik ook eens ingaan en voor uw aangesichte verschijnen.

Psalm 42: 3/ 4.

Tot dese segge ik: 1 Houd maar moed. Hoopt op God. vers 12. Werpt uwe vrijmoedigheid niet weg. Heb. 10: 35. Het is nog geen tijd van wanhoopen. Men en mag hier niet seggen: Godt is mijn Vader niet/ omdat hij mij kupten dese binnenkamer laat staan. O neen! Hier moet onse wille geboogen werden onder Gods dispensatie en wijze bestiering. Moet mag men hier murmureren. Maar hier moet onse tale zijn: Noch sal mijn ziele swijgen stil, om dat het Vader wil. En als gij soo uwen wille kupt onder den wille van uwen Vader/ dan hebt gij een Sleutel van sijn binnenkamer. Laat dan de Heere sijn kamer sluiten; wij sullen se met dese sleutel wederom openen. Want uwen wil te kuppen onder sijn ongeschapen wil/ dat is in de binnenkamer te zijn. Die obereenkomste van onsen wille met Gods wille/ dat is onsen Hemel/ dat is onse geluksaligheid.

2. Ook rade ik dese mismoedige/ dat se haar geduurig houden aan de deure van dese binnenkamer/ tot dat de Heere haar ook inlate tot het beschouwen van sijne heerlijkheden. Even gelijk daar in onderschenden is een goedaardig kind van een boosaardig kind. 't Welk/ als het van de Moeder vooz de deur geslooten werd/ wegsloopt/ en sich liegeest tot kwaad geselschap. Daar onder tusschen een goed kind om de deur blijft zitten/ en het sal de deur niet verlaten/ al moest het daar sterben. Blijft gij ook soo/ als een vroom kind van den Hemelschen Koning/ vooz sijn Genadendeur; wacht daar/ tot dat de Vader sich uwer

uwer ontferme. Dat is/ houd u aan het gebruik van alle Godsdienslige plichten/ als zynde de Deure, waar dooz wij tot het gevoelen van Gods genade kunnen gebzacht werden. En roept daar nevens veelmalen: Heere! wanneer sal ik ingaan? Ps. 42 : 3. en hoe lange sult gij uw aangesicht voor mij verbergen? Ps. 13 : 2. Dit en strydt niet tegen het vergenoegen/ dat men moet hebben in Gods welbehagen. Gelyk hier boven getoont is/ pag. 8/ 9—20. Want een ziele kan Gods welbehagen in desen eerst dooz de Uytkomst leeren weten. Seg dan: Heere! hier leg ik mij neder vooz de Deure uwer Genade/ om mij te voegen na ulwen wille. Kome ik dan om, soo kome ik om. Ezech. 4 : 16. Ik sal ondertusschen op u hoopen, al doodet gij mij. Job 13 : 15.

VERMANING EN PLICHTEN.

III. Maar nu zijn er noch een derde slach van de geene die tot het Sacrament genadert zijn. En dat zijn de geene/ die den Koning in zijne binnenkamer waarlijk hebben gesien, gehoord en sijne genade gesmaakt. En daar onder zijn ook bukten twijffel sulke geweest/ de welke het beter hebben ervaren, als ik het met woorden kan seggen. Niet dat ik seggen wil/ dat se den Heere daar volmaakt hebben genooten. Want dat is hier by aarden niet mogelijk. Maar sij hebben het voornoemde goed genooten/ en klaarder gesien/ als ik het kan uytdukken met woorden. Tot dese segge ik: dat de saken der woorden, altijt te boven gaan de woorden der saken.

1. Sij hebben dan reden/ om uyt te roepen: Welgeluksalig is het volk dien het alsoo gaat: Welgeluksalig

geluksalig is het volk, wiens God de Heere is. Ps. 144 : 15. Want dit bzingen en onthalen in des Konings binnenkameren/ gaat te boven alles/ wat wij oogt hebben gesien of gehoozt. En die desen blink hebben gesien/ mogen/ niet sonder reden seggen : Heere, het is goed dat wij hier zijn. Matth. 17 : 4.

2. Ook moeten de sulke bijzonder uytsteeken/ als lichten in de wereld, Phil. 2 : 15. Als Moses met Godt gesproken hadde/ sagen de Kinderen Israels, dat het vel van Moses aangesichte glinsterde. Exod. 34 : 35. En soo moesten de geene/ de welke Godt gesien hadden/ na het selve beeld in gedaante verandert werden van heerlijkheyd tot heerlijkheyd, als van des Heeren Geest. 2 Coz. 3 : 18. Heeft Godt sijne deugden laten sien? Wij moeten die navelolgen. Matth. 5 : 45/ 48. 1 Petz. 1 : 15. Hebben wij daar Gods kinderen gesien/ als versiert met Gods Evenbeeld? Het is/ op dat wij haar (1) souden besfebben/ en dan (2) op dat wij haar deugtsaam voorbeeld souden navelolgen. Hebben wij den Konink hooren spreken van sijn Koninkrijk? Het is/ op dat wij ons tot sijn Rijke souden begeeven. En soo moeten wij hem altyt ten dienste staan. Soo dienen wij dan niet meer ons selven te soeken. Dat eygen ! dat eygen moesten wij baren laten. En het moest ons genoeg ziju/ als maar de Koning sijn wil hadde. Wij moesten selfs sijn eere soeken boven ons eygen saligheyd. En wij moesten ons geduurig te binnen bzingen de stemme uyt de wolke/ Matth. 17 : 5. Dese is mijn geliefde Sone, in den welken ik mijn welbehagen hebbe, hoort hem.

Maar ! Maar ! waar is dat nu te vinden ? Waar gelijken wij na sulke Chzistenen ! Och onse Chzisten wereld

wereld gelijkt na geen Chzisten wereld! En
daarom/ wat nu te doen? Niet anders/ als dat
wij te samen/ van dese uure af/ daar na mogen
tachten. Laat dan Christenen! de Heere Jesus
Koning ober u zijn. Ende gij sult behouden
werden.

E Y N D E.

